

14

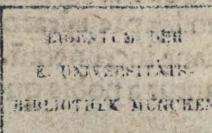
Biblioth. Acad. Augsšt.

Disputatio

excellentium. D. doctorū Iohannis Eccī &
Andree Carolostadij q̄ cepta est Lipsię
XXVII. Junij. AN. M. XIX.

Disputatio secunda. D. Doctorū Iohānis
Eccī & Andree Carolostadij q̄ cepit
XV. Iulij.

Disputatio eiusdem. D. Iohannis Eccī &
D. Martini Lutheri Augstiani q̄
cepit. III. Iulij.

Penzing 405

Franz-Baue 21

AD LECTOREM.

Habes hic. lector quisquis es. Disputationem illā celebrem
quam Lipsię vidimus & audiuiimus inter insignes viros. D.
Iohannez Eckium. Andreā Carlsdadium & Martinū Lutherū
habitam. Erūt fortasse, qui nollent editam: alij vero & damnēt
excusam, q̄ cōmuni consilio. partes vtrīc̄ p̄uenisse dicūtur:
ne qua via: disputatio eiusmōi disseminaret Verū in his ser/
monib⁹ nihil mouearis; lector. Si em̄ serio voluissent oculta/
rum iri hoc pelagus & cahos verborū. non vtic̄ permisissent.
publico conspectu: a quois libitum esset. excipi & in literas
referri. Nam cum plus triginta exemplaria sint illic excepta
& in diuersas orbis p̄tes emissa. satis palam est. voluisse om/
nia inuulgari: nisi forte Notariorū (qui adhoc ipsum seorsim
designati erant) exemplaria. his legibus suis subiacere cura/
rint Nos siquid vtilitatis in ea p̄ lectori afferre possemus.
solliciti fuimus .sunt in ea sane pleraq̄ talia: que hucusq; aut
non nouimus aut non ausi sumus nosse. Que si bene cedunt
quid veritatis sint allatura. viderint h̄. quoq; interest. liberatis
certe non nihil paritura sperantur. qua de rebus Ecclesię &
christianissimo: audentijs & loqui & audire contingere pu/
tatur. Quāq; multa quoq; sint in hac sylua: que extra p̄positū
dicta sint. noluimus tñ quicq; inminuere. Sed simplici fide.
vt dicta & gesta sunt. plene omnia reddere. porro nostrę op̄is
nō ignari nec imemores. neutri partium: quicq; arrogare aut
derogare possumus. nec iudicium tentare quo solet vel allici
vel retrahi lectoris affectus. Relinquim⁹ aut̄ omnia in omniū
& singulorum iudicio quod vt varium futurum non dubita/
mus. ita vt optimū quodq; preualeat optamus. ad laudem dei
& comuni rei Christianę incrementū. Vale lector pie. & pie
legas que pie ministrantur a nobis quod facies. si nostrū stu/
dium boni consulas.

Evij. die Junij hora scđa. 1519.

Protestatio Carolostadij p respondentē sibi a latere
¶ Primo illud testamur et vbiq; testatum esse volumus nūc ab ecclia Ca-
tholica ad latum digitum nos velle discedere q; si et modi quid despiciatur
non dedita opera sed humana iusticia clapsum. Jam nunc pro recantato bas-
tere volumus. Nec eruditiorū iudicio preimus nec publicarū scholarū auctos
ritatis predicamus. Maneat in columne suū cuiq; iudicij. dummodo scripturas
non per nebula. sed ex integro tractat. Sacris aut scripturis hunc honorem
impeditimus q; nihil sine hs aut assērere aut recipere volum⁹. In ceteris aut que
non liquide hinc doceri possunt. Solis ecclesiasticis primas damus. Nec ab
hs descendimus que in epistola ad D. Eccl⁹ que est. His sanctissimū in Libro
patrē. testari sumus. sed ea nunc quoq; pindē ut anteā testamur.

Protestatio Eccl⁹.

Inuocauit auxilium.

¶ Protestor p simplicitate theologica. Sicut hoc omnis ad laude dei. ecclie
honorē. animū salutē. et ad veritatis dilucidationē. suscepit. Ita nō est anim⁹
mīhi quidq; dicere vel assērere quod vel sacre scripture vel sancte matris ecclie
esser aduersū paratus corrīgi et emēdāri. a sede apostolica. et ab hs quoq; iudicio
hanc nostram disceprationem. iuxta cōventionem hēr factam. sumus sub-
iecturi. de quo protestor ut sup̄.

Scopus Disputationis. Liberū arbitriū.

*L*oī. ii.

r̄issit

¶ Clariss: doctor q; vna summa p̄tentioē est nře xp̄o. 14. vbi vertit materia qd
liberū arbitriū se habeat ad opus bonū et meritorū. A quo dependet alia p̄ies
cedentia et sequentia. Intendo ergo p̄bare illud esse cōueniens sacre scripture
sancti patrib: fidei Chriiane lib: ar: voluntatē humana h̄c causalitatē actuā
vīm p̄ductuā elicituā. oīgo meritorū. Non excludendo ḡfaz et spāle adiutoriū
dei. adeo q; oppositū sit plane descendere in heresim Hanc heorum.

¶ Et p̄ illo. primo adduco textū sacre scripture adductū in defensioē cōclusione:
9. Eccl⁹. 15. Deus ab initio constituit hominē et reliquit illū in manu consilij sui
adiecit mādata et p̄cepta. Si volueris mandata p̄seruare Conseruabit te et in
pprenā sūcēdē placē seruare Apposuit tibi aquā et ignem ad quod volueris
porige manū tuā. Ante hōz vita et mors bonū et malū q; placuerit ei dabit
ei. Quoniam multa sapientia dei et foris in potestate vides oīs sine intermissione. Sic
sapiens p̄tatem libertar: nobis exposita et ponderando verbū si volueris apte
tribuit et exponit electionē volitionē a liberō ar: elicitā. Nec valet q; dñs D. In
sua defensione respondēdo dicit De noctū et solutionē simili cōsūisse et scrip-
tura meo sensu repūgnante assūpisse. Quia sapiens loquac̄ de homine ab initio
p̄stituto et scripture dicat fecit deus hominē rectū. Si rectū. q; eī prima gratia
Illa inīc̄ enīsio non evacuat auctoritatem indicatam. Quoniam est meminerit
Sapientis boīs ab initio constituti nisi nō arbitret. Sapientem p̄imū post
tot secula allocutū Adam. Si volueris et. Quin sermonem suū ad homines
tum p̄sites et posteros dixisse. Quod verba in calce innuunt videntis officiis sine
intermissione: debēt. Quod b̄ Hiero: ad Demetriadem virg: statim post initio
illud sapientis dictū ad sue tempestatis boīs refert. Eddo q; Sanctorū p̄fim
sententia inter initio liberū arbitriū et eius progressum parū refert. nisi qd ab initio
erat integrum et illesum. In processu vero peccati macula est vulneratum surta
dñi Ambrosij de vocatioē gentiū sūam et Claudicās factum iuxta Augustinū:
li. 3. Hyposticon. 3. Pelagi: Qd ap̄tissime Bernhard⁹ de l̄arb: testat mīhi:
Colū: 8. Arbitriū vīcō aut libertate Adā rā post peccatū q; ante semp̄ tenuit
in concussam et in sequenti Colūna. Voluntas sicut in bono. Ita etiam in malo.

Eccl⁹.

2. ii.

equo p durat Clarius hoc b. Hieros. 3. aduersus Pelagianos explicat ubi Attic⁹ ad Cristobalū ait hoc est q̄ in principio dixeram in nostra esse positiū p̄tare vel peccare vel non peccare et vel ad bonum vel ad malum manū extēdere Ut lis berum seruer arbitriū (.limitat in fine.) Sed hoc p̄ modo et tempore et cōsūltione humanae fragilitatis.

Responsio Carolostadij.

¶ Auctoritas ecclesiastici. 15. loquuntur de primo homine et de toto humano genere. Nam scđm Apostolus unum hominem intravit peccatum in offensas homines. Sicut ergo peccatum intravit p̄ unum hominem ita iustitia fuisse collata toti humano generi si primus homo sterifer in ea rectitudine qua creatus fuit et liberum fuisse cūlibet extendere manū ad bonum ut ad malū prout textus aperte dicit Dicit ab initio formauit. et fecit hominem rectū et deinde sequitur et reliquit illum in manu consiliū. gratia em̄ agit manū et extēdit. Quēadmodū Paul⁹ dicit Quod t̄ qui sunt filii dei agūtur ipsi: sancto et Iohānes in sua Canonica dicit. Omnis qui facit iustitiam ex deo natus est.

¶ Secūdo Hieros. egregia d. Doctorē tempora distinguere in sp̄l: sancti: quantū ad veritatem et iusticiā pertinet quasi sp̄l: sanctus uno tpe loquuntur veritatem quā postea infringat et referto me ad priora dicta. ¶ Ad Bernhardū dico q̄ auctoritas sua non est ad propositū. quia Conclusio loquuntur de libertate a peccato. Dictum aut̄ assumptū p̄ d. Doctorē loquuntur de libertate in volitionib⁹ et q̄ hoc ver̄ sit sunt hec vba Berni: coruult aut̄ de posse nō peccare iā nō posse nō peccare. Uerba Augustini sunt Inducentis hanc auctoritatem. Deus ab initio rē. Ipsa est prima gratia. qua primus homo stare potuisset si seruari mādata domini v̄s lūisset. Mac ergo q̄ inobedientiā desolatus homo. audito iusto factus est serpēti. s. diabolo (.cui maluit obediēre q̄ deo.) captivus et ideo scriptū est a quo enim quis supatus est huic et seruus adductus est. z. Petri. 2. et eterum. Omnis qui facit peccatum seruus est peccati rē. ¶ Ad Hieros. dico. q̄ Hieros. nūq̄ tam rudis fuit in sacris litteris ut cogistaret saltem hominem lapsum sine gratia posse canere peccatum. Immo omnes neros extendit contra Pelagianos et probat bona opera. bona merita. non esse in potestate hominis. ¶ Ad Ambrosium dico. Quod Ambrosius li. 1. ca. 2. dicit q̄ liberum arb: absq; grata seu voluntas ipsa vaga incertā constans est que nihil ex se ipso facere potest q̄ deo acceptū est. quēadmodū ecclesia etiā tam cecinit sine tuo nomine. nihil est in hoīe nihil est innoxium. hoc est voluntas absq; grata sp̄l: sancti nihil potest facere qd̄ deo gratum est et acceptum sed quidquid factū illud est nocuum.

Repugnat Ecclesiū solutionē replicans.

¶ Primo Quia si loquuntur sapientes de hoīe p̄iō et per p̄imū hominem loquuntur generi humano habeo intentū cuiusmodi sit natura libe: arb: in nobis. hoc ad p̄imū. ¶ Quo ad scđm q̄ sp̄l: san: non habebat diuersas veritates p̄ diuersis t̄pibus hunc repugno quo ad monitores quo ad precepta et mandata dei. p̄ diuersis t̄pibus varia immo pugnātia dedisse precepta. sicut Circūlacionē in veteri lege statuit necessaria. In tpe grāte clamabat apostolus si circūlacionē Christus nihil vobis p̄deret. Quale hoc dictum est ad montitorū. q̄ ad mortuos in nullā utilitatē sapientes referre potuit sicut nec hoc dñi preceptū Euntes in mōm vniuersum predicate rē. ad mortuos se extēdebat.

¶ Tercio q̄ deinceps clariss: Doctor. p̄ sui defensione adduxit. Omnis nō nihil faciūt ad insitū. Non enim induci sapientis dictū ad hoc vt libarbit: possit in bonū sine gratia que fuit damnatissima. Pelagianorum heresis. Nam in hac re sicut Christianus et fidei christiane tenax libenter ei subscribo. Uerum hoc erat propositū nostri et hoc Sarū voluebamus ut liberum arb: v̄s nostra rōnalis adiuta gratia naturali virtute p̄ductua elicitatua nō fraudaret. Hoc est Qd̄ voluntas non haberet se mere passus ad bonum. nec liberū arbitriū esset res

Pela: here:

de solo titulo post peccatum sed postus comparetur deo sua gratia adiuuante et pro illo est textus sacri euangelij Math: 25. Ubi seruus ille ait domine quinque talenta tradidisti mihi Ecce alia quinque superuictus sum Nam si liber arbitrio haberet mere passus ad bonum tam seruus ille reddens deo gratiam merito fassus fuisse se decem accepisse sed quia quinque acceperat dono a deo quinque vero compauerat suis meritis et gratia dei cooperante in genere faciet absque suis peribla se s. s. gloriatur Nam super hec talenta b. quod est illa restat intelligi merita iustorum de 3. g. diximus. ¶ Augustinus vel Ambrosius non inductos per me tanquam prefatam auctoritatē in locis allegatis intelligat p. causalitate liberi arbitrii sed voluntate mente Bernhardi Heresi Angustie Ambrosii ut cōcordis esset eam sanctorum patrum sententia libet arbitrii post primitus non fuisse de solo titulo sed remansisse inconcussum Quāvis vulneratum secundum Ambrosium claudicans secundum Augustinum et p. modo humane fragilitatis secundum Hieronymum Placet enim etiam mihi liberi arbitrii sine gratia nihil posse facere deo vel gratum vel acceptum.

Responsio Carolostachij.

¶ Ad primū quando d. Doctor dicit se habere intentū per solutionem meam Respondeo per verbum nego. ¶ Ad secundū quādō egredit d. Doctor inducit alia quas auctoritates quibus intendit p̄bare q̄ sp̄l: sancti: vel veritas ipsi sancti sic variata t̄ḡ vt pieceptū de Circūclisē r̄t̄. Dico aliquid esse variari remedia in astituta p̄ morib⁹ aliud veritatem ipsam euanescere q̄ si quidē hoc die vix est q̄ vix luit Circūclisē patrum ergo ista repugnantia est absq̄ iudicio producta. ¶ Ad tertium dico q̄ auctoritas ista non p̄bat hominē concessa gratia habere sp̄tiale quandā actuallatē r̄ naturale a gratia distinctā Recobstat auctoritas de quinque talentis que secundum coritē habet quandā sp̄tiale p̄positū dicitur Doctor sed p̄ medullā verbū seruū illū si bene loquitur est sic intelligi. Ad ego lucrat⁹ sum sed gratia dei mecum Paulus dicit plus om̄ib⁹ laborauī Non ego sed gratia dei mecum et ita dicit similis auctoritas intelligit. Nam p̄ uno loco non dicit p̄pterā non negatur Et dubia debent definiti per aperta testimonia ergo ea que dominus Doctor induxit pro 3. dicto non ledunt nos multum. ¶ Postremo quādō dicit liberi arbitrii non solum titulum habere sed etiam rem Dico veram libertatem facit ipse qui vere liber est Christus dominus noster. ¶ Ad quartū dico Quod tā Augustinus dicit Ambrosius bona merita tota esse dei et nō ex pte nostra quantū ac. actuallatē sed nostra fieri p̄ collationē ḡf.

Ecclesi Contra.

¶ De priō q̄ dixistis per verbū nego et ego quoq̄ possim negare sed nō satisfactus. ¶ Ad secundū q̄ ista solutio nō in enerat p̄positū meū Nec enim (eret disputatio) ego induci veritatem fieri habilitate sed admitionē illam a sapiente sacram non mortuis quox nulla fasset utilitas Immō constanter volo illam esse. fuisse. et futuram veritatem theologicā qua explicatur quo modo deus reliquerit boiem In manu consiliū suū ad bonum et ad malum r̄t̄. Ego tertio dico q̄ ista solutione non bene sonat in auribus meis Nescio quid alii indicent dicere cū hestis etatione si seruus ille benedicerit quē tamen dñs cōmendat. alt. Intra in gaudium domini tui. q̄ item sua eruditio fatetur auctoritatē inducitā bene facere secundū coritē sed non secundum medullā quā exp̄ssit ista expositione Ecce alia quinque non que ego lucratus sum sed gratia dei mecum Quidquid sit de expositione affirmativa p̄ negationē suscipio t̄ hāc declaracionē Qsi seruus a dñs laudas eius ab humilitate Apostoli nō dissenserit Ceterū sed et hec medulla meo sup̄ peditat instituto si enim gratia dei cum seruō illo lucrata est. facile dat intelligi virtus opatio q̄ primū conuincitur ex vocula associativa qui mecum dispusat disputat operatur operatur vel non.

¶ Secundo dñs ille Heresi hoc pacto nisi am receptis apostolicā. alt. enim sup̄ illud prima ad Thessalonici 12. Abundantē r̄t̄ dicit b. Hieronimus nec sine gratia in Euā

Sophistica
circuductio

gello laborasse ne ptra id qd supius dixerat sibi aliquid dare videret Nec grāz
sine se vt libērū seruaret arbitritis est ap̄issimum. et sacre scripture luculentus
Interpres & grāz laborasse & apostoliū q̄re lib:arb:sua nō frustratur actuitate;
¶ Ad quartū dixit se Eckius responsurū postero die qm̄ hora iam erat adiecit
Carostia: hac ratione se obmisisse auctoritates e sacris non adductas quia se-
quenti die locus augmentandi sibi debebat Respondit Eckius nisi respon-
deret. se abiturum victimum.

Viiiij. Junij. hora. 7. antemeridiana.

¶ Dominus doctor Eckius admittit q̄ Carolostadij respondeat.

Responsio Carolostadij.

¶ Ad primū respondeo q̄ aduerbiū non. & lectorē ad prius dicta remitto ceterū
q̄ dīs Eckius de auctoritate Ecclesiast: 15. que est si volueris mandata cōser-
uare. Cōseruabunt te. pleraq; inculcat. elegans responsio est apud August: de
grāz et lib:arb: c. 15. per gratiā (inquit) fit tam magna voluntas vt possit
implere diuina mādata que voluerit Ad hoc em̄ valer qd scriptū est Si volu-
eris cōseruabis mandata. et. c. 16. deniq; ait idem August: ipse idem qui dixit
Si volueris cōseruabis mandata in eodem libro. c. 22. dicit Quid dabit oī
meo Custodiā et sup labia mea signaculū certū Ne forte cadam ab eo & ligua
mea perdat me Cū ḡ verum sit q̄ dixit si volueris cōseruabis mandata. quare
nam querit oī suo dari custodiā Et paulo inferius idē August: ait si volueris
cōseruabis mandata certum est nos mandata seruare si volumus sed quia
preparat voluntas a dīo ab illo petendū est vt velimus. quantū sufficit vt vos
lendo faciam⁹. certum est nos velle cum volumus sed ille facit vt velim⁹ bos-
num de quo dictū est a dīo gressus hoīs dirigentur & viam eius voler Psal: 36
Qui opatur in nobis velle et operari pro bona voluntate Phillip: 2. guideat
ergo diligenter dīs Doctor cū deus imp̄ret bonū velle bonisq; opari Ne lib:
arb: malis scripturarum glossia precipiat et hominibus adhuc rudibus non
in lege christi formatis superbie tumore pro scientia theologia incuiat. Ego
quidē dico Christū propterea venisse vt lib:arb: diabolo mancipatiū e fauicib⁹
elias eriperet. ob id nimis Christus qui p̄fū nō nouit factus est p̄fū vt nos
efficeremur iusticia deihi deo Qd Paulus dicit. 2. Cor: 5. quoniam lib:arb:
nullam iustitiam facere potest nisi Christus assumat prius peccata lib: arb:
et ipsum transferat in regnū lucis vt sit solus Christ⁹ bonus in bonis. In iustis
ficatio iustus. sanctificatio in sanctificatio q̄ in redemptis redemptio Ne quis
plam gloriam suam querere audeat qd Paulus. 1. ad Cor. 1. scribit dicens Ex
ipso aut̄ vos estis in Christo Iesu qui factus est nobis sapientia a deo et iusta-
tia et sanctificatio & redemptio vt veluti scriptū est qui gloriatur in dīo glorię
Zheremie. 9. hec est vera theologorū scientia nihil scire nisi Christi virtutem et
nostram infirmitatem. tunc est recte virtus in infirmitate p̄ficitur Et sola gratia
nobis sufficit. 2. Corin: 12. Postremo auctoritas si volueris non habet vīs
bram sacramenta quod cessant.

¶ Ad secundū de mutatione veritatū dico q̄ dīs. Doct: diuerticula querit et
me nititur altiorū trahere quo se causamq; suam in cūniculis recōdere et la-
tebris regere queat. satis em̄ dixi q̄ gratia extendit manū consilij nostri ad bos-
num Ipse aut̄ nulla auctoritate eadem verba sepius regerit.

¶ Ad tertīū quādo egregius dīs. Doct. dicit sibi displicere et aures suis esse
molestū qd dixi de seruo respondēre Ecce dīs alia quinq; superlucrat⁹ sum 7c.
Respondeo nec me ex definito r̄ficiisse qd aures ledat Nec ad xpositū nostrū
butūm̄ l̄ambiguitas p̄tinet. velle tamē q̄ dīs Eckius accuratus loquens
tū p̄sonas displiceret et qd. August: ad Dīosū c. 9 admonet diligenter atten-
deret. quis in sacris literis loquatur q̄ aut̄ obstrept de expositione affirmat
per negatiā Dea nihil refert nisi q̄ illiusmodi obiectiones tractato:ib: expos

missus et paruox logica illi cōsistant. qd aut voculam istam mecum expendit
et liberō arbitrio operationē adhuc aliquā p̄p̄lam quā gratia nō faciat tribuit satis
notū est intellectorib; dñi Pauli qd misere torqueat auctoritatē eius cōtra mas-
nifestam dñi apostoli intentionē qui omnē actionē quā gratia nō efficit ables
gauit cum dixit Non ego sed gratia dei mecum hoc est. non sum ego qui spes
talem actiuitatē vt aliunt scola stici sed gratia est que omnē largitur operationē
Que vires vniuersitas administrat que me pellit. me agit. grā em̄ ei⁹ sum id qd
sum. et gratia eius in me vacua non fuit hoc est Quidquid opatus sum totum
hoc p̄e iuit gratia Officē bonas actiones dei grā mihi concessit. qd clariss
dicit. z. ad Corin:4. habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. hoc est in
vasis carnis et infirmis habemus quidquid ad gratiā pertinet. perpendat autē
dñs. Doct̄or dñi Paulus nos vasa gratis vocat et suspiciat qd sequit (q̄re
habeam⁹ thesaurū Christi in vasis fictilib⁹.) vt sublimitas sit virtutis dei
et non ex nobis Quid egemus testimonio? cur tristis innoluntur? cur ambis
guis suspendimur? Quādo manifeste scriptura totū qd sublimis est virtuti dei
nō nostre facultati reputat. Charitas em̄ sola in nobis. et nobiscū officia sufficiunt
omnia credit. Omnia sperat. omnia sustinet Omnia opatur. i. ad Cor:z. Hoc est
gratia facit nos pacientes credulos et opatores. ipsa facit introitum nostrum
ipsa quoq̄ facit exitum nostrū. Hunc sententie accedit qd Iohann: baptista hu⁹
missiter et vera cetera dixit. Nō potest hō accipere quidq̄ nisi fuerit ei datum de
celo Iohann:z. Adhuc tamen dñs meus Eckius vult agere et actionē sp̄cialē
libero arbitrio adscribere. quantū ad opa gr̄e pertinet qd audit dñs p̄cursorē fateri
hominē nō posse accipere quidq̄ nisi fuerit ei datum de celo. Sed eant p̄ductores
omn̄ bonoru⁹. qd baptista dñs non potest recipere nisi desup concedat hoc est qd
eleganter Ambrosius l. z. c. 9. de vocatione oīm gentilium dicit ipse grā inquit
hoc om̄i ḡne medendi atq̄ auxiliandi agit vt in eo quē vocat p̄imā sibi receps̄
tricē famulā bonox suox p̄paret voluntate Ecce dicit grām efficere voluntate
receptricē. donoru⁹ gr̄e. Et quicquid ad bonū op⁹ pertinet qd Iohannes dicebat
bis verbis nemo potest accipere zc.

¶ Scđo dicit qd grā preparat voluntatē famulā bonoru⁹ dei At domīn⁹ meus
Eccl⁹ facit voluntatē reginā cū dicit voluntatē h̄c sp̄cialē actiuitatē et natus
rālē concorrentē in bonis meritis. Per ista reor ultime inductioni ex Hie: satis
fieri qd idē Hie: l. 1. aduersus Pellagianos colissia. z. memoratā auctoritatem
Iohannis nemo potest accipere quicq̄ zc. auxilio dei coaptat et plures alias auxi-
toitates meo p̄posito congruentes contexte.

¶ Ad quartū placet mihi qd egregius dñs doc: exspectet mea argumēta quis-
vit in dño spero et confido viriliter et strenue p̄tendā bona merita vel opera ex-
offici pte hoc est. tota esse dei. quantū ad actiuitatē seu largitionē ipso:ū spectat
et nostra ea ratione fieri qd nobis gratis dñiua clemētia cōserunt Et admodū
mihi gratū est qd egregius dñs meus oīm dñuerſarius prima iam p̄gressione in
meam. immo sp̄i: lanci: inā pertractus assert liberū arbitriū seu voluntatē
lapsaz gratia dei nondū erecta atq̄ instauratā nihil facere posse qd deo gratū.
acceptū atq̄ cōplacitū sit Valeat igit dispositioē scholastice de cōgruo Nec
prosist cōtritiones quas voluntati neccidū sanate attribuunt Facieslat Aristotē-
barū op̄ionū parens quē supra quadringentos annos nō sine lactura aniaz
relicto scripturarū cando: e et spiritu docuerunt Interim salua sit cōclusio mea
xi que est Augusti de sp̄i et lit: c. 5. Qd libe: arbitante gratiā haud quidq̄ nisi
ad peccandū valeat. Sit et. i. z. firma Que est Ambroſij de vocatiōe oīm gen-
tium li. i. c. z. colūna ultima qd voluntas non directa per dñiua voluntatē
eanto cītius propinquat iniquitati. quanto acris intendit actiōi Illud quoq̄
peccatum est qd Theologox vulgus disseminat hominē facēdo qd in se est obis-
cem gr̄e remouere posse. satis em̄ in 2clūsione tredecima debilitatū est.

Contra Ecclesias

Forte occurrat mihi dixi; Et Ecclesiastis.
¶ Quia actus noster est disputatio non prelectio domi concepta et ad fastidiosis leuandū dico ad primū placere mihi dñi Augustini expositionē de gratia et libero arbitrii: capitibus. c. 15. 16. et 20. Quoniam sanctus pater illis locis liberti arbitrij iura sine illibata scz si vulneris et illud q̄ est necessarium non obtineat gratiā scz dei cooperatorum et ita cooperatorum ut boni operis actio deo et gratia ut principaliter agentib: in merito tribuatur. vnde christiani homis est et gratia predicare et simul liberti arbitrij praeferentem defendere ut doctus augusti. z. cap. 18. de Baptismo parvulorum docuit et sacer Ambrosius in vestibulo de voca tione oīm genitadmonuit Hiero: quoq̄ liz. aduersus Pelagianos sibi studii fuisse affirmat ut omnipotentiā dei simul cum libero arbitrio astrareret.

¶ Quod vero secundo ornatiss. Doctor me ac monet ne homib: adhuc crudib: tumorem supbile ingerā cū liberti arbitrij defensōe. Dñinme debebat hoc de me suspicari ita em liberū arbitrii contra Damascioꝝ p̄fidiam defendeo ut gratiam ei velut principalem longe antefera contra dānatos Pelagianos et q̄ angust. liz. hypo: Brām ad libertarib: velut fessorem ad equū compat ea que dicta sunt in collaudatione gratis gratiarum accepio. vtinam deus nobis eam largiatur. ¶ De secundo dico me nihil inculcare toties nisi q̄ velim libertatis legem per sapientē explicatā cui⁹ et Cl̄p̄ian⁹ meminit ad Cornelii papā dicens Chrysostom⁹ non increpauit reſidēt̄s sed magis querens ad apostolos suos dixit Nūquid et vos vultis abire? Seruant scz legem quā hō libertatis sue relictus et in arbitrio sp̄io cōstitutus morte sibi appetit vel vitam. Hac inq̄ legem volui p̄ sapientē admonendo esse propositam que utiq̄ admonitio ad viuos et posteros non vero premortuos pertinet.

¶ De tertio q̄ clarissim⁹ Doctor tertio citra modestiā me incusat quasi misere torquā apostoli verbū non ego sed gratia dei: mecum et velim tribuere sp̄itale operationē libero arb: H̄o nō faciat gratia Hiero: plurimū vnde hoc sibi in mente venerit q̄ ad verba apostoli sola Hiero: vba addiderit et magis miror cū cōsp̄iam besterne disputatiōis p̄ Notariū habuerit qd̄ miseri imponit h̄o conuentat Qd̄ assuerit libertarib: sp̄alem habere operationem quā nō faciat gratia qd̄ nō cogitauit quidē de quo remitto me ad scripta p̄ Notarios Uerū que posterios induxit pl⁹ opponēdo q̄ respondēdo de gratia desuper data. Quis hoc signos rat: cum puer inuenit istud Jacobis officie donū optimū Unde et Ambrosium recipio astraenē voluntatem esse receptr̄te bonorum atq̄ famulam sed q̄ Clarissime doct: mihi ascribit voluntate me facere voluntate regnū hoc inq̄ facit teor: Ut indeſensione mea conclusione. 6. polisi. Compata voluntate ad potestas inferiores executrices verū esse voluntatem esse in anis sicut regnū in regno Qd̄ adhuc p̄babo. in compattione vero ad gratiā et ad deum famula est et ancilla postrema q̄ ad Hiero: respōdet alii eius locum ex liz. 3. Pelagi: coliz. 12. enocando vellem dñs Doctor respondisset ad verba Hiero: p̄ me inducta que libero arbitrio suam dant actuositatē Dare em̄ instantiā non est soluere sed obiecta oportet diluere.

¶ Carolostadius voluit super hec concludere ex Eccl̄ oppositis et pene concessis sed Eccl̄ argutissime contendebat horam esse. neque plane concedere Carolostadio. ad Receptores et primarios res rediit quorum iudicio in altam horam dilatam est.

Hora tertia Eccl̄ius.

¶ Data expositione ad dictū serui p̄ illud apostoli abundantissim⁹ laboranti officib: non ego sed gratia dei: mecum volo fortius ostendere replicando apostoli eo loco sensisse et seet gratiā laborasse ultra. Hieronymi expositionē h̄o illatam Nam sic. b. Bernhardus de gratia et libero arbitrii colum. 15. expresse hoc affirmat vnde Paulus cū bona plurima que p̄ ipsum deus fecisset enarrasset

Matth: Ep̄p̄ias:

Hiero:

E. devo:g:

Non aut ego ait sed gratia dei mecum potuit dicere p me sed qd minus erat me s
luit dicere mecum presumens se non esse ministerum p effectum sed et operantis quo-
dammodo solum qd sensu nihil his verbis expressus qd aduersari solum pruincere
deberet cum. s. Bernapostolū hs verbis se solum operationis non solum ministerū
fateatur. **P**terea gratia et liberū arbitriū vnam esse causam totalem operis mes-
ritorū: idem Bern: in eadē colūna locupletissime affirmat. **C**ui ego sequutus
sententia non tribuo opus meritorum p tū a gratia p tū a libero arbitriū: verba
Bernhardi sunt ista. **S**ic aut ista cū libero arbitrio operatur ut tū illud in pto
pueniat in ceteris comit. **A**d hoc vtq preuenies vt iam sibi cooperatur ita tū
qd a sola gratia ceptū est pariter ab utroq perficiatur ut maxime nō signifikatur
Simil non vicissim p singulos pfectus operentur. **H**ic sanct: pater non modo
causalitatē vel activitatē liberi arbitriū: sed et modum eius exponit.

Quarto clariss: Doctor: voluit ex me scire an deberet ex me exspectare respon-
sionem ad inducenda p dicitonē suam contra me in hac materia cui assensum
prebul. **N**am ob hoc tm ster arripuit atq pluribus ipse induxit ppter necessitas
tem indicent me ptilores an oīm ordinū et seculares theologi a quadrigentis
annis ita sine abūndandi quasi Christus qui politicus est se mansurū nobiscū
vsg ad consummatiōnē seculi sponsam suam dereliquerit. **A**ec ego qui rem iam
ago theologicā Aristotelē iusceptio defendendū hoc vnu scio p pbōx et phāns
tūm solatio Aristotelē a suffis et doctissimis viris cōmendatū quox iam spes
eratū est iudicū. tam candida laus. vt a nullo reprobari possit. Ut Ciceronem
Quintilianū Platōnem et reliquos facile afferre possem. sed ut prefabar rem
iam ago theologicā phām hoc loco non defensurus.

Caroloſta: cōdoluit de effectis argumentis Eccij.

QScire sanctā scripturā non est multas auctoritates memoriter recitare sed
spiritū introclusum in lītis et dīm nostrū Christū querere et gustare. Insuper
auctorates et intentiōe scribentū proferre. Ob id frustra obſtrepit regius
dominus Doctor: q p̄meditata lectione ad disputationem venerim.

Q Ad auctoratē quam dominus Doctor induxit ex Augustino videlicet q
Augustinus non destruit lib:arbitriū facultatē. dico q gratia facit operari lib:arbitriū
nec fuit dubium apud me.

Q Secundo Ambro: de vocatiōe oīm gentilū clarus est q lib:arbitriū recipit actis
onem suam a gratia. ad auctoratē Hiero: aduersus pelagia: dico q Hiero:
Idem diffuse probat. ad Augustinū lib:3. hypo: cūtus auctoratē induxit q
gratia habet se ad lib:arbitriū: sicut sōzor: ad equum. Respondeo q dīs Doctor
obtutus lumen lib: legit Augustinū et citat cōtra mentē augustini Verba aug:
sunt hec. Et imposuit illū in tumentū suū in auctoratū videlicet gratie Incarna:
tionis sue q: sicut scriptū est hic peccata nostra portauit hec Augusti: Est ergo
maior similitudo q lib:arbitriū: habet se ad gratiā sicut infirmus vulneratus ad
Iumentū in quo portatur. **A**baro: dīs Scotum sic Augustinū inducere.

Q Auctoratas Lypiani nō p̄cludit p actiuitate spēciali lib:arbitriū sed sunt alle
auctoratē eiusdē Lypiani que manifester dicunt q Christus operatur omnia
bona opera in libero arbitrio.

Q Qued dīs Doctor: concedit lib:arbitriū: Non habere spēcialē actiuitatē in
bonis opib⁹ libenter assūmimus cū gratiā actione et intramur q in eodē
conflicti. In eadem hora sibi tam egregie dissidet et repugnat. Sed non caret
suspicione quin aliter senserit q: inducit auctoratē quibus probare conat q
lib:arbitriū: habeat tam actiuitatē. placet etiam auctoratas Jacobī dicentis
Omne donum optimum desursum descendit.

Q Ad auctoratē Bernhardi cum dicit ad hoc vtq preuenies vt iam sibi des-
ineps cooperari ita tū quod a sola gratia ceptū est pariter ab utroq pficitur
ut maxime non singulatim simul nou vicissim p singulos pfectus operentur. **N**on

Hoc esset pa-
tine receptie
solum

Pro ostenta-
tione memoriæ

Ibi pēpet
Koro: alias
cōducitatus

Et legit Au-
gustini. vba

Cōtra tertii

Note

Malenobis
qui q̄rimus
gloriam cū des
bē q̄rere ve
ritatē theolo

Karol: dicit
Bristonib⁹
cōcludere in
hac factate

Pro tertio

Pro quarto

Pro quinto

partim gratia partim lib:arbt: sed totum singula ope induit dno peragunt.
¶ Sequit̄ q̄stiuatio vel declaratio Bern. Totum quidē hoc.i.libesar: totum scz op̄ boni. illa videlicet gr̄a facit. Sed vt totū in illo.i.libe:arbt: sic totū ex illa scz gratia fit. Est ergo sensus q̄ gratia opatur bona oga in libe:arbt: ita gratia habet actuitatē boniū operū Liberū aut Arbitri: habet susceptionē hoc est q̄d idē Bernbar: dicit colū.i. eodem libro de gratia et lib:ar: Opus hoc sine duob⁹ effici non potest vno a quo sit. Altero cui vel in quo sit. Ergo bona opera potius efficiunt in lib:arbt: q̄ sunt actuitate arbitriū Nam Bernbar: cōthmo subijct dicens Deus auctor est salutis:libesar: tantū capax: Nota verbū tñ q̄d solam capacitatē cōcedit et actuitatē negat. sequit̄ in Bern: nec dare illam scz salutem nisi deus nec capere valet nisi libe:arbt: Bursus sequit̄ q̄ libe:arbt: magis recipit bona oga q̄ efficit. Immo non facit bona opera. ¶ Bernhard⁹ tres creaturas cōmemorat p̄ quas deus opatur salutē. videlicet per creaturā sine ipsa Aliq̄ p̄ creaturā conta ipsam. aliq̄ p̄ creaturā cū ipsa p̄ irrationalē creaturā opatur sine ipsa. q̄ non queat intellectu carente esse vel conscientia. p̄ demones et malos opatur quādōc̄ salutē contra ipsos. per bonos aut opatur ita vt deus cū eis opetur. Qui qd̄ deus vult et agūt pariter et volunt Qui enī voluntate cōsentient opus omnino quod p̄ eos deus explicat ipsiū cōmunicat. unde Paul⁹ Non aut̄. ego alt̄ sed gratia dei meū potuit dicere p̄ me sed q̄ minus erat maluit dicere meū Presumens se non solum operis esse. ministrū per effectū sed et opantis quādāmodo sotia p̄ sensum Nō est sensus Bernhardi q̄ libe:arbt: habeat actuitatē aliquā in bono ope. quam deus vel ipsa gratia non faciat sed est sensus q̄ gratia dei insprat voluntati bonū q̄ sensum Et ideo dicit esse minus per me qd̄ de⁹ p̄ aliquas creaturas opatur absq̄ cōsensu creaturar̄ videlicet q̄ p̄ irrōnales creaturas vel inuitos malos opat.

Contra Eccius.

¶ Quāuis non possum non fateri paruitatē doctrine mee quā clarissi: Doctor algnatur tñ cum bona venia vt eruditior euadā replico cōtra solutioēs datas. Nam q̄ Augustinū inducit gratia facere opari libe:arbt: p̄ hoc faretur p̄positum. Eo ipso enim q̄ gra:ta facit operari libe:arbt: gratia operatio non est frustratoria. quare et libe:arbt: aliquid operabitur.

¶ Nec Ambro: sententia fatis suo suffragat istituto esto libe:arbt: actionē recipiat a gratia. illatio tñ est nulla libe:arbt: ob id non agere cū non modo libe:arbt: sed et alie creature actionē recipiant a deo. vt verisimilē sit illud prima causa nō agente nulla causa posterior agit. Ignis califaciendi facultatē recipit a creatore. sed adhuc calefacit.

¶ Quod vero ornatissim⁹ dñs d. dicit me obtutis lumisib: Augustinisperisse optarem ego vt tam acute videret quādāmodo ego. At locū non citat̄ Doctor: p̄ se assumit̄ citat̄ p̄ se relinques. Agit enī Augustin⁹ in li. p̄ me citato li. 34. Hypo:cōtra Pela:afā. m. Recte namq̄ arbitror compari libe:arbt: arbitriū iumentū vnde et dictū est velut iumentū factus sum apud te. Brām vero sessori. Quod symbolū Augustin⁹ non cōfisit̄ verbis sed p̄fusissime p̄sequit̄ vñq̄ post literā. q̄ Hoc p̄terea ostendo ne vel eruditissim⁹ doctor aut quisq̄ alius cōulicetur me: solum scholasticos legisse et me scholasticum esse alios vero theologos.

¶ Quod ad Cyprianū rfidit̄ amicus nr. a Cypriano sepiissime scriptū Christi: oia bona oga in nobis opari hāc partor angustiā quā alias sepe et plus misericordias opponat q̄ objecta diluat. Nam quid alibi senserit Cyprian⁹ nō cōtrauento sed eius mente. p̄ lib:arbt: facultate in allegato loco sanā esse p̄tendo. ¶ Cōgratulat̄ spectatissi: dñs d. qd̄ in suā descederim sententiā et lib:ar: spālez. actionē ad bonū nō dederi salua semp̄ būnitate sua truncati nostra adducit. Id em̄ ingenue fassus sum libe:arbt: nō h̄re spālem actionē quā gr̄a nō faciat. sed gr̄a et li. ar. s̄l̄ induitū op̄ bonū p̄ficiū iuxta Bernauctor: p̄ me induitū

¶ Ad quā clariss:d. respondere conatus est longā verboꝝ sensē ex Bern: nob̄
relegens. At q̄ sequētia plus ei opponēti p̄derit quā r̄sidenti p̄cupio discere
ad huc si libe:arbi: habet se mere passiū ad opus bonum quō Bern: affirmat
gratia et libe:arbi:m̄x̄t̄m̄ et simil p̄ficerē illud. Et illud quoꝝ sc̄re cupio qđ
Bern: variat inter opus incep̄tū et p̄ficiendū si libe:arbi: habet se pure passiū
eodē modo se habebit recipiēdo ad inceptionē sicut in recipiendo ad p̄fectionē.
¶ Simili expeditiōe clariss:d. d. et amic⁹ verba Bern:circūducit de.b. "Paulo
Cupio sc̄re quicquid alibi Bern: dicat si Paulū reputauit sociū cooperatorē grē
p̄ficiens. ⁊ quid aliud sit ille cōsensus n̄s libe:arbi: opatio. Et qđ hoc sit certiss:
adduco August: verba que fucari nullo pacto poterūt ex tractatu quarto sup
epistola Johannis. vbi sanctus pater tractans verba sacre ipsius anime Omnis
qui habet spēm hanc in ipso castificat seipsum sicut et ipse castus est. videte
quēadmodū nō abstulit libe:arbi: vt diceret castificet se ipsum quis te iustificat
nisi deus sed de⁹ te nolentē nō iustificat. ḡ qđ adiungis voluntatē deo iustificas
te ipsum. castificas te non de te sed de illo qui voluit ut habaret in te. Tamē qđ
agis ibi aliquid voluntate ideo ⁊ tibi aliquid tributū est. Ideo aut̄ tributū est ut
dicas sicut Psal: z.6. Aduitor meus es ne derelinq̄s me. si dicas adiutor meus
es aliquid agis. nam si nihil agis quō ille agit. hec. August: quibus verbis us
quidiss: actiuitatē nob̄is tributā testat. ⁊ eo ipso qđ nos deus adiuvat cōp̄bare
iustitiat nos aliquid agere. et p̄fecto nisi Aug:libe:arbi: legem et facultatē per
sapientē exp̄ressam vbiq̄ in suis libris defendere voluisset. misiss: pater non ita
vehementē ira aduersus Iulianū li: 4.ca.8. excanduisse ut illū diceret mentiri
quod libe:arbi: facultatem abstulisse August: retulit.

Pro Septo

Pro Septo

Responsio Carostadij.

¶ Ad primū sch̄m ⁊ tertiu argumentū dico qđ gratia vñq̄ dat actionē
libe:arbi: neq̄ hoc est negatū p̄ me. sed solum hoc qđ libe:arbi: habeat spālez
et naturalē actiuitatē in bonis opib⁹. p̄ hoc respōdeo ad longā orationem quē
dīs. d. ex tractatu quarto August: in ep̄la Jobā:assump̄s. fateor: em̄ qđ dīs
deus est adiutor libe:arbi: Hoc est ministrat libe:arbi: v̄ires et actiones.

¶ Ad tertiu. Quod libe:arbi: cōparat iumentū nō est ad p̄positū et intentionē
Egre:d. d. est em̄ libe:arbi: iumentū ut domet ad opus homi necessariū ut aut̄
restauretur recte gratia dicitur iumentū. quēadmodū iusta et exordia nostre
contentionis habuerunt.

¶ Ad quartum de Cypriano dico qđ opposentis est sua dicta firmare et exs
pēdere ut intelligatur. Dictū aut̄ Cypri: ambiguiū est neq̄ vñq̄ p̄cludet qđ libe:
arbi:habeat quādā spālem actiuitatē et naturalem ut supra.

¶ Ad Bern. d. d. perit ut intelligat quō bonus et iustificat⁹ sit socius opantis
gratiae. respōsum est satis qđ ppter cōsensum quē ipsa gratia inspirat arb̄trio.

Contra Eccius.

¶ Cum amicus noster clariss:d. d. tandem in mēa p̄tractus sententiam ingenue
fateretur nunq̄ se negasse actiuitatē. libe:arbi: a gratia libi cōicata. attamen plura
sunt eius scripta et alie plereq̄ circūstantie quib⁹ suspicabar clariss:d. doctor
arbitrari libe:arbi: nullā habere boni opis actiuitatē. primo ppter p̄clusionem
suam .1.4. qua dicit. dīs Jobannes non vñdens quomodo bonum opus sit
totum a deo et cetera.

¶ Deinde qđ mea p̄clusione septima clare hoc p̄ponit ista sc̄z errat qđ libe:arbi: ⁊ c.

¶ Tertio qđ. lk. p̄.d. Martinus Luther cōclu: 7. m̄bi dīcens aut̄ neq̄ quid
fides neq̄ quid p̄tritio c. Et idem R.p. In quadā disputatiōe imp̄iesia cōlue
iz. aut̄ libe:arbi: post p̄ctiō res ē de solo titulo. Et. 14. libe:arbi: post p̄ctiō in bonū.

¶ Quarto qđ clariss:d. d. sepe scriptū reliquit in defensione sua libe:arbi: et vos
luntatē pati et nō agere ad opus bonū. sicut patet:b. 4. facie. z. et. c. z. fa. 1. et
fa. fac. z. g. 4. 3 in multis alijs locis quib⁹ clariss:d. dicit voluntatē solū recipere

et non agere. tñ si lib:arb: dat actuitatē sibi a gratia cōcatam. Nam cōtentus
qd si ab initio disputationis nostre hoc idem dedisset gratia scz et libe:arb: sic
et m̄xim opari has nostras argumentationes om̄issimus.

¶ Et q̄ dicit. b. August: l.3, hypo: ferme recte et acutis luminib⁹ allegatū nō
facere ad p̄positū. forte nō meminist cla:d. vt boim labilis ē memoria qd Aug
induxi. p̄positum meū erat ostendere gratia et libe:arb: esse vnā causam tota s
lem op̄is meritorij. sed gratia p̄ncipalē. lib:arb: minus p̄ncipalē. Hic meo
dicto alludit p̄cūl dubio oīm sententia symbolū illud August: qui graz sessiū
velut p̄ncipali. equo libe:arb: velut minus p̄ncipali assimilat.

Responsio Carolostadij.

¶ Ad primū cum dñs Doctor p̄ cōclusionē meā. l.4. infert qd liberū arb: nullā
actuitatē habeat subscrībo sententie sue quantū ad actuitatē naturalem. sed
quantū ad actuitatē quā gratia conferit dñe quod libe:arb: habet actuitatē.
Sed fortasse dñs doctor non vult me intelligere neq; Bernbar: qui dicit Qd
totū singla oīe id huiusmodi pagat. Qui ideo actuitatē vel actū lib:arb: attribuit
qd gratia dei in illo operatur. ita et ego tribuo actuitatē libe:arb: nam liberū
arb: agit q: a gitur sicut cursus non est currentis.

De alijs contentus est et non cōrendere de vocabulis iumentis sessiū voluit
In nomine. p. et f. et. s. amen.

¶ Non possum satis mirari egregiū. d. doct. arbitratu suo nostra improbare
velle. quādō dicit arb:bar clariss: doctorē arbitrii libe:arb: nullā habere.
Ecclius forte sibi ipsi disfensus hic. Carolostadij interpellauit ne scheda aut libit
beneficio vteret et p ea cōmendans suū versatilē et ḡ̄spiele ingenii quasi solus
ingento sibi mereret laude et victoriā. et disputandi modū Italicū eū esse dixit
vt libit non in publicū p̄ferat sed memorie tota esset res et cardo in quo vers
teret cōtrouersia. Carolosta: septus humaniter intercessit cui oblatratū est ab
Eccio in media cōtione. ad p̄ncipes et magistratus negotiū desertur cesserūt. atq;
coerēt summi quoꝝ iudicium magis p̄tulit suspitionē qd veritatem defensionē Lesserūt
maior: pars in eandē sententiā ut Carolostadij lib:ox beneficio non vteretur
Inerunt omes in eandē pedibus sententia et oratione facta publica a Cesare
Pölluck in talē sententiā. Snediger herr vnd Erwürdigenn lieben herren es
hat sich itz und zwischen den würdigen bern. Doct: Eccio vnd Karo: begeben
ein wieder spennung. Heimlich das Doctor: Eccius nicht hat wolt nachgeben
Doctor: i. Carolo: außfin puch oder zedell seyn Argument zu lesen vnd sich ges
worffen auff geb: auch vnd vbung ander Unuer: vnd gewohnheit gesprochen
das nicht gebrauch sey auf buchern zu disputari Darumb hat doctor: Eccio
auf sonderlicher bitt nachgelassen dem doct: Carolonach heint außm zedel
zu p̄nunciaten wollen sie aber auff morgen nicht solchem einspruch nachkomē
vnd forthyn ir Disputation wie angehabē vollendē sein wir sein wol zu friden.
Carolostadius non cessit iudicio theologorū. deniq; aucta oratione. vno oīm
cōfensiū. relicto loco. impetu facto auditorū effusissime eruperunt. cōclamatū
est ab omnib⁹ missam tū fieri disputationē. mox vesperti iudicata est dies Ecclesio
sequens. primū. quia cōuentus erste celebrū viroru longinquis aduentantū
deinde ne tanta res videretur tanq; iudicium.

Prima Julij. 1519. hora octava ante meridiāna.

In nomine. p. et f. et. s. amen.

Carolo:

¶ Egregius dñs doctor quedā. p̄ta et pugnantiā in causa fideli posuisse videt
Ideoꝝ in primis rogabo d. d. q̄ necū. huīsimōt differat. Est autē p̄tetas ista
in exordio sue disputationis dicit libe:arb: adiutū gratia habere spectale et naturale
actuatin bono oīe. in p̄cessu autē disputationis dicit se nūq; cogitas lib:arb: habere
spālem actuū quā gratia nō presliterit. Quero igit̄ cū habere actūt: ex alto non
fit eam habere ex se neq; horum p̄pū sed a hēnu. quō butulimodi dictū sibi ipsi

vissidens recordari ne nostra disputatio per manu emicet hec. 12. Junq mone
contra conclusionem. II.

Responsio. Eccis.

¶ Dum clarissimus dominus doctor et amicus proponit me supitoribus diebus
pugnacia et aduersa posuisse eo quod in exordio dispu: dederi liberarbi: p[ro]pterea na-
turalem et spalem actum respectu boni opis. et posterius affirmavit me talia non
cogitasse. Respondeo et dico neque ab exordio neque in processu vñctus me dixisse
liberarbi: habere actum: naturaliter respectu boni opis sed opponendo p[ro]tra. d. d.
assumpsi. p[ro]batitur liberarbi: habere actum: p[ro]ducitur et elicetur bona opis ad-
sunt a gratia de quo me remitto ad acta Notariorum. quare addendo ad s[ecundum]
futorum gratie non naturale sed supernaturale dedi voluntari actum: a gratia
ubi cōdicatam in qua sententia adhuc p[ro]severo Q[uod] de hinc d. d. dilemma p[ro]pone
querendo h[ab]e actum: ab alio hoc sit habere actuitatem alienam non p[ro]p[ri]am hoc
m[od]o non sit a g[ra]te ex se sed ab alio. Resideo habere actuitatem cōdicatam ab alio
est etiam h[ab]e actum: p[ro]p[ri]am et liceat d. d. p[ro] dicto suo nibil adduxit attamen p[ro]p[ri]o
voce solutionis meae et in presenti materia adduco testimonium b. Hieronymi: ad de-
metriacē. virginē Ita aut volens deus creaturā rōnale voluntariū boni munere
et liberarbi: p[re]dicto donare virtutis g[ra]tias possit: homini inferendo. p[ro]p[ri]um fecit eius
esse quod velit ut boni et mali capax naturaliter utrumque possit. et ad alterutru des-
sicerere voluntatem. neque nisi h[ab]e spontanea poterit habere bonū nisi eque malum
habere possit. utrumque volunt opt: creator nos posse hec Hiero: expresse testat eu-
dixisse utramque p[re]tatem esse p[ro]p[ri]am bonis que hoc a m[od]o loquendi sanct: patru
non dissideret. attamen ex supabundanti et hoc addam soluendū. Ita esse p[ro]p[ri]am
opationē liberarbi: que actuitatem includat concursum vero alterius cause nō
excludat. Postremo fateor liberarbi: habere p[ro]p[ri]am et spalem actuitatem ad
opus bonum sed talem quam dat deus et gratia.

Respondit Carolostadius.

Indicet mundus.

¶ Secundo quero ex dno doctore quod eiusdem opis boni possunt esse due cause
quarū utrāq[ue] totum p[ro]ducit. quēadmodum Bern: p[ro] d. adductus dicit singula-
p[ro]gunt totū. Individuo ope. nisi em̄ altera causa p[ro]m̄ passione cōcurrat et altera
tantum actum vix intelligi potest. quomodo totū opus ab utrāq[ue] sit totaliter.

Respondit Eccius.

¶ Dum clarissim: d. et amicus ex me petit quod due cause sez gratia et libe:arbi:
possint p[ro]ducere totum singule. Nam aliter intelligi non posse qui una h[ab]eat se
actum alia passi: Respondeo quod questio ista est facillima et cuiuslibet phia a lis-
mine salutanti obvia. de modo cōcursum causaz in eodem genere. fateor enim
ingenue qualibet harū causarū p[ro]ducere totū. Sed quod d. d. postremo assumpsi
sit. totaliter. nō recipim⁹. Sed Bernhar: eodem loco dicente quod mixtam agat
et simul non viciuum. Nullus em̄ imaginari debet ita plurū causarū p[ro]cursum
enentre ut una causa p[ro]m̄. alta altam p[ro]tem sicut d. d. in sua defensio credit
Respondendo p[ro]poni mee quadragesime. ait em̄. flagellū parat qua vapilabile
et p[ro]m̄ a Scortino succo degenerat. At rem temeritatis misere scribit Amb:
In epistola fina: in quadā p[ro]te actionū bonorum egere deo in quadā vero non. Et
appositiō tricesima scđa ita cōtra me argumentat. Si bonū opus p[ro]m̄ est in
tua potestate. p[ro] illa parte est aliquid quare ad ista refellēda hoc dixi alienum
esse et a phia et a veritate imaginatiois. qua causa p[ro]m̄alis credit p[ro]ducere p[ro]tem
Et quod hoc ita sit roboro solutionē meam ex omni subordinatiōe causaz Ignis
calefacit nihlominus sacra illa ania. Joban: ait omnia p[ro] deū esse facta quare
hoc non difficulter sed faciliter ab hoī in phia instituto intelligi potin p[ro]posi-
to nostro hoc de libe:arbi: affirmat. b. Bernhar: et memini.

Ecclius

Respon: Carolo.

¶ Quod d. d. si certamine theologicō se munit armis gentilium hoc suo more facit sed questioni mee adhuc nō salutēscit. quero ergo uno verbo vel opus bonū est totū a deo effectū vel nō totū effectū a deo? Si p̄mū concordamus bene. si secundū improbabō etiā conclusionem.

¶ Cum clarissim. mihi imponit quod in actu theologicō me armis muniam gentilium. dico etiā hoc facerē. armis nō improbatis. arbitror non dñe mihi victor dari quod illud mihi cōmune esset cū maximis omnīs etatū viris cum ecclie patrib: cum ipso etiā. S. Paulus Attīs mīror quod hoc tempore ausili mihi tale quipplā sponere. dū cauſiſſima tutela theologos quod s̄p̄ scholasticos vocat et magnū illud nature miraculū Aristotele deuitem neq; in responsis duarum questionū quidq; dedi nisi. Hieronymū. Bernhar: et sanctum. Jobanem.

¶ Quod vero expositulat venerandus. d. d. An op̄ merito:ū sit totū effectū a deo agit acta. nō em̄ obſcure potuit intelligere deum effectū producere totū opus meritorū sed nō totaliter. quod ex Chrysostomo de cōpunctiōe cors dis. illoque li. Nam possumus etiā his hereticis occasiōe dare fideli causa q̄i ap̄līz om̄es sancti non ex p̄posito suo et labore mirabiles facti sunt sed ex grā dei sola. dicent em̄ et quid prohibet oēs fieri tales z̄l. et consequentes z̄ consens et b. Bernbar: vbi supra quod non partim sed maxime et simul agunt.

Carolostadius.

¶ Dmissa contrarietate quā d. d. rursum necis de totaliter et nō totaliter q̄nt ad. Aristo. In theologicō certamie p̄metet dicat nobis. Hic: Neq; em̄ mihi (ins quir) cure q̄d Aristoteles sed q̄d Paulus doceat li. i. colū. 9. aduersus pelagia.

¶ Secundo q̄s egre. d. d. fatetur opus bonū esse totum effectū a deo hoc ins tendo magis pbare q̄d im̄ pbare. Probo q̄d hoc dictū p̄ preciū q̄a Ro. ecclesiā quorānnīs vñtūr. deus a quo bona cūcta procedunt largire supplicib:ūs ut cogitemus te inspirante que recta sumt z̄l. Clarus est tertius qd bona cūcta a deo procedant et ipse dñs largitur et inspirat rectum cogitatum.

¶ Cum obſeruand⁹ d. d. obijcit mihi dñm. Hic: allegato loco dicente non est mihi cure quid. Aristo: sed quid Paulus dicat quānūs hoc loco non suscep̄t perim sicut possem. Aristo: defendendū nec vñs sum hoc actū Aristotele sed nō im̄ pbaris armis gēriliū me vñ posse affirmani et aurū z̄ argētū ab egyptiis velut iniustis possesso:ib⁹ a cōcipere. quēad: Oigenes factū illud applicat unde magis Paulus curandus est cum. Hic: q̄d Aristoteles.

¶ Deinde assumit Clarissim. qd cōcesserim bonū op̄ meritorū esse totū effeſſū a deo. et hoc ipse intēdit probare. rōgo d. d. meminerit quā agat persona claus em̄ est nō in ea firmare sed improbare. Quare supplicatio ecclie mihi nō aduersatur sed mēa firmat sententiā. Nā bonū a deo largiri afferit et adiutoriū dei ponit libētō excludēdo arbit: Et adiecit quod scholasticessent om̄es eiusdem sententie. adiecit aut̄ post finem huius p̄bationis hoc idem docto: theo: quos ipse vocat scholasticos sentire d. Carolo: ad hec.

Carolostadius.

¶ Mens capreoli est qd lib: arb: causat substantiā actus. et sanct⁹ s̄ fr̄t⁹ modis sc̄t⁹ aut̄ ita diliguit quānū ad p̄cipitalitatē emittatis in bono ope volūtas est causa p̄cipitalis. q̄ntū aut̄ p̄metet ad respectū esse meritorij tūc grā ē p̄cipitalis.

¶ Qm̄ me dicēte opti: theo: quos col: d. d. scholasticos nūcupat. Nō dissensit ab illa Chr̄ana sensiō quin totū op̄ bonū sit a deo effectū p̄ hoc liberi ars cōcurrūt et coagitationē nō excludētes obiect mihi clarissim. duos vñū capricolis mihi nō admodū cognitiū alterū subtile illū. Iohann: sc̄rū in quo etiā dñlus q̄d voluerim sum versat⁹. et si illa nō sit cōtentōis sumā qd sic vñ alius docto: sentiat sed qd pro veritate chr̄ana sentire debem⁹ excusabo tñ opti: illos viros ne mala aliquā notā i currat capilli locū nō c̄tauit d. d. attūla c̄ sensisse idus

Ecclius

bis credo qd suis manudictor: et plurib: locis apertissimis est dñi volo tho:
et qui: magnū ecclesie lumen in 12. q. 109. maxime arti: 6. iii. q. 2. 4. de Tercitate
in elegantia li: ptra gentiles li: 3. cū alijs locis vbi sanctus pater vbiq: reliquit et cōs:
cedit liberū arbitri: non posse in bonū opus meritotū nisi signaturaliter a deo: et
grā motū adducēs h̄s locis. Vero et Aug: cū auctoritatib: biblie a sanctis
patrib: cōmemoratis. Qd vero ad Scotū attinet imo ad totā cohortē opti:
theologor: qui summas theologicas cōmentati sunt debuit clarissim: locū videre
ordinariū vbi p̄sentis negocij summa p̄ eosdē agere qd nō sit distin: 17. prumi sed
27. 7. g. scđi vbi reperiet tho: Egi. Alber: Durādiū et Gabriele et alios qui cōs:
cordi sua post Perrū longebar: afferunt li: arbi: sibi reliquit sine spāl: et supernatals
auxilio dei posse quidē in opus malū. sed nō in opus bonū adeo qd interior: ins:
piratio dei omnī bonū voluntatis motū p̄nietat Id qd Bonaventura et alii
norabilissimū adducunt dñi: Aug: dictū culus ego memini in defensio mea qd
illud sufficit ad totā difficultatē que hinc inde corrueiri possit. dñi emi xpōne
25. Quare ad omnes auctoritates p̄ utrāq: p̄t inducendas insignis. Aug: reso:
lutio sufficit quā qui nō h̄z facile inter saxū et saxū p̄ficitat. H̄ est ē artis reddere
singula singulis. Aug: dictū ē istud de ecclesiastis: dogmatib: c. 21. 2 repeatit illis
idem libro de spū. Inīciū salutis nře deo miserere habem⁹. vt accēscam⁹ salutis
fere inspiratio nře potestatis est. vt adipiscamur qd acq̄iescēdo admōnitōis
cupim⁹ dulimi munētis est. vt nō labamur in adeptō salutis munere nře potē
statis est et diuīti pariter adiutoriū. Ubi. s. Bonavent: 2: alij Aug: c̄tuor volunt̄
fecisse grad⁹ reddēdo singla singulis. quāntus b. Bern: colū. 15. solū triū memis:
nerit primo inīciū est dei. scđo acq̄iescere vel cōsentire inspiratio est voluntatis
Tertio grā est solus dei et p̄ illo gradu debet intelligi. b. Bern: cā colū: . Inq̄
deus auctor est salutis. li. ar. ē tñi capax. nāz capacitatē ibide refert Bern: nō
ad opus bonū sicut induxit d. d. sed ad gratiā ad illū. 3. gra: b. Aug: subdit cōs:
nec dare illā nři deus nec e age nři li: ar: p̄ciderat illā sc̄i salutē de qua loquit
Bern: sc̄i li: arbi: est tñi capax. Quare d. d. in sua defensione ob hoc qd dictum
Aug: laudabile laudant frustra mībi iniuria ē qd sanctas lacerarē scripturas
sc̄ōs cōmōderē ecclesiasticos et mēā admītrāt impudentiā qd Aug: adeo ad s:
uerse citem dū tñi nullibi meminerit h̄z loci Augustin: Ex quib: liquidissimū est
optimos et celestiss: theologos quos scholas: vocat recte grāz p̄tra pelagi. ad s:
struxisse et li: arbi: nō abstulisse actuitate. pero tñi p̄bāta clarissim: d. d. vt p̄bet
p̄tra scho: vel me li: arbi: se b̄re pure passus ad opus bonū meritorium.

Carolo stadius.

¶ Quātū ad scho: quos adducit egred. d. d. et solus intelligit aut saltē corrūpt:
Nā scđi et capreolū s̄sa apta est qd hoc qd causat li: arbi: in bono opere xp̄ie
attribuūt li: ar. adeo qd in quibusdā opib: dictūt li: arbi: cansare substātiā act⁹
que possit cōtinuari donec deus suā grāz fundat. hoc aut̄ ego intendo im p̄:
bare qd li: ar. absq: grā et absq: fide nullū bonū opus facere p̄t neq: quantū
ad substātiā opib: neq: qntū ad motū vel esse meritorū et nō. d. elabat et mas:
nib: meis suis circuitib: affiq: declarē Aug: et Bern: qdū verba adducit et s̄tas
corrūpit. primum quero iterum et peto a d. d. quid illud sit in bono opere
quod causat cū grātia. hoc est docent scholasticī. doceat et ipsorum patronus.

Eccius.

¶ Scđos illos doctores. Thomā: Bonā: et alios nō modesti mercatores ap:
pellari a clariss: doct: īmodice miror: attī mībi īm̄perat qđi solus scholasticos
Intelligā doc: et eos corrūpā abſit p̄ ocul ab ecclesia modestia b̄fī arrogans
lactatia qđi nec omnes intelligo nec hos in quibus versor: solus scđo paratus
semper ab eruditib: doceri sed ad declarationē et expositionē quā tribuit
ecl̄a: d. d. dictis scđicis et scolasticis cū li: arbi: dictūt esse causaz principale subē:
act⁹. Ita qd voluntas euclēdo illū posset continuare vñq: dū: deus infūdat suā grāz.

Uil schuster
bringt er fur

Eccius, par
tius dñe dos:
ctor.

Eccius qd
ego male pa
trociner me:
catoribus

boenūq; memini me si aliquo scholaſt: theo: legiſſe ſed grām a deo opt: māx: ſacentur in instanti dari et creari et veriſſimum iudicant nescit tarda molimina ſpi: ſancti grātia. hoc bene verū eſt ſi clariss: doct: eſt ita in ſcolasticis exerciſatus qd inter ſe ſuertunt an grātia eque ſicut deus ipſe habeat pñcipalitas tem actiuitatis respectu boni opis vel minus de quo nō omnes cōſentīt. artiſ wilhel: Occkam: in dubita: addita quarto grātiae a cōſtitutio[n]em etiam tribuit et meam quoq; hanc fulle ſnām ante ſeptenniū. d.d. luculenter ex Chrysopasso pñdeſtiſatio[n]is potuit intelligere: ſi eam tam diligenter legit qd impotune viſ ſipendit. ſed vtcūq; ſit de ipſius grātiae actiuitate cōſentīt ſcholasticī lib: arbi: non poſſe in opus bonū quo ad ſubſtantia vel relatione nſi ſpāl auxilio dei. ¶ Postremo qd querit. d.d. quid ſit illud qd bonū opus cauſat in ſubā actus forte d.d. lapſus eſt ligua voluit querere quid ſit illud in ſubā actus qd lib: arbi: cauſat. Bñdeo illam queſtione[n] priuus eſte dilatā qd natam non em̄ ita ſunt ḡtes in ſubā actus ſicut in eredo: tñis ſed quēadmodā. b. Bernh: dicit et deū et libe: arbi: in diuina ope agere Quare adhuc pero pbart p clariss: d.d. libe: arbi: ſe habere tñi paſſiu[m] ad opus bonū et ſit tñi capax illius. Sum em̄ paratus la: cula eius in eam partem pro virili repellere.

Tarolo: dixit eos pñdicare cū lucro
aniay ideo mercatores appellaſſe

Vora quarta continuatſue
Disputatio.

Caro: hora quarta in vigilia visitationis. MBaric. 15 19°

In nomine Ihesu amen.

Egregius d.d. hodie cauſam ſuā multis monumentis loceant ut redigā eſt multa aurilla Primo quid ſentīdū ſit de epiftola Hiero: ad Demetriadē virgo dicam Quēadmodū pñcipiū ille theologor pñnceps Erasmus noster qui p August: hec verba ſcripſit Eruditus pñorius et eloquens epiftola ſed. quam ve: nubil alia accedat vel ſtūlus palam arguat non eſte Hiero: dñius August: nō nihil ſuſpicari videt ab heretico Pelagiano cōſcriptā. qd Inſit in ea nōnulla que Pelagia: dogma respiat. Seda putat eſte Juliani hereticī Ex ijs facile depiñtēndi licet quātū aucto: itatis habeat ſolutio egregij d.d. per bñ modi epiftolam munita.

Secundo qd egred: d.d. ctauit August: in li: de Ecclesi: dogmatib[us] c. 216 Ibi initū ḡ ſalutis noſtre rē debuit idem egre. d.d. paulo Inferius ſcripta viſ diſſe vñdelicet que ſcribunt in c. 4.4. vbi hec vonit ſententia ſi quis p nature viſ gorem Euangeli: pñdicatione cōſentire poſſe coniſtramt abſq; iſpiratiōne ſpi: ſancti heretico fallitur ſpū Ergo acq[ui]leſore vel iſpiratiōne vel pñdicationi mu: nus eſt a deo collatū. remitto enī ad li: pñmū retracta: ad c. 10. vbi ſcribiſ. qd Omnes boies poſſunt ſi velint pñcepta dei implere. nō exiſtant noui hereti ci Pelagiāni ſcōm eos eſte dictum. vix eſt em̄ om̄ino om̄es boies hoc poſſe ſi velint. ſed pñparatur voluntas a domino.

Terțio ad inductionē b. Bernh: colū: 15. response[n]e. d. refelendo dico q. S. Bernbar: om̄es tres gradus vt. d. vocat deo tribuit et nō. liſar: Verba eius li: ſunt hec. vba ſunt non mea ſed ap̄lī qui om̄e qd boni eſte pōt. 1. Cogitare: vele et pñcifere p bona voluntate attribuit deo. nō ſuo arbitrio. Si ergo deus tria hec hoc eſt. Bonū cogitare: vele et pñcifere operatur in nobis. pñmū pñfecto ſine nobis ſcōm nobis. 1. p consentiūm quē iſpirat ſpiri: ſanctus vt patet in col: pñcedenti: ex ijs ſequiſ qd egre: d.d. plus conat cauſam ſuā defendere qd bene defendere plus ſuam cauſam tuerī qd fidem amplecti. Nam in cauſa fidei non ſunt proferenda arma hereticorum.

Quarto inrū eſt in auribus meis qd bonū opus totum a deo producit ſed nō totaliter et qd hoc ſit ab ſonū apud vere theologos imprimis affiſmo aucti Augin li: de bono pñfere: ca: 13. vbi ait. Nos ergo volumus ſed deus opat[ur] in nobis et vele. Nos ergo opat[ur] ſed deus in nobis opat[ur] p bona

Et libid

Das iſt mel
glosa wer ſy
zubrecbēwill
6 magis rhū

Actiuit:volu
mō acti:agis
mus

voluntate (de^o op^{er} boni in nobis) rursum hoc nobis expedit et credere
et dicere hoc est plu^m hoc verū et sit humilis et submissa p^{ro}fessio ut detur totū deo.
Cogitantes credimus cogitantes loquitur cogitantes agimus quidquid agimus
Quod autem attinet ad veritatis viā et verū dei cultū non sumus idonei cogitare
aliquid rancorē ex nobis metip̄ta sed sufficientia nra et deo est hoc ppendat qui
actuitate libe:ar: in bonis opib⁹ concedit. Non est enim in potestate nostra
cor n̄m et nostre cogitationes. hoc est qd ecclesia orat in ista pena deus virtus
cum cui⁹ est totū qd est opt:et ergo bona oga tota sunt deo. Quod et Lyp⁹
sentit in orō dominica in versu: et ne patiaris nos induci intentionem. Et
epistola. 6. z. li. ad martyres cui⁹ verba sunt. certamini suo affuit (scz Christ⁹)
philatores et assertores sui nominis erexit. corroborauit animauit et semper vlnct
in nobis. Ecce apte dicit qd christ⁹ in martyrib⁹ vincit et virtus avertit. Dabat ei.
10. Nō vos estis qui loquitur sed spirit⁹ patris vñ qui loquitur in vobis. q.d.
Nō vos estis qui vincitis. sed christus in vobis vincit qd pulchrie. z. paralip.
20. scribit. Hec dicit dñs nolite timere ne pauentis hanc multitudinem. non est
enim vestra pugna sed dei. Ecce pugnat uidelicet atri scripta victoria deo reputat
Unde idē. Cyprianus eodem loco col:sequitur sic ait. Qui non sic est vt seruos suos
spectet em⁹ sed ipse luctatur in nobis ipse congregat. ipse in certamine agonis
nostrī et coronat partem et coronat. recte ergo. David fassus est. i. paralip. 29.
Tua sunt omnia et que de manu tua accepimus dedimus tibi. q.d. nihil tibi
dare possumus qd a te nō accepimus et nihil habemus qd nō dedisti. Hinc s.
Hie in li. aduersus pela. li. i. col: 3. ait et li. z. col: 15. Et vt sciam⁹ dei esse bonū
omne qd gerimus ego inquit plantabo eos ut nequaquam eradicent et ego dabo
eis cogitationē et sensum ut intelligat me. si cogitatio et sensus dant a deo vba
est libe:ar: et am superba lacratio Ex his infert qd bona oga tota sunt dei sed
q.d. dicit nō totalit. Ideo facit ut sentiat s̄cū diuise sentientib⁹ H ē Eccl: 2
scholasticus em⁹ apud hos legit totū op⁹ esse dei sicut rursus apd Ilos nō legit
qd bona oga nō sunt totalit a deo nisi me fallat obli: Cōgratulor ḡgrego. d.o. q
cōclusionē mēā. 14. acriter impugnauit et hodie mecum in mēā immo sp: sancti
sententiā descendit dī ens qd totū op⁹ bonū pducit a deo. hec sunt que iam
voletbam dicere. ex Biblia alia sunt multi dicenda.

Ecclesiastis.

Dum clariss: d. Longa verbor̄ serie et plurim⁹ auctoritatū et codicibus lectio
et博bora solutionū nostrarū reperirent. et simul cōclusionē infringere conat
Dico p̄t m̄ quid sit de dñi Erasmī iudicium ac venera: Beate qui suscipiant
pot⁹ q̄ iudicent. Atq̄ non incōuenit librū Aucto:ri allegari solutū p̄ eodem
strare Ea em⁹ industria contra me viretur d.o. In defensione sua in lude Eccles: ut
opino. dogmatib⁹ presertim cū ea sententia sancti p̄ibus fit cōsentiens quicad⁹
modū est illa Hieronymus me inducta ita enī ait August: libro de sententiis p̄spers
q̄ posse habere fidē sicut posse habere charitatē natura homī est. p̄car tamē
mīhi clariss: d.o. cum bona venia loquar aliis est modus disputatorū solutio
nes improbantii. Nam ert solutio ipsa cā confirmatione adiuncta funditus
erat destruenda si victoram vī sperabat obtinere voluit.

Dande qd clariss: d. Id agit qd solet hoc est obiecta nō diluere. sed p̄ alta ve
sibi videt repugnantia infirmare ad eas zo. Augustus de Ecclesiastis dog: vbi clare
faretur acquiescere inspirationi p̄tatis nostre esse Abib⁹ omnino dicit sed me res
mirat ad fo:um Iulii cap: 44. et. 10. retract: vbi tamen inducta afferunt solus
tionem in dorso vī enī legit d.o. docet. Augustus incusat eos qui absq̄ inspiratione
dei arbitrant se p̄ nature vigorem p̄dicacioni velle acquiescere qd remotius a
nobis est q̄ Scirbe ab galib⁹. adiecti d.o. vt etiā in hec Parerga excurrat
Augustus non indigere interprete sed lectorē Gallo: ergo cur ipse Augustus sit ins
terpretatus ut fertur.

Ego nō cu:
ro p̄dicta;
Bilitatib⁹
verba caro:

Nota
Verbū totū

Verba caro:

Scotis et ce
teū faciūt fig
menta ex ijs
dem verbis

Ecclesiastis dixit
hic caro: fas
cere magra
festa km ver
bū. In

Tertio deinde loco Bern: assert **ranc** posito nostro nō deseritentē de quo
verbentiss. miror: cum nullus homī sit qui spret et Bernbar: legat quin videat
cum nobis om̄ib; suffragiis et votis astipulantē. inquit em̄ Bern: In primo nos
nihil facere vbi nos habemus pure passiū. nec in ultimo sed in medio hoc est
consensu quē dicit deum opari nobiscū. utiq; nobis est aliquid tributū. Augne
sententia Hec recipio glossema chariss: doct. qd̄ dicit esse suū. ipsum quoq; sens
sum esse inspiratū. nulla altoquin effet d̄ra inf̄ psalmū mediū et vletū quin de⁹
om̄ia iuxta d. d. sententia totaliter efficeret et totum Bern: hoc loco inuerte.
**Non mea
gloria**

De secundo principali si non me fallit memoria anteq; obseruatiss: sententia
suum pbare niteret clara modestia calūnatus est me qd̄ plus agam causam
meā qd̄ causam fidel. Et dum eum exspectare esse ptem. constituit le iudicē. Pers
gamus tamen etiā hoc suum p̄positū obrnere. pollicet ornatiss: d. pbaturum
se opus bonū meritorū et totum et totaliter esse a deo dudū ego petierā ut ex
Ecclesia: p̄fbl. ostenderet libe: arbi: habere se pure passi: ad opus bonū. Nolo
dicere qd̄ querat disuerticula sed illud qd̄ est summa rel non pgredi vult ad lucē
sed inducra dispiciamus.

Dum August: in ls. de bono p̄seuer: c. 13. induxit. affirmante volum⁹ sed quid
quid volum⁹ preparat voluntas a dñi. qd̄ dñs opatur in nobis. p̄derantur. de
multū illam p̄ticulam in nobis sed nesciō an tm̄ ponderis habeat maxime qd̄
auctoritas ista nihil aliud pbare p̄test nisi quod opus bonum sit. totū a deo.
qd̄ et sequentes factum. sed qd̄ totaliter fiat a deo nec a p̄r vnu indicat. scias
tamen. d. d. ōgationē p̄: no meritorū esse actionem immanente nō transirent
p̄terea non debet ei videri mirū quod deus opatur in nobis velle. nam extra
boiem opatum nihil confert sic er de Eccle: p̄fbl: Dens virtutū cuius est totū
qd̄ est optimū fateor. Omne donū optimū desirsum est. Idem de Lypiano et
p̄ eum induxit sentio nam om̄ia bona fateor esse a deo et dico etiā esse tota a
deo sed nō totaliter. qd̄ etiā nobis cooperatoribus fiat. coadutores em̄ dei sum⁹
1. Corin. 3. et Apkl Euange: de p̄fctabante deo cooperatorante Darii. 16. Quare
om̄is sufficientia nostra ex deo est. Et vt Apklus ait quid habes qd̄ non acces
p̄isti: sed vt docim⁹ hec dei motionē spālem et signaturālē p̄meritis collau
dat. libe: tñ arbi: voluntatē non tollit. Unde nesciō cui d. doctor Lariss: cecis
herit cum adhortat eos qui actitatis libe: arbi: tribuit ut meliora sapiant ob
inductas per Lypit: auctoritatem ex. z. Paralip: 20. hec dicit dñs. Nolite tis
mere hanc multitudinem r̄. Et qd̄ David ait. Om̄ia tua sunt dñe r̄. Quasi esset
aliquis bō v̄ tam̄ habeg vel tā rudis quittignoraret om̄im rex creatori bona oia
dei attribui Nam hoc sc̄re debet d. d. optimor̄ theologorū quos lyse scholas
vocat. consensum nullā creaturā agere nisi deus vel ḡnialē motione aut spāli fa
ciatē agere. Adeo qd̄ plus deus facit agēdo mediātē creatura quam ageret
seipso. Fassius est em̄. d. d. et libe: arbi: suam habere actitatem. Quare non ego
in suam sum tractus sententia sed potius ipse in scholastico: d̄scedit sententia
nisi vel hodie p̄bet m̄bi: qd̄ libe: arbi: habeat se pure passiū nec refert qd̄ dicit
se non legisse in scholasticis. opus bonū esse totū a deo dignet saltem adhuc
legere et sanctis illis p̄b: debitū honori nō auſſere. Thoma in locis hodie alz
legatis Petru longobar: antistitū illū in distinct: hodie citata cū Thoma arz
gentiora censi et alijs qua de re nisi cruditiſſ: d. d. fortiora attulerit: iuicta stat
scolastico: s̄ia et libe: arbi: a se non posse in bonum opus. attamen deo co
operatorante et adiunante. aliquid em̄ tributū est ut castificet seipsum sicut dicit. b.
Johan: et tandem mereat recipere secundū qd̄ in corpe gessit quemadmodū. b.
August: 11. 3. Hypnos retributio illam premū vel pene ad eū sensum p̄ferre.

Carolostadius.

Egregi⁹ d. d. sept⁹ m̄bi obn̄icit qd̄ p̄longa oratione utar et nesciō se idē facere

Hic cessatū est a quarta ad sextam boiā disputa: nam angustis tpi⁹ et p̄bus

et ipsi dignitates intercedebat, et disputationis pectus ad discussam usq; ditem,
hō:am p̄fīmām, per p̄econem. denunciata est.

Carolostadius.

In nomine Ihesu amen.

¶ Quod egrēd. d. mihi libroz lectionē sept̄ ex p̄briat n̄shlpendo immo ls est
vñctus precatus meus qđ hoc studiū meū postulat̄ innotescat ceterum nou
ero qđ mihi prescripta disputationoz obrendit nam leges disputationoz et nomē
argutato:is mihi inusum est. in Theologia quidē disputare est sensum sc̄ips
turarum elicere. hoc pro primo et secundo.

¶ Tertio Egregi: d. doctor. Soluit argumentū assumptum de Ecclesiastis
documentis c. 43. sed ad textum Augustini ex li. i. retracr: ad ductum nihil dis
est. vt autem palam fiat omnibus quādo scriptura dicit nos habere potestate
boni operis illam voluntatē a deo esse eccliam legavit Augusti: retracr: ca.
.zz. vbi dicit in potestate quippe hominis est mutare in melius voluntatem
sed ea potestas nulla est nisi a deo detur.

¶ Quarto. d. d. respōdendo allegauit. Bern: qui dicit eccl̄sium bonū non esse
sine nobis vel ipsum mediū repurari nobis in meli. ⁊ p̄ hoc d. d. conat̄ inferre
voluntatē se habere ad primū tñm passiue. ad Scdm aut̄ actic. Ideoq; secundū
esse quidē dei totū sed nō totaliter. sed contra. Nam Bern: clare dicit Et si nō
ex nobis. nō tam tamē sine nobis. Et paulo inferius cauendū ḡ ne cum hec ins
uisibiliter intra nos ac nobiscū actitari sentim⁹ aut nostre voluntati attribuas
mus que infirma est sed soli gratia. Hic quero ex d. d. quid intelligat Bernha
cum dicit gratia opatur nobiscū et opus bonū non est ex nobis sed ex grata.

Ad hec respondit Ecclius.

¶ Quidquid sit de excusationibz clariss: d. d. quas resellere nō est lā instituti mes
atti illud nouū glossema p̄ excellentiā suā allatū qđ disputare in theologia sic
veritatē sacre scrip: exponere nō accipio cū sic disputare nec ab Aug: sumat his
zz. p̄ra faustū sū me nō fallit memoria. hereticis. (Inquit.) Irincere malū qđ tñl
putare vbi eis cōgressum lm. iperat abnegatū non veritatis theolo: studiū sed
qđ d. d. lm iperat primo me nihil dixisse ad locū Augu: ex. i. retar: c. 10. quē tñl
nūl absolu cū c. 4. de Ecclesi: dogmatibz nihil audiui eo loco ponderare.
Doc audeo dicere nullū ex Augusti: asserti locū In quo nō simul libesarbi: asses
rat coagatio. qđ vero caput assert. zz. eiusdē libatū p̄tate qđē hoīs esse mus
tare voluntatē in melius sed nō nisi detur a dño. Fato: et equidē et sepe testatus
sum libesarbi et suā auctiuitatē in bonū opus accipere a deo. si da: haber itaq;
datū ⁊ dato vñtū rū in hoc gloriarī nō oportet ne illud apli nobis obſciatue
pūma ad Loun: 4. quid habes qđ nō accepisti sed potius agnoscamus cum
Hierem: scio tñm homie via eius nec est vñrī vt ambulet et dirigat
ḡressus suos. Omnia em̄ illa et deo honorē debitū tribuunt et coagotionē mis
terialē voluntarii nos auferunt et predicta cum libesarbi. cōcordant b. Augs
li: z. de peccatorū remissione c. 16.

¶ Ad scdm cum Eruditiss: d. d. Exsūmat me non assequunt̄ intelligentiā. b.
Bernhar: ppter subsequēs qđ etiā ipsum p̄sensum non ex nobis fieri. b. Bernz
affirmat. Hanc vñc. obiectiōnē d. d. non formasset si scholasticorū traditionē
fuerit sequentus nam yocula. Ex principiū quoddā quasi radicale ⁊ principale
ynde actio ipsa oratur sed qđ voluntas nō agit bonū nisi ex acta. ob hoc ius
sufficere b. Bern: negat bonū opus fieri ex nobis. p̄ offīa p̄sensia apli qđ non
agamus aliquid ex nobis quasi ex nobis sed ex gratia dei p̄uentiente. qđ biūs
Ambro: de vocatione genti: p̄uidit apte declarās ex ipsa sententia apli qđ
iusti agunt spū dei. non ppterera auferri libl: arbitrio per hoc arbitrio: resolutam
Clariss: d. d. dubitationē quantū inter sita tria. in nobis. qđ nō suffic
Ex nobis qđ non attingimus. Nobiscum quod nosse potestatis est.

Post festum
visitatiōnis
Marie qđ sa
bato erat

C.3.II.b'

Caroloſta: ad pproposita non respondet.

¶ P̄lmū qd̄ doctor dicit diuerticulum est

¶ Secundum dimittamus

¶ Tertiū autē qd̄ libe:arbi: cooptetur discussandū est. quo sensu sit accipendum
Nemo enim tam rudis est qui negat volentes velle et opantes opari sed intellectu
gere ei⁹ sensum hoc est scientie theologice. Insuper quod. d. d. respondit nobis
bona opa dari ⁊ qd̄ datus possumus ut tantū accepto q̄stum habet veritatis.

¶ De Bernh: Causa breuitatis ⁊ glossa doctoris suspedemus. confido autē
in domino qd̄ si probatū fuerit op⁹ bonū totū esse virtutis hoc est dei effectus
et libertatib⁹ susceptive manifestum erit opus bonū esse totū et totaliter dei
actus. et qd̄ hoc verū sit assumo auctoritatem Augustini ex encyclio. c. 32.
Ubi sic legitur porro si nullus Chranus dicere audebit non miserentis est dei
sed volentis est hominis. ne Aplo apertissime contradicat restat ut propterea
recte dictū intelligatur nō volentis neq; currentis sed miserentis est dei. vt totū
deo detur qui homis voluntatē bona ⁊ preparat adiuvandā ⁊ adiuuat pre-
parat. precedit em̄ bona voluntas hoīs. multa dei dona sed nō oia. que autē nō
precedit ipsa in eis est ⁊ ipsa. Volentē p̄uenit vt velit. Violentū subsequitur ne
frustra velit. cur em̄ admonemur orare pro inimicis nostris vtq; noleantib⁹ pie
vivere nisi vt deus optinet in illis et velle? Item cur admonemur petere vt ac-
cipiamus nisi vt ab illo fiat qd̄ volumus a quo factum est vt velimus? Ex his
dictis inserit qd̄ sicut velle de⁹ in nobis efficit Ita et opari ipsum. quādmo-
dū apostolus etiam incisamente dicit qui opatur et velle et operari.

Loquit̄ de fī
de idē. Caro:

Itē de spū ⁊
lta idem.

Saul fuit:

¶ Secundo insert. qd̄ libe:arbi: habet bonū opus totū sed susceptive sicuti alii
quis recipit munusculū aliqd̄ ab alio qd̄ etiā August:li.1. retracta:c. 32. dicit
vt rūq; ipsius est quia ipse p̄parat voluntatē et utrūq; nostrū est. qd̄ non fit nisi
volentib⁹ nobis. Et qd̄ hoc quia neq; velle possumus nisi vocemur. Et cū post
vocationē voluerimus non sufficit voluntas nostra et cursus noster. nisi deus
et vires currentib⁹ p̄beat ⁊ p̄ducat quo vocat. et his patet qd̄ opus bonum
nostrū est et qd̄ dei. et qd̄ gratia dat libe:arbi: vires alienas quib⁹ oget unde
Cyrillus in Iohān:li.1.z.c.56. sic dicit. Nō em̄ poterūt ea facere que deo p̄la-
ceant nisi sup̄pōtem induit virtute. Unde ad quendā p̄scōx dīcebat quia spūs
in te dīsi insili et cōuerteris in alium virūm. i. regum. 9. hec Cyrilus quis alii
auctorita: huic p̄posito cooptat Grego: quoq; in Ezech: Domīlia. 9. sic dicit
Sed sc̄endū est qd̄ mala nostra solūmodo nostra sunt. bona aut̄ nostra ⁊ om̄is
potentis dei sunt et nostra sunt. qd̄ ipse aspirando nos preuenit vt velimus qui
adiuvando subsequit. ne inaniter velimus. Et cōcludit qd̄ p̄ueniente grā om̄is
potentis. dei donū sit meritū nostrū. Ex quib⁹ sequit qd̄ bonū opus et dei est
et nostrum. Et ad hoc inducit auctoritatē Ezechiellis. qui dicit qd̄ spūs dīsi in-
gressus est in me et statuit me supra pedes meos. qui rex̄us clare dicit qd̄ ope-
rūt sunt spiritū sancto reputanda.

Eccl̄us r̄fudit et dicit se maxime posse r̄ndere.

¶ Dum excellens d. d. dicit a me sibi p̄cessisse bona opa dari a deo. Et insicias
non qd̄ bona opa dari negem sed qd̄ assumit a me concessum de quo n̄ nihil est
dictū bene adducendo August:ix. 22. capite p̄mī retract: p̄cessit p̄tatem mu-
standi voluntatē in meli⁹ dari a deo sed altius est dari p̄tatem boni opis et dari
bonum opus qd̄ d. doct: p̄o eodem accepit.

¶ Secundo proponēdo sententia suā celeber: d. d. n̄ sititur p̄bare. Bonū opus
esse effectus a deo et receptus a libe:arbi: Dico si intendit d. d. libe:arbi: b̄re:
se tantū receptus contradicet suo cōcesso ubi fassus est et libe:arbi: suā actus
Qd̄ si actus est libe:arbi: non excludit nemo ita disl̄pit qui libe:arbi: negat se
habere receptio ad bonū op⁹ Maxime loquēdo de bona opatione interiori et
vulgarū est. qd̄ sicut efficiens: finis sepe coincidunt ita et efficiens et materia.

In qua sed disputationis que adducit.

¶ Primo Augustin: in. 32. c. Enchiridion nullo nobis reluctatur. Nam toties tam inculcamus sc̄i patres quū dicāt totū op̄ bonū fieri a deo nō p̄ hoc negare libe: arbi: concussum. sed dicit gratie p̄ncipalitatē assere. quod ipsa verba Augustini adducta liquido cōprobant. Inquit enim p̄parat adiuuandā et p̄paratā adiuuāt. Nam adiutoriū noīe acutitatem libe: arbi: exprimit ut tractas tu. 4. sup ep̄sa Iohann: tam p̄icet allegata declarat. Si dicit inquit adiutor meus es: si aliquid agis si nihil agis. quō ille adiuuat Porro qd̄ ap̄klm induxit deum operari in nobis velle et operari. si me non fallit memoria Ap̄klus haber. Quia opatur in nobis velle et p̄ficere p̄ bona voluntate. Ut cumq; sit assentior facilissime deum operari in nobis velle. sed nobiscū vt Bernhardus dicit.

¶ Qd̄ sc̄do loco beatū inducit Augustin: ep̄. i. retracta : c. 23. q̄ bonum opus sic tanq; munusculū datū a deo. Dico oportere p̄pendere de qua subiecta materia loquuntur authores loquuntur em̄ ibi Augustin: de fide et chart: ad que ipsa voluntas indubio habet se tñm passione. Aliud aut̄ est loquuntur de bono ope. Neq; subsequētia negamus. voluntare non posse in bonū opus nisi vocetur. q̄ omnē actionē voluntatis bonā deus sua motionem p̄ueniat. Nec hoc negam⁹ quin deus p̄ beat vires. sed si preber vñiq; voluntas haberet illas. Quare oramus deum. vt bona oga nostra aspirando p̄ueniat et adiuuando p̄sequatur.

¶ Ad Gregorij dissimilat dicit⁹ qui rā sepe in libris Moralib; libertatē volūtatis tollit. Nihil enim agere possumus qd̄ deo placeat. Deo nō adiuuāt. qui cū grām gratis det. alto quin gratia non esset. iuxta Ap̄klm. opus bonum ab illa p̄cedens optimo iure. donum dicit de. et meritū nostrū. iuxta illud Augustini ad S̄ixtū p̄bl. cū deus coronat merita nra. nihil aliud coronat q̄ munera sua. ¶ De Cyrillo et quotquot alij qui adduci possunt nihil est qd̄ allati negem⁹ Non enim possunt hoies facere que placeant deo. nisi incluantur superiori virtute. sicut dñs Ihesus Ap̄los admonebat. vt felerent in ciuitate donec induerent virtute ex altero. Virtus inq; habitus est et gratia. vbi voluntatis est recipere. nacta vero virtute. eius quoq; est opari. Et de h̄sdem virtutib; scriptura losq; cultur apud Ezechiel:

Carlostadius.

¶ Brattiam ago dñs doctor qui hanc cōcedit q̄ bona oga sunt dona deser q̄ deus sua dona coronat. Qd̄ aut̄ mihi repugnantia obijcit ad p̄cedentia et sequentia remitto. et quero quā acutitatem habeat ferula vel baculus. quo pedes & gogus cedit adolescentulū data response p̄grediemur.

Eccius.

¶ Querit clariss: d. d. quā habeat acutitatem ferula vel baculus quis Pedagogus verberat discipulū. Rideo cum suo modo om̄is causa sc̄da possit dici et instrumentalis. necessariū est diuersa esse genera instrumentorum. Nā aliqui causa instrumentalis natua seu genuina vt et virtute. aliqui cōmunicata vt p̄st. tenuissimus vero instrumentum modus est cū instrumentū solūmodo agit vt directū. siue hoc fiat per culisdā imperus impressionē aut solū virtute lationis. Quo sic prelocuto rideo p̄posito questione satis captiose baculū habere actis uitate inquantū a manu ipsi⁹ m̄gri dirigit. Cui⁹ ipprobationē audire pat̄ sumit.

Carlostadius.

¶ Quidquid sit de distinctione Egregij. d. docto: hoc dicit Es̄ias. qd̄ quēad's modū instrumenta mota n̄ib; possunt dicere suis motoribus. ita nec h̄o actus spūlaneto potest sibi quidq; arrogare illius motōis vel actionis. mō Es̄ias. c. 10 sic inquit. Nunquid gloriarib; securis cōtra eum qui fecerat in ea et exalta'sbitur ferula contra eum a quo trahis? Et baculus contra eum a quo mouetur. Ergo etiā libe: arbi: qd̄ compagatur illiusmodi instrumentis. non potest dicere.

Aristoteles
adest dixit.
Carolo:

bonū opus nō est totaliter a deo. qm̄ si hoc dicit gloriatur cōtra dominum,

Eccius.

Clariss:d.d.cōtra r̄missionē p̄ me datam opponit de dicto Esate. c.10. Nūq̄d gloriatib⁹ securis aduersus em⁹ qui seccat. sic de serra tracta. sic de baculo p̄cūtente. Ex quo loco accipiatur liber arbitriū posse dicere qd̄ aliquid agat: qm̄ si voluntas negaret bonū opus esse totaliter a deo. iā gloriatetur p̄tra dominū. Videō varba ista p̄phete esse symbolica que iuxta traditionem beati Dionisij de mystica theo: cap. 4. nō oīmodam recipiū similitudinē. sed in quadā p̄p̄le tate cōuentientia. Docet ergo nos Esatas nō debere nos gloriat̄ in bonis oībus. quod nemo nisi insipientissimus negab̄t. Cum aplus nos instruat Qui gloriat̄ in oīlo gloriāt̄. Quare in hunc finē idonea est triū symbolorū securis ferre et baculi coaptatio. verū in rōne instrumentū. diuersa est baculi et liberti ar: compagno. quū hoc sit instrumentū inanimatū. alterū vero aniatū vel ipsa ania quā diuersitatē. si audierem adducere ex b. Tho:ques:z 4. de veritate.

Carolo stadius.

Quid sentiendū sit de ista p̄atiōe instrumentoz remitto ad Hierony: et hoc bono anno. sed opponēdo dico. qd̄ hoc agere qd̄ h̄z lib:ar:actū a ḡfa. est mis̄nus dei. et op̄ dei. Qd̄ Augus: apte dicit de spū et līa ca:z. preterea Ezechies lis. 36. scribit. Ego faciā v̄t in p̄ceptis meis ambuleris et iudicia mea custos clavis et op̄emi. Ex quo apte sequit̄ qd̄ deus facit nos facere et facit nos opari. **Q** Deinde velle ab egre. d.d. scire quis ecclesiasticoꝝ v̄spīa scriperit. op̄ bonū esse totū dei. et nō totaliter. et nisi me fallat oblitio est vna chimera histricola. quā dñs d. cōmūscit ut sit incōclusibilis et imp̄territ⁹.

Eccius.

Primo de Augu:cap:z. de spū et litera m̄bi est qd̄ dubitē neḡ de Ezechiele quin deus faciat nos facere qdquid fecerimus. Quāto magis facit nos facere bona quod dudum exposuit deum plus agere cum causa secunda. q̄ agente se sola. quod d.d. clariss: si nostra ex charitate legisset. intelligere potuit. cōclus: z9. defensionis. Scio em̄ orationes meas esse nullas nisi deus fecerit eas esse aliquid. Quod vero ob̄icit. Clariss: doctor de histricaꝝ Chimera vbi Ecclesiū artici doctores ita loquunt̄ sunt. vt bonum opus sit totum a deo. non aut tota littera. facit quod Arrius obiecit sancto Athanasio coram p̄obo indice querēs a setō patre vbi in dñinis libris reperiatur vocabulū Homousia Nam ob hoc nouatum vocabulū heretici Christianos Appellabāt Homousianos et Hun̄rīcū Vandaloꝝ rex in Africa legē dedit omnes Homousianos diuersis sup̄ plīcīs debere occidi. velle diceret mihi clariss:d. d. cū nullus sit fidelius qui hoc nesciat. vnum esse deum in essentia. et trinū in personis. vbi p̄sonē nomē in sacra reperiatur scriptura. ita dicere possint de nomine theotokos dñi Joannis damasceni temporibus. Et in theologia eadem laboramus penuria. qm̄ plura sunt negotia q̄ vocabula. Quare cū constat de re. frustra disputat de nomine et disputatio de nominibus pertinacibus est relinquēda. Ideo quium rem m̄ca et intentionē d.d. clare intellecerit. frustra conatur venari vocabula hoc volū dicere totum opus bonum esse a deo. sed quia non sit sine liberti arbit̄: cōcurlū et actiuitate. ne concursum illum negarem. dist̄ non fieri totaliter a deo. quod est compendio et absolute rem pronunciare. Quare dñs doctor sententiam non verba imp̄obat.

Samulus vniuersitatis publice edixit. crastina luce seu postridie hora septima antemeridiāna inchoandā disputationē inter d. docto: Eckiu et Martini Luthezy ic. Que disputatio post hanc sequit̄. volum⁹ em̄bas duas corundem cōiungere non sine ratione.

d.d. Carolo:
grasegit d.
d. ecclio qd̄
p̄cedit bonū
opus esse do
num dei. hoc
idē. d.d. eccl
us si se sens
isse disp̄.

Disputatio Secunda

.d. docco. Eckij et Andree
Carolostadij.

Carolostadius incepit et adiecit quedam:
ut sciatur que materia habita sit
precipua inter conflictum.

Die Iouis que erat. 14. Julij incepit Carolosta: et quasi
prioribus coronidem imposuit hora fere
Octava post finitam dissertationem
Eckij et Albertini.

¶ Primitus in alteris disputatiōs gradū descendam. subiecta sunt conclusio-
nes quas d. d. in exordio nostri certaminis prelegit. ut intelligant Judices ho-
die electi: d. d. extranea et impugnativa posuisse. nec aliquā vulnerasse cons-
clusionē. et demū ludicrē cōclusiones meas firmas et regulis fidei consonan-
tes sunt ergo iste.

¶ Liber arbitrii ante gratiam per spiritū sanctū insulam. nihil valet nisi ad pec-
candum. et hec vndeclima.

Duodecima.

¶ Immo voluntas nostra que non regitur a diuina voluntate. tanto citius
appropinquat iniustiti. quanto acris intencit actioni. Et decima quarta.

¶ Dominus Iohannes non videns quo modo bonum opus sit totum a deo.
et deo opus et cetera in qua conclusione non est positum monstrum quod aliud
doctor. videlicet non Totaliter totum. Restat iam disputanda tertia decima
conclusio. Que est. ut d. d. cum sua maxima suorum disputatorum potest facere
quod in se est id est obsecrum et impedimentum ad gratiam tollere et ego defendam
et probabo. quod facere quod in se est. est peccare maleficere. deo displicere.
mentiri. se lactare et cetera.

¶ Admonitos velim indices nostros. ut ob id sciant me auctoritates sanctos
rum ex libris legisse. ut intelligant nisi secundum me pronunciarerint se indis-
catores contra ecclesiasticos.

Eckius.

¶ Eckius arbitratur iudices etiam legisse ecclesiasticos doctos sed altam bas-
bituros intelligentium d. d. Carolo: Nam ego eosdem adduxi. Restat indis-
cibus uter rectius intellexerit.

Carolostadius:

¶ Intelligent iudices d. Eckum contra se intellexisse d. Eckum.

Die. 14. hora secunda incepit.

Eckius De obsecro disputare.

Caroloſta:
Doctoře frue

Quia in primo disputatiōis congreſſiu eo deuenient⁹ qđ clariss:d. d. Caroloſ
Deſſit etiā liberū arb: habere acuitatē in bonū opus. licet eam non habeat
nisi motū a gratia. ⁊ deo. que tñ ſententia p:cordat cū offib: ſcholaſtici theologi
ſicut fuit actum ⁊ oſtenſum. Ergo neceſſariū fuſt excuſare eosdē et melipſum. in
alijs coſclusiōib: ſatis facit bunde poſitiſ ſ primo concludi:z. dñs Jobānes. cū
ſua maxiſa diſp: pōt facere. etiā iſta coſclusio vt ponitur. vel eſt falſa. vel falſa
imponit ſententia ſcholaſtici doctořib: quaſi in declaratiōe quid ſit. facere qđ
in ſe eſt aduertiſatur Ezechielis ⁊ Ambroſio. cōtra hoc ſic deduco. lib: arb: ſicut
faciendo qđ in ſe eſt. potest peccare. mentiri ⁊c. ita faciendo qđ in ſe eſt adiutū
a gratia pōt agere. mereri. peccatū vſtare. ſcdm ſacré ſcrip:z ſctōs p:res. g
ſi ſcholaſtici hoc dicūt clariss:d. docto:r eiſ ſalfum imponit. vel eos nō bene intellexit.
Minorē p:bo q ſepe allegatā auctoritatē Auguſtini Initium ſalutis nře
deo inſpirante habem⁹. vt adquieſcamus ſalutari inſpirationi. nře ptatū eſt.
Hodo tunc ali quis facit quod in ſe eſt. qñ facit illud quod eſt in potestate ſua.
Subſcribit Chyſtoſ: ſup Ep̄la ad hebreos c. 7. intueriſ q: prius nos a nobis
ipſis oportet mundari. ⁊ tunc deus mundat. ibi ſctūs Chyſtoſ: expreſſe vult
oportere nos prius facere qđ in nobis eſt. tunc deus mūdet. in eadē ſententia eſt
homilia. 84. ſug Matthei. quas obres vchementer rogo atz obſecro ne veſtitis
clincta ita deo tribuere. vt oſcitandū do:miſendū vobis putetis. nec rurſus.
Si viſigilatis labořib: vñſ. rem effici arbitremini. Hā nec delides atz reſipinos
ſacere nos vult deus. Ac ideo nō ſhll a nobis petit hoc facere quod in ſe eſt in
bono ope. Expreſſe teſtatus eſt idē. Bernh: de gra et libe: arb: Ubi attriſtuēs
coſſenſum libero arb: dicit mediū illud eſſe meritoriu. Hodo tunc dicit quis
facere qđ in ſe eſt qđ eſt in ſua potestate. Et coſſenſus eſt in potestate ipſius liſ
arb: Preterea vt oēs ſciant quō. d. d. Imptinent me traherit ad materiā lib: arb:
poſui in annotatione mea h̄ reuerendū patrē Marti: qđ voluntas ſit dia ſuox
actuū. hic ſum p:li ansam. 2. in materiā lib: arb: predeſtinatiō. Imptinentiſ ſi
me euagatus eſt. At ſine in crepatiōne. ſalte coſtigna. bñl dicit voluntatē diaſaz
probō q Gregorii Nyſenii de lib: arb: vñli ponit hominē agentē et facientē. qđ
alias ex ſupſuō conſultaret. Si non eſſet dia ſia actioni. Radocinatur ſic quo:ū
ſunt admoniſtōes. illa ſunt in potestate nřa. ſed bonoru operū ſunt admoniſtōes
quare bona opera ſunt in potestate noſtra. Iterū uq: posse hominē facere bonū
faciendo qđ in ſe eſt. Semper tñ auxiliū ḡre nō excludendo. et ita concludit c. z:
nos eſſe dominos actionū noſtrarū. Sic b. Bernhardus de lib: arb: col: ii. dicit lib: arb:
debeſe conari ſuo p:feſſe corpi ut p:teſt ſapta orbi. Imperer ſingulis
ſenſibus tam potenſ q̄tenuſ non ſinat regnare peccati. Ita b. Auguſt. 8. l. i.
de lib: arb: dicit rōnē dñari moſi vñſanime. Cum ergo ego ſanctor̄ p:fm imitat⁹
ſententia. diſiſsem voluntatē eſſe dominā actuū. et in deſenſione me explicassem
q: voluntas ſit dia ſia actuū. conpando ad act⁹ inſeriores. et tñ ſit famula com:
perando ad Ch̄m in ea regnante. adhuc tñ vt videref aliquid mihi impingere
male ſentiens ſemp perfidiā pelagi obijcit. a q ſemper fui alieniſſimus. ſed
maxiſa diſputatori. hic Ezechielis coſtradicente facit. cum in chrysopasso cens
ertia. 4. numero. 3. expreſſe me expoſuerim. lib: arb: non remouere obſicem vel
impeſimentū principaliter ad gratiā ſed ſolu diſpoſitū. Et qđ illa diſpoſitio
ſit acqueſcere ſalutari inſpirationi. ſi nō animo carpēndi legiſtet inueniſſet cens
ertia. 3. numero. 60. qđ tñ facere in ſe bonū ſemper p:cedit diuina moſo vt lib: arb:
diem expreſſe declarat de Ezechiele quē facit nobis aduersari. maniſtantum
eū nobis eſſe concordantem. auſer cor lapideū ⁊ da cor carneū. q: vt ſp dixi.
bona voluntas ſparatur a dñlo et preueniſt. et gratia facit voluntatem bene
age. tñ requiſiſt voluntatis acqueſcentiſ ſeu coſenſuſ. Et hoc eſt facere
qđ in ſe eſt. Ideo ait deus facite vobis cor nouū. Qm̄ vt Origenes raſocinat
M. 3. c. 1. de priuicipijs in noſtre vſte curſu ſi nobis quidē depeſiendus eſt labor

Ali ad grāz

et studiū. atq; industria adhibenda. et infra. Alioquin si nō sit opere exposcēta
sup sua vlt̄q; videbuntur esse mandata. frustra etiā Paulus culpat q̄dam eos
cidisse a veritate. et collaudat eos qui in veritate fidei stererunt.

¶ Deinde dñs Andreas conclūs. vigilias et labores nōs carpit. vt in chrysopasso multa de p̄destinatiōe agerem. et tñ eam iusticias auctoritates de p̄des
stinatiōe peinere ad opa coronāda. verissimū est puerilis. Titulus quis carpet
q̄ intelliget. quāuis nō ignorē q̄ sit mihi curta supplex. attī anim⁹ me⁹ semper
per suū patut. sicut hodie est a doctorib; emendari ac doceri. vt sic ignorantie
nebulas pellerē. Attī q̄ ineruditate meam taxauerit p̄positiōe facile potestis
intelligere. cū p̄positiōe. 16. arguerē dominū Andreas q̄ ex hoc qđ voluntatē
dixiſsem dominā actuū. ipse p̄ capillos dico. usset in materia p̄destinationis.
tūc dixi p̄positiōe. 18. neutrā p̄tem hic suscipio defendendā. qđ p̄destinatiois
negotū sit p̄posito imptinens et extrahendū. Hic cū dixiſsem materiā p̄destinatiois
lōis. an sc̄z habeat. rōnēn nobis Jesse imptimentē negotio et disputatiōi n̄e.
Ipse accepit vñā pulchrā intelligentiā. et audet mihi imponere q̄ auctoritates
de p̄destine negaueri p̄tinere posse ad opa coronanda. par colūnia est in p̄posito.
16. vbi dixit me Bernhardū legiſſe. Tolle liberū arbitrii. et non est qđ salutē legit.
quod p̄ quo. subdens multū calūmno. et satis demonstrat quāto iudicio Eccl
elesiasticos p̄uidet facit aut̄ om̄ib; studiōis se suspectā depūtatore. Certe deſi
optimū: māp;: p̄ecor. ne vñq; intellectū meū tantum cecitate penitiat. vt quidq;̄
in sanctis p̄ibus deprauē. sicut nō credo hactenus mihi ab alioq; monstratū.
et quidquid dicat. d. d. Ego legi quod et lego quod. ita habet Bern: Ita hūc
emūctissimi codices. quos videat. d. doctor ne ipse depūter. quū sit admodum
iuvens in Ecclesiasti p̄ibus legendis sicut testal. In ploquo ſuo libelli de iis
ſtis: imp̄q;. Quare pro charitate fraterna poti⁹ nos deberem⁹ mutuo iuare.
et hortari ac sacramētū theologie studiū: q̄ ſit sc̄matibus. aculeat⁹ verbis.
et ridiculis inuicem irritare et molestare. hec ſunt dicta pro defenſione Schol
asticorum et dictorum meorum.

Caroloſtadiuſ.

¶ In noſe Christi amē. Quāuis multa argumēta p̄ doctorē adducta poſſume
diſſecari p̄ illud qđ ſcholasticis defacere qđ in ſe eſt cū Ecclesiasticis ſunt incō
cordabiles. Attī videamus dicta doctoris per ordinem et breuiter.

¶ Ad priū. Si dicit me libero arbitrii attribuiffe actuitatē: concedo sed ut in
premissis videlicet gratuitā. alienam. et ex deo prouententem.

¶ Ad ſecundū. Cū opponit mihi mē ſalfum imposuiffe ſcholasticis doctorib;
Respondeo hoc mihi falſe opponi. Et egregiū doctor in conclusiō ſua. 38. ſecundū
adnotatiōis clare descriptiſſe quid ſit facere qđ in ſe eſt: cūtius verba ſunt cum
facere qđ in ſe eſt probatissimor theologor. ſententia ſit: remouere obſicem et
impedimenti ḡiē non dabo q̄ qui faciat qđ in ſe ſit faciat qđ deo diſplicet et.
Ex quibus verbis clare conſequis ſimpedimenti grātiae tolli per nos: alioquin
dixiſſet quū facere qđ ex grā eſt: eſt tollere impedimenti grā. Et de hac ſenten
tia videlicet: qđ grā tollit mala merita: et mala voluntatē: atq; ſimpedimenti
grā nemo Ecclesiast: dubitat: ſed neq; ſcdm Ecclesiast: dicimus tūc facere qđ in
nobis eſt qđ ogamur ex grā. Nam Augusti: de vera innocentia c. 150. hoc eſt
ſcdm nos viuere vel facere qđ male facim⁹: verba eius ſunt: cum homo ſcdm
ſe viuit: nō ſcdm deū: ſimilis eſt diabolo: qđ nec angelo ſcdm angelū: ſed ſcdm
deū viuit: ſit: vt ſtarer in veritate: Ecce clarus teſtus eſt: qđ qui viuit ſcdm
ſe: diabolo eſt ſimilis: et eſt mendax. Quod etiā Augusti: dicit ad articulos libe
rato impositos c. 7. Defacere qđ in ſe ſic dicit Augusti: de vera innocentia c. 1.
26. Totum bonum qđ habemus. ab artifice nostro habemus. ſed ſi hoc in
nobis eſt quod ipsi fecimus. inde damnabimur. Si aut̄ hoc quod deus fecit
inde coronabimur. Ex quo teſtu ſequiſ ſit deus homini facienti quod in ſe eſt.

tribuit damnationē. faciēt autē qd̄ ex deo est. largit̄ corona. Et si te fuit dōctor̄ sensus. debuit adieciſſe ſue ſententiā qd̄ Auguſt̄ apponere non erubuit. et ager rem diſlationi ſue grās. Iſ ita mecum ſentiret et mecum loqueret. Idē Auguſt̄ de vera lūno: c. 322. Nemo habet de ſuo niſi peccatum et mendacium. Si quid autē homo haberet veritatis atq; iuſticię. ab illo fonte habet. qui est Chriſtus. hoc autē qd̄ deo largitorē habem⁹. pender ex dei p̄tate non ex noſtra facultate. qd̄ Auguſt̄ clare ſcripſit de peccatoꝝ meritoꝝ. li. 2. c. 5. Scholaſtici autē dicit̄ qd̄ facere qd̄ in ſe eſt. preceſſit iuſtificatione gratie. ſi autē aliquis dixit qd̄ gratia ſola tollit impes dimentū ḡe nō eſt redarguend⁹ ſed amplexand⁹. et p̄ iſta r̄iſum ſit ad. 3. 2. 4.
¶ De Chriſtomo dico qd̄ caute legendus eſt. immo ſi eſt eius anim⁹ qd̄ iuſtia mundatiōis ſunt ante gratia in nobis. tunc negand⁹ eſt. et adherendū nobis eſt b̄o Auguſt̄ qui fuit hereticoꝝ examine redditus p̄batioꝝ. immo Egre. d. d. Auguſtinum p̄nicipem theologorum poſuit.

¶ Ad ſextū de conſenſu quē Bern: attribuit liberari: dico qd̄ Idē Bern: exp̄ſſe dicit. cōſenſum iſum eſſe a deo. ſimiliter et conatū. et per hoc ſit reſponſum ad nonum etiam. qd̄ uis dicta Bernhardi ſint bona. ſed non ad p̄opofitum.

¶ Septimo cū egre: d. d. dicit me cum traſiſſe ad materiā liberi arbi: cum ipſe poſuerit voluntatē diſam ſuox actuū. ſolutio. mihi de ſuis cōcluſionibus ſed ſi diſatio ſua eſt grauata. reſribat quā p̄imum poterit.

¶ Octauo. qd̄ Grego: Nyſenus ponit hoīem agentē et facientē. neſcio ſi tanta ſit illius auctoritas que poſſit ceruicem meā p̄emere. etiam in diuine ſentire. quippe qd̄ mihi eſt incognitus. hoc eſt dixi in ſup̄iōibus qd̄ liberū arbi: acrum agit. hoc eſt recepta diuina actione agit.

¶ Decimo. ad Auguſtinū de libero abſtrio dico qd̄ idem Auguſtinus ſe lucuſ lenter expoſuit in ſup̄iōibus libris videlicet de peccator̄ meritoꝝ lib: 2. vbl dicit qd̄ liberū arbi: etiā gratia iuſtificatiōi nullū ius haber in carniſ mēdriā niſi qd̄ membra non miniftrat petrō. qd̄ in homie eſt. ita etiam in libro retracta:
¶ Undeclimo. qd̄ egredi: d. d. dicit ſe in chrysopasso ſuo. neſcio qua Centurias poſuiffe qd̄ liberū arbi: non remouer obicem p̄ncipaliter ſed ipſa gratia peto doceri a dīo doctore quid ſit p̄ncipaliter remouere. vel remouere totū obicem. Dico qd̄ hoc qd̄ eſt ex gratia p̄ncipaliter. non eſt nobis attribuendum ſed deo. prout patet ex dictis Auguſtini lib. de vera Innoeſen: allegatis.

¶ Duodecimo. cum d. d. dicit diuina mortuō p̄cedere diſpositionē ad grās. vereor ſi iſta diuina mortuō diſtignit contra gratiā iuſtificatiōi impiū. egre: d. d. cum inuictis ſcholaſticiſ defendere veſtitiū quo reguntur Pelagiiani. qui veſtunt in veſtimentiſ ouium et iuſtris ſunt lupi rapaces.

¶ Tredecimo qd̄ dicit Ezechiēl ſibi non aduersari mihi admodū placet ſi veſt. eſt qd̄ dicit. veſlem equidē nos in veſtate eſſe concordes. ſed in cōcluſione ſua allegata. non dicit hoc eſſe ex gratia. videlicet tollere impietum ſuam gratie. Si itaq; hoc ſentit. apponat iſtam glossellam. et vel deſtruat vel firmit ſuam cōcluſione. libenter cū egre: d. d. loquar quēadmodū ſcripto: loquunt̄ que dicit. Et auferam dicit deus cori lapideum de carne veſtra. non dicit vos auferens ſed ego auferam Ezech: 36. nec obſtat qd̄ eundē Ezechiēl ex alio loco adducit. vbi p̄cipit̄ nobis faciſte vobis cor nouū Nam qd̄ ſcriptura horatatur monet nos iubet atq; p̄cipit̄ nobis. tunc demonſtrat quid petere debeamus. et quid ſia ſit ſitandum ſit. vt det. ppter ea oramus ſiat voluntas tua. i. ſac hoc in nobis qd̄ ſure exigit. Fac uos parere monitionibus tuis et p̄ceptis.

¶ Quarto decimo. quod de Oigne adductum eſt non recipio et reſpondeo quēadmodū ad Chriſtōnam Oigneſ in libro Periarchon multa videtur tribuere noſtre voluntati que Auguſtinus negat.

¶ Quintodecimo. quādo Egre: d. d. dicit me labores et vigilias ſuas carpiſſe qd̄ auctoritates ad opa p̄tinentes iuſtificatus ſit p̄mire ad p̄deſtiuationē et.

Notas.

Solutio i nihil ad insitentium presens quod suis circulis et linessam arcatus
est. iuxta vetera nostra inita.

¶ Ad puerium cu dicitur cuius quis carpit q̄ intelligit. Respondeo esse comis
munē moribū cuius forte medicina et remedio eger et egre: d. utinā non ha-
beret in practica. dicit em me inerudire eum taxasse. adhuc subludice lis est.

¶ Pro ceteris omnibus per tam dicta non resolutis remitto lectorē ad apolos
glam Egre: d. doctous et meam.

¶ Postremo. q̄ mīhi obtrudit libellū meū de iustificatione imp̄. non magnis
facio. non em eruditōis gratia facit sed fortasse vt ita absumam t̄pus n̄m.

Eccius.

¶ Credo scholasticos p̄batissimos. viros a sanctis p̄fibus non dissentire. qd̄
opponit mīhi conclu: 38. nō attendit qud̄ disputationē sim exorsus. Nam vos
luntas p̄t facere quod in se est ad malum. et illud potissimū habet ex se. et ita
loquitur August: aliud est facere quod in se ad bonum. Et de illo dixi in cōclu:
qua vtrumq; est in potestate nostra. et bonum & malum Ecclesi: 15. tamē mas-
lum est plus in potestate. cum bonum sine dei adiutorio facere nō possumus.
et ḡ August: c. 150. de vera inno. Non dicit simpliciter de vluere secundū nos.
sed cōiunctim et non secundū deum. vnde ex causa dicendi dictor̄ intelligentia
est accipienda. ideo cum loquuntur sumus de meritis debebat conclusionē intel-
ligere de facere quod in se est ad bonum. quod nos pdiximus ex Augustino
Et d. d. ad eundem locum nihil dixit.

¶ De Chrysostomo habetis quid sentiat et in quo honore habeat non solum
scholasticos sed etiam Ecclesiast: patres.

¶ Chrysostomo: dicit caute legendum. Nyssenum dicit. non posse premere sibi cer-
tūcē. Altamen quia forte est dure cerulicis Chrysostomus Augustino non
contradicit. qui idem astruit de perfectione iustitib; hec vtrq; orat. et qd̄ Aug:
prefert Chrysostomo: q̄ fuerit cum hereticis exercitatus. oppono ei Hiero: cōtra
Pelag: qui nobis tribuit iustitū boni opis et p̄fectionem tribuit deo. In eo ipso
opere vbi Pelagius fregit. quid ḡ ad Hiero: hereticor̄ maleū dicere vult.
multo expressiorē q̄ sit Chrysostomus: et Bernhardus de gratia et libe: arbit:
eandem facit rationē q̄ Chrysostomo: de obseruantia p̄ceptorum.

¶ Ad Berhardū allegavit eum q̄ consensu illi sit a deo. fateor. sed p̄tēm.

¶ De conclusio: iussit me rescribere. Ego in hunc finem tam dispergo. vt illius
Iniuriosa scriptio: eset aliquādo finis. vt in defensione et literis ad illustrissi:
principem et universitatem datis iqueret.

¶ Ad August: de libe: arbit: eum non soluit sed dicit q̄ se exposuerit libro de
peccator̄ remiss: cum August: tēa post illū librum de peccator̄ meritis fecerit
librū retracta: tamen illud dictum per me allegatū non retractauit. quare ad
illud fuerat respondendū.

¶ Deinde petit doceri quid sit principaliter remouere obicem. Dixi q̄ qui non
intelligit quid principale et quid accessoriū. quid minus princi: et directiū ne a
scio quid alias scire possit. Principale in actionibus qd̄ aliud dirigit. vel et ac-
tūtate tribuit. aut vt vñlor: causa cōcurrit. Itaq; grā principaliter & cū effectis
in tertio gradu ab August: tradito petui remonet. libe: arbit: in scđo gradu
August: adquiescens dispositio: remonet. qd̄ laudat me tam sentire cū Eccles:
hoc semper videt in chrisopasso factū sed deberē apposuisse glossaz. Si ex cha-
ritate theolo: legisset n̄ tam defensionē habuisset glo: cū textu p̄clōne. 23. adno:
z. Qm̄ libere p̄firo: nunq̄ fieri aliqd̄ bonum opus meritorū sine spālū assūlē s-
tia diuine gratie et misericordie. Qd̄ vere me incedere sub vestitu Pela: si dispositio:
nō p̄cedens nō sit grā iustificās. n̄ hīl adduxit. ideo solū me excuso. esse me p̄nā
ouculū et lupos ignorare. hoc tñ arbitrio esse de mente August: qd̄ iūlū
salutis sit gratia. & gratuita motio iustificans. p̄mū in tertio gradu ab Ang:
posito. vbi dat grā q̄ est vera charitas. vt p̄ma sit grā p̄uenses scđa coogās.

De Ezechiele semper dixi et scolastici procedunt. omnia opera bona attributis deo quod
babes quod non accipisti: tamen per hoc cooperatio libe: arb: a gra: adiutu: non tollit.
De Origene. verum est in libro de patre: posuit quedam erronea. ideo. b. Mirony:
eosdem libros cribrauit. atque locum allegatum velut catholice reliquit intactum.
Quare clariss: d. videntis mentem meam nunquam fuisse altam. qd: volnerim libe:
arb: et se posse in malum. sed non posse ex se in bonum nisi a gratia adiutu: erectum.
tractum. et impulsu: Quare quo ad dignitatem gratie contra impios pelagius
nos. in re nunquam dissensimus. et per hec volo mentem meam expostam. et doctores
scholasticos defensores in materia de obice.

Carolostadius.

Q Ad primum quid sentiunt scholastici remitto lectori ad questiones quibus: ques:
ritur de auctoritate liberarum: et de attritione et contritione.

Q Ad secundum et. 14. placet mihi quod et ultimum dictum doctoris fuit. qd: libe: arb:
ex se non potest in bonum nisi gra: erectum. tractum. et impulsu: pulchra est et vera
sentientia et laus deo. Qd: dispositio precedens sit gratie iustificans mihi placet
vellem tamen ut eo nomine abrogato vteremur vocabulo per quod spiritus sanctus
in scripturis nobis loquitur.

Q Ad tertium placet mihi similiter qd: facere quod in se est. absolute non habendo
respectum ad deum. sit peccare.

Q Ad viero: dico ut in priori disputatione. qd: ipse vult hac auctoritate apostoli ad
Philip: z. dicens est qui opatur in nobis velle et operari modo velle est primum et
tutium bonorum operum. adeo qd: Ecclesi: dicit hoc deum. sibi nobis operari in nobis

Q Ad Bern: de censur: qd: dicit ipsum esse prima deo et totum in libero arbitrio.
gatur immo dicit esse totum consentium ad deo et totum in libero arbitrio.

Q Ad. 12. qd: principaliter remouere obiectum sit actum: tribuere lib: arb: non est
magnum inconveniens. si versus loquendus in scriptura esset receptus.

De alijs consulte boni.

Die veneris Decima quinta Iulij mane hora septima Scopus.

Iustum peccare in bonis operibus.

Carolostadius.

Q In nomine domini nostri Jesu christi. Secunda punctione egregii. d. d. subbam
impianam. blasphemiam et hereticam. qd: siquidem manifestis scripturarum auctoritatibus
et Ecclesi: precib: repugnante. demolitus directo gladio aggreditar. non dos:
lis non falsis auctoritatis assumptionibus. non fallax impudentia necq: dicit
loquacitate. quemadmodum Egregius. d. solet. Contra punctionem eius secundam que
incipit Et si peccata venialia sunt quotidianae. iustum tamen semper peccare in bono
ope etiam bene moriendo negamus rc. Oppono auctoritatem Ecclesi: 7. quo
scribitur Non est homo iustus in terra qui faciat bonum et non peccet. aperius
est textus qd: is qui bonum facit peccat. Conclusio doctoris aduersari huic auctor:
itati ergo heretica. respondeat ergo. d. d.

Eckius.

Q In nomine tuo dulcis Ihesu amen. Contra christianissimam conclusionem meam
temerarius pater gravitatis theolo: oblitus. et suo capiti innitens adduxit unum
locum Ecclesi: 7. cui dicit conclusio aduersari. Biscito tanta veritate conclusio
meam esse fulcidam. ut non possit non suspectus esse de falsitate qd: et ad:
uersari. et textus allegatus non est contra conclusionem. nisi acceptus secundum
falsam intelligentiam. Unde fateor non esse hominem qui faciat bonum qui talis
homo erit peccat. sed non tunc peccat semper qd: qui facit opus bonum. qd: nullum
reperiet. vel in sacris lis. vel in sanctis pribus. et qd: iste sit sensus script: z ista

sit intelligētia.adduco b. Hierony. lib. i. cōtra loutianū col. 4. Non qđ semper sed aliquis peccauerūt. p hoc facit Hier: etiā ibidem qđ hō constitut⁹ in hac vita subiectus est vici⁹. Et glossa interline:p loco cōcordante adducit illud qđ omnes peccauerūt et egēt ḡla dei. quare sapiens voluit hominem facientem bonū etiam aliqui peccare. et qđ ille sit verus sensus & catholicus scripture non quē extraxit d. Andreas p̄ sua temeritate. adduco ei Augu: qui eius ceruicem premat li. z. de peccator⁹ remiss. ca. zo. ex quo eonficitur etiā quisq; in hac via esse potuisse. qui virtute ita proficeret. vt ad tantam plenitudinem iusticie pueniret. qua nullū omnino haberet peccatum. fuisse tñ cum antea peccatorē vñ in istam nouitatem vite conuerteret. non esse dubitandū. Quare concors est sacre scripture et sanctorū p̄m sententia. nullū esse tam iustū qui faciat bonū. quin aliqui peccet vel peccauerūt nisi imp̄issime dicat et blasphemet sanctum Laurentiū peccasse in craticula et sanctū Andream & sanctū Petrum in cruce. cum tñ ecclesia canat illud psalmi de S. Laurentio psal: 17. igne me examina s̄ si et non est iuuentia in me iniquitas. Quare d. Andreas a peccitate maledicentie abstineat. et sicut graue theologū decet honesta verborum contentione veritatē hoc pacto querat. vt inuentre possit.

Carolo stadius.

Cum d. d. fatetur non esse hominem qui faciat bonū quin talis peccet. sed non nunc peccat semp qđ facit opus bonū. Oppono ei de eadem auctoritate p̄ dictū Ambrosij de p̄mā. qđ scripture vniuersaliter loquens d̄z v̄l intelligi & non restringi p̄ capita humana. mō textus allegat⁹ Eccle: 7. v̄l dicit abscq; lis mitatio non est homo iustus qui bene faciat & non peccet. non dicit qñc̄. non dicit postea. sed simplicif qui bñ faciat et non peccet. ergo d̄z intelligi vniuersa & liter de quolibet bñ faciente. Nec obstat qđ adductū est p̄ Augu: qm̄ p̄ intel̄gentia Augustini remitto iudicēs ad capita p̄cedēta et seq̄: in lib. z. de pecatorū meritis. Irc ad caput. 6. de spū & litera. Ad librū de perfectione iusti: ex quib; facile intelligi qđ egre: d. d. v̄l corrupte citat Augu: vel nō intelligit. De Hiero: videbo locū allegatū si recte citatus sit. hoc sc̄o Hiero: in libro aduersus Pelagij: ab solute banc auctoritatē assump̄isse. et nōnullas alias coaptasse: ex quib; infertur quod hō qđ bñ facit peccat. Utitur em̄ auctoritate Davidis psal: 142. vbi sic legimus et non intres in iudicium cū seruo tuo qđ non iustificāsbitur in conspectu oīa viuēs siue ut habet hebraica veritas. Non fac me vent̄ re in iudicium. qđ dophot sc̄m aliosq; hebreos verbū translatū est secundi oī: dñis vel tertij hoc est. non fac me venire in iudicium. quia non iustificabimur in conspectu r̄c. Ecce clarus est textus qđ David qui haber testimonij sanctitatis non vult ventre in iudicium diuinū. ob id quod non iustificatur in conspectu omnis viuēs. sed si glossa d. docto: esset vera. sequeretur quod iustus abscq; tremore & timore vellet ire ad iudicium dei et posse. vt pote tñ. qđ aliquod bonum opus facit et non peccat. hoc aut̄ qđ sit impudens dictū. quod iusti velint se conspec̄tui diuinō p̄sentari iudicandos patet intellectorib; sacrarū literarū.

¶ Deinde qđ d. d. assump̄it de Sancto Lauren: And: et Petro postea dicit qđ de morte sanctorū tractabitur. hoc tñ adiūcio quod vox est martirū prius Augu: dicit psal: 15. oīs homo mendax hanc vocem p̄ferunt si non voce salte: corde sancti martyres. hinc est quod Christus ad mortem stirpis dixit. dñe si est possibile transeat a me calix iste. verum tñ non sicut ego volo sed sicut tu vis. defectū illum renitentes nature voluntatis in martyrib; mortuirtis pro Christo assump̄it & vt Augu: dicit delenit. ita quod reuolum huiusmodi dens nō imp̄uet sanctis martyrib; licet habeant. Nec obstat auctoritas psal: non est innēta in me iniquitas. qđ tribulatio ignis et p̄secutio extinguit iniquitatem. Post tñ iniquitas etiam capit p̄ peccato criminali quod August: dicit psal: 18. Et si quis vellet posset ita residere ad auctoritatem psalmographi. Justos in verē

bontis opibus peccare simus et pro eodē tpe. et eodem actu quo bene faciunt.
Daret p̄ illud Asaph psal: 79. Dñe deus exercituū. quousq; irasceris sup oīo
serui tul. Ecce seruus dñi. qui iustus est. dicit deum irasci sup ordem suam. sed
cum oīo iusti opus tam validū et sanctū a Christo multipliciter cōmendatū.
Subiçtūr diuine ire. quis audet dicere in ceteris bonis opibus vel in aliquib⁹
eorum non esse peccata ppter que irascit dñs? Nec obstat q̄ in hebreo habet
vñq; quo sumabis. Dschonta. qm̄ trop⁹ est. et sumus dei in hebraica veritate
sc̄at trām. sicut septuaginta transulerūt. Idem Cassianus de velle bonum et
agere malum hoc citavit ad locum superiorem quendam.

Eccius.

Cum d. Andreas solutionem meam audiūset. confugit ad mendicimonii.
hoc est ad regulā vniuersalē. sicut p̄b̄ defitentes recurrent ad primā causam
Ambrosiū citans de pnia. q̄ scrips: sacra v̄l̄ loquens v̄l̄ sit intelligenda. dico
ver̄ est z me accipere vba v̄l̄ ipsiū cōcionatorūz loqui de oī iusto. sed q̄ dictū
relatiū ad vltatē suppositoz. vult trāssierre ad vltatē tgis. sophista est et sacre
scrip: intelligētā et modū loquētī nō asseqt̄. remisit iudices ad librū de pfectiō
iusti: ad librū. z. de meritis peccatoroz. dispeam si vel in h̄s libris aut in omnib⁹
opib⁹ August: vñq; rep̄atur. iustum in quolibet ope bono semp peccare. Qd
dicit me corupte allegasse. August: facit mihi iniuriam. qm̄ nec ipse nec quisq;
alius poterit in hac dispu: mihi ostendere ullam auctoritatē. quā non possim
manifestare in ipsiū originalib⁹ z ita ad Aug: nō r̄ficit sed remisit ad fox sūli.
Porro cum ad Hiero: cept̄ tgis deliberandi adduxit alium locū Hierony:
contra Pela: inducēt alias auctoritates. etiam ipsius David. q̄uis sancti.
ramen non audentis intrare iudiciū. iuxta illud psal: 142. Non intres in iudicis
cum seruo tuo. Ex quibus dicit inferri iustum in omni ope bono peccare. Dico
Hiero: nunq; cogitasse. nec apud eum regit q̄ iustus in omni ope bono pec
cauerit. sed inferri ex dictis eius per somnia. et q̄ hoc sit verum. adduco Hiero:
eodem lib: z. contra Pela: vbi dicit. qui cautus est et timidus potest ad tgis
vitare peccata. apertissimū testimoniuū q̄ iustus non semp peccet. qui ad tgis
potest vitare peccatū. z cum magnificis verbis psal: inducit nō audentē intra:
re iudiciū cum deo. viscat nouus ille interpres sacre scrip: eundē Hierony. in:
ducēt eundē sanctū David lib: z. tra Iou: vbi inquit. David electū sc̄dm coi:
dil. qui fecit omnes voluntates eius. Et qui ausus erat dicere Judica me dñs
qm̄ ego in innocentia mea ingressus sum. Ecce hic David petiū iudiciū sc̄dm
innocētū. Quare si velle sic consistere in modo respōdendi docto:rs. sc̄z
dando instantiā lā negotiū eset expeditū. at sensus sacre scripturē sp̄t. sancti
efflagit. est aperientis et non cortice verborum literaliter more iudicato sub
Christiana pelle. sicut calūnose m̄st̄imponit. conclu: 1. iuncti. Dico ergo ad
sanctoroz p̄m sententiā hos duos psalmiste: locos non discordare. In uno effi:
petiū vocari ad iudiciū sc̄dm pia iustitia. de qua dicit aplus. 1. ad timo: 4.
de reliquo reposita est illa corona iustitie. quā reddet mihi dñs in illa die ius:
tus Iude. et de illa pia iustitia cōnenit pater familia a Bath:zo. Te et vos
in vineā meā. et q̄ iustū fuerit dabo vobis. Et ad Collosen. 1. dignos nos se:
cū in prem sortis sc̄tōz. Ecce pia iustitia. sc̄dm quā iusti clamant ad dominū.
Judica me dñe. Aliis est iustitia rigida. sc̄dm quā iustus nō vos
sunt vocari ad iudiciū. q̄ sc̄dm istam nō iustificabit in p̄spectu eius oīs viuēs
Et sic August: ait. 9. confessionū ca. vit. Et nec laudabilis vita hoīm. si remota
misericordia discutias eam q̄ vero non exquiris delicta vehementer fiducialit
speram⁹ aliquē apud te locum inueniri indulgētē. quare adducta n̄phil faciū
p̄o dñs And: nec osider mihi aliquē vel Ecclesiast: vel scholasticū docto:z. qui
vñq; tra intellexerit nisi sit Ecclesiastic⁹ wittenbergensis. Porro de sanctis res:
mittit se ad p̄uictū quādo tractatur⁹ sit de morte et obitu sanctoz. sed tamē

dicit officia martyres clamare ad deum. Officium homo mendax nec meminit quod
hoc martyres in martyrio dixerunt. Attamē hoc nibil cōfert ad p̄positū qm̄ vel
exponat omnis homo mens. vanitas et defectibilitas. sicut exponit b. Hiero:
pulcherrimā istam sententiam explicans. vel quod magis accedit bīdō Augustino
q̄ per mendacium intelligat p̄fī. dico omnes martyres. omnes sanctos fuisse pec-
catores. sed quia p̄sequentiā infertur. q̄ semper peccarūt in ope bono? Ad psalmū
non est invenīta in me iniuria: dixit iniquitatē aliquis fami pro criminī.

¶ De Christo qui orabat ad p̄fī. pater si possibile est Utb̄ renīsum nature et
voluntatē assūmptū. a trūtū nobis hic glādiū quo singulabūt assūmptū et hoc
est quod ego assūmptū falso esse. sc̄tōs ob horrore naturalē mortis peccare. et
q̄ p̄pter istum horrore minimūt eis charitas. vnde ventiat pena purgatoriū et est
invincibile argumentū ex hoc loco et facto Āchristi. qd̄ iustus timens mortē et
habens voluntatē semīcōctā mortēndi p̄fērea non peccat. charitas et non di-
minuit. nullus sit in eo horrore qui sit pena purgatoriū. vt plurib⁹ pbare posse
sed transeo. Postremo adducit suo arbitratu et verbis satis pompatiis clāz
textum Psal: 79. Dñe deus virtutū quoque trascerit super orationē ferri tuū
vellem. qd̄. An. non inniteret prudentie sue. iuxta consilium sapientis et verba
sacre scripture a cōceptū secundū sensum quē sp̄t: sancit⁹ efflagitāt et quem sancti
patres tradiderūt. Quib⁹ nolle credere ait Boet⁹ stultitia est. vnde b. Hiero:
In eo loco expresse aduersatur sensus dñi Andree volens deū non trasci. si iustitia
tiam petamus. sed homo orans p̄scia delicit timet deum. etiā ab ordine trasci.
q̄ si vult habere expositionē magis līalem accipiat Cassiodorū dicentem q̄ in
isto psal. sicut p̄tis orauerat p̄missionē salvatoris. excita potentia tuā et vni:
oside nobis faciem tuam r̄t. Itratum aut̄ dicit q̄ tardat non dicit deum trasci
sup ordine iusti. q̄ p̄cāret in ope bono. sed q̄ p̄ista tardabat exhibere. et iusta
centū ē differre dāda Ideo deū trātū dicit sup ope sua. et nō ad mentē d. An:

Carolostadius.

¶ Qd̄m̄ egrē:d. Clamator p̄ digressōes suas m̄bi subducit tpus ne peruenire
quē ad auctoritatem magis vigentes. maledicta eius ob tpus angustiam non
diluam. sed eius inutiles iūstiones paucis tm̄. pbando attingā. et primo cum
dicit me ad regulā v̄lēm effugere r̄t. Oppono q̄ non verba Āristo: vel p̄hi sed
Ambroſiū regulā assūmpli. et fateor esse v̄lātēm p̄sonāx bene facientū. qd̄ et
d.o. fassus est. sed n̄tib⁹ dicit de v̄lātēm ogn. līct textus perinde v̄lēr loquit de
p̄sonis q̄ ogib⁹. opera transiit et de p̄sonis tm̄ loquitur.

¶ Secundo qd̄ dicit dispere si sensus meus r̄t. Oppono q̄ illa p̄terea dicit
vt ȳgas r̄ nefas audītās in suā sīniaz trābat et remittit ad locū p̄p̄ allegatū.

¶ Tertio de Hiero: cū m̄b̄t̄. p̄b̄t̄ q̄si deliberatōtās petierim. non esset abs
lurdū sī in re tam feria et ad salutē r̄a necessaria meditatisim⁹. p̄d̄t̄ in lucē
q̄siq̄de hic nō ostentationē capacis memorie et acutit̄ ingenij q̄rit⁹. sed veritate

¶ Quarto. cū dicit ad psal. Nō int̄s in iudicū. Hiero: dicere. q̄ h̄o p̄t̄ vita s
re p̄cta ad tpus. Itēz remittit iudicēs ad libros Hiero: cōtra Dela: v̄bi rep̄ez
rient de quib⁹ p̄ctis loquāt Hiero: et quid p̄ gratiam liberamur a peccatis. vel
vitamus delicta. qm̄ ḡra est et charitas que opt̄ multitudinē peccatorū.

¶ Quinto dū adducit Hiero: Iout̄s auctoritātē psal: Iudica me dñe qm̄
in innocētē mea ingressus sum. et hanc aueritātē velut classicū detonat. primū
eius sīniātā firmabo. sed nō sc̄dm̄ p̄positū. Et primū int̄rō d.o. tot̄ disputatōz
leges denorasse. et oblitū sūt q̄ dat t̄m̄ instantias. et non soluit.

¶ Adiūcio priou auctoritātē qd̄ dicit Job. id si finero iudicatus sc̄to q̄ iust⁹ in
ueniar v̄bi Job expresse dicit se inueniri iustū cū iudicab̄t̄. sed vellē d. d. intel̄s
ligeret innocentia Davida et iustitā Job. et tunc recte inferret auctoritātē p̄
me. Iudica me sc̄dm̄ iustitā r̄t. Nam iustitā Job est iudicūm. de quo p̄p̄
lo ante dixit. Uerū t̄m̄ v̄lus meas in p̄spectu ei⁹ arguā et ipse erit salvator me⁹.

Non est venient in conspectu eius omnis hypocrita secundum hanc iustitiam, quia Job
iudicat peccata sua, agnoscit, et condemnat vultus, iudicari et iudicandi inuenient
iustus. Quid David dicit, Veritas de terra orta est et iustitia de celo, prospexit. Dum
vultus veritas, scilicet confessio peccatorum in homine, tunc iustitia iustificans hominem, per
spicit de celo. Quid apostolus dicit si nos iudicemus non iudicata: a deo, et Johannes in
canonica si confessi fuimus peccatum nostra, iustus est deus qui relinquit nobis
peccatum. Ergo quis homo iudicat peccatum sua tunc iustificans deus et misericors res-
linquit delicta. Ita etiam David habuit innocentiam quod peccatum suum contra se super-
fuit, et quod peccata sua nota fecit deo, et secundum istam innocentiam vultus iudicari
in sua iustitia, sed que est iustitia? Fideat nobis psalmographus. Non relin-
quenter dominus populus suum donec iustitia reuerteretur ad iustitium. hoc est quod a diu po-
pulus dei suas iusticias recte iudicio supponit, non relinquit immo securum pes-
tit se iudicari a deo. Est ergo auctoritas p. d. assumpta pro me videlicet quod David
perit se iudicari secundum suam iustitiam propter innocentiam gressuum. secundum quod dicit psalmus
118. vias meas annuntiavit tibi et liberasti me. ergo iusticie Davidis habuerunt peccatum.
Sexto de auctoritate scilicet ad Timotheum 4. reposita est misericordia cor: iusticie, et de
probola, ite et vos in vincem am meam, et de illa dignos nos fecit. Opponendo dico
quod auctoritas causa digressionis assumptum est. Non enim queritur quid
remunerantur bona opera, sed in hoc est negotium cardo quod in bonis opibus sunt
peccatum. Si quis tamen velut mente Augustinus videtur legat Augustinus de gratia et libere arbitrio,
216. ubi dicit quod deus sua munera coronat.

Septimo quod auctoritas causa remitto iudices ad librum de pfectu iustitiae ubi Augustinus satis
dicit de iusticia.

Ad Aug. 9. confessionum. c. finali cum dicit. Si remota misericordia discussas
delicta, auctoritas Augustini est contra allegantem et est gladius Solis, quod expresse dicit
delicta sunt in opibus et propterea fiducialiter sperat de dei misericordia. pro ut
etiam Christus dicit, sanitas non est opus medico, sed infirmis et non venienti vo-
care iustos sed peccatores.

Octava, dicit quod non possum ostendere hec Ecclesiast: qui vnde ita intellexit
scilicet ego, nisi demonstrarem Scholasticum writtenbergense, velle ego d. doctor
abunde respondere nisi per eum universitate Ingolstadiensi, quod aut sensus meus sit
approbatus, remitto ad loca allegata et ad hunc quod Augustinus scriptus de sententiis
Iacobi ad Hieronymum.

Anno, cui dicit se non meminisse martyres dicere omnis homo mendax, dico
hoc est indicium quod non legit Augustinus diligenter, psalmus 115.

Declimo, quod dicit me attulisse gladium quo vult rapere cervicem meam, quod rensum
sum nature et voluntate: posuerim esse peccatum. satis demonstrat quod non intelligit
vnde nascentur peccata in bonis opibus. Nam ostentur ex gratia sed ex peccato
quod est in homine, et dicitur lex membrorum. secundum istam legem dicit Christus,
spiritus promptus est caro aut infirma, et paulus Romane 7. Video autem aliam legem in mem-
bris meis repugnantem legi mentis meae et captiuantem in lege peccati, que lex peccati
est in membris meis propter istam legem dicit Paulus se captiuum duci et eo quod
non vult, et paulo superius. Scio enim quod non habitat in me, scilicet in carne mea bonum.
Nam velle a dicit misericordia, perficere autem bonum non innento. Non enim quod volo bonum
hoc facio. Ecce paulus expresse dicit quod vult bonum, vult seruare mandata dei,
vult mori pro Christo ut Augustinus exponit, sed non innent perficere, quod rensum est
voluntatis qui refragat bono velle. Ex quibus patet quod sanctum dum bene volunt
nihilominus male faciunt, hoc est sentiunt prava desideria in natura, que desideria
non auferent donec mortale hoc vestimentum nos postquam autem mox absop-
ta fuerit in victoria, tunc erit bonum velle absque prouo desiderio, tunc erit et velle
et perficere, quod perficere tam non innentur, nec aliquis sanctorum innentur, exceptio
Christi et eius matris.

Ut Augustinus
exponit.

¶ Undecimo. Cui respondit auctorati quousque trasceris et obsecit Hieros qui dicit. quod conscientia delicti timeret deum. auctoritas est pro nobis quod conscientia delicti presupponit ipsum delictum. alioquin falsa est conscientia. Videat autem dominus et iudicium electi Augustinus interprante hunc versiculum super oratione seruit tui. et faciem habebunt intelligentiam.

¶ Porro non possum non admirari astutiam domini. qui hic transiligit scopum negotiorum. Ego quidem causam et discrimen exegi cum oratio sit tam felix et sanctum bonum a Christo egregie commendatum. et nihilominus deus trascat orationis iusto propter. cur delicta negemur in similibus operibus. sed ut dicit dominus. intelligat me sequi auctoritatem Ecclesie adducere Ecclesie preculam ubi dicit. de nostra iustitia non confidimus. ergo illa dissidenzia nascitur ex malo. ex virtute verba sunt Ecclesie. ut qui nostre iusticie fiduciam non habemus. de sunt alta.

Ecclē die hora. 2. continuauit Caro: serīē disputatiōis.

¶ Nam secundum Augustinum contra Iulianum lib. 4. c. 3. quod bonum est. bono displicere non potest. idcirco si opera aliquibus sancti prositis carent peccato. recte potest de eis habere fiduciam. sed quod hoc sit falsum patet per alias pres ecclesie. ubi dicit deus qui conspicis quia ex nulla nostra actiope perfidimus. et alibi quia indeclinanter peccamus. ergo sancte ecclesie membra semper peccat quod bene faciunt. alioquin falsi esse quod dicunt indeclinanter peccamus. Et hoc quod etiam nulla nostra actiope perfidimus. Hoc est quod etiam c. 64. dicit. Et quod pannus menstruatus yniuersalitatis nostrae. ubi textus clarus est quod omnes iusticie nostrae sunt sicut pannus menstruatus mulieris. ergo habet immunitatem. et notanter dicit. yniuersa nostra iustitia. et nullam iusticiam excludit. quod pulchre exponit cassianus de velle bonum et agere malum hoc est quod Job dicit. lotus si fuerit quasi aqua nisi nubes. et fulgerint velut mundissime manus mee. tamen sordibus intingit me. Job. 9. Augustinus legit tamen sordibus intinxisti me. quod dicit. quod omnia opera sunt inficta sordibus sed quid alius eo loci intelligere audeamus per sordes nisi delicta. propterea recte dicit idem Job eodem c. 9. Si iustificare me volueris. os meum me condemnabit. Si innocentem ostendero. prauum me coprobabit. Ecce Job sanctus. iustus. et patiens qui sue sanctitatis testimonium a deo habuit. dicit. Si me iustificaueris. condemnabit me os meum. unde dicit paulus inferus. Verebar omnia opera mea. sciens quod non parceret delinquenti. Quid habet timere iustus in bonis operibus si nulla peccata in eis sunt. propterea Paulus ad Galatas 5. dicit. Caro concupiscit aduersus spiritum. spiritus autem aduersus carnem. hec enim habent inimicem aduersantem. Augustinus lib. 10. hypostoscorum dicit. Iuge bellum est et diuinum inter carnem et spiritum. putat sapienter dicit. Iugum graue super omnes filios ade a die exitus eorum usque ad diem redditus in misericordiam. Clarissimus est textus quod semper spiritus contra carnem pugnat et quicumque spiritus bonum operatur. tunc caro reluctat in eum quod inter istam luctam necesse est interficere spiritum et spiritum maculam. ut haberet Augustinus contra Iulianum lib. 3. c. 6. et de verbis apostoli sermone. 3. a. c. d. et sermone. 10. Ergo quod iustus bona opera facere conatur. non potest implere quod debet et quod vult. quod expresse dicit apostolus. ut non quecumque vultus illa faciat. et non faciendo quod debent et quod volunt peccat. Ego rogo dominos iudices quod secundum allegata nostra iudicet diligenter intentiones authorum citatorum inspicere dignentur.

Eccius.

¶ Repliando clarissimus doctor defensauit regulam suam vellem que est beatitudinem. Ambrosius sicut eam agnouit et dudum nouit. sed eam bene applicatam volebat extendere ad universalitatem operum. quam extensionem nullo sancto doctore probatam in operibus non admittit. quoniam affirmaciones circa opera sunt coartatae. negationes vero sunt ampliores. alioquin precepta affirmativa obligarent pro semper quod esset pro pilgrimis ruricibus libenter labantha sanctificantes. Excusauit se quod bonum esset se venisse meditatum et instructum. non hoc impetrari esse ratione prudentis. sed bonum athleta etiam accipit consulit in arena.

D. iii

¶ De Augustino remisit se ad iudicces. sed nullum protulit vñi Augustini. q̄ de hoc q̄c transeo. Hieronymū p̄ me verissime allegatum remisit ad iudicces qui ita verissime reperient.

¶ Demū cū duos locos secundū et critice repugnantes ex David adiuxisse ostensurus qd̄ grammaticus sensus non sufficiat ad intelligentā scripture. trās leo de loco. extendit similitas clariss:d. declarando ad longū imp̄tū. quas hi sunt iustitia. David. ppter qmā p̄terit in credi iudicium cū dñs. sed iudicando sc̄p̄m et sua peccata. Sicut allegauit de iusticia Job: de iusticia David et peccatū meū p̄tra me est semp. Et id veritas o:satur de terra. dico q̄nis ista declaratio in se sit vera. et hoc o:s scholastici doct:et predicatorēs a quadrigentis annis docuerunt. hoīc peccatorē exercendo in se iusticia p̄ penitentia. qd̄ tunc deus remittat peccata. Jō vno o:s scholastici et p̄dicatorēs concluserūt. p̄ias esse p̄tem iusticie vindicatione.

¶ Secundo dico quod etiam ista sua declaratione habetur plus contrarium conclusionis sue quia admittit David iudicando seipsum. et sic de alijs homiis inbus se iudicantibus esse iustū et ita nō peccat in illo bono ope. q: alias rōne peccati concurrentis in illo iudicio ad huc non auderet petere. vt deus ingres deretur iusticium.

¶ Tertio q: arbitratur facere iudicata pro eo. cum tñ tota declaratione. vbi in uno loco David peccat iudicari secundū iusticiā. adhuc tñ tremē coram rigida iusticia Dixit in conspectu tuo nō iustificab̄s o:s vivens. bsc vniuersalitatē res gule sue extendat. sed nolo immorari.

¶ Deinde cum dixissem de duplicitate iusticia. quā ego etiā sacra scriptura p̄bauit q: scholasticos nō vult admittere. remisi ad Augu: de perfect: iusticie addidit Augustinus apertissime in .9. Cofessivit loquuntur de iusticia et misericordia. et omnia clariss:d. d. non suffragat Augustinus ibidē. bene fatetur Augustinus Deum nō exquirere delicta nostra vehementer. sed nec l̄ta sonat quod in bono ope iuste peccant. q̄nis ingenuo fateor. sepe iustū in bono ope. et merito: alq̄si peccare ventraliter. Ut in celebrante deuore vel p̄dicante. aut elemosynā dante. aut forsiter disputante sicut facit clariss:d. exoritur quedā mentis elatio. de genere peccati ventralis. Et ita p̄ticulariter nunc p̄tradixit d. doctor. Ita em̄ testatur b. Grego. i. moralū o:p̄a bona n̄a tenuissim̄ cōtagiū iniquinatione maculat et Builhel: Parsteſi: magnus ille ep̄p̄s et p̄ceptor sicut testat chronicā fratru eremitarū mendicantis. credit cymices et muscas egyptias immergere in vns gentū o:artōis. et sacrificiū contribulati cordis.

¶ Porro. dicit clariss:d. doctor me digressum a peccato boni op̄is ad hoc quā bona o:p̄a debeant coronari. dico salua sua reverentia. non fuisse hoc xpositum meū sed cum de iusticia fecisset mentionē. ostendit ex sacra script. duplīcem esse iusticiā. et sedm p̄ia iusticiā sit retributio meritorū. Quare caput. 16. de gratia. et lib: arb: Augustini est imp̄tineſ. Dieteres. q: dixit me nō meminisse in legē dīs martyrum qd̄ in martyrio etiā clamauerint ois hō mēdar. opponi mibi Augu. qui non est martyr. sed confessor qui dicit martyres dicere dico plus. omnīs domine debere agnoscere p̄phēticā veritatem. q: ois homo mēdar. qd̄ si p̄p̄hes te credere noluerit alq̄si cū suo p̄cilio experietur. In psal: 79. dicit me fortiter transiliisse robo: sic induxit̄. q: deus fuerit iratus super oratione. que ita a: Ch̄rō cōmemoratur. ergo a fortiori sup̄ alijs op̄ib. bonis. fuit sp̄ale de oratione illa p̄ salvatore mittendo. nec est verum deū in se trasci. q: ab illis passionib: est immunit. sed q: habet se p̄ modū trascētis et hoc fuit sp̄ale rōe dilatōis. Dicit̄ etū dixissem nullū ecclesiastici vel scholastici decisio h̄c sensum: q: in o:i bono ope nullū peccauerint. nisl̄ scholasticos wittenb: Dico q̄ indignatus. d. d. m̄thas

adiecit, que qd sunt cōtra publicū salutē cōductū, referto ad dīos et tam me ex-
puno me fcasse per illos scholas: wittenbergi. doctorem Andreā Bodenstcin
de Carolostadio, et patrem Martinū Luther. Porō qd de lege membro:ū
induxit et auxiliū apli implorabit. dico. Omnia p apklm adducta me libentis
sime credere. et ppter breuitatē omisso, qd varie istud caput sit expositum per
Diligenē Hiero: August: Ambro: Damascenū et sanctū Paulinū. tñ in pñtis
accipio posteriorem sententia Augustini, qui aliqui fuit in sententia Paulini. et
tuc dico concupiscentia. illam legem membrox. Quis fuerit peccatū aī baps
tismū. tñ post baptismū non est peccatum. Ut b. August: libro primo de nups
tis et concupiscentia et maxime secundū Augustib: s. dtra. Julianū. c. 5. In
summa dico concupiscentiā infirmitatē illā et malā valetudinē. legē mēbrox legē
carnis. non esse peccatū nec mortale nec veniale. et post baptismū non origi-
nale. qd si etiā sicut glossa interlinea: in loco allegato facit exponendo peccatū
pro quacumq concupiscentia. hoc est sicut August: exponit lib. 6. contra Ius
lia: c. 5. qd sit a peccato. et est pena peccati. qui adduxit. vñusquisq tentatur a
cōcupiscentia sua. abstractus et illectus. deinde concupis: cum cōceperit parit
peccatum. profecto in his verbis partus a pariente discernitur. pariens enim
est cōcupiscentia. partus peccatum. Sed cōcupiscentia non parit nisi conces-
perit. nec concipit nisi illexerit. hoc est ad malum perpetrandū voluntatis ob-
tinuerit consensum. et per hoc volo esse responsum hys que adduxit de lucta
que est inter carnem et spiritū. quam offies experitur. sed proposito non dñnit.
Q Deinde adduxit Job c. 9. non audentem se iustificare. dico Job loquit scdm
illam rigidam iustitiam. et sicut sapientem. qd nemo sit an amore vel odio lig-
nus sit. sicut Paulus qui nñbil sibi erat consuls et tamen dicit qd in hoc non
erat iustificatus. vnde bene faciunt iusti qd verentur omnia opera. Sicut Job
et sicut b. Grego: ait piarum mentiū est signoscere culpam. ubi non est. sed ac-
cipiat hunc mos sellum qd Job. z. 7. Inquit neqz enim reprehendit me cor me s-
um. in omni vita mea. quomodo hic se iustificavit? Deinde illemebam ne aucs
toistarem. Estant obmisisset vñuersas iustitias nostras esse sicut sedentis vel vt
alii textus habet sicut menstruate possem ei dare solutionē Hiero: qui maris
mūs biblie interpres. dicit Propheta loquit de cōpartione iustitie legis et iustis
tie Euangelice. tamen do pñmū. qd verum est cōparando iustitiam nostrā
ad iustitiam diuinam est iustitia. qd imfecta manca et mutila. Sicut comē
parando lumen creatum ad lumen diuinum est tenebre. et qd hoc sit verum pa-
tet Luce. 18. nemo bonus nisi vñus deus. assumit b. Augusti: de perfecti: iustis
Concordat Chrysost: et alij. Omnia em̄ compata creatori nec bona sunt. cui
compata nec sunt. Ergo qd in uno loco de bonitate. ita alio loco de iustitia
dictum accipio. Postremo et hys cludamus. cū preculas Ecclesig mñbi obñicit
qd fidutia in oibz nostris non habeamus. et in alta collecta. qd ex nulla no-
stra actione fidelimus. Dico cuim lectionib: metis hodiernis. qd per ista verba
non auferitur spes. sed presumptio tollitur. qd omnia facientes agnoscere debes-
mus qd sumus serui iniusties. Ita indeſinenter ecclesia agnoscit si nos filios pec-
care. quare pro his rogat. sed ex nullis collectis vel alijs scripturis probatur
iustum semper in quolibet opere bono. etiam sanctū Laurentium in cratiscus
la. peccare. ceterum si quid impiemeditatum aut lapsu ligne aut ignorans
ta. aut humane fragilitatis temeritate fuisse per me dictum vel factum. pes-
to ab illustriss: principibz prestat: et clarissimis viris. patribus venerandis
et obseruandis. dominis nobilibz. scholasticis. vt in his mñbi ventam dñe
et eos ipsos iudices precor. vt nñbil suscipiant similem anno a me factitum.
paratus doceri et emendar. si alcubē verum sensum et intelligentiam scriptus
tarum non fuisse aſsequutus. Soli deo gloria Amen.

Carolo stadius.

¶ Primum mihi placet ptestatio egre: d. d. nam et ego ptestor et peto. Cū autē tps breue sit et ad singula rissa nequeā opponere. dūtaxat ea tangā que egrē: d. d. amicū meū in meā sententiā traxisse videntur. Cidelicer responso data ad Elatam omnes iusticie nre rē. Ubi egre. d. d. respondendo dixit quod omnes iusticie nostre compate ad iusticiā diuinam sunt tenebre et iniusticia hoc mihi placet. et consequitur ex eo quod iustus faciendo iusticiam semper facit iusticiam. Si sua iusticia fuerit collata ad diuinam iusticiam laus deo. Ceterū cū dicit quod scib: ecclesie non austerrar spes a bonis origib: sed psumptio. facile et⁹ sententie accederem. si ecclesia ita diceret. quis de bonis operib⁹ nō habem⁹ presumptionē. sed cum dicat non habemus fidutia. videtur sublata etiā spes. ¶ Postremo Rogo d. d. dicat mihi si Paul⁹ fuerit baptizat⁹ vel ne. q̄i ep̄las ad Ro: scripsit si fuit baptizatus tūc male appellat concupiscentia peccatum p⁹ baptissimū. cum dicit. Nunc autē iam non ego oport illud lec⁹ quod habita⁹ in me peccatum. testimoniu est apostolū quod apostolus p⁹ baptissimū cons⁹ cupiscentia in carne sua vocat peccatum ergo nemo reprehendendus si modum loquendi apostolū vel fuerit assequitus vel imitatus. contra alia ppter volun⁹ tam dominoū mihi non licet opponere. Dixi.

Eckius.

¶ Dismissis duob: q̄i hoc semper fuit indubitatum apud scholasticos. q̄i peccatum ex me scire de Paulo dico brevisbus tria primo. quod origenes Hiero: et Isidorus lib: z. de sumo bono volunt ap̄lm loqui de consuetudine peccandi. quam habuit sub lege. illa impellebat eū ad malū. Secundo. quod ouigenes reputat p̄babile et sanctus Paulinus ad Seuerū testatur apostolum non loquutum pro se sed in persona infirmiorū. que aliquā fuit sententia b. Augu: 16. 5 Iuli. c. 11 Tertio dico. Esto quod p̄ peccatum hic intelligat concupiscentia. tūc peccatum ibi accipit p̄ pena peccati. Ut ex Augustino lib: 6. cōtra Julianū. c. 5. expresse liquet et in superiorib: diximus. peccatum alio si accipit p̄ pena peccati. vt q̄i pro mortuis oramus vt a peccatis solvatur sicut doce tradit Jobānes p̄icus cos mes mirandulanus p̄clusione ī apologeticā. Ergo concupiscentia p⁹ baptissimū peccatum dicitur. sicut scriptura alio dicitur eius esse manus. Quare si cōcupiscentia dicitis peccatum ad modum iam declarari facile assentio si autē peccatum pro culpa et reatu sumitis manib: et pedib: dissentio. Namē hoc addo p̄corolario. Non semper licere vt modū loquendi etiā sanctorū p̄m teneamus: q̄i etiā vulgatissimū sit Maria fuisse appellatā m̄m christi tūc conciliū decrevit p̄cepere vt nō Christotokos. sed theotokos diceret Illa cū superiorib: subi⁹cito maloribus meis paratus emendari.

Carolo stadius dixit
Et ego subi⁹cio.

Finita est disputatio. M. D. xix.

xv. Iulij que erat dies veneris horam circiter secundam qua finita magister Jo: Langius Lembergen. gratias egit oratione cōmenda⁹ toria Conclusum est cū cantico Te deū laudamus.

E. nicipit disputatio

Excell:theo: Johannis Eckij et
Martini Lutheri august: que
cepit fuit Quarta die Julij
M.D.XIX.hora septia.

Protestatio patris Ab. Lutheri

In nomine domini αμην.

¶ Protestatione utriusq; egregij dñi et blandree Carolo: et Johannis Eckij
implector et sequor. hoc vnū addo. q; pro reverentia summi Pontificis et Bor:
Ecclie libens hanc materiā. non necessariā et mire multosam p̄ter mississim.
nisi per xp̄ōnem egregij d.d. Joannis Eckij in eam p̄tractus fuisset. Doleo
enam eos non adesse quos maxime oportuit. qui cum et primatim et publice
totes me crimine heresēs p̄fanarūt. nunc cum instet cognitio cause. se subs
traxerūt. heretice p̄nuntatis Inquisitores dico. qui fraternā monitionē et doctris
nam postposuerunt criminalibus suis.

Scopus.

De potestate imo de primatu Romani pon/
tificis Eckij protestatio.

¶ In nole tuo dulcis Ihesu. Ante q; in arenā descendā. Protestor coram vobis
dīs illustrissimis. nobilib: magnificis. et excellentiss: dīs. omnia q; me dicenda
et dicta imp: lmis esse subiecta iudicto p̄ime sedis. et dī in ea sedentis. Deinde
quorūlibet aliorū. quorū est errantes corriger. et ad veritatis cognitionem res
ducere. Et quia reuerendus pater in prefatione sua quāst se excusando testat se
libenter hanc omisisse materiā. pro summi pontificis reuerentia. nisi per meam
p̄tractus fuisset positionē. Et meminim reuerendus pater nisi prius ipse in res
solutoriis. ante tpa Sylvestri negasset Bor: pontificē alijs sup̄iorēm. non fuisset
necessariū me tredecimā itā posuisse xp̄ōnem. et q; in actis coram legato sedis
aplice b̄fī Pelagiū pontificem Evangelica scripta tor̄isse causarū qui tamē
maxime oīm ad sanctorū patrū intentionē verba Christi accepit. frustra ergo
Reuerendus pater in me causam torqueare institutur cui ipse non semel occasione
p̄stitit. Sed iam ambagib: resect. p̄ principale institutū deo duce aggrediamur.
¶ Reuerendus pater. veltra conclusio tredecima mee cōtradicens. fateb̄ Roma:
ecclesiam esse alijs superiorē. iuxta frigidissima Romanorū pontificū decera
Intra quachingentos annos nata. quibus obstat dicisse teptum sacre scrip
ture. et historias approbatas mille et centum annos. Cōtra quā sic oppono.
¶ Monarchia et unus p̄incipatus in ecclesia detest de ture dñino et a Chro
mīstitutus. quare textus sacre scripture. vel historie approbatæ et non aduers
sentur. Quoniam ecclesia illa militans que est velut unum corpus. iuxta dñus

Pauli sententia est **Instituta et facta ad imaginem ecclesie triumphantis.** In qua est una monarchia omnibus ordinum dispositis. vñq; ad unū caput. scz deum: quare et talis ordo a chfo in terris est constitutus. cum fateat Johāns quin eo. filium non facere quidē nisi quod videtur patrem facientem. Quare nō de celo est quis capitū subesse recusat. sicut non de celo. sed de lucifero est qui dico non vult subiecti. Que omnia latissime confirmari possunt. maxime p; sacram illam animā b. Dionysium Areopagitam lib. de ecclesiastica hierar: ubi ait. **Nostra em̄ hierarchia a deo traditis ordinib; sancte disposita sanctis et celestib; hierarchijs conformis est.** ita Grego: Razan. in Apologetico. **Sacros.** mysteria (ait) ad instar celestis imaginis celebrari. p; que virtus in terris celestis ordinibus associamur. Nam quoq; monstrum esset ecclesiam esse acephalam: qd̄ omnes ferme heretici moliti sunt et sanctus Cyprianus ad rogationum et Pupillarū innuit. ut sic debilitate capite eroes suos et virus impuniti possent mentib; dominū inculcare. Et hec fuit ratio p; principalis cum alijs annexis. p; quam in parisienne felix studium. Johāne Lornacensem damnauit. negantem primatū Ecclesie Romane: Sic et error fuit wileffiticus Romanam ecclesiam alijs non esse supiorem de lege Euangelij.

Martinus Lutherus.

Quando d.d. arguit omnino esse caput ecclesie universale. Optime facit. Et si est aliquis qui priuato pacto conuenerit cum dominatione sua ad descendendum contrarium. surget in mediū. ad me nihil pertinet.

Eckius.

Tuis reverendus pater dicit nihil ad se pertinere de contrario illius. qd̄ intenta debam probare de luce diuina esse Monarchiam in eccl. militante. sicut et triū phante. In quo eū collaudo quod et in hoc dico Johanni in Apocalypsi consensit. Vidi civitatem sanctā nouam deserit. at proptius ad rem accedentes. si ecclesia militans non fuit sine monarca. velle audire quis esset iste monarca alius aut ynq; fuisse nisi Bo; pontifex. aut q; alia prima sedes nisi sedes Petri et eius successorū. Iuxta illud beati Cypriani qui in epistola. 2. ad Cornel; Bo; pontificem scribens contra Romianos subdole Rōma accedentes inquit: Post ista adhuc insup cedo episcopo sibi ab hereticis p;stituto. nauigare auscent. et ad Petri cathedrali at; ecclesiam principalem. unde sacerdotalis vntas exorta est. a schismatis et profaniis lras ferre ne cogitare eos esse Romanos. quoru; fides ab Apostolo laudata est. ad quos p;stida habere non possit accessum. Et Hiero: idem testatur contra Luciferianos. ecclesi salus (ait) in summi sacerdotis dignitate pendet. cui si non exors quedam et ab omnibus. eminentis derur potestas. tot in ecclisias efficientur schismata. quot sacerdotes. Et quod ille summus sacerdos sit Romanus. Itquer apud eundem beatum Hiero: in duab; epistolis ad damasum papā. cuius ferme singula verba ad institutionem faciunt. verum breuitatis studio illa signemus. Cum successore p;scatoris et discipuli christi loquor. ego nullum p;mitum sequens nisi Christum beatitudinis tue. i. cathedrali Petri cōsessor. Super illam petram fundatam eccliam scio. et infra: Quicunq; tecum non colligit. ille dispersit ex quibus quisq; bonus Christianus facile coniicit unitatem sacerdotalem a Rōma: fluere pontifice. et illam fuisse semper cathedrali principalem. et omnibus alijs preslatam. et quod illa sit petra. sicut Hiero: dicit se scire super quam fundata sit ecclesia. vel reverendus pater assignet alium monarcham ecclesie p;scoris temposibus.

Martinus Lutherus.

**Id est. siue
capite.**

**Non ad Pe
tris bellū**

¶ Monarchiam ecclesie militantis prius confiteor: clusus caput non hominem sed Christum ipsum. idque auctoritate divina. Prima ad Corin: 15. operatur illum regnare. donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius. et paulo ante. Deinde finis cum tradiderit regnum deo et patri et evanescerent omnem principatum quod August: lib: 1. de trinitate. cap: exponit de regno Christi presentis temporis. ita videlicet quod Christus caput ecclesie per fidem. transferret nos qui regnum eius sumus per speciem. Sic David ultimo Ecce ego vobissem sicut vobis ad consummationem seculi. Item actu: 9. audiuit Paulus de celo Saule Saule quid me persequeris? Ubi iterum Augustus dicit caput los qui pro membris suis. Quare prius audiendi non sunt qui Christum extra ecclesiam militantem trudunt in triumphante. cum sit regnum fides. hoc est quod caput nostrum non videmus et tam habemus iuxta illud psal: 119. illic sedem sedes in iudicio super dominum David. multe scilicet sedes in quibus unus sedet Christus. Sedes videlicet non lessore vel regem. Proinde ad auctoritates Egregie: d. d. veniendo. quando assert in ecclesia militante esse unum principatum divinum sicut et a Christo institutum. sua dicit. sed nihil probat. Nam prima eius auctoritas Pauli numerum ephesios. 4. que Christum caput ecclesie dicit. pro me contra eum valet. cum certissime loquatur ibi de ecclesia militante. et Christum appellat eius caput. est etiam eadem sententia contraria huic. I. Corin: 3. Quid est Apollo? quid Cephe? quid Paulus? diuisus est Christus recte? ubi manifeste prohibet aliud caput quam Christum. Secunda eius auctoritas: Iohann: 5. non potest filius: fa: quidque nisi quod videt patrem fa: neque de ecclesia militante nec triumpho: loquitur. sed omnium doctorum sententia de equalitate sua cum patre. sed quod nihil facit aut possit facere pater quem idcirco possit et filius. Dicitur quod dicit non esse de celo qui capitul subesse recusat. Et esse de Lucifero qui deo non vult subiecti. Quia sicut precedenter male sunt assumpta. ita et hec male illata.

¶ Tertia que est Dionisii nihil contra nos. non enim negamus Monarchiam ecclesiasticam. sed de capite disputamus Monarchie. non Hierarchie.

Quarto. que Gregorij Nazian: adducitur quod per sacra sancta mysteria sociorum sanctorum ordinibus celestibus. a quouis grammatico intelligit nihil sonare.

neque de Monarchia neque de capite.

Iam quod addidit esse monstrum si ecclesia acephala esset fateor. sed hoc caput neque ipse dominus doctor alius posse possit quam Christum. quod probo euidenter. Quia si suum caput quod homo: pontificem appellat mortis. ut est homo. iam ecclesia est acephala. si autem Christus interim caput est ecclesie. donec alius eligatur. non minus monstrum est Christum cedere viuo Pontifici. et succedere mortui.

¶ Quinta beati Cypriani Qui hereticos insectatus quod debilitato capite moliti sunt errores suos impune hominibus: inculcare. prius nihil facit ad propositum. loquunt enim non de Roma: capite. sed de quolibet capite cuiuscumque episcopatus.

Et si egredieris: d. d. voluerit stare auctoritatem Cypriani hac hora sintemus disputacionem. ipse enim Cornelius ponit: nuncque aliter salutat nisi charissimam fratrem. Deinde describens episcoporum electiones et confirmationes per multas epistolulas. exprimitur litteris efficacissime probat ad plebem pertinere et vicinos duos episcopos pos vel tres. quemadmodum et sanctum est in sacratissimi Nicae: concilio. Quis idem beatus martyr ut beatus Augustus: allegat lib: 2. ca: 2. de baptismismo. sic dicit. Neque enim quisque nostrum episcopus se esse episcoporum constituit. aut tamen rannico errore ad obsequendi necessitatibus collegas suos adiungit. quando habet omnis Episcopus pro licentia libertatis et potestatis sue arbitrium proprium. tanquam ab alto iudicari non possit. quo modo nec ipse potest alterum iudicare. sed expectemus universi. iudicium domini nostri Ihesu Christi.

Ecclesiæ
non sicut

Quod autem dicit e Romana et Petri cathedra orta esse sacerdotalē vnitatem libentissime admitto. quoniam pertinet ad ecclesiam occidentalem. Nam reuera eius hoc ecclesia orta est ex hierosolymitana. hec est matrix proprie omnium ecclesiastarum sed nec valet consequentia ei. hoc ecclesia orta est sacerdotalis vnitatis. ergo ipsa est caput et omnia omnia prima. alioquin insuperabilius concluderet hierosolymitana esse caput et dominum omnium.

¶ Ultima auctoritas diuina Hieronymi non recte inducit ab egeri: d. d. etiam si per omnia esset vera auctoritas. Hiero: q: d. d. intendit probare ecclesie Romane potestatem Monarchicā iure diuino a Christo institutā. hec verba Hiero: non habet: q: dicit cui si non exora quedam ab omnibus remanserit potestas totius in ecclesijs efficient schismata. quorū sacerdotes. Detur inquit hoc est. iure humano posset fieri consentientib: ceteris omnibus fidelib: nam nec ego hoc nego. si consenserint totius orbis siveles in hoc: vel parisensem vel Hagdeburgensem: vel quemcumque ut esset primus pontifex et summus. huc propter reuerentia tortus ecclesie fideliū sic consentientis. fiduciam est sumū monarchā. hoc autem negat factū est unquam neque sit negat fieri. cum usque ad nostra tempora greca ecclesia non consenserit. neque tamen sit babista heretica. et hanc esse sententia diuina Hiero: pbo ex epistola ad euagriū. ubi dicit. Unusquisque epus fuerit sine Rome. sive Eugubij sive Constantiopolis sive Regij sive Alexandrie sive Thessalij. cladem meriti et eiusdem sacerdotij est. Potentia diuinarum. et humilitas paupertatis. vel sublimiorē vel inferiorē facit. Tertius omnes Apostoli: successores sunt. Recitatitur hec epistola in decretis non frigidis dist: 93. cap: legitimus. Idē super epistolā ad titum. idem est ergo presbiter: qui episcopus. et auctoritas diaboli in sanctu studiā in religione fieret. et diceret in populis ego sum Paulus. ego sum Cepheus. cōsilio presbyterorum consilio ecclesie gubernabam postquam vero unusquisque eos quos baptizabat suos esse putabat in toto orbe decretū est. ut unus de presbyteris electus supponeret. et inducitus auctoritatis scripture dicit in fine. Sicut ergo presbyter sciunt se ex ecclesie consuetudine ciui qui sibi propinquus fuerit esse subiectos. ita episcopi nouerint se magis consuetudine quam dispositiōis dominice veritate presbyteris esse maiores. ideo quod d. d. addidit. a Hiero: intellectum esse summū pontificē Romā dicat. cum successore pescatoris et discipuli Christi loquor. et beatitudinis meae. i. cathedre Petri p̄fotius. super illā Terrā fundatā ecclesiam scio. nihil facit. non sequitur consistoriū hunc ecclesie. ergo hec est sola prima. Nec sequitur fundata supra Petram. ergo sola est fundata. Accedit ad hoc decretū concilii africani dist: 99. cap: prime. Prime inquit sedis episcopus non appelletur princeps sacerdotū. aut summus sacerdos aut aliquid hinc. sed tūm prime sedis episcopus. universalis autē pontifex nec Romanus appelleat. quare si diuino iure staret monarchia. Romā pontificis. hec omnia essent heretica. quod est temeritatem asserere. et in fine audiamus ipsum dominum qui luce zz. dicit. facta est autē cōtentio disci: quis eorum videretur esse maior. Dixit autem eius. Reges gentium dominari eorum. et qui potestatem habet super eos habens vocans vos autē non sic. sed qui maior est vestrum fiat sicut minor.

Eccius.

¶ Reuerendus d. pater satius instructus descendit in arenam. materiam suam basis bono ordine contextam in libello imp̄so. et per eum composito. quare illius scriptis distinctiones vie. magnificenter et dominatioēs. venia dabunt. Ecclesio multo tamē tēpē alijs negotijs occupato. si non tam rotunde et accurate euestigio rāta cumulare poterit. quoniam Reuerendus pater tamē cōgesit. Ut enim disputaturus non librum edisturus. verum quid Reuerendus pater dixerit per ordinem dispiciamus.

¶ Primo omnium. caput esse ecclesie Christum. probare intendit. quod tū fuerat supernacanum. cum nullus hoc negare possumat. nisi qui antichristus sit. miror tū rebementer. quod hoc non comprehendit. sicut pollicet in actis coram legato sedis

Martinus
Das sie den
Hiero:nicht
lang verbrāt
baben.

Apostolice posse se prestare quendam surista theologum, plura esse posse capitis subordinata. In quo mystici capituli ratio aut symbolici a ratione capiti naturalis deficit, quare pater caput Christum, et aliud oportere queri caput in ecclesia statum probabis. Neque ei suffragans apicum inducit prima ad Corinthios, 3, diuini est Christus? Nam enim Paulus ibi Petri meminerit, non tamen sibi dixit beatus Hiero: lib. 1. 5 Iouani: miseri colitur: 18. unus eligitur, loquitur de Petro, ut capite constituto schismatis tollatur occasio. Clare appellat Petrum caput in ecclesia esse constitutum, sed hec missa factimus, solutiones ad nostra industra repulsuri. ¶ Primo cum responder ad illud Johannis, 5, neque enim filius potest facere quicquam nisi que videtur patrem facientem, dixit secundum sanctos patres exprimi hic eam, etate patris et filii, verum legat attentus queso reverendus pater beatum et inadmissiblem patrem Bernhardum lib. 2, de consideratione ad Eugenium. Ubi de forma ecclesie loquens, et eam esse de luce diuina probans fratrem ratione formauit miseri colli. 7, nec villem reputans formam hanc quod in terra est, exemplar habet in celo. Neque enim filius potest facere quicquam nisi que videtur patrem facientem, pertinet enim cum et sub nomine dictum sit. Vide omnino factas secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est, videtur hoc qui dicebat videlicet civitate sanctam regem. Ego enim propter similitudinem dictum reo, quod sicut ille seraphim et Cherubim, et ceteri qui videntur ad angelos et archangeli ordinantur sub uno capite deo, ita hic quis sub uno summo Pontifice primates vel Patriarche Archiepiscopi, Episcopi, presbyteri, vel abbates et reliqui in hunc modum, tunc subdit Bernhardum. Non est parvus pendendum quod et deum habeat auctoritatem et de celo ducit originem. Quis tamen non intelligat hanc ecclesiastica hierarchia secundum Bernum, a Christo instituta, et velut deus caput est in celo, ita summus pontifex caput sit in militari ecclesia? Neuticus Christum excludendo, cuius se faretur vicarius. Sed ad raciuncula plessam quam fiduciam, ecclesiastica manere acephala papae mortuo nisi ridicule dicere possunt, Christum cedere pape viro et succedere pape mortuo. Sicut ulla prorsus ratiocinata que in re tam certa inter tot pestantes viros, vir est digna enarrari, cum ab initio dixerim caput illud symbolicum a veri capituli naturalis ratione in aliis quibus convenienter desiderio, neque Christus cuius regnum manet in eternum, et cuius semper est laicorum cedit pape ut succedit, cum et sit data omnis potestas in celo et in terra. Matthaei VIII, Et defuncto papa modo certus Cardinalium, sicut defuncto episcopo capitulo lura illa teneat, videntur quo nouus pontifex deligitur. Quod vero secundo loco reverendus pater dicit Cyprianum loqui de quolibet episcopo non de Romano Pontifice plurimum miror, cum intelligentia diceretur ex causa dicendi sit accipienda, et Cypri: in locis per me adductis eos increpet qui a Cornelio defecerunt. Qui certe Romanus fuit pontifex, Ob id sciat Beuerendus pater me non nudis verbis satiari, ut sophistas pascere solemus, que ex Cypriano pro se asserti opponendo arbitrio, cumularius efficiet. Nam quod Cyprianus Cornelium fratrem appellat et apostolos fratres fuisse nemo nescit, atamen Petrus sicut et eius successor Cornelius caput fuit apostolorum aper et vertex, iuxta beati Dionysij capitulo 7, de diuini nominibus sententiam: De electione et concilio Niceno et a Cypriano conscripta, nec promouent nec impediunt negotium, et multo minus Augusti: lib. 2, capitulo 2, de baptisi parvulorum, debebat adduci post Cyprianum, Nam Augustus arroganter et temeritatem eorum qui per ambitionem et superbiam ad ecclesiasticas prelaturas se ingerunt reprehendit, quod non debeant se constitutere nec alios cogere ad se constituendum. Cum quisque prelatus expectare debeat ut vocetur sicut Aaron, ¶ Tertio aliam Cypriani sententiam ex. 2, Epistola ad Cornelium diluturus respondit. Unitatem quidem sacerdotalem in occidentali ecclesia a Romana exortam, non in orientali, obtineat, hic Beuerendus pater quod Cyprianus prius denter Romanam ecclesiam appellauit Petri cathedram atque ecclesiam prius

epalem. Sed quid sua solutio possit medullā verboꝝ inspicienti est manifestaꝝ
riam. Nam Reuerendus pater moꝝ grāmatico oītum vñtatis sacerdotalis
intelligit quo ad auspiciū et instiūtū. cum profecto Cyprianus voluerit expliſ
care oītum cōmissionis. subordinationis. seu influxus. vt ab uno Pet̄o. velut
a capite. in ceteros omnes iurisdictione sit deriuata. altoquin non dabit vnum
sacerdotem nec hierosolymis. Taceo q̄ eum non relenat glossula adiecta de
occidentali ecclesia. cum beatus Hieronymus ab initio sue epistole ob id oītis
entale in ecclesiam ex oriente scribens schismatica dicit. que incisissim domi
tunicam et desuper contextam minutati per frustra discerpit. Christi vineam
inquit vulpes exterminant. denotans sc̄ Hierony: q̄ sponsa in canticis cōque
rebatur. capite nobis vulpeculas que demolunt vineam. Taceat ergo ques
so Reuerend⁹ pater et nobis non insultet cum grecis et orientalibus qui a nos
deficientes ecclesia. a fide quoq; Christiana facti sunt exiles. Consecrari
est quo pacto acceptanda sit illatio. Est radix ergo domina. Non est de radice
loquimur initij. vel temporis. sed de radice influxus et principalitatis.
¶ Quarto loco nititur reuerendus pater se enoluere ex verbis Hierony: et alia
vitare. Nam summo sacerdoti tribuit quidem et dari summā dignitatem. sed
hoc siat iure humano. Sed cur tunc beatus Hieronymus Damasum p̄ſcas
toris appellat successorem et catholice Petri vult associari. Illud diuinum c̄ſ
tans Matthei. 16. super illam petram fundatā ecclesiam sc̄io. Qd̄ ita reliquis
ecclesijs appropriari non potest. vt Bernhardus ratiocinatur et prech dolor
cum summa Christianorū iuris causa sumus experti portas inferorum prenauisse
ecclesie hierosolymitane. Antiochene Alexandriae. addo quoq; Boemice. q̄b
tamen de ecclesia que fundata est supra petram veritas incorrupta Christi nō
patitur. Sed verissimum est in ijs que sunt fidei. quod Hieronymus in eadem
epistola affirmat. Ubicumq; fuerit corpus ibi congregatum et aquile. pro
fligato a mala sobole patrimonio. apud vos folios incorrupta patrum osuino
seruant auctoritas. At hoc in principali adhuc euidenter probauimus nou
ture humano primatum obtinere ecclesia Bo: sed diuino. Prestat tamen diuine
que venerandus pater pro se ex Hierony: adduxit. P̄imo ad Enagrium vbi
episcopum Rome et Egubij Constantiopolit Regij eiusdem meritū dicit et
sacerdotij. hoc sc̄imus anteq; Theognis naſceretur. necq; papatus est ordo
ultra Episcopatu. Nam sic et alia loco equalies dicit fuſſe apostolos. Ubi tas
men primatum sancto Petro nō abstulit. Sed q̄ reuerendus pater tantopeſ
re a me efflagitabat ne diuerſicula quererem quod nūc facere sum solitus.
Ipſum canonem legimus adducens. 93. dist. me adhuc ducit procardiū q̄ dist
Canoniste et Theologian Episcopatus ordo sit proprio charactere insignis
sacerdotio additus. de quo in p̄ſentia vñlū impertinente nihil decerno. Hoc
tamen dico apparere mihi salvo ſemper meliori iudicio. nō tales fuſſe in p̄ſ
mittua ecclesia confusione. vt Episcopus a sacerdote non separaret. eu diuines
cum Apostoli septuaginta duos excedat discipulos. In eius rei testimoniū
beatum affero Dionysium Hieronymo antiquiore et primitive ecclesie hierarcham.
qui lib: de ecclesie hierach: inter sacros ordines episcopatum ponit. et
supremum hierarcham. et quo pacto is debeat cōsecati. cui assentientis episco
pos ab ipso ecclesie initio commune sacerdotium excelluisse opinor.
¶ Tertio. adduxit canonem concilij Africani. 99. dist: can: 1. Ubi concilium
prohibet nec Romanum pontificem debere dicti vñtū ſalē. et q̄ Christus hoc
prohibuerit luce. z z. Reges gen: 2. Respondet verum eſſe fastuosum vñtū
ſalis episcopi nomen fuſſe prohibitū. non q̄ Romanus pontifex vñq; a vero
Christiano habitus sit non primus et summus pontifer. sed quod episcopus
peculiariter. Romane ecclesie non sit proprius culusq; ecclesie episcopus. sed

primus, q[uod] alioquin debitus honoris Episcopis inferioribus non tribueret. Ceterum nihil criminis inest, si quispiam Roma: pontificem yniuersalem dixerit pro primo rectius vero dicetur non episcopus yniuersalis, sed yniuersalis ecclesie episcopus, veluti est Christi vicarius. Quod dominus ambiciosa redarguit apostolorum contentionem, qualis inter seculares queritur. hoc pumatu[m] ecclesie Roma: non auferit, sed quod beatus Gregorius primus fecit, et agnouit se ideo Ecclesie catholice prelatum, ut seruum seruorum se esse agnosceret, in qua re sequentes Pontifices non coniunctis lacerere, sed orationibus, ut tales fiant.

Deo impetrare studeamus.

Hora Secunda pomers
diana Quarta die
Julij. 15 19.

Martinus Luttherus.

¶ Primam responsione meam qua ex auctoritate Pauli prima ad Corinths, ostendit, ab apostolo prohibitum ne fideles sibi arrogarent vel Cephe, vel Paulum, vel Apollo, ad istum modum confutantur. d. d. egregius querens Paulus ibi, idem Petri meminerit, non tamen falso Hieronim: contra Iouianum dicit Unus eligitur q[uod] capite constituto occasio schismatis tollatur clare appellat Petru[m] caput in Ecclesia constitutu[m], aciebat, sed hec missa faciamus. Respondeo non patio: propter minorē auctoritatem inductam me diuelli a malore. Nec tantus est Hieronimus ut propter eum Paulum deseram. non ergo Paulus solus meministi: ibi Petri, sicut conatur extenuare ista confutatio, sed cum plena auctoritate docet et prohibet, ne quis dicat se esse Petri. Unde et idem capitulum concludit: Omnia via sive Paulus, sive Cephe, sive moysi sive vita Iosue aut Christi: Christus aut dei. Stat ergo ista responsio mea adhuc invicta et nisi robustius confutata fuerit, oppono eam omnibus, priores et futuris argumentis. d. doct: Verbum enim dei super omnia verba hominū est.

¶ Ad Hieronimū autem dico q[uod] et ego missa facio ea, cum sit ambiguissimus locus, ut bene sensit dñs Doctor. Secundā responsione meam ad auctoritatem Johans, vbi dixi Christum loqui de equalitate potentie paternae, sussit me. d. Doctor: attentius legere beatum Bernhardū qui hanc auctoritatem inducit pro ecclesia militante sicut audiri est. Respondeo. Diuum Bernhardi veneror et eius sententia non contemno, sed in contentione accipiens est sensus genitivus et proprius scripture, qui stare in acie possit, a quo sancti patres nonū[m] locupletande orationis gratia digrediuntur et sine culpa. Hunc autem ex precedenti et sequenti textu clarum fit Christum loqui de equali omnipotentia sua cum patre. Propterea q[uod] sequebantur iudei Ihesum, qui faciebat hec in sabbato ergo magis querebant cum Iudei interficere quia non solum soluerat sabbatum, sed et patrem suum dicebat deum equalem se faciens deo. Respondit Iacobus Ihesus et dixit eiis. Amen amen dico vobis, non potest filius a se facere quidem, nisi quod viderit patrem facientem, et sic clare patet quod Bernhardus alio sensu tractat hoc verbum Christi,

¶ Ad tertiam. videlicet plebēiā ut dixit et ridiculā radiculā. qua dixi. etiam
sine papa ecclesiā habere caput suum. opposuit. q̄ nō esset digna enarrari cos
ram tantis viris et in re tam seria. Bifido. sit plebēiā et ridiculā. modo sit ins
uicta. Nec dum video eam confutatam. non em̄ intellico si ecclesia ad tres vel
quattuor menses non est acephala mortuo Papa. modo sint alii episcopi. quō
etiam non sit acephala cum nullus sit Papa Nam qd̄ adduxit de Cardinas
libus penes quos sit vis eligendū r̄t. Bifidionem meam confortat. cum bīc se
qua eo tge quo nondū erant Cardinales ut tpe Hie; non potuisse esse papā.
¶ Ad quartā Cypriani auctoritatē vbi dixi eum loquitū esse de Cornelio Romano pontifi;
obiecit q̄ ex textu pulnatur eum loquitū esse de Cornelio Romano pontifi;
contra Nonatianos. Bifido. mea non refert nec eam ep̄lam in memoria ba
beo. hoc aut̄ scio q̄ diuīs Lyprianus p̄ multas ep̄las in hoc totus est. ut assē
rat cuiuslibet ecclesie suū caput et suū Episcopū. p̄ suffragiū plebis et iudicium
vicinōū episcopōū ordinari. Ideoq̄ s̄ est ut d. d. allegat cōtra Nonatianos
de Cornelio dico. certum est eū loquuntur de capite Romane ecclesie. non vni
uersalis ecclesie. Item et illud cōfutatur q̄ Lyprianus Cornelii semp̄ cōpellat
fratrem nnn̄q̄ aut̄ dominū. ut nunc episcopi factant ponentes relativum sine
correlatiō. Obiecit qd̄ et Petrus ap̄lōs habuerit fratres ex tñ caput et vers
tex ap̄lorum fuerit. iuxta Dionisiū. Bifido si poterit egred. d. probare q̄ Pe
trus vñq̄ vñ ap̄lōx ordinauerit. immo vnum ex septuaginta discipulis. aut
vñlū illoū vñq̄ miserit. cedo omnia et volo esse victus. si aut̄ ego pbauero. qd̄
ne omnes quidem ap̄li potuerint vnum ap̄lōx muttere vel ordinare. rogo cons
cedat mihi Petro nihil fuisse potestatis luḡ ceteros ap̄lōs. Quo sequit multo
minus potestatis esse episcopo successori. Petro super episcopus successores
ceterōū ap̄lorum. Nūc aut̄ clarissim⁹ est Actuū primo. q̄ Bathias ap̄lus
ab vñuerso cetu apostolorum et discipulorū ordinari non potuit. sed de celo.
sicut et ceteri omnes electi et ordinatis est a Christo ita et capi. 13. Saulus
et Barnabas segregante spiritu sancto assumpti sunt in opus. Error ergo est
aptissimum q̄ Petrus habuerit potestatem super apostolos. Hoc sane fateor
apostolum Petrum fuisse primū in numero apostolorum et ei debet honoris
p̄errogatiā sed non potestatis. equaliter electi sunt et equalem potestatē acces
perunt. Ita et de Romano pontifi; sentio qd̄ honoris p̄errogatiā. ceteris de
beat affirri salua cuiuscq̄ equali potestate et non sicut Pelagius in frigidissi
suo decreto infert. vbi maior auctoritas. ibi maior potestas et manet ceteros.
obsequendi necessitas.

¶ Ad quintā. vbi electionē episcopi ex Lypitano et Niceno cōcilio attuli egre
d. d. satis Bifido. te contempst dicens q̄ nec p̄ moueat nec impediāt negotiū
sed p̄ hoc non dissoluitur mea r̄silio. stat ergo adhuc decretū Nicenum aut̄ si
non stat et cōtra tūs diuinū statuerunt. non catholicū conciliū. sed diabolicum
conciliabulū appellandū erit. sic cum putaret August: non fuisse indicendum.
et pulcherrima glossa sua Lypitanū per Augustinū adductū ita interpret⁹ est
q̄ Lypitanus ambitionē et supbiae eorum reprehenderet qui seipso in gereret
anteq̄ vocarent. sicut Aaron. Hoc mera fiduria dixit. ceterū textus satis clas
rus est. q̄ nullus episcopus qui tam sit episcopus se constituere debeat allorū
episcopōx episcopū. Stat ergo adhuc mea responsio.
¶ Ad sextam. Brauster me reprehendit idem egred. d. d. q̄ tñ altera auctoritate.
Lypitanus obtinuerit in hoc vocabulū. Principlē eccliam. deinde velut grāmas
cīcū me naſo ſuspendit. q̄ dixerit ortam esse vī statē ſacerdotaliē ex Peri ſede.
Ideo nouis dialecticis vel ph̄is potius ortum hunc interpretatur. dimiſſis
ſubordinationis. ſeu influxus. alioquin inquit. nec ex Hierosolimitis dabit vñlū
ſacerdotiē. Bifido ſine docuerim ſine locutus fuerim hoc vocabulū principale
vñlū. nec em̄ pōt̄ principalis vocari respectu orientalis ecclie. ut latis dictū est

¶ Deinde cōmentū suum de oītu insluris. eadem facilitate cōtemno qua ipse
sinxit et non eit discile muti dare vnum sacerdotem ex Hierosolymis. scz ipsum
Christū. aquo incepit. et hinc oīta et prefecta est ecclesia. iuxta illud Isaie. 2. de
sion exhibit lex. et verbum dñi de Hierusalem. Jam quod addidit auctoritate
Hiero: orientalem ecclesiam fuisse schismatica. et indicissimam dñi tunicā minuita
tim discerpentē. Nescio sane quid velit. nec em̄ potest dicere quod tota orientalis
ecclesia et semper fuerit schismatica. Hinc nec negare potest. quod et latina
ecclesia sua habuit aliquis schismata et tñ mansit ecclesia. Prost̄ nihil est quod
subeat me tacere et non insultare p Grecā ecclesiam. q̄r deficiente a Ro: eccles
sit facti sunt et a fide Christi exiles. ego potius rego d.d. Eckium. et p Eccles
ana medestia. quam lacrat. parcat tot mītibus sanctorū. cum vscz ad nostra
tempora durat ecclesia grecā. et sine dubio vscz hodie durat et durabit Non
em̄ Christus accepit mediū terre Romane. sed omnes fines terre in possessio
nem et hereditatem a psalmo. Z.

¶ Ad septimā quod ex Hiero: de sāmo sacerdote opposuit. meā responsione
dixit esse euāsiōne. ideo confirmaturus dictū suū adiecit. Cur beatus Hiero:
Damasm pīscatoris successorem dicat. et cathedre Petri vult associari? illud
diminū citās. Matth:16. Sūg illā petrā fundatā ecclesiam scio. qđ ita reliquis
ecclesijs ap̄ pīclarī non pō: et deī complo rauis hierosolymitane. Antiochene
Alexandrine tandem er Boemce casum. et q̄ eodē Hiero: teste apud solos Bos
manos incorrupta patrū seruare auctoritas. Respondeo et rego. d.d. Egres
giū velit dicta pīm allegare secundū conscientiā. ne pro theologis videamur
esse sordidiste nam summi sacerdotē eo loci Hieronymus appellat episcopum
quēlibet etiam. vt qui de numero relīquorū sacerdotum sit eleuatus. ideo nihil
pīinet proprie ad Bos:pōntificem Dñi illa auctoritas Matth:16. nō appropriat
Bos: ecclesie tñ qđ expresse indicant verba Christi cū dicit: Ecclesiā meā. que
cum q̄ ergo est ecclesia. est edificata super petrā et non solum Romana. Aut si
non couenit ceteris ecclesijs hoc verbū Romana ecclesia erit sola. et per cons
sequens non pīma. Quare vnitatis ecclesie non ab vnitate primatus Romani.
sed longe melius iuxta apostolū Ephe:4. ab vnitate fidei. baptismatis. domī.
pendet. Scit et frequenter Cyprianus in epistolis suis sentit. Nec mansit apud
Roma: solos incorrupta patrū auctoritas. nisi forte eo tge quo scripsit Hiero:
Immo tradūt historie Libertū Roma: ponti: pressisse Arrianis. et illud Hiero:
In virtute illust̄: scribit Qd̄ Achacius cesarenſis episcopus Arrianus Eusebius
Arrianus discipulus auctoritate constanter imperatores ordinauit felicem in Bos
manū pontificem.

¶ Octavo. confutans auctoritatē Hierosa me inducta ad Enagritū. Dicit se
sciunt omnes elusdem merit. eiusdemq̄ sacerdotij officies episcopos fuisse et esse.
sed papatū esse ordinem ultra Episcopatū. sed non enīcīt responsione meā. q̄r
Hierony: sublimitate et inferioritate episcopoz non iuri dīsino. sed cōluetudini
et potentie diuītarū tribuit. Ideo adhuc inaneo cū Hieronimo.

¶ Ad nonū. Sūg canonē. 99. dist: dicit sibi non apparere in ecclesia prīmitiva
fuisse tamē pīfusionē. vt ep̄us a sacerdote non segares. Rides Quid hoc ad me
pugnet cum Hierozet canonib⁹. q̄ aut̄ Dionysii inducit inter sacros ordines
Episcopatū recensere. m̄rō: q̄ non etiam iudicat ex eodem auctore Romane
ecclesie monarchia. cum habeat tantū monent ad Hierarchā. vt sine hac sis
militudo triūphantis ecclesie consistere non posset. Decuit aut̄ pīfessorem scri
bende hierarchie argumento suscep̄to h̄sbertin in pīstantio eius parte satīs
facere At Dionysius vscz ad episcopū solum dedit.

¶ Ad decimā ad Canōnē. 99. dist: vbt respondit pīhibitum fuisse ne Ro: pont:
vniuersalit ecclesie episcopus appellaret. cōfutauit in hūc modū. Non q̄ Bos:
pīnticep̄ non sit pīmus et summa. sed q̄ episcopus peculiariter Roma: ecclesie

non sit proprius cuiuslibet ecclesie ep̄us. Respondeo. quasi vili mortalium possit tam stulus incidere affectus. vt una persona velit omnibus ecclesijs et singulis p̄esse. vt tantā insanīa necesse fuerit p̄hibere. Tū relinquēs hāc cōfutationem. rectioē dedit. scz non ep̄scopū vniuersalē. sed vniuersalis ecclesie ep̄scopū eū Roma: pontificē dicendū. H̄i p̄cerem et ego suspendē et hanc solutionē. sed iudicent Iudices et auditores.

¶ Ultimo ad auctoritatē Christi vbi dixit. vos aut̄ non sic. dixit ambitionem fuisse redargurā. sed non primatum. Respondeo hec est petitio principij. quasi iam obtinuerit esse scz principatū. Deinde clarus est textus q̄ non tm̄ ambitia onem. sed ipsam malitiatē super ceteros prohibuit.

Eccius.

¶ Ad defensiones solutionā a reuerendo patre datarū. Dico de primo. Non increpasse Paulū eos qui dixerant se esse Petri q̄ habuissent intentionē p̄mis̄cipatus ap̄kōp̄. sed quia singularitatē aspicioabant personaz. Quod verba ipsa clare indicat divisionis et schismatis. Et quandoq̄ merito Paulū p̄ferat Hiero: pie tamē credendū est Hiero: eo loco sententia Pauli bene intellexisse. Nec locus est ambiguus ob id caput in ecclesia cōstitutū. vt schismatis tolleret ocs: casio. Qd̄ grāmatico satrificat lectori quā disciplinā precipua p̄e alijs p̄ibus phie. theologie subseruentē dixit in disputatione quadā reuerendus pater.

¶ Secundo Nemo negauit Christū Iohann̄. s. equalitatē cū patre affirmasse nisi Arianos. neq̄ alio sensu inducit Bernhar: Sed q̄ reuerendus pater ars: arbitrat sanctos patres sanctā iudicissē scripturā locupletande orationis gratia. respuitus qm̄ talē ostentationē de eis suspicari non licet.

¶ De tertio. de papa mortuo tunc ecclesiā esse acephalan. Dico nunc negatū Christū esse caput ecclesie iuxta etiā glossam Lanti. s. caput eius aurū optimi. Glossa caput. i. Christus Papa vero est eius vicarius. In cōsistorio aut̄ ep̄us et vicarius computant p̄ vna persona. vnde appellare a vicario ad ehm̄ nō licet.

¶ De Cardinalib⁹ vero dixi q̄ nūc. hoc est iuxta ecclesiā tam institutā. electio ad cardinales venerit Nicolaō quodā pontifice ordinante. tñ tpe Hiero: fuisse Cardinales credo. nisi Hieronym⁹ non fuerit presbyter cardinalis.

¶ Quarto de Cypriano. Certe fieri nō potest vt sancti martyris verba in Bos: manē diocesis angustias coarter. Quia ep̄um maxim ex Numidia q̄ regio est Africe ultra Atlantē. vt Ptolemy: et Strabo auctores sunt ad Romā aduentas: runt Qd̄ vero Cyprianus Cornelii fratre appellauit. arbitrio collectoris fuisse non Cypriani mente. Nam si sanctoz ep̄scopoz ep̄stolas legerimus. Inueni emus clare q̄ tempestate visitatioē fuisse conscriptiones illas laudabiles et magnificas q̄ modo fiat Romano Pontifici. vt de Ambrosio. Augustino. Hilario ceterisq̄ liquet patribus. Nam mutuo se vocant beatissimus. sanctissimus. deo amabilissimi: et c. Ad adiunctū. Causatur q̄ querā diuerticula et ad rē: non pertinetia. cum bona vinea libenter dicerem. Turpe est doctoriū et. petet a: me vt p̄bem Petru ordinasse aliquē apostolū. sed hoc ad institutū nostrū est: imputens. Non em̄ querim⁹ quis vnu aut alterū ordinare. sed quis primatū: sup̄ altos a dōlo Ihesu accepit. Subsequēs omnino respuso. cū fulusmodi fecit glationē Petrus nullum potuit ordinare apostolū. quare nec successor Petri: successorē alterius potuit ordinare. vel sup̄ eo babere potestatē. Nā assumptū: est verū. Illatū est manifeste fallsum. cum summ⁹ ponit̄ modo potestatē bas: beat et ordinat̄ allos ep̄os. Clerū ratio enodandi nodū erit ista. q̄ apostolatus officiū fundamentū ecclesie. plus dicit q̄ esse ep̄scopum. Quare Leo decimus: successor est Petri apostoli. non aplus. Sed q̄ facetur Petru bene fuisse pri: mū apostolū numero et honoris progratiua et non potestatis. Illud non satis: facit instituto. Primo q̄ Euangeliste numerū apostoloz nō equaliter incep̄: runt. sicut Chrysostom⁹ sup̄ Matthēo annotat et glossa videatur Matthēo. 19:

Mart̄ifidit
Hiero: non
fuisse Cardi:

D. Martin⁹
dicit circa
Atlantem

Delinde quod de potestate et honoris prerogativa variat. expresse est contra sanctum martyrem Cyprianum. qui in tractatu de simplici. prelatorum contra Romanos cianum loquens de diabolis astutia. increpat eos qui velut iusticie ministri asserunt noctem pro die. interitum pro salute desperatione sub obtutu spei p[ro]ficiam sub p[ro]textu fidei. et infra et h[ab]et apostolis omnibus post resurrectionem suam parem tribuat potestate et dicat. Sicut me misit pater et eccl[esi]a ut unitatem manifestas ret. unitatis eiusdem originem ab uno inclivitatem. auctoritate sua disponit. hoc erant utique et ceteri discipuli quod Petrus. pars consoritio predicti et honoris et potestatis. hoc ponderandum. Sed exordium ab unitate proficiens ut ecclesia una esse monstrat. et infra. Hanc unitatem qui non tenet legem dei non tenet. non tenet prius et filii fidem. vitam non tenet et salutem. Nec notatum dignissimum Cyprianus verba. qui inter progettum honoris et potestatis apostolos non variat.

¶ Ad quintum de electio[n]e. Dico ut prius. nihil nos disputare de modo eligendi. sed de qualitate aut potius quantitate ipsius electi. quare conclusum Nicenium non sicut conciliale. Sed que factum et conuersationem respicit propter ipsius personarum et locorum. qualitate mutari possunt ut in multis canonib[us] videmus.

¶ Ad sextum quod obseruandum. dicitur. ut de dialectico opponit me finuisse distinctionem de duplicitate ortu. iam audiuitus Cyprianum et loquaciter p[ro]p[ter] Ecclesio. cui non tam super petit ingenium ut nota fungat. sed vetera sanctorum dicta p[ro]p[ter] virili explanat. Dum vero oim dat mihi sacerdotem Christi primo Cypriani attentionem non assequitur nec Hiero: quoniam Petru[m] primu[m] apostoloru[m] constitutu[m] volunt. unde reliquo sacerdoti potestas deficiat. Non quidem interius p[er]ferendo quod Christi est velut capit[us]. sed potestatem Ecclesiastica cōmunicando.

¶ Septimo. quod desiderat Ecclesia modestiam Grecos et orientales pro dampnandis iudicantem. B[ea]tifico Grecos longo tempore non solum fuisse schismatics. sed hereticissimos. ut tot errorum cumulus et guise obstinatio testatur Clementis de summi trinitate: ut de spiritu sancto de confessione de trinitate Euangelistarum falsitate. et innumeris alijs. quanquam sepe factum fecerint Romana ecclesia obedientiam. ut in concilio Florentino Eugeniu[m] quarti t[er]tiu factum est. Quare si pauci Christiani apud nos multorum sententia salvare debent. quanto magis paucissimi aut nulle in Turcia salvantur: nisi Religiosi aliqui et eis adherentes qui Romanam tenent obedientiam.

¶ De octavo. Rogat reverendus pater ut auctores allegent secundum p[re]ciem. In quo nibil besitetur. Vellem quod eos adducere possem etiam secundum scientiam. At Hiero: agnosce Damasum velut summum pontificem. nulli potest esse dubium. Sic quoque ecclesiam vellem esse fundata supra petram non ambigat. Sed petram illum esse Petrum et eius successores alio tempore probabo.

¶ Singulat tamen non nibil Hieronymum dixisset apud vos solos in corrupta prima ostendo seruat auctoritas. Quasi et Romani ponit non fuerint sine neutrino. Si ad tempus Hiero: refert. Libertus et Anastasius eum precesserunt. Hoc dico quod merito in metibus: fidelium est admirandum nullum Hiero: pontis: quantu[m] cuique malum vel errante destinuisse iudicat litter et ex constituto. quod vnde meminerim quod est in fidei Christianae maledicta quoniam facto ipso sepe errauerint: immo talia iudicia errornea facere attenterunt. Ubi dulcino quoque correpti sunt iudicio. ut de Leone Britiano aduersante Hilario. et de Anastasio can: Anastasius. zo. dist.

¶ Ad nonum. de canone legitimus. dist. forte reverendus pater me non intellexit. Numquid venit multus in mente papatum esse ordinem ultra episcopatum. sed dignitatem. Quod vero dicit mihi bellum esse cum Hiero: et canonibus: dixi quid sentiam prefero hoc loco Dionysium auctoritatem velut senioris. At cum rhetorice reuerens: prout de Dionysio Cur non monarcha ecclesie descripsit. immo ultra episcopatum non praedictat. facile est quod dicam. Dionysius enim sacramenta ecclesie p[ro]stringit. papatum autem cum ordinem esse negaverim. episcopatus inter ordines cum sensu supremu[m] obtinebat locum.

Decimo. qd neminē tam insani existimat qui crediderit aliquem esse episcopū propriū singulis ecclesijs. quid est quod ego cōqueror. nisi quod fultorum et qui singularitati student. infinitus est numerus. legat Reuerendus pater Alpharum de planciu ecclēste. Johannē de turie cremata in summa ecclēste Uulbelmū de Ocken in dialogo. et inueniet homines qd illius fuisse insa nis. Qd vero suspendere vult solutionem nāam de eo qd dicit Papam vniuersalē ecclesie pontificem melius qd vniuersalem episcopū. feci hoc diui Bernib: autoritate et summoz pontificū consuetudine ait em Bernib: z. de cōsidera ad Euseb: col. 7. Nempe signū singularis pontificij Petri z. Infra ita cū qscq ceterorū suam habet ecclēstia ubi vna cōmissa est. grandissima nauis. facta ex omnibus ipsa vniuersalis ecclēstia toto orbe diffusa.

Ad dēcimū. verbo Christi nō satis factū luce. zz. quasi sit cōmentū meum ut non sine auctore loquor adduco ei Richardū Almarcanū lib: 7. c. 3. de questionib: Armentorū. locū istū ita intelligentem. beati Leonis auctoritatē. Et qd hoc sit verū. verba indicant et qui maior est inter vos z. Ergo p̄supponebat Christus aliquem esse maiorem. quis aut̄ esset maior non tunc indicant. sed posterius. cum Petro diceret. de demone eos expectente. et quod rogaret p̄ eo. ut conuersus confirmaret fratres suos. vbi maioritatem eius declarauit.

Martinus Lutherus mane hora. 7.

Dic Martis que erat. 5. Julij.

Confutatur respōsionē. egre: d. d. in causa ad illud. i. Co. 3. Quid est Paulus: quid est Cephe: dixit ibi non esse intentā principalitatem sed singularitatem persone. Idqz indicari p̄ verba schismatis. Respondeo me plus mouer ipse testis Pauli qd tam violenta et extorta distinctio. que nulli priors nūtūrū auctoritatib: cum tñ velit e diuino iure arguere. clarū est aut̄ contentione corū fuisse de p̄stantia vel principalitate psonarū. qd indicat ipsa confutatio Pauli p̄ tas p̄noles et compationes virgines et dicens. quid est Cephe: quid paulus: Dis nūstrī p̄ quos creditistis. Iraqz qui plantat et qui rigat viuum sunt. Necqz qui plantat est aliquid neqz qui rigat est aliquid. sed qd incrementū dat de. in quo manifeste detrabit personam. i. occasionē schismatis. Quomō et ad Salatas z. cum titulo p̄stantie Petri et aliorū Apostolorū. Salate essent seduci. audet et dicit qui videbantur quales alioqñ fuerint id est. qd magni. nihil mea refert. Deus em̄ persona hominis nō accipit. quasi disceret. siue Petrus vel quicunqz ap̄lus p̄imus vel ultimus sit. nihil ad rē. Velle ḡ egrē: d. d. scripturas recitus legeret aī. qd sic allegaret. Stat ergo qd primatus iste seu psona nihil p̄tineat ad ecclēstā de iure diuino saltem. trāseo illud. qd Hieronymū dicit Pauli sentētiā intellexisse. Itē et illud qd concessit Johāns. 5. Itē et illud de plebea rationis cula transeo. qd non est confutata. Qd de episcopō et vicario in consistorio ad duxit. nihil ad rem est. Hęa ratio hoc voluit. si ecclēstia nō est acephala mortuo papa nec acephala nullo Papa. transeo illud de Cardinalib: qd om̄ib: notum qd ceperint. Transeo et illud de Lypriano. qd ex p̄p̄ta salua d. d. dixit nescio que de numidia vlera Atlante. que non est in rerū natura. Et illud quod Coriolanus frater appellatur a Damaso transeo. qd non confutatum est. licet dixit sit qd honestus: titulus se honorauerit. vt beatiss: sanctiss: appellādo. Nā et hoc ego disco. Non aut̄ soli Romano pontifici. sicut hodie sic scribēbatur. hoc em̄ abandū erat. Transeo et illud qd dixerit Imp̄tēns esse ad institutū. an Petri apostolū aliquē ordinaret. Quia hic vñscus neruus est et inuitus p̄tra d. Eccē ideo non inconsulte transit ne irrecupabiliter Imp̄tingat. Item admittit qd ers̄ Hartre Lypri: adduxit de honore et potestate equali apostolorū. et accipio tanqz gratiā m̄hi faciā a d. d. Simili cura qd transiit a Niceno concilio et a Lypriano. descriptā ecclēstia episcoporū. placet quia nō p̄t confutari. Qd aut̄ repetit de distinctione ortus sacerdotalis. vnde patet qd intentio Lypriani sit

de desfluxu potestatis sacerdotalis. q; nisi dicitur nisi sua verba . apud me nisi
concludit. Illud quoq; magis attendendum qd grecos hereticissimos ausus
est appellare satis modeste . cū in vniuersa ecclesia nulla ps dederit plures ex
cellentiores scriptores qd greci. Nā qd toties mihi submordens Bohemiam
ob pperat. aliaq; calumnias intersepit. ad sophistas relego. Indigniora sunt qd
vt in graui & theologica disputa: memoremur nedū obijctantur. Quare illud
Matthe.16. Sug hanc petrā r̄. Videamus. Ubi dico. aut petra fcat hoc loz
co potestatē vel fidem (confido em dñm d. nūq; saufacurū sue pmissioni qd
petra fcat Papam seu successorē Petri) si potestatē supflae dicitur infra . tibi
dabo claves regie: i. potestatē. nisi dixeris potestatē potestati traditā. Deinde
si oīno potestatē fcat. eadem erit oīm ecclesiariū . qd dī. it sup hanc petrā edifi:
ecclesiā mēā. nō Romanā tm̄. Aut fcat fidē (qd verū est) iterū eadē est fides
oīm ecclesiariū . ita patet qd hoc solū pnomē mēā cōmūne facit petrā. quidqd
fetur qd petrā. Ideo frigidissime inducit hanc auctoritatē decreta Pontificū
p singularitate principatus. que tñ cōstanter defendunt cōmunitatē Petri. Et
sic cōcordat cū apostolo ad Ephesona fides. vnū baptis:vn⁹ dñs. Non em vt
b. Hierosalt ad euangrium alia fides Bo:ecclies. alia Britāne et totius orbis
ita nec aliis Christus. nec alia petra qd si eadem fides et idem dñs. t idē baps
tisma omnū ecclesiariū sequit qd etiā eadem omnia reliqua que ad fidem et ad
baptisma et ad Christum sequantur.

¶ Ultimo ex Becharido amarcano interpeatus est verbū Christi de ambitiōe
nō de maiestate. qd inquit p̄supponebat Christus esse vnū inter eos maiorem
licet nō indicarit quis esset. Bespondeo quidquid sit de amarcano. huic clausis
r̄issimus textus obscurō auctor. qd scribitur qd p̄tentio facta sit inter eos quis
eoriū videretur esse maior. & Christ⁹. qui vult inter vos esse maior. satis indicat
nullū suppositū fuisse. esse maiorē. & ex cōsequentia textus patet. qd noluit viliū
esse maiorē &c. Qd aut p̄ confirmatione sua induxit illud Lucc. Rogani p̄ te Pe
tre. & tu confirma. pro me valer. quia fratres Petri Petro contumulos p̄ce
cipit. non malitatem.

Eccius.

¶ De apostolis quod attulit Reuerendus pater vt semel dicam. ex Cypriano
audiuimus & Hieronymo qd & sanct⁹ martyr & Papa Anacletus testat canos
ne in nono dīst. z. Equales fuisse eos in apostulatu qd nemo negat. At equas
litas illa apostolatus non p̄udicat p̄matui p̄incipiat. n̄is impudenter dis
catur sanct⁹ Martyr Anacletus in eodem decreto sibi cōtradixisse. Quod vero
tm̄ ponderis & p̄sidiū locat in ordinatiōe apostolor. scio qd Paulus ingenue
scriptit postq; ascenderit Hierosolymā nihil se recipisse ab ihsuī videbantur
aliquid esse. verū si neruus iste tam inuincibiliter Eccii ligare deberet. vtatur eo
cum coptam opponendū habuerit. Sed quod gratiam sibi factam ait ex Cys
priano. apostolos p̄ consolitio preditos honoris potestatis. si istam appels
lat gratiam solutiones suas interimere. paratus sum sepe talēm gratiam ex
hibere. Nam disticerat reuerendus pater Petrum fuisse priorem prerogativa
honoris non potestatis Cyprianus in utroq; eos equiparat.

¶ De numidia quam ait esse inter Mauritaniam & quod attulit negotium est
Imptines et diu Cosmographicū negotiū non agens . non omnū etiam me
mini. hoc scio Mauritaniam Turganscam et celarielem ab Atlante vergere
vscq; ad mare. neq; Atlantē poni terminū affricē. sed affrica p̄ magna sue pte
dividere ad plures gradus. sufficiat vententes ad Cornelium ex numidia nos
fuisse de dioceſi Romanased primam adiūſse ecclesiam. Ob id inuicta stat ad
huc Cypriani illa sententia nondum soluta . De Inſluxu miro: qd affert verba
mea fuisse. cum Cyprianum contra nonationum adduxerim. ad quem reueren
dus pater nihil respondit . De grecis fateor eos oīm fuisse Chriſtissimos.

2 doctiss: cū Romānā ecclē: p̄lmā appellabāt sedē. sed sup̄bia elat̄ et suudia
infecti ab obedientia Romāne sedis se subtrahentes in pessimos inciderunt
errores et simul fidem cū implo p̄cidere. Quod vero dīnat me nō exhibitū
pollicita et argumentū fecit ex Matth:16.c. Dīo: venerandū patrē sophistis
tam infestū et tñ. sophistarū cautelis pulchre vñtūr. Et cum sit respondens se
ad prem̄ opponentis transfert. Quare n̄st̄ tam respondeo. sed quod perit p
me p̄bar p̄obabo. ne semp̄ rēpus deliberañdī ad p̄tes suas veniat. postremo
obscurū doctori Richardū Amarcānū reñct illius oblitus q̄ Richardū dīl
Id facere beati Leonis auctoritate. Porro id er̄ līa nō eunxit. quod perit con-
tentione inter discipulos factam Christus merito reprehendit. Quare et verba
Christi sic sunt a c̄cipienda ut preventiōe reprimant. p̄matū non auferant. Et
textū posterius inductū credit reverendus pater facere pro se. q̄ Christ⁹ apō-
stolos vocauerit fratres et ita cū nō fecerit maloē. At si verba textus ponderas-
ret. vñ alias facere solet tam videret Petrum alio apostolis superiorem. cum
magis sit p̄firmans cōfirmato hoc de solutioñib: dictum. vento ḡ ad principale
qđ perit. probaturus p̄matū ecclēste Romāne esse de ure diuino et p̄stentiōe
Christi. ita qđ Petrus fuerit monarca ecclēste a Christo institutus cū suis
successorib: p̄ quo repeto rationē Bernardi inductā et nondū solutā. Repeto
dictū Cypriani parvissimē. et tertio probō q̄ illa verba Christi Matthēi.16.
Tu es Petrus et sup̄ hanc petrā edificā: ecclē: meā. Ubi glossa ordinaria. specias
inter illam potestate petro concessit ut ad unitatē nos inuitaret. ideo em̄ eum
principē Apostolorū cōstituit. ut ecclēste vñ principale Christi haberet vicā-
rium. ad quē diversa membra recurreret. si forte inter se discutuerit. qđ si diuersa
la capita essent vinculū vñtatis rumpetur. ita beatus Eugenius in ep̄stola p̄tra
dona: exp̄osit. Tu es Petr⁹. et sup̄ hanc petrā. id est. Petru: edificabo ecclēiam
meā. Et quis idem Eugenius alibi exp̄osuerit sup̄ hanc petram. s. Christum ad
mentē apostoli: petra aut̄ erat Christus. tñ in libro retractare exp̄ositionis sue
p̄ime eu: nō penituit. ita et beatus Hiero: libro primo ī Pelagia: mibi colū. s.
aut̄ quid Platoni et Petro. vt ille em̄ princeps philosophorum. ita et hic Apo-
stolorū fuit. Sup̄ quē ecclēsta dīstabilimole fundata est que nec impetu flus-
mū nec villa tempestate cōcutitur. ita beat⁹ Ambrosius sermo. 47. Petrus
dicit fuisse petrā. hinc quoq̄ sententia Christofomus astipulañ ab initio eius
dem capitla. Quid igitur Petrus inquit omnium apostolorū os vertex tortus
conforij. et infra. Sublimiora ipsum sap̄ fecit et ecclēste future pastorem cō-
stituit et post būc uniuerso orbi terrarū Christus p̄posuit. Fatur hoc sanct⁹
martyr Cyprianus ad Cornelii papam dicens. Petr⁹ sup̄ quē edificata fue-
rat ab eodem dīo ecclēsta. Unus p̄ om̄ib: loquens. et ecclēste voce respōdit
ait. Dīe ac quē ibimus et p̄ prop̄terea sanctus Leo: z 4. q. i. cum beatissimus.
Ingenue fatur Petru: apostolū accepisse p̄matū ecclēste a dīo. Ita om̄nes
consentunt sanct⁹ Petru: a Christo p̄matū totius ecclēste obtinuisse. Juniores
p̄reter. Bedū Bernhardū et similes. loquāt̄. S. papa et martyr Anaclet⁹
qui nō a quadringēnis annis frigidiiss: decretis cōpositus. sed a mille et quadringē-
annis ita intonat. sacra sancta Romāna et apostolica ecclēsta nō ab apostolis
sed ab ipso dīo et salvatore nō o: p̄matum obtinuit. Sicut beato Petro apo-
stolo dixit. Tu es Petrus et sup̄ hanc pe: et c. et infra. hec aut̄ aplīca sedes ca-
put et cardo. vt p̄fatu: est. a dīo et non ab alijs constituta est. Transliterātur
hec verba ean: lacrosancta. z 2. dīst: ita sanctus Marcellus. 4. a. s. Sylvestris
ean: Rogannus. z 4. q. i. scribit Ep̄iscopis Antiochenis licet prima sedes fue-
rit apud Antiochiam. posterius dīo subente Romā translata est. Sic beatus
Julius. 3. q. 6. can: beatus Petrus a Christo testatur ecclēiam Bo: h̄e p̄g-
matū et esse caput aliarū ecclēiarū. Sic Pelagius papa non a quadringē-
nis annis. sed nongentis et. z 8. sanctorū patrum sequutus sententiam. verba

Christi et super hanc petram . 27. eodem modo acceptis. hic inter damnatos
et pestiferos errores Johannis wileff damnatus est et ille . Non est de neces-
itate salutis credere Bo: ecclesiam esse supremam inter alias . Sic inter pestilens-
tes Johannis Deus errores ille quoqz cōnumeratur Petrus non est nec fuit cas-
put Bo: ecclesie sancte catholice . Et alio non est scintilla apparet qd oporteat
esse unum caput in spiritualibus regens ecclesiam qd semper in militante ecclesia
conueretur . Et ista papalis dignitas a Cesare incoluit . Et Pape pfectio et
institutio a Cesare emanauit . Ita Bonifacius . 8. heresem p̄demnans Lugdū s-
enium p̄tra errorem eo:ū decernit esse de necessitate salutis omnē humanam
creaturā subesse Bo: pon: Ut siug hoc habef decretalis vnam sanctiā . Johans
quoqz . 22. heresim Marsiliū pacuani condemnans hunc quoqz reprobauit . b.
Petrū apostolum non plus fuisse caput ecclesie q̄s altos apostolos . Ita longa
serie incipiendo a primaria ecclia semp in festo fuit apud bonos christianos
ecclesiū Romana primatum obtinuisse a Christo non iure humano et populi
consensu . Fateor qd Bohemii in suorum errorum gravata defensio illa cōmemorat
et his armis virulentiss se defendunt . vt est videre in eorum oblatiōe facta in cōa-
silio Basiliensi . et in alia disputatiōe facta coram rege et optimatib: regni inter
Bagniū et illū iniquitatis ministrū Johanne Bockenzenā . unde veniā p̄cos
a venerando patre si Bohemis (non loquor de Christianis sed schismatisbus)
sum infestus tanqz ecclesie inimici et quod eorū p̄fuit memo: sum disputatiōe
q̄m et conclusio ipsa et ea que hinc allata sunt primatum ecclesie iure humano
constitutū meo paruo et exili iuditio plurimū fauent errorib: eo:ū . vt fama est
de hoc plurimū gratulantur . hec mō in p̄sentia affirme liber auditorius reues-
tendi patris et sententiam et allegatorū solutionem .

Martinus Luther:

¶ Psalmū dñi uiam cōstumelij Quod me egred: d. insimulat Bohemice factōis
studiosum . et plane patronū . parcat ei dñs . plerūk in tanta corona tantorum
virorū . nūc mīhi placuit nec meternū placebit qd cūqz schismā hūc faciūt Bo:
hemii qd se auctoritate ipsa separat a nrā unitate . etiā si ius divinū p̄ eis staret .
cū supīmū ius diuinū sit charitas et unitas sp̄us . hoc ego quesui solū et rogo
quilibet bonū Christiani dignetur christiana charitate ppndere . an non sic
longe impudentiss: iniquitatis tot milia martyrū et sanctorū . p̄ annos mille et
quadringen: in greca ecclesia habitos extra ecclesiam ejicere . et nūc demū etiā
reguentes in celo velle de turbare . Nam si etiam insaniant omnes adulatores
Roma: pontificis negare non possunt ecclesiam Christi fuisse . 20. annos fun-
data coronata per multam orbis terrarū p̄tem . atqz Roma: ecclesia fieret ex
Petro . vt clarissime pater ex epistola ad Galas: vbi scribit Paulus se post tres
annos venisse ad Petru . deinde post quatuordecim annos iterum ascendisse
ad Petru . qui si cōserantur inuenientur ferme decē et octo anni post ascensio-
nem Christi . q̄m Petrus adhuc erat Hierosolimis . vt taceā annos quib: sedet
Antiochie . vt non possit dici Bo: ecclesiam esse primam et capitulare diuinam
Iam illud magis viget qd greca ecclesia usqz ad nostra tempa nūc accepit
episcopos suos cōfirmatos ex Roma: Ideo si fuisse ius diuinū per tantum
opus omnis episcopi Alexandriae Cōstantinopolis aliquot sanctissimi . vt Greg-
orii Nazarii cereri q̄s plurimi essent damnati . heresi . et Bohemici . Quia blas-
phemia nihil potest detestabilius dicitur .

Ad argumenta solutionū.

¶ Qui egred: d. dicit equalitas apostolatus non p̄judicat primatus . et adducti sunt
mar: Anacletū dicit: 21. Can: In noua testa: dico breuiter hoc est vnu de frigide
decreto qd ipugno . nec vnu p̄suadebit hoc decretu esse b̄ sc̄i pon: et mar:

Ad Secundum,

¶ Non posuit vim in ordinatione apostolorum de quo in opponendo videbibus

¶ Tertio q̄ Cyprianū induxit equiperantē apostolos tam in honore q̄ in pos-
testate. cum ego dixissem beatū Petru honorē fuisse p̄torem. libentissime ad-
mitto et si opus est libenter errare volo. modo. d. d. obtineat hoc pro veritate
et dicat postea. vbi postea maneat p̄incipatus.

¶ Dico tamen q̄ equalis est honor apostolor̄ ad altos. verum inter se merito
Petro primū locū dederūt. vniusquisq; est apostolor̄ in sua sorte. et sicut vnius
quisq; episcopus in sua dioceſe equaliter habet honore.

¶ Qd̄ exprobat me nihil respondisse ad Cyprianū quiescit epistola et non ins-
ueni. Tamē satis responsum est ex precedentibus q̄ Cyprian⁹ culibet ecclēſie
tribuit suū caput p̄ multas epistolās. Nū qui fuerunt ex Numidia nō pbant
lus diuinū esse sed factū ostendunt. sicut in simili Achactus de facto constituit
foelicem Roma. pont. qd̄ dictū est heri. Immo Epiphanius ep̄ūs Cypri: des-
posuit mator̄ epūm Constantiopolitanū sc̄s Iohann⁹ Chrysost̄: vt est in tri-
parib;: Non tamen ex facto isto factum est ius et multa alia exempla.

Satis miror d. legre. d. instituisse pbare lus diuinū et vsc̄s hodie ne vnam quis-
dem syllaba scripture inducit. sed tm̄ dicta et facta patrū. eademq; sub ipsi re-
¶ Qd̄ grecos olim fateb̄ Christianissimos fuisse posteſa recedētes. (pugnātia
ab obedientia Roma: ecclēſie sident cum impio p̄dūſſe. idem est qd̄ heri dixit
eadem auctoritate Ecclā. preualuisse aduerſus eos portas inferi. sic tractās
scripturas. vt intelligat q̄ preualentia inferoz terrene vite vel rerum amissionē.
bellissima glossa certe. quasi non potuerit fides manere a mīſſo impio et ita lis-
ceat diuinare q̄ nulli ſint Ch̄iſtiani in grecia q̄ nullū impium. Eadem ratiōne
dicet et martyres ab inferis esse ſuperatos.

¶ Ex p̄briat etiam dicens q̄ ex riſtente factus ſum opponens. gratius accipio
monitionē. At hoc ideo fecerim: vt tpus haberē deliberandi. Non ſunt tanta
Ecclā fulmina. (vt et ego quid glori). vt necessaria ſit mihi deliberaſſo.
Illiud etiam q̄ Richardus amarachon ſua ſed Leonis auctoritate verbū Ch̄iſt
tractauerit. parum mouet. Ostendat ipſe ex ipſo teſtu. hoc est iure diuino pro-
pōſitū et ero contentus.

¶ Ad ultimū vbi ſic rōteinatur confirmans eſt maior cōfirmato. ergo Petrus
maior apostolus. forte q̄ ex Aristotele putet agens ſuo paſſo eſſe p̄ſtantius.
Sed argutabor et ego plane Aristotelice. Confirmās eſt bene maior per ſe ſed
per accidentē bene minor. niſi fortassis cōfirmationē h̄c intelligat sacramentū
cōfirmationis. qd̄ non credo. Alioquin non rarum eſt ſugioſem per inferiorēm
adhortari confola. i. cōfirmari. hoc ad conſutationes eius. Ad principale.

¶ Ad principale accedens. pbaut Petruſſe monarchā iure diuino. et hoc eſt
auctoritate Bernhardi ſupius inducta. Cyprian⁹ Hiero: Ambro: Chrysost̄:
Augustini. deinde om̄iſ ſanctor̄ conſenſu. Item multis decretis et decretalib;
diuisorū pontificū. Bſideo d. d. Ecklū voluit iure diuino probare. et morū ſuſ
oblitus ſiicit in auctoritas patrū. quas p̄ maiore parte iam tractauimus.
et vidimus eos in diuersis locis diuersa aliquā ſenſiſſe. et multo plures et ſepiuſ
pro me q̄ pro d. d. Ecklo.

¶ Secundo vſdeamus tamen per ordinem.

¶ Prima Bernhardi ſupius ſatis eſt diſſoluta. q̄ videlicet non pbaut. ſed ſua-
det tantūmodo. eo q̄ nō ſatur in alieno ſenſu scripture. vt ipſem. d. concilieſſ
doct. Similiter et Cyprian⁹ auctoritas de principalitate et de oruſ ſacerdotaliſ-
vniſtatis ſatis viſa eſt.

¶ Tertio pbaut q̄ illa verba. Tu es petrus et ſup hanc petrā z̄. Que Aug-
ſtic exposuerit. ſup hanc petrā. i. Petruſſe. et hanc non retractauerit. Bſideo qd̄
ad me. Si vult pugnare contra me concilieſſ ipſe priuū dicta cōtraria. Tertiū
eſt eſt Augustinū ſupius exposuſſe petrā Ch̄iſtū et fortassis viſeſ ſemel. Petruſſe
ad eo plus pio me q̄ contra me facit.

¶ Qd si etiā August: et omnes patres Petru intellexerit per petrā. resistam eis
ego unus auctoritate apostoli. i. diuinō iure. qui scribit. i. Corin: 3. fundamētū
aliud nemo ponere potest p̄teret qd positiū est qd est Ihesus Christus. Et
auctoritate Petri. i. z. vbi Christū lapidem viui et angularē appellat. docēs
vt supedificemur in domū sp̄iale. Alioquin si Petrus esset fundamentū ecclie.
lapſa fuſſet ecclie ad vni ancille ostiarie vocem. quā tamen nec poſte
inferior expugnare poterūt. Sequit ergo q̄ sancti patres q̄ Petru appellant
petrā. hoc loco. vel humana patiūt. vel alioquā alium sensum habent de quo
non p̄nicio. Ideo illud Ambroſij dicentis Petru esse petrā facile admittit.
cum et quilibet Christianus sit petra ip̄ter Christū. in cuius soliditate firmatur
et unum cum eo efficitur. Qd aut̄ Chrysostomus Petru appellat pastore fuz
ture ecclie. et cōstitutū prepositū vntuerso orbi. sum cōtentus. modo intelligi
gatur ista pastura non totius ecclie. ne Paulū apostolū excōmunicemus qui
multo plures ecclie pauit q̄ Petrus. et Petru esse pulmū in honore in toto
orbe confiteor. et hoc etiam Chrysostomus tangit q̄ dicit eum esse verticem
tocius consortiū apostolici. Ut r̄tex nō est caput verticis. sed pars capituli. Ims
mo ap̄tus appellat eum apostolox os. qd et Hieronym⁹ et Cyprianus aſſe
runt. q̄ nō in sua persona ſolum ſed omnīl apostolox et totius ecclie adiuit.
Tibi dabo claves r̄c.

¶ Ad decreta nihil disco. que dixi frigissima et p̄ſertim illitus Anacleti mul
ti lactati hoc hora. q̄ bonus Christianus non credit Anacleti esse martyris
qui Cephas interpretat caput et Roma: ecclie vocat Cardine. In fine q̄ ſi
quidē adeo diſplicent Bohemus d. egregio. oſtentat memoria et ingeniū ſuū
ſcribat contra eos. Satis ego intro: tam multos inuenire Bohemox crimi
natores et hōſiles. nullū tamē eſſe qui. fraterna charitate dignetur eorum errore
confutare in gloriā Romane ecclie.

D. Martinus petr̄ Eckium ne veſt impingere tantā cōtumes
liam ut eum Bohemū ſaceret. q̄ ſibi ſemper inuili fuſſent. ideo
q̄ ab unitate diſſentiant.

Hora Secunda continuata est disputatio.
cadem. s. dic Julij.

Martinus Luther.

¶ Obiecit egred. d. In fine articulos wilkoff et Johannis Hus damnatos et.
Bonifaciuſ damnaſorē eorundē. Rſideo ſicut prius me non velle nec poſſe deſ
ſendere Bohemox ſchismā. ſed grecā ecclie mille et quadringentoꝝ annorū
ſine cum ea tenet Bohemi. nihil ad me. Certū habeo q̄ nec Roma: pōtifer
nec omnes eius adulatores poſſant tū numerū sanctor̄ ſub poſteſtate Roma:
pontificis nunq̄ agentium de celo deturbare.

¶ Secundo et hoc certū eſt inter articulos Johaniſ Hus vel Bohemox mul
tos eſſe plane Christianiſmos et Euangeliſcos. quos non poſſit v̄lis ecclie
damnare. velut eſt ille et ſimiliſ. Qd tū eſt vna ecclie v̄lis. hec em agentib⁹
Imp̄iſſimus adulatořibus inique eſt damnata. cum et vniuersitas ecclie.
Credo in ſpiritum sanctū. sanctā ecclie catholice sanctor̄ cōmunione. Hunc
nobilissimum articuluſ fidei inter articulos Johaniſ Hus numerant. Deinde ille.
Nō eſt de neceſſitate ſalutis credere Roma: ecclie eſſe alij ſup̄iorem ſue ſit.
wilkoff ſue buſ nō curio. ſc̄to q̄ ſalvati ſunt Gregorius Nazan: Basili⁹ magi
nus. Epiphanius. Lyp̄i: et innumerabiles alij grecie Epifcopti. et tamē hunc
articuluſ non tenuerunt. nec eſt in poſteſtate Ro: pontis aut inquisitorū heretice
piauitatis nouos cōcedere articulos fidei. ſed ſcdm cōditos iudicare. Nec po
reſt fideliſ Christianus cogi vltra ſacram ſcripturā. que eſt xp̄ie ius diuinū.
Inſi acceſſerit noua et p̄bata reuelatio. Immo ex iure diuinō p̄blemur credere

Misi quod sit probatum, vel per scripsitum vel per manifestam relationem
ut Serlon etiam et si recentior in multis locis assertum est, et diuinus Augustinus
quicquid singulari canone obseruat dicens ad diuinum Hieronymum: Ego solis eis his
vobis didicimus hunc honorem deferre qui Canonici appellantur, ceteros autem ita lego, ut
quacumque libet doctrina sanctitate quae preponantur, non ideo verum existimat quod illi sic
senserunt, sed si ex libris canonici vel probabiliter ratione milii persuadere potuerunt,
Quisnecumque ipsi Juriste de quibus in multis videtur in causa significatis de electis statuerint
prenalere vobis primari homini sententiam tam pontificis Romanae: quae Codicis
et ecclesie, si meliore auctoritate natus fuerit, vel ratificata. Ideo nihil est quod dñe, egredie
d. volens ex parte diuina contra me arguere dimisso iure diuino, arguit contra
me ex collectanetis hereticis primituris inquisitorum. Proinde ista xpositio Job:
Hab. Huius papalis dignitas a Cesare invenit, si est falsa, eradicatur Platyna in vita
Benedicti secundum, ubi scribitur Constantinum. 4. Imperatorum Grecorum sanguis,
pontificis Romanae: esse vicarium Christi generalem, quoniam nec sic sit obseruatum a
Grecie episcopis. Quare quicquid me virget egredie d. d. per Bohemos nondum
sc. annoz, tantum ego virgo cum per Orientalem ecclesiam, meliorem partem
vniuersalis ecclesie, et mille quadragecentorum annorum. Si illi sunt heretici quia
Romani ponunt non agnoverunt. Hereticum accusabo aduersarii qui tot sanctos
per vniuersaliam ecclesiam celebratos audierunt damnatos per eadem dico ad
Bonifacium. 8. qui qualis pontifex fuerit et qua fide eius gesta recipienda, satis
probant historie. Proinde coelido et rogo d. d. velut Romae pontifices conces-
dere fuisse hoies et non constitutere deos, presertim quoties inculcaverunt in causa
pauli, deinde non per scipios, sed per incocitos: adulatores, quando diuinus Gregorius
multis epistolis et si Romae pontifex refecit a se primatus totius orbis,
legans adhuc predecessori suum Pelagium dicens inter cetera, quod veneranda
Synodus, Calcedonensis, obrulxit hunc primatus honoris Romae: pontificis
et nullus tam ausus est acceptare. Si ergo ego erro: errat mecum Gregorius
primus, cum suis predecessori et damnabiliter peccauerunt quod oblatum primatum
non assumpserunt, per hec volo probatum quod ex decretis damnationibus, appro-
bationibus recentioribz: ecclesie Romanae nihil contra me agitur, cum sint suspe-
cissima omnia, et antiquae veritati et consuetudini per omnia contraria, nihil
minus tum pro reuerentia et ritando schismate, libertissime tolero et toleran-
da persuadeo, modo non tantum iure diuino tot sanctos precedentes damna-
mus, hec habuit que dicerem de articulis.

Eccius,

Quod reuerendus pater honoris suum excusaturos negat se Bohemorum patrem
num. si facta verbis responderent magnificarem eum, At ultima prius non
concordant, cum pestilentissimos Hussitarum errores non Christianissimos dicunt
Christianissimos, at de his posterius.

TConditione tamen illam odio, quod schismatis Bohemi et picardi tanquam deum
acceptare possent si pro eis staret fons diuinus. Grecos laudatissimos et sanctos
martyres semper laudauit, at reuerendus pater, artis coquinari minus
Instructus, commiscet sanctos grecos cum schismaticis et hereticis, ut fuso
sanctitatis patrum, hereticorum tuatur pavidam. Quoniam mille et quadrage-
gentos simul inculcat annos.

D. Martini protestabat dicens.

Protestor coram vobis omnibus et publice quod egredie d. d. hoc mendaciter et
impudenter de me loquitur. Et Eccius protestatur se velle probare scriptis et
dictis. In quibus longo tempore maior grecorum pars et ecclesia fuit heretica et
schismatica, sed non est conuentio lucis ad Bellam et schismatis ad sanctos
martyres et confessores.

De ecclesia ante Romanam virginis annos existente dicam quam reuerendus

pater michi cōponit. non monedat. q̄ episcopū greci a Romā pontifice nō fuerint cōfirmati. nam et Plebani seu parochiani sacerdotes a papa iam non cōfirmandi. sed extreme esset dementie. dicere ob hoc summū pontificē non habere primatum super plebeianos sacerdotes.

¶ De frigidissimis Anacleti decreto dicam infra p̄ alia quocq̄ de cōfessuris de Numidia reuerend⁹ pater dixit esse factum non ius quod est pieter Lypus anti sententia. q̄i eos in easat velut schismatics qui audiat ad cathedrā Petri. et principale ecclesia unde uita orta est a cedere. Qd Epiphani⁹ Lypus Iohann. Chrysostomū episcopū sup̄iorem ab episcopatu expulserit. videlicet ipse Hoc inq̄ factum non iustum fuisse censeo.

¶ Pierere q̄ in me canillus torquet. quasi non idonee sacras literas tractans tem. qui ob amissiōnem rerum tralium et diuītariū dixerim aduersus grecos portas laferi prenaliuisse. Nunq̄ cogitatū mibi imponit. nam heres. schismata. errores contra Grecoꝝ ecclesiam inuulisse dixi. Uerum est q̄ et Imperiū amissio cum magno Christianis tatis pudore subsequuta est.

¶ Deinde q̄ gloriāt̄ reuerendus pater se lute diuīno loquit̄ Luce. 22. ego obsecrum virum afferam Richardum Amarcānū etiā Leonis auctoritate fretū. dicat et me eundem credere Evangelij scripturā et ius diuīnum At reuerend⁹ pater suo nixus intellectu. me respuit antiquoꝝ sequente intelligētiā. Ins dubitariū est et Arrūm (pater maior est) hereticū et Athanasium habuisse euangelīū. Uerum Arrūm errore Athanasius ut sp̄us sanctus efflagitabat intellectus. De adiecta confirmatione non refert. cum quisq; prudens intelligat eum. q̄i auctoritate sup̄ioris sibi concessa alios cōfirmat prestare in hoc confirmatos. de per se et per accidens. nescio quo ptineant. hoc pro primo.

¶ Assumpturus reuerendus pater argumenta mea contra principale intentiōnem. exprobat mibi immodice institūtū meum fuisse probare lute diuīno ecclasiā Romā. esse alijs prelatam. et tamen solum in dicta patrum et sanctoꝝ incidentim. quasi amphoram faciūt̄ viceolum accipiam. Pareat mibi reuerendus pater. si intentionē meam noluerit vel non potuerit assequi. Nam hoc fore de lute diuīno satis sit. dum tot sanctis patres de lute diuīno esse dixerunt. Licit ius diuīnum non obticuerimus Matthel. 16. Super hanc petram ubi auctoritates sanctorum patrum induxi.

¶ De Bernhardo. cuius auctoritas et simul ratio est invincibilis nescio quō reuerendus pater sui oblitus dicerit me admilisse Bernhardum alto sensu loquutū. q̄ nullis armis possit deuincere. seruato enim vero et genuino scripture sensu. equalitatē filij ad patrem optime procedit sancti Bernhardi ratio.

¶ De Augustino et alijs qui Petrum dixit esse petram tanq̄ contraria dicens tem insinuat se non recipere. Contra quem ego dico quomodo audeat ram sanctum. tam doctum patrem credere sensisse contraria in eodem libro. in eo secundum capite. in vtriusq; sententiā collatione libro. i. retract: ca: z1. Sed quammodesti et humiliter reuerendus pater Augustinianus responderit. aliorum sit iudicium. cum unus se promiserit tot sanctis patribus se oppositurū. Hoc est. verum Bohemicū plus velle intelligere sacram scripturam q̄ sumi pontificis. concilia. doctores et universitates in magno vigore existentes. cum tamen spiritus sanctus ecclesiā suam non deseruerit. miram est si illam veritatem deus tot sanctis et martyribus occulta set vñq̄ ad aduentum reuerendit patris. Nec euincit quicquam beatū Paulū inductio. q̄ eius dicta sanctis patribus et doctribus minime aduersentur. Est Christus petra. est fundamen-tum. est lapis angularis. est caput ecclesie indubitatu.

¶ Porro illa non debere attribui eius vicario contra sanctorum patrum et martyrum attestacionem non est acceptandum. Raciunculam adiecit etiam super. In vulgari sermone disseminatam. Si super petram quomodo super

Hilf forte ad:
currū Caro:

Petrū ecclesia edificari potuit qui ad vntus ancillule vocem Christū et fidem Christianam abnegaret parcat mihi reuerendus pater cum phiam Aristo; telicā cōtempnat et grāmaticā tanti faciat Cur hic lyncēis suis oculis verbum Edificabo futuri tuis non p̄spexit . non enim sponso p̄site ubi filij letabantur opus erat vicario. Necq; tunc Christus et potestate dedit clauim. sed possum promisit Ante ergo clauim et potestatis dationem ab ostiaria interpellatus fuit sanctus Petrus quod et Ambrosius et dehinc Gregorius testantur.

¶ Ad Chrysost: r̄udit Petrum sugrōe fusse honore . nam et Paulus plures. pauerit ecclēsias . quasi reuerendus pater non plus p̄tēauerit q̄ tam summ⁹ pontifex . et hoc nō sit dicendus māto: pastor: q̄ papa. Sic nimis subtūliter se torquet in dictio: vertex . quasi Chrysostom⁹ palmarū voluit intelligere sed quis hoc feret cum symbolicū sit . et vertex pro summittate in tali translatio: et methaphora usurpetur? Sic et os apostolo: dicitur . qd̄ sepe p̄ omnib: ap̄lis fuerit loquuntus . qd̄ et beatus Chrysostom⁹ ponderat.

¶ De decretis dicit illa esse fīgīdīsīs: decreta de quo plurimū miror . cum in disputatione sua posuerit Bo:ecclēsā esse om̄ib: alijs superiorē p̄batū ex frigis dīs: Bo: p̄tēfīcū decretis intra ccc.āños nat⁹. Et ego et multū vetustiora ad duxerim aīq̄ incepit retrigescere Charitas multorū. Subterfugū suum non accipio . quo negat cōstitutionē illā esse Anacleti . nam sic oīm p̄ciliorū et sumis morū ponti: decreta mihi sigillatim eluderent. et sic tota facultas iuridica falsitatis insimulatur quasi fallis fundamentis sit innata. in lectionib: decisionib: Iudicij⁹ et similib: Et sic iura corū pontificia erūt de nigra faba . nisi consensu totius Christianitatis fuerint approbata. Ut nullo pacto recipienda est reues rendi patris sententia . cū omnū summōrū pon: decreta et cōciliorū in plurib: locis repellantur et vt est audax hominū genus dñdū fuisse repti . qui simili illam Anacleti leonine pelle incidentē dītrīpūscent. Atli ergo ostenderit in oīs ginalibus illa non habert . fidem ei non adīb̄sbeo.

¶ Postremo de Bohemis dixit . certe non sine Christianorū doctorum contus melia . plures esse criminatores Bohemorum . vbi sint qui ex charitate et bona zelo p̄tra eos scribant et eos exhortētur . ibi exerceant ingenium et memoriam . quid surdo narrare fabulam . at Christianus negare non debet plurimos optimo zelo motos . p̄tra Bohemos scriptissime . qualis fuerit p̄fes in constantiensi concilio deputati . qualis fuit doctor respondens Bohemis in cōcilio herbipolēsi . qualis Bagusius . qualis optime p̄bitatis et doctrine Iohannes Capistranus dñi Francisci sacerdos om̄ib: fidelib: notissim⁹. Nicola⁹ Lusan⁹ germanox doctissi: cū plurib: alijs ut obij̄ct mihi reuerendus pater inquisitorib: p̄stereo: Quare non defuerunt Bohemis qui bona scriberent . sed ipsi defuerunt qui in heresi obstinati bona non sequerentur.

¶ De grecis sanctis dīximus septus . sed hoc horrendū omnib: Christi fidelib: esse arbitror . q̄ reueraudus pater cōtra tam sanctū et laudabile Constantiense concilium tanto consensu tortus Christianis congregatū . non vereut dicere articulos aliquos Hussiticos et wiclefficos fuisse Christiani: et Euāgelicos.

¶ Non est verū q̄ contra constantiense concilium loquuntur sim. ¶ Ecceis p̄tra offert se probaturū ex dictis et scriptis . quos non possit vniuersalitatis ecclesiā damnare . sicut pessime sonat . inique esse damnatum articulū illū Hussiticū de necessitate salutis Bo:ecclēsam esse alijs supiōrē de quo quidem dicto Bohemi nō immerito exultant . et hoc oīdib: suis apud deum postulauerunt . verū magna ecclesiē tactura. Quod (sicut b: Augusti: alibi raclofimat) si vilium mendacii ad sacras scripturas fuerit admisum . tota erit de veritate suspecta . ita et damnari Hussite reuerendus patris fuit patrocinio procul dubio (Mendacii est impudentissimū) dicturi sunt. Si cōsilii errauit in his duob: articulis Christianissimis ita clus apud nos in alijs articulis vacillabit aucta-

Vlterter:

Protestatur
Martinus.

Mar: Zutt:
protestatur

tortas. Unde in re prius cōdemnata nolo plura verba prodigere. ad quid cōgēndus sit Christianus aut admittendus. hoc dico auctoritate concilij vel Ro: pontificis fieri ut sententia sine suspicione heresis defendi non possit. que alioquin crita fidei lesionem impune posset defendi. In promptu est exemplū An essentia in diuinis generet. quam in sententiam Richardus amplexus lib: de trinitate minime inculpatur. at decisione per concilium facta. nullus iam sine heresis suspicione essentiam diceret generare credo in capitulo: damnamus de summa trinitate.

¶ Ad Augustinum de legendis canonictis scripturis inductum nshil moueor quoniam conciliorū et summō: ponti: decreta. non excludit quid domini metūre consulti in. c. Significatis de elec: ponderent. tam nō memini. At sue professionis memoriae velut iusticie cultores non dabunt. vt arbitror. leges pontis fidias pessundant. Quod vero platynam adducit quā si ille plus sit q̄ summ⁹ ponti: vel Augusti: vel Cypri: qui in vita Benedicti secundi renarret Constanținum. 4. sanxisse Romane ecclesie debet primatum. Legat quoſe reuerendus pater que dōminile ſtūliſtū ſtūliſtū annotant in ca. ecclēſi. D. Mārte de constitū: quid quantum et quoqđ valeant ſeculariū. conſtituta in ecclēſiſtū reb⁹. et videbūt quo ſenſu verba platyne (ne dicam Ro: imperatořis de ecclēſiſtū et hereticis) debent accipi.

¶ Ultimo loco pponit me vīgere bohemos grecos. fateor schismaticos Nam sanctos patres grecos canonizatos non damno. ſicut Sigantes volebant in fabulis Iouem et celo pellere. Sed tunc vere occurrit nobis reuerendus pater quādō dabit Grecū inobedientē et rebellē ecclēſi Romane qui ſit canonizat⁹. et quis est hic et nō laudabim⁹ eū: fruſtra ergo aſſumit ſe tolerare monarchiā. quālī non eſſet de iure diuino. ſed quādō tolerantē populi et consenſu fidelitā inducta. Qd̄ per martine ſiquet ex Gregorio inducto qui p̄immatū inter fideles ſibi oblatum reteſit. At ſenſum ſequāt̄ reuerend⁹ pater non verboꝝ coſtīem. et reperiet in epliſ ſumma optimi pati ſis humilitatē. vt plus mittitare et humilitate ſua ſugblam patriarche Constantinopolitani inſtringeret. q̄ ſuſpicio elationis aut ſugbie de eo habereſ. Unde etiā Seruū ſcruboꝝ ſe pumus ſcripſit Et qd̄ hoc ſit verum. ſi tam diligens eſt reuerendus pater Gregorii lector. poſtulat in eiusdē epiftola legeſ ſicut tranſponſit in decreto Lano: Z. q. 6. de cetero) vbi poſteſtatis ſue memor humillimus pater diuinaꝝ et glorie cōtemptor ſcribit. alios epifcopos preter q̄ Romānū in prem vocatos ſollicitudinis. non in plenitudinē poſteſtatis. Nemo eſt qui hic dubitare poſſit quin reliquias epifcoꝝ p̄item. Romano vero poſtſi plenitudinē ex grāmatico ſenſu dare velit. Ob id rogo reuerendus pater ea que dicta ſunt vel y altoſ vel y me. nō ſemp̄ velit reūcere ſi adulatiō ſtūlii. quippe adulari nō didici. adulari etiā nescio.

Sexta die Julij hora septima mane

Martinus exorsus eſt.

¶ Postq̄ heri ege: d. d. non partis ſed indictis officium uſurpans. contra cōventionis pactum et voluntatē illuſtriſ. pum: Georgij patroni noſtri. me toties definiuit et proclamauit hereticū. cum ſuſ officiū fuſſet ſolum ad ductis ratiōnib⁹ et anſoratib⁹. in dictib⁹ relinquare eſſem hereticus nec ne. In quo ſi non eſt violata publica fides viiderint h̄ quorum intereſt.

¶ Ad causam pumū obieci q̄ errores h̄uſ pestilentissim⁹ vocauerim Christias nūſſimos. de quo teſtoꝝ meam innoſentia. Nec hoc poterit vñq̄ probare. et ex postulo ut assignet eosdem articulos quos pestilentissim⁹ vocauerim Christias nūſſimos aut vocem ſuam reuocet.

¶ Secundo criminarur qd cōm̄scuerim sanctos grecos cū schismatīcīs. quid aliud faceret qui non haberet quod diceret cum certissimum sit tpe nouissime vastate Constantinopolis fuisse integrissimos christianos in grecia. postea in Italiā receptos . atq; etiam si hoc non vigeret adhuc stat qd vsc̄ ad conciliū Nicenū saltem fuerint integri christiani p totum orientem non subiecti Ro: p̄t: ut clarissime testatur decretū eiusdem cōcilij Nicenī dicens lib: o. p̄sto: ecclesiastice. Et vt apud Alexandria v̄l in vrbe Roma vetusta consuetudo cōseruetur. ut ille egypti. hoc suburbanarū ecclesiarū sollicitudinē gerat . idem conciliū nō Romano. sed hierosolymano tribus honorum p̄lmatum dīcēs. ibidem. et vt episcopo Hierosolymorū antiquitus tradita honori p̄ rogatio seruētur. Quod si nec ista satis sunt qd tñ adhuc concludit quod egred: d. sans callide tacuit quod eccl̄sia Christi. 20. annos adminus fuit aīc̄ Ro: eccl̄sia nasceretur . Ideo ridicula est eius confutatio quod fingit me miscere sanctos cum schismaticis. cum suis schismaticos assingnare non possit.

¶ Tertio . cum confutasset rationem mēā q: sc̄z non confirmarentur episcopi grecie a Ro: pon: Dixit hoc nihil esse cum nec plebant p̄missim confirmarentur a Ro: pon: Quis non videret hec p̄dētē temp̄s gratia dicta: cum plebant tñ ab episcopis ordinētē simul hec oīa remitto ad p̄missū dicta de Hierozad enagriū. Eadem causa et illud tortes repēt̄t de Numidia . cū illi scribantur venisse ad Romā nō vocati. et accusentur qd venerint. et adhuc d. d. ius ex hoc facto Ro: Pon: dīlūnū tribuit. Sed et illud qd Epiphanius Cyprus Joan: Chisot: deposituit. non pro lute sed facto accepit . Et sic vult confutasse. cum ille egerit secundū statutū Nicenī et auctoritatē Cyprianī de ordinātis episcopis extra auctoritatem Ro: pontificis . Stat ergo adhuc inuitu: q: Ro: Primatus aut nō est lute dīlūnū formatus . aut fortis orientalis eccl̄siae sanctos esse in eternū damnatos . Illud pretereo q: p̄ualentiā portarū. inferi interst̄tatur inua: lentia heresum . quod non curio . nihilominus non ostendit grecos fuisse here: ticos. cum vulgatū sit etiā per lura grecos nō haberi p̄ hereticis . Transeo et illud Leontis et Amarcani. vbi dicit se sequit intelligentia antiquorū. accipiendo numerū p̄ numero sc̄z vnius Leonis singularis Item de confirmatione fratrū Petro cōmissa nihil dicam. satis dīctū est. quū nihil probet nec adhuc confu: satum sit.

¶ Ad rem principalem dicit se non tenuisse ius dīlūnū q: illud Matthel. 16. Tu es Petrus. cū sentēt̄s patrū sit sequitus. p̄s̄ertim Ambrosij et Augustini qui dixerint Petru: esse petram. ausus etiam hoc addere quod Augur: non retrac: tauerit. ego postea consulens ltvium retracta: inuenio h̄ris. vere esti retractat. et dicit Petru: nō esse petram. sed confessum esse petram. Idem hoc dicit in his milia quā omnes sacerdotes orant in die Pe: et Pauli. Ubi dicit super petram non sup te sed sup petrā quā confessus es . Idem inuenio in Ambroso quāc̄ et ipse variet . ad hoc est simili aurea illa glossa ut gloriantur sup capitulū ita: dominus dicens . Et super hanc petram r̄t. p̄ hanc dictionē nō credo dominū aliud de mōstrasse qd̄ hec verba. que Petrus respondit domino cum dixit Tu es Christus filius dei Aut. q: sing illo articulo fides fundata est eccl̄sia . Ergo super seipso fundavit Christus eccl̄siam. Nihil est ergo qd̄ gloriatur regre. d. d. dicta patrū a se stare. cum multo fortius inveniant a me stare. poterat ergo parceret lingue sue r̄taurib: nostris qd̄ rethorico boatu exclamavit me velle vniū esse doctio: em omnibus. plus velle intelligere scripturā qd̄ doctores. vniuersi: tates. concilia. et Ro: pontificem. et mītrū esset st̄mibi soli tam diu occulta vēritas reuelata esset. hoc em non fuit disputare sed inuidiā mouere. Quod vero ridet mēā raciocinulam vbi dixi lapsam esse eccl̄siam negante Petro. si super eum esset edificata . adducens grāmatice verbum futuri temporis edificabo. quia si post mortem edificata sit eccl̄sia super Petrum Transeo quod quisq;

faeſe vñdeſt quid valeat . nibilominus iſi etiam poſt ſpirituſum miſſum
grauiſſimo ſcandalō fidei cecidit Petrus . Salatas: z. cum redargueretur a
Paulo in quo permaniſt integra fides et confeſſio . in Petro quidem fides ſed
ſimulatio aduersus veritatem euāgelij Admitto tamen q̄ ege. d. d. bac auſc
toritate picipue mīxus nunc ſeipſum excludit ab ea. vt ſic nibil iuris diuini relins
quatur ei. Nam ſi promiſſio tñm facta eſt. eundū eſt ad locum vbi exhibita pro
miſſio eſt. et inueniētur illud Johannis vlt: vbi non dicit. Petre accipe ſpirituſum
ſanctum. ſed equaliter omnibus. accipite ſpirituſum ſanctū. quonū remiſeritis et c.
Tranſeo et illud de Chroſtomo. vbi Petruſ honore ſuperiori fuſſe dix. d. d.
conſutaturuſ opposuit. cum Paulus plus prediſauit q̄ Petruſ plus etia m
habebit honoris . quaſi ego de multitudine labors ac non potius de paucis
tate ordinis diſerim. Tranſeo de veriſe et ſymbolico ſuo capite. que ſunt mea
verba.

¶ De decretis . miratur me diſcre frigidiſſi: decretata et intra. cccc. annos nata.
de. cccc. annis ſupſedeo. poſtea dicturns. Nam non fuit opus vt docecer ante
mille et ducentos immo. cccc. annos fuſſe decretata. immo fuſſe et contentiones
de primatu. Diſcretur interiū ipſe d. d. q̄ auctoritatē Matthei intelligit priuile
ſionis verbum eſſe nō exhibiſſionis. cum tñ decretata ipſa ſug idem verbum tanq;
exhibiſſionis penitus iſtantur. Neceſſarie ergo eſt aut decretata improprie
tracare etiam auctore d. doctore. aut ipſum errare.

¶ Quod vero non accipit negatum a me decretū Anacleti . et que de ſigillatis
decretis ibi lucid tranſeo nondū eſi confutauit qd idem decretum . Lephām
interpretatur caput . que inſciā tanto pontifici non eſt tribuenda . preſerit
eo tempore vbi flouerunt lingue. et indeorum habebatur copia. Sed hoc cōſ
tat librum decretorum nondū eſſe approbatum.

¶ Illud etiam grauiter iſectatus eſt qd dix plures eſſe criminatores Bohes
mo: q̄ inſtructores . vtinam mendaciū fuſſem locutus. Videò quidē multa
diſi et ſcribi contra eos ſed ſatti infelicer q̄ non nominent fraterno nomine.
q̄ tamen Paulus Salatas lapsos in pſidiam iudeorū non dedignat. Credo
ego Bohemus eſſe homies et blandiſ ſermonib⁹ et coeſeffionib⁹ poſſe atria ſ
bi qui criminatiib⁹ et oppropriib⁹ heretici nois. magis indurant: nō eſt ergo
quod excuſemur non eſſe narrandam fabulam ſpido. cum precipiente Paulo
Inſtantum ſit impotente oportune.

¶ De Grecis sanctis ſeptus diximus. Illud autē tranſerendū eſt quod ad conſ
erſandā inuidia in multum olenauit. horrendū eſte om̄ib⁹ Christi fideliſbus q̄
contra tam ſanctū et laudabile Cōſtantinē conciliū. non veretur dicere aliquot
articulos Hui ſuſſe Christianiſſi: et Euangelicos. quos non poſſit vniuersa
llis ecclēſia damaſc. Reſpondeo inter articulos Hui eſt er ille. Unita eſt ſan
cta vniuersalitatis ecclēſia que eſt predeſtinatoꝝ vniuersitas. Item aliud. Uniuers
aliſ ſancta ecclēſia tantū eſt vna. ſicut tantū vnu eſt numer⁹ om̄i predeſti
natorū. hñ duo non ſunt Hui ſed Auguſtini ſuper Johannē ad verbū prope.
et reperitur per magiſtri. 4. ſententiārū de ſacra: Euch: Tertius eſt. Due natuſ
re diuinitas et humanaſ ſunt vnu Christus. hos articulos credo conſiteſ
meum d. Iohannes Ecclius. Quartus. Diuilio immediasa humanaorū ope
rum eſt q̄ ſunt vel virtuosa vel vicioſa. q̄ ſi homo eſt vicioſus et agat quid q̄
tunc agit vicioſe. et ſi eſt virtuosa et agit quidq; tunc agit virtuosa et c.
Iſte articulus ut audiūm⁹ preceſſente hebdomada triphatus eſt per egre
b. d. Carolofaſta vt egrē d. Iohannes Ecclius coactus ſit Scotum et
Scotistas . Capreolū et Thomistas cum vniuersiſ ſuſe factionis doctorib⁹
ſeſebus vnb⁹ repudiare et ei conſentire;

Proinde que heret in me enomuit q̄ esset patronus Bohemorum. Heretici pes
litensus et si qua similia refero in suum eius. hic sentit cū Jobāne Dub. quicq;
quid pro se dixerit. p̄ me cōtra eius criminatioēs dictū est. Illud addo q̄ recte
dixi Christianiss:z Evangelicos presertim illum. Due nature r̄t. Quare debuit
mibi hoc ad mittere egr:d. d. q̄ pro reuerentia concilij Constan: crederet hos
et similes articulos non fuisse ibi damnatos. sed ab aliquo impostore intersetos.
Uerū contra hec cum ipsum met. Concilii dicat aliquos esse hereticos.
aliquos erroneos. aliquos blasphemos. aliquos temerarios. aliquos sceditiosos
aliquos pīarū aurium offensiosos. Debuit pīlus egr:e d. d. pro sua prudentia
quēlibet in suum ordinē redigere. et non contra determinationē concilij offens
in vniuersum hereticos damnare. quos concilii vix temerarios esse voluit. Nā
potest et ipsa purissima veritas temeritatis. scandali. seditionis. offensionis au
ritū accusari. sicut Christo contigit. Nec ideo falsus est articulus . multo min⁹
hereticus. q̄ temerari⁹ vel offensius et sic patet q̄ nimis precipitanter r̄ longe
citra modestiā Ecccliam hereticus accusatus sum. quē fortassis vix offensiu⁹
poterit pbare. Immo cū ad eum non pīneat proslus de articulis istis iudicare
qui erronei. qui heretici. qui temerari⁹. clarum patet q̄ inique r̄ temere me hes
rectum et pessimo nomine excusat.

Proinde non esse de necessitate salutis Roma: ecclesiam esse sup̄orem alīs
nondū conunciat esse articulus hereticus. etiam si inter hereticos numeret. Qd
aut̄ rōcinatur Augustini exemplo. Si vñlum mendaciu⁹ in cōcilio admittatur
vacillabit vñuersa auctoritas cōcilij. Infelix similitudo est. Augusti descrip
turis diuinis rōcinatur que est verbū dei infallibile. concilii vero creatura illi⁹
verbi. ideo iniuria verbo dei sit per hanc compatiōē. cum pīcessum sit Concil
liū posse errare. vt notat Panormitanus in capi: significasti Transeo illud de
essentiā diuine generatione q̄ nihil ad propositum.

Ad Augustinū qui excepta scriptura. oīm scripta cum iudicio subet legere.
Dicit egr:d. d. non esse exclusa p̄ eum decreta Bo:pontificis et cōciliou⁹. hoc
dictur sed non pbatur. quin solutionē meam confirmo auctoritate Pauli ad
Thessalo: Omnia pbate quod bonū est tenete. Bo:pontificis cōcilia sunt boies
ergo pbandi sunt et sic tenendi. nec eximendi ab hac regula apostolica. Qd p̄
me adductū capitulū significasti dicit se nō meminisse r̄ dīos Juristis moneri
vt non pessundant leges pontificias. qd et ipsum valet ad concitāndā inuidiā
mīhi. Nec p̄ hoc pessundant leges pontificie. si eius preferant leges diuine. qd
cum faciunt dīi Juristie. pessime faciunt theologi. quin bac re etiam resistunt
optimis Juristis. Platynā p̄ me alligatū dicit non esse plus q̄ Bo:pon:
Augustinū Cypri: quasi p̄ Augusti et Cypri aut summū ponit: iam pbauerit pī
matū. qui tortes iure diuino se pbaturū pīmis nec nisi decretū frigidissima er
bisib⁹. et aliquot pīm false intellectas auctoritates. Platynē nihil tribuo. sed
histore que est mater veritatis quam scribit Platyna.
Quod de constitutionib⁹ dicit transeo.

Tandem fatetur grecos sanctos non esse damnatos. sed solum schismaticos.
hoc nihil est ad pīpossum. neq; ego em̄ vñq; respondi de schismatis grecis.
sed de sanctis presertim Niceni concilij. sicut nec credo ipsum sentire de schis
maticis latinis quando de Roma: ecclesia loquitur.

Gregorū a me inductū dicit esse sequendū scđm sensum non scđm corticem
verbōū. et sic satis est confutata mea responsio. sufficiunt em̄ sola verba Eccles
ana. Quod aut̄ induxit. z. q. 6. ca: de cetero. Ubi scribit idem Gregorius alios
episcopos preterē Romanū in pītem vocatos sollicitudinis nō in plenitudine
potestatis. Debuit d. d. ostendere q̄ omnes epōs intellexerit p̄ orbem et nō solum
Occidentalis ecclesiē epōs. qd si q̄ maxime facere nō ideo pbatur ex iure di
uino. Gregorū hō est. eo que min⁹ pbatur: quo multo in plurib⁹ locis dīversum

sentit. ut magis sit miseriis dicendi. d. doctor ut ipse sensum et non conticem
in suis adductis sequatur aut primū eundem sibi conciliet.
¶ Ultimū quād ego contra eger: d. d. induxi Paulū. i. Corintz. q̄ fundamētū
cum aliud nemo ponere potest preter id quod positū est. qđ est Ihesus Christus. dicit etiā tribuendū vicario Christi. ergo oportet sic dicere. Nemo aliud
fundamentū ponere potest preter id qđ positū est. quod est Roma: pontifex et
sic resistendū erit evidentissi: auctoritate Pauli. aut renocandū q̄ hec non sunt
tribuenda vicario Christi. Similiter illud Paulā: z. vbi dicit Paulus qui videt
vani (loquuntur de Petro. Jacobo & Johā.) quales aliquādō fuerint nihil mea
refert. Deus enim ḡsonam hoīs non accipit. Ibl Paulus evidentissi dicit Petri
magnitudinē et qualitatē nihil referre. nec eam accipit a deo. Si aut̄ est de luce
divino certissimū est Paulū hic mentiri. nam qđ ius dominū est. omnino accipit
a deo et multū refert. Ideoq̄ ista auctoritas Pauli cogit primitatē vniq̄ hoīs
Episcopi non esse de luce divino & ideo reuocandū qđ d. d. dicit de luce divino.
cum apparenter contradicat apostolo hic. sic dico q̄ nisi d. d. d. egreditus suam
sententiam mutarit rānq̄ evidentissime contraria Paulio. non sim cum habebus
turus pro catholicō. Nec satis sint de mea responsione ad obiecta. d. d. Johā:
Ecclī super p̄positione terciadecima de potestate et primatu Sum: pontis: que
relinquo indicio Iudicium et omnium lectorum.

Ecclesi.

Cum reverend⁹ pater mihi improperaret q̄ indicis occupauerim officiū nihil
ad rem sum disputator. neq̄ hereticum dixi. sed dicta sua hereticis et maxime
Bohemis fauere et patrocinari. potissimū cum illud horrendū dicere auderet
aliquos articulos Johannis Hus q̄ conciliū sacrum Cōstantinense reprobatos
esse Christianissimos et Evangelicos. Ad rem postius descendam⁹. Duos hereti
protulit huiusmodi articulos hodie aliquos addidit. de quibus infra.

¶ Quod vero ad grecos attinet mirum quo studio reverendus pater eos des
pendit quos fuisse bonos assertit etiā in excidio Cōstantinopolitano qui deinde
in Italiā venerant. oportere me ostendere et nominare qui fuerint grec schismati
matici et heretici. H̄ic or q̄ reverendus pater in sua epistola obiicit mihi his tos
rariū ignorantia et ipse hoc loco nolit scire q̄ tota nouit ecclesia. Nonne schismati
maticus fuit Nestorius. non Dacianus. Euthyces. Achacius. Jobannes
Cōstantinopolitanus & longo tempore in schismate p̄seuerantes sub Eugenio
q. in concilio Florentino obediētē fecerunt ecclesie. Q̄uis pro pertinacitate pers
fidia statim ad vomitum reculerint. Alloquin si greci non fuisse schismatici et
heretici non haberemus decisionē de summa fide catholicā contra grecos. vel
forte reverendus pater ignorat Thomā edidisse librum de errorib⁹ grecorum.
Addo q̄ induxit iam sepius ecclēsia orientalem non fuisse sublecta ad pontis
fici. et Epiphaniū Lypri: repulisse sanctū Chrysostomos ab episcopatu qđ bene
factū dicit reverendus pater auctoritate Nicenī conciliū et Lypriant. sed cecidit
in foveā quam fecit. q̄m. f. Chrysostomo: odo impatriis fuit deteclus et heretic⁹
Brianius substitutus. Quē summ⁹ pon: Julius mandauit recedere & Johā:
nem Chrysostomos restituit. Quod dum factū non esset Julius papa Jobanne
Chrysostomos precepit. et impatorem excommunicauit. Ita et contra altos
Episcopos hereticos processit. Ut non semel sed decies Ḡecos ab obediētia
Roma: ecclēsiae recessisse histiore tradant. Eat nunc Reverendus pater et dicat
Roma: pontificē de ecclēsia orientalib⁹ non dispossuisse. vel iustificet tam sans
cti patres Chrysostomos repulsum.

¶ Tertio de Nicena Synodo quā ex histiore Scholastica lib: 10. adduxit. si
ista est constituto quā in sua voluit cōclusione. bona est inq̄. sed ad proposi
tum frigida. Jam Synodus nullo etiam eo tpe legitima arbitrabatur que
non foret auctoritate Roma: pontificis congregata. Ita Leo. ita Marcellus.

sta Iulius. sancti non frigidi pape sanxerit. circa idem temp^o viuentes. Constitutioe eoru leguntur dist: 19. can: Synodū et sequentib: Unde qd Patriarche hierosolymitanō prerogatiā bonois dederūt. sed non primatū totius ecclesie hoc debebat. p̄bare dñs pater. Septa autē Synodus expresse primā sedem dat Roma: ecclesiæ que transsumitur. 22. dist: Quod et Leo papa cōtra Ims paratoe Michaelē. et beatus Gregorius contra Iohannē Constantinopolitātanū et Mauriciū imperatorem obtinuit. Unde hoc loco id quocq; excusat de bō Grego: quem ita inducit ut primatū refecerit. quod constat esse falso. cum Platyne tñm tribuat. qui sic de Grego: sancto scribit. Preterea vero cū Joānes Constanti: episcopus habita grecoru synodo seipsum iocomencū. vniuersalem patriarchā creasset. monisset Gregorii Mauriciū. ut Joāni obpareat. fidet homo cōstantis ingenij et fidei. potestate ligandi atq; soluendi Petro traditā eiusq; successoriib: non episcopis Constantinopolitanis. Proinde desineret irā dei in se concitare. Ex quo constat Gregorii sine dubio sanctum et humilem patrem primatū non solum nō reiecisse. sed etiā afferuisse contra imperatōrem et Cōstantinopolitanū. Unde ego nolo tam sancto patri imponere qd reuerendus pater ut sit minime constans cōtraria et pugnatiā dixerit Gregorius. sed vniuersalē se esse episcopū negauit ad sensum datum in p̄loī disputationē. et tamē primatū obtinuit. Qd autē semper iste fuerit mos etiam tpe concilij. Aicen obseruatus liquet ex epistola. 92. Augustini et coepiscopoꝝ ad innocentium primū ubi inquit. Quia te dñs gratie sue precipuo munere in sede apostolica collocauit talemq; nostris temporib: prestatit magnis piculis instrimorū membroꝝ Christi pastorale diligentiā quesumus adhibere digneris. Redit papa in epistola sequenti. Diligenter qd er congrue apostolici honoris consultis fastigii. honoris inq; illius qm̄ preter illa que sunt extrinseca. solicitude manet omnium ecclesiariū super anxiis rebus. que sit tenenda sententia antique sic regule forsam sequitur. quid expressius dici possit tpe Augustini papā habuisse sollicitudinem de omnibus ecclesiis. et qd tunc non incepit. sed sit forma antique regule. ¶ Deinde venit reuerendus pater cum suo Hercule hoc est rōne illa viginis ans novū. Ubi ecclesia fuerit ante Roma: Respondeo. verum esse Christū in Euangeliō non expresse Romanā ecclesiam. sed Petru principem apostolorū constitutū. Unde qd Petrus cuius erat principatus subente dñs translatis sedens ab Antiochia ad Romā. Quare tunc non lumen humano. sed iussu dei facta est prima. lumen prius a beato Petro habusto ut testatur Dardellus sanctus martyris et papa cat: Roma: 24. q. i. Licet prima sedes in Antiochia fuerit. Postero subente dñs Romanam translata est. Quis est ita despicit ut primatū velit loco affigere. sed hec est sanctoꝝ patriū sententia qd lumen diuinum Petrus constitutus sit Christi vicarius. et omnes successores quales sunt Roma: pontifices. Ubi locorum fuerit. sunt vicarii Christi. Roma: rex vel imperator non est vel ob hoc Roma. ita vides sensisse būs Augustinus contra Manicheos. Nam est inquis qd in re dubia ad certitudinem fidei valeat auctoritas ecclesie catholice que ab ipsis fundatissimis apostolorib: sedibus vscq; ad hodiernā dñm succendentia subimet et episcopoꝝ serie et populi consensu firmatur. Quare in epistolis catalogū refert beatus Augusti: Roma: pontificū. hec de preambulis.

Nunc ad principale.

¶ Responsurus reuerendus pater inducts p me. dixit est Petrum lumen diuinum ceteris apostolis prelatū. Matthei. 6. Allegau Hierony: Bernh: Leonem et Cypri: ad quos nihil redit. quāuis manu sua in suo libro fateatur beatum Cyprianū sensisse ecclesiam fundatam supra petram. sed ausus fuit adere qd b. Cypri: ibi fallatur. Ad Augusti: nūs est reditere. nam de Cypriano est indubis etatum qui alia epistola ad Corine: 8. Roma: ecclesia vocat matricem et radicē aliarum. Impingit mibi qd dictū et auerit ab Augusti: retractatum. lectus

Indicū obscurare nequāt reverend⁹ pater, nam adeo eum sue priōis sententie non penitet, vt etiam pro firmamento bīm Ambrosiū introducat, sed qđ ab int̄ro induxi testatur August⁹ se per petrā etiam exposuisse Christū neutrā retrā etans sententiā, neutrā etiam pre eligendo subdit harum aut̄ sententiaꝝ que sit, probabilior, eligat lector. August⁹: diffinire non audit et reverend⁹ pater vna sententiā vult reūcere tot sanctis patrib⁹ acceptatā, et eum suo arbitrio accep̄tare. Unde Augustinū non admittit in 9. capite dixisse contraria vel aduersa, sed diuersa. Qm̄ ambas amplectat sententias qm̄ petra est Christus. & Petri⁹ fuit petra Quarz maneo cū Ambro: Hiero: Cypri: Bernb. et alijs sacris covalilijs ac decretis.

¶ Secundo. Cum ab ostiaria summisset argumentū reverend⁹ pater meam sententiā debellat⁹, iussi eum ut grāmatica ratione verba Christi meli⁹ pōderet, omnīs em̄ cōsensu Matth: 16. super hanc perram edificet tibi dabo rē. Christus promisit Petru, non tunc dedit, sed dimittens Grāmaticā suā quādixit tamē plns valere reliqis p̄sib⁹ phis, opponit quare tunc decreta fundant se in illo loco Matth: 16. et ipse me fundarim a qua iam recedo. Videō. Quia Christus est via veritas et vita, ideo Indubitate credendū est eum p̄fessus esse Petro qđ fuerat pollicitus. Quare decreta recte argumentant ab illo loco vbi Christus p̄misit, sed primo post resurrectionē p̄fessit. Sed tacite obīcīt Christū non solū Petru, sed om̄ib⁹ apostolis hoc p̄fessus dicendo. Accipite spiritū sanctū quoꝝ remi: rē. Noluit reverend⁹ pater exprimere vbi p̄missum principatus Petro dederit, nam in hoc cōnentur doctores in cena Christi discis pilos fecisse sacerdotes dando eis potestatē supra corp⁹ Christi verum dicens, hoc facite in m: Lu: 20: et deinde in die Resur: dedicis potestatē supra corpus mysticiū Accipite spiritū sanctū. Sed primatū et p̄elatūrā totius ecclesie prōmisit Petro, pasce oves meas Iohan: vlti: hinc Grego: Chrysost: et alii sancti patres testant, ait est Chrysost: Extimus apostolorꝝ erat Petrus, et os difi cip̄p̄verte collegi, unde et negatione deleta p̄misit p̄elationē fratrū et Doa militia. 8. depenitent: Sed eadem nocte Petrus lapsus est et resurrexit, post illū tam granū casum rursum eum ad priorē gratiū duxit penitentia, et ei p̄ totum orbem terrarū ecclesie presidit tradidit. Sic glossa. i. Petri, p̄scite qui in vobis est ait, sicut dñs soli Petro totius gregis curā habere cōmisiit rē, quare p̄lus p̄missum Christus tunc p̄fessit. Scit et b. Grego: p̄fessit. Cura totū ecclesie et principatus Petro cōmisiit, scz pasce oves meas. Qd si coram non mōstrarem Ubi Christus dedisset, veritas tñi mentiri non poterit, et multa sunt facta que non sunt scripta, vt eleganter docet Alex: 3. cap: cū marthe rē. Sed iterū opponit reverend⁹ p̄f p̄ spū sancti missionē adhuc Petrus peccaverit, et sati magnificauit p̄ctim Petri sicut scribitur ad Galā. 2. Quādū dissensio fuerit primo inter apostolos Petrum et Paulū deinde inter ecclesie doctores Hiero: et Augustinū, tamen non possum in hanc adduci sententiā, vt aliquis ap̄lorum post missionē spū sancti ceclerit in aliqđ p̄ctim mortale, sicut illud de sc̄ticariis in utero etiā nō admittit. At illud p̄ter institutū, dato tñi et minie p̄cesso qđ s. Petri in simulatione sua peccasset mortaliſ. Adhuc mansisset petra et caput ecclesie, nisi reue: p̄f velt et hūc articulū Hussiticū defendere qđ nō credo. Nullus est dñs ciuitis, nullus filatus, null⁹ episcop⁹ in pctō mortali qđ sumsum faceret Christiane religionis in certitudinem.

¶ Quarto, de decretis apud eū frigilissi: hoc dico, rotles in eccl̄sa suffic̄ pona, p̄stutides in materia fideli receptas, et qđ plus est, olim Roma: pon: ep̄m non confirmabat nisi mitteret schedā, p̄stutidiſ fidei, in qua p̄fitebatur se credere Euangeliā, quatuor: Concilia, Synodus legitimas et decreta summouimus pontificib⁹ eam rem Johannes papa Silbrechtiū Coloniensis: ep̄scopū noluit fūrmare, qđ hāc fideli schedā nō p̄fecte obtulisset, vt legitim⁹ canoptatū. zo. dñs

Quod vero Anacleti decretū rehicit. dīplīmus heri qua auctoritate id faciat vt
qua proba: Nam cum originalia sint pre manib⁹ nullus adhuc dixit istud de-
cretum. s. martyris Anacleti nō esse. Sed Nicola: Cusanus Germano: dos-
trīsi: qui fatetur se concordantia fides scripsisse ex originalib⁹; illud Anacleti als-
legat. Fucum addidit reuerendus pater qđ in tam. i. martyre non sit talis in-
scīcia vt exponat Lepham. i. caput. quasi ad sanctitatē vite tanta requiratur
scientia. Dicamus tamen vnum. qđ Lephe aut Lephas debet esse Syracū et
hebrei quoqđ familiare. valens tantū sicut Petrus vel solidum. vt Eras⁹ post
Hlerony⁹ refert. addamus hoc et singulare qđ Cusanus chaldaice et hebraice
doctus in lib⁹ Excitationū testatur. Petrus etiam valere tñ sicut caput dos-
mus. Quare nō tanta inscīcia laborauit Anacletus si Lepham pro capite in-
terpretatur. Sed vteqđ sit. nō video quo fuso possit negare alia decreta sans
crown martyrū et confessorū. vt Clementis zo. dīst. Darcelli. Julij. Pelagis
Nicola: Agathonis. Simonis. Vigilij. Benedicti zc. Quare tantis patribus
et sacro concilio malo condescendere.

Ad Scrupos.

¶ At omnī inuitissime audiui qđ reuerendus pater contra Illustriss: principis
fussum quo intacta manere voluit Illustriss: princeps a sacris. concilijs decisa.
reuerendus. tamen pater in hesterna obduruit sententia. et quattuor proposuit
articulos inter Hussiticos cōdemnatos. quos reputat ipse catholicos. et Euās
gelicos. pulchre certe Bohemis patrocinaſ. Pro conciliū tamē reuerendari vo-
luit ab impostore aliqđ additos. Primo om̄i egregius doctor et nobilis Hie-
rony⁹: de Croatia qui acta conciliū curauit imp̄sum. transsumi fecit sub for-
ma authenticā. et cum res ita manifeste acta sit Constantie Hussite tam diu
non reticuerint articulos aliquos esse subditios. Nec poterit suspicari res
uerendus pater quod heri assumpserat adulatores pernicie in Roma: pontis
fīcē factum. Cum Johānes Hus anno. 15. fuerit combustus Hiero: collega
suus anno. 16. Martino. s. prīmū electo anno. 17. ipso die Martini quęre sans-
cti patres et viri inadūlabilis ex om̄ib⁹: nations bus principalib⁹ ad hoc depu-
tati. articulos illos discusserūt. et sacro sancta Synodus eos damnant repro-
bavit et auctorē cōbusit. Ideoqđ a quolibet bono Christiano pro cōdemnatō
et reprobatis habēdi sunt. nec imponat mihi reuerend⁹ pater qđ velim de illis
articulis iudicare. quia tam iudicati sunt. Non relevat qđ cum Synodus mes-
minit aliquos esse hereticos. altos temera: sedicio. et pīarū aurum offensiuos.
qm̄ in quācunqđ ordinem redēgerit illos arti: non possunt dici Christianiss: et
Euāge: et Ch̄us non assumpserim bunc labōē defendendi totā synodū in
articulorum cōdemnatione. docamus tamen aliquid et brevibus.

¶ Articulū prīmū indicat Catholicū et esse Augustini c. 6. super Johāne. diso
forte reuerendus pater bensigniter Interpretat articulum. sed qđ res nou sermoni
sed sermo rei est subiectus. non fuerunt stupidū conciliū definitores. Verum est
vniam sanctā et vlem esse ecclesiā. sed qđ sit tantū vna. sicut est vnu numerus
pīestina: ad Hussitā intelligentiā est hereticissimū. quo ipse volunt exītes
in pīctō mortali velut amissa fide non esse in ecclesia. cū tamen regnū celorum a
Christo competet decem virginib⁹. Abi quinc̄ erant prudentes quinc̄ vero
satue. cum reliquis pabolis eidem posito deserventib⁹. Necqđ August: tract:
z 6. sup Johāne facit totam ad Hussiticū xpositum cōmunione Eucharistie
cōmendans. de quo lectoris desiderio iudiciū. Ita de alio dicit articulo. Due
nature diuina et humana vnu est Christus. nihil p̄ hoc adduxit nisi qđ sit de
fide in Abraham: aliter legim⁹. Deus et hō vnu est Ch̄us. nō deitas et huma-
nitas. In alio arti: diuīlio immediata operū zc. quā ipse mire in me reforquet.
et quā a me iudeo status suum collegā exclamauit triūphasse. De quo vos
omnes qui Interfūctis potestis dare testimonii qđ verissime dixerit reuerendus

In Julio:
In Datio.

pater et encomisū p̄lus cecin̄t ante victoriā wittenberge , iam altud etiam q̄
perdita victoria. Ad rem q̄ Articulū illū nūc reputabo Christianū et ob hoc
Grego: Atrim: 28. dīst. 2. repul. neq; actum fuit inter nos an possit dari opus
indifferens . vel an omnis vita infidelū sit pctm. vel similia que hunc respiciunt
articulū . Unde q̄ palliando errores Hussiticos innuit aliquido sinistre verba
intelligi. sicut dīo Ch̄fo euenerit. que rogo compatio lucis ad Belial. Joans
Dñs in hoc compat Ch̄isto non paſſus quo ad veritatis ſugillationē in pte
admittam me compare ſacra concilia ſacris ſcripturis. In quib; utrīc̄q; eſt inſ
dubitata et inſalibilis veritas. Nullum eſt Ch̄iſtanū mouere debet et q̄ dīs
cit Consilia eſſe hoies et ita creatureſ et ſic peccare poſe. nam ſi errat. vt fuit
Consiliū Ephesinū a Leone credo papa d̄matiū ut Ariminiſe. aquilgranē
ſt. tunc non ſunt Consilia ſed cōcilia bula. Unde potius hoc cōſtantissima fide
tenere debemus quidquid concilia legitime congregata in hiſ que ſunt fidei
determinauerint et diſſinuerint eſſe certiſſimum. Sic eī Ch̄iſtus manet noſ
biſcum uſq; ad conſumationē ſeculi . Et ſi duo congreſſuſ: in nomine meo. pre-
rancidū eſt q̄ hoies ſunt in concilio et ita errare poſſunt. nam et ſi ut homines
deſectiſiles ſint. verū in consiliū legitime congregati. non humano ſenſu. ſed
ſpū dūlmo. vt ſar p̄bata ſint que conciliū p̄baut. et non ſunt p̄ culuſq; ſingu-
laritatem vel capitolitatē ulterius diſciplina. ſed captiuare debemus intellectū
in obſequium fidei. Quare mihi q̄ teptum negaturus Siculum coſentatoře
admittit Panormitanum.

¶ Sic quod poſtemo adduxit ex verbis apostoli patet . de fundamēto ſemp
dixi hoc eſſe de oīm catholicoꝝ ſententia Ch̄iſtū eſſe caput ecclie. Ille eīm eſt
principalis dīs. Sed q̄ Petruſ constituit vicerāt. et potestatē ei ſuper tota
ecclie contulit. vbi ſi. Leo can: ita dīs. 21. dīſt: teſtatur. Et mihi plurimū q̄
reliquo teptu ſancti Leo: reuerend⁹ pater arripit ibi vnam glossam teptu ſriam
Immo eīm conſerit Ch̄iſto aſcendentia ad celos vt loco ſui p̄ſtitueret hic vias
rium caput. ad quod eſſet recursus in dubijs. et alij casibus emergentib; ne
tota Ch̄iſti ecclie eſſet vnum cōfufum chaos Anaragoſcū. Iſtam ſentenſ
tiam tota tenet ecclie . ſicut eſt in reſpoſorio quo ecclie de ſancto Petro
vitetur Tu es Paſtor ouium p̄nceps apoloſorū. Tibi tradiſt deus omnia
regna mundi . ita oramus in ecclie . in mo diuinus Franciſcus ſigillis ſtig-
matū approbatuſ fratres ſuos et totum oīhem terrarū docuit obediri ſummo
Pontifici. et in regula hoc precepit. Ideo de eo canit ecclie Franciſ: vñ caſ
tholicoꝝ et totus apoloſicus. tenere fidem Roma: ecclie docuit. Ita pluri-
mi ſummi pontifices ita ſacra concilia diſſinuerūt. que breuitatis ſtudio non
adduco. Plurime quoq; ſanctoꝝ patrū ſententie idem ſonant et approbant.
Que omnia ſuo tpe cum videro reuerendi patris tractatū ſuper hoc negatio-
adducere nō negligam. Si tamen priuatus Roma: pontificis tñ ſuri ſuinit
humano et elevanti conſenſu populi. unde tunc reuerendi patris mendicitat⁹
preuilegi⁹: unde iſte religioſis habituſ: unde potefas 2ceſſiones audiēt p̄ ſe-
dicandi cum alijs innumeris preuilegijs quibus a ſede apoloſica obruiuntur.
epiſcopts. Archiepiſcopts et curatiſ frequenter ſdicentibus: Qui tamen ut filij
obedientiſ Ro: pontificē audiūt et in eo Ch̄iſt. vt ſic p̄ patiētē bonum vitam
adiſpiciant eternā. Hec breuia volui adiūcere in pſtu diſputatiōnē negotio. quās
tum tempus dediſt plura altoquin allaturuſ niſi fastidium me abſterret et
illuſtratiſ: p̄uicpis iuſſus.

Abar: Luttherus:

¶ Duo mſhi incumbunt agencia. Primiſ respondendū conſutatiōnibus eges
d.d. Secundo pro couenionis pacto opponeſu eidem. Et quia iam triduo
repondi tempusque conſumptum eſt. vt nec vnum poſſim expiere . Dico
breuerſ.

¶ Quod offia inducta p egred: d. d. copiosissime quidē sunt dicta : sed prorsus nihil ad scopū . cum iam per tres dies p misericordia dñi ure acturū se contra me , nec adhuc audiuta est vna auctoritas diuinī iuris p ieter illam Matth: 16. Quā omnes audiūm? q̄ varie tractet a sanctis patrib: et q̄ maior pars . corūq; sa- nior sententia pro me stet . Unum ipse locum Augusti: et alteram Ambro: p se adduxit . cetera offia fuerunt vocabula Pelagij . Anacleti . eorum qui iura bus manuā conscripserūt . Cyprianus vero fere totus mecum sentit quod cōmitto iudicio prudentis lecto:is . Similiter et clariss: tex: Hiero: ad Euagriū et sup Titum . Deinde Grego: in registro p senas ferme epistles . Post hec histone et usus orientalis ecclesie . neq; em quidē facit ad rem quod d. d. schis: Grecos allegauit . Nestor: iū et ceteros . non erant illi ecclesie orientalis . possum et ego latinam ecclesiam sic describere p pelagios . Manicheos . Iouinianos . Vigiliānianos . Heipidia: et similia monstra . sed absit ut ppter paucos malos et schis: maticos totam aliquē ecclesiam schismatica appellem . Cetera non potero ples qui Et reseruo mihi pincipiū art: Johannis Hus michi obiectos et inter eos nouissimū de humana acerbis ad calamū et papyrā et cetera offia que has bebā opponere . vt que hic facere non possum exclusis spaciis prestem p scripturā . voloq; in hoc cedere et obedire Illustriſſimū pincipiū studioꝝ patroni cles: mētiss: iussis de q̄ vos dños Notarios requiro et audatores in testimoniu m voco .

Die septima Julij anno. i 5 19. mane hora septima. Eccius.

¶ Quia reuerend⁹ pater heri horā habuisset r̄sidēndi ad nostra vt sic illustriss: p̄ncipis iussa fulssemus executi ubi r̄sidēndō plurimū p verbum transeat ap̄pellauit ad calamū . tamē delibera:tiōe habita . proposuit se iam plenius respōs: surū . Cui ego non diffensi p veritatis amore et elucidatione . Admetor quo res uerend⁹ pater magno beato auider corā tot doctis viris inronare . q̄ dixerim me p̄baturnm de iure diuino Monarchiā et primatum in ecclesia . cum tamen solum allegauerim dicta s. patrum . decreta pontificiū . cum tamen adduxerim ei ius diuinū Matth: 6. de promissiōe edificationis supra petram . q̄ Christus sp̄aliter rogauit p fide Petri . q̄ sp̄aliter et pmissit vt confirmaret fratres . q̄ sp̄as liter et cōmisit in p̄senzia Johannis et Iocobi ut pasceret oves tris⁹ vīcibus . et hoc ius diuinū tra esse intelligendū . tunc adduxi sancti patres . suffos ponitis et martyres . consensum conciliō et omniū viuenteratū . quare ex iure diuino p̄batum est esse primari in ecclesia dei nisi q̄ reuerend⁹ pater intelligentiā suā pponit intellectū tot sanctorū patrū . summo p pontificiū . et sacri consiliū . cum laudabile Cōstantiense consilii talē articulū inter pestilētis Johani Hus dānauerit . Ad qd̄ reue: pater si let . si vult afferre meliora p veritate elucidatiōe qd̄ heri potuisset fecisse iuxta illustriss: p̄ncipitū . sum paratus audire . eo pacto q̄ dum fungit officio r̄sidēntis . iam in fine actus non trāferat se callide ad psonā opponentis . sed quecunq; oppositus sit contra istam inelutibilem veritatem . paratus sum his adductis r̄sidēre et ea diluere . de quo p̄testor .

A Bartinius.

¶ Cum heri statutū esset noīe illustriss: p̄ncipitū nosrī vt materia ista consummareret eo die . et egred: d. d. maiore p̄ tgis sine necessitate et odiosi⁹ q̄ deces bat hoc splendidū auditōrū . cōsumpserit mīhi p triduana r̄sūlōne vñca fuit reliqua horula . qua tante farragini sue r̄siderem simul et opponerem . Placuit postea gratiō affectu eidē illustriss: p̄ncipiū info . vt copia daret mīhi et r̄sides dieret opponēdi . de quo grās ago illustrissime grē sue q̄ maximas . Ideoq; ad p̄posū veniendo anteq; ceprā vēsternā r̄sūlōne p̄linuēm . p̄imo bāc matut

lma nebula d.d. Ecclesiis dispellat. Ubi more suo satis odiose et semper obsecrit huius
sticas punitates non obstante quod toties me expurgauerim. ideoque paulum probabor
Germanice quod intelligam me pessime audire apud vulgum.

¶ Declarabat autem se non impugnare nec Christiane a quoque impugnari posse
primatum et obedientia Romae ecclesie. vero eo praeterea esse ut declarare se oporteat.
Eius primatum non esse de iure divino. sicut neque singulatim praeferetur apud Germanos
nos in probari posse. Quoniam in sacra scriptura non fundatur. Quoniam dicitur. Ecclesiis dicitur
verum esse eam esse proclamata apud primatum Ecclesiis Romae sit de iure divino quod in
probare constat esse busitatem. et articulam a Constantiensi concilio condemnatum. esseque
dolendum si Christianorum corda tam frigida essent ut nemo hoc defenderet. post
hoc cepit d. Marcellinus prosequi.

¶ Quod ergo inducit hanc auctoritatem Matth. 16. contendens ibi primatum pro
missum esse. satis respodium est in precedentibus. q.d. egredit. vix duos auctores
habent et eosdem ambiguos in suam sententiam. cum tamen maior pars statuat
Petrus ibi fuisse persona omni apostoloy et fidelium. quod et ipse textus propria sua viget.
dui Christi interrogat omnes et non solum Petrum dicentes. Vos autem quid me esse dicitis.
et ibi Petrus os apostolorum et Christostolat et persona apostolorum. ut Hieronimus dicit
et Beda et Augustini Ambrosius responderet pro officiis. Ideo dixi nihil probari ex
hac auctoritate de primatu. Item quod textus ipse non dicit sic. Tu es petrus et
super te. sed super hanc petram manifeste indicatis petram aliam a qua Petrus dicitur sit.
Proinde cum sint vulgariter tuta et ipsa Roma: pontifices testantur interpretationem
scripturae magis valere apud doctores quam apud se ipsos. in causis vero descinduntur.

¶ De articulo illo Hussitico dixi satis hereticus quod nondum probatum est (dedit secus.
cum esse hereticus. hoc pro respondione matutina. Bedeundo ad hystoriam quando
egredit d.d. scilicet loco opposuit depositum Christostomum ideo factam illegitimi
me. quod odio impatriatus facta sit. nego consequentiam. non ideo potestas ordinatur
et deponendi per sacramentum Nicenam concilium statuta fuit illegitima. quod casu forte
habuit malum usum. Nam in eadem etiam historia scribitur quod Roma: pontificis
victor: martyr voluit assidue episcopos excōmunicare. at illi rursus tanquam suppositi
res mandauerunt silentium et ut ecclesiam non perturbaret iusserunt libro. 5.
Ecclesiastice histo: Sed et Hyrcanus Lugdunensis Gallie episcopus eundem
Romae episcopum coercuit. et erant tunc tempore in Grecia Epiphanius et
leberrime laudatus a Hieronymo: Gregorio Nazianzeno Christianissimi viri,
non tamen sub Romam pontifice unquam fuerunt. sed iuxta Nicenam concilium status
ta ab episcopis provinciarum ordinabantur. Quod vero. egreditur d.d. inducit
Julium primatum excōmunicasse Arcadium Imperatorem nihil facit ad rem
nam et Bonifacius octauus est et regem Francorum velle et sede ejuscere. non
probatur ius esse quidquid Roma: pontifices pro humana fragilitate quan
doque tentarunt. Nec mirum est sanctos istos viros ambitionis tentatione
veratos fuisse. quando plus quam semel sanctissimi apostoli etiam patre Christo
laboraverunt eadem. Quod dicit episcopo Hierosolymitano: datam honoris prieros
gattiam recte dicit. sed non probat primatum Romas pontificis saltem iure divino
esse. Etiam ibi optime dicit egredit d.d. quod sexta Synodus dedit Romam
ecclesie primatum. non autem precedentes Synodi hoc enim quod volui. quod
synodis statutis et humano iure consensu fiducium Christi. cui non licet res
sistere datae sit iste primatus. Quod et diuinus Gregorius in registro in hac
verba dicit. Secundus quod veneranda synodus Calcedonesi hunc apostolicę sedē
obtulit primatum et tamen nullus predecessor meorum unquam presupererit ac
ceprare. Proinde nihil facit quod egreditur d.d. dicit Gregorius non reiecerisse pri
matum sed afferuisse. Legat plus lector: epistolas Gregorii et inuenit Gregorius
probabilissime primatum et iconemicum pontificatum non vendicasse. ut ex supra
relatis dicitur. satis probandum.

¶ Ad auctoritatē Augusti: ad Innocentii Romā: pontificem et huius ad illum
Respondet lector: utrūque verba et iudicet an ne egrē: d.d. nouas signis
ficationes vocabulis imponit.

¶ De. zz. annis ecclesie ante Romā dixit cū Petro fuisse translatū prima s
tum ad Romā. forte volens hoc puerulum. vbi papa ibi Romā. Respondet
pbandus erat p̄matus qui transferret non translatio quā libens cōcedo.

¶ Induxit etiā auctoritatē Augusti: cōtra Dantib: quā suspicor esse. z. libro
doctrine Christiane c.8. q̄ in re dubia ad certitudinem fidet valeat auctoritas
ecclesie catholice que ab ipsis Apkōrū sedibus succedentiū sibi met et episcopos
poz serie et populi cōsensu firmat R̄bil de Romā: ecclesia loquimur. sed vnis
uersat et pro me facit contra d. doctorem. Quia successōes diuersariū sedium
apostolitac̄. sibi met et consensu populi describit Augusti: non aut̄ confirmata
tionē aliarum sedium per vnam sedem. Nunc ad rem ipsam.

¶ De auctoritate Dathra. Tu es Petrus et ad inducitos auctores dicit me
non respondisse. q̄d cōmitto vobis auditōrū et lectōrū an verum sit. Aug:
in rerracte: relinquente electionē lectori super duab̄ sententias eiusdem auctor
itatis opposuit dicens se ambas amplecti sententias. quod mihi placet et sic
nihil contra me probat.

¶ Secunda auctoritas diutni iuris a dissatione sua inducta. est hec. Pasce oves
meas Johannis vlt̄: et gaudeo tandem post tres dies aliquādo audiī vnam
auctoritatē diutni iuris quo firmissime nitā eius sententia. s̄ videam⁹ et sp̄m.

¶ Tertiū ista auctoritas videretur intelligi dupliciter. Uno per verbum diligere
ad q̄d est sibi ipsi fidere et quidvis licere. et per verbum Pascerē idem q̄d p̄mū
esse et regnare. et sic erit sensus. Petre si diligis me. s̄. si tua quesceris et omnia
sacerdis que adulato: tib⁹ tuis placent. Pasce oves meas. s̄. esto p̄imus et dñs
om̄. hunc sensum non habeo in meo codice. Alto modo si diligis me. s̄. abne
gas tēplum. si ponis animā tuam pro me. si etiam omnē dignitatē responderis
et nihil nisi me dilereris. vt egregie exponit Augustini eodem loco. Pasce oves
meas. s̄. doce. predica verbum. exhortare. ora. bono exemplo p̄cede. nam ver
bum grecū hoc loco non simpliciter regere et pascerē facit. sed suauiter et mol
liter curare. et officia sacerdotē ne quid defit ostebet hunc sensum credo esse Euā
gelicū. Proinde rogo. d. d. Eccl: vt mecum roger dominū Ihesum Christum
quo velit inspirare non solum summo sed etiā omnib: pontificib: vt hec verba
eredant ad se p̄tinere. non est dubium quin totus orbis obuijs manus et p̄
fusis lachrymis sit exceptur⁹ talem virum. qui scđm hec verba se gerere vellet.
Proinde si egerit. d. d. textum diligenter inspiciat. non ius tib⁹ p̄ceditur et prius
legium vt putatur. sed preceptū imponit. et labor hodie intolerabilis inimigis.
et officium demandat et qui de facto est vel in primo vel in medio loco cōstitu
tus. et non p̄imum constitutus. q̄ si virgeat officium non posse administrari nisi
p̄imum locus potestat habeatur. placet. sed tunc alio modo struendus est
iste locus. hic hoc verbum non nisi officium cōmendat. Proinde recte fecerunt
p̄fes sancti qui hunc locū ad officia p̄tinere dicunt. nam hoc nemo potest negare.
¶ Petro hic sicut cōm̄itit officia oves q̄ ipse non officia pauit. vt b. Augusti: di
cit et actuū liber euidenter demonstrat. et sic Ch̄ro inobediens fuit. Nec potest
dici q̄līcet p̄ se non pauerit tamen q̄ altos subordinatos P̄lmū ut donem⁹ q̄
possim⁹ reddere nō esse dīcū Petro. pasce p̄ alium. sed ipsi met in p̄sona ipsa
pasce tu. tamen hoc p̄uincit q̄d nec apostolus vñius nec Paulus saltem a Pe
tro sunt subordinati. qui multo plures oves pauerunt q̄d Petrus. ideo verbi
intelligēntia ex tota scriptura et circumstantia rerum gestarum petenda est. q̄
hec auctoritas non ad solum Petrum pertinet. aut non ad officia oves.

¶ Tertio si persista verba p̄babitur primarius incertus et nullus erit primat⁹.
q̄nō ponit primatus nisi sub cōdictione dilectionis. nec enim oportet scripturā

disperere in diversas ytes. sed magis continuare. Ideo quod cum sit incertum quis
diligat Christum. Incertus quoque est nobis quis sit pastor noster. Et si et non est
necessaria dilectio. nec nobis necessarii erit agnoscere pastorem. Beatus ergo
dicit quod hoc verbū sit preceptū datum vniuersis prelatis ecclesie ut contemptus
dimitijs. dignitate. etiam ipso primatu tandem vita et morte fesse impendant pro
omnibus Christi quis est hic et laudabilis eum. Transeo ea que ex Chrysostomo
attulit de vertice collegij et quod Petro tradita sit presidencia orbis terrarum quod
omnia concedo. quod sit primus in honore sed non solus in administratione saltem.
¶ De easu Petri Salas. 2. Ubi steru egre: d. d. odiosus mishi ars (lure diuino.
ticulus Hussiticā obiectit. Nulla esse dominū spūalem. vt ciuilis qui sit in pto
mortali. Si dicerem Petrum ideo non esse prelatum quod peccasset mortaliter.
Rideo hoc non agebatur et ad Rhombū est ista disputatio. scio et optime scio
quod prelatus malus non sit reprehendens. Ideo et ego damno Hussiticū articulū.
Sed hec voluit quod Petrus quando in causa fidei prebuit scandalū. si non
fusses emendatus per Paulū merito debuit amoueri a prelatura. nam hereticus
pastor aut is qui simulat in periculū fidei grauster peccat. Nam bac simulatis
one Petri funditus per Iustam fidem Christi. ut Paulus dicit. ideo potius fuisse
faciendū. nisi emendatus fuisse Petrus. ut Petrus per nullum haberet nedium per
sum: pontifice. peccatum mortale nocet persone proprie. sed heresis nocet persone cons
muni et cōmunicari. Ideo gratias ago d. d. quod saltem hoc didici ex hac dispu
tatione quod edificare super petram. facta sub esse prelato sine bono sine malo. Nam
hanc factione edificationis et petri fateor prius ignorata. quod dixit etiam si ces
cidisset Petrus: mortaliter adhuc mansisset petra. Lprimus et prelatus.
¶ Quod dicit olim episcopos non fuisse confirmatos nisi prestita scheda fidei
admitto. sum contentus. verum nihil ad Ius diuinū. nihil enim derogat pontifici
quidquid tribuit ei. ¶ Post hec adduxit Nicolaus Cusanus et excusauit Anas
cletum s. vitrum quod non finierit et necessaria tanta scientia. tam sancto viro fateor.
Uerum tamen summo ponti: siue sancto siue non sancto turpe est Euangelia
ignorare. cum sit pastor omnium et docto: Euangeli. cum autem Lephe interpretetur
per Iohannem Euangelistā. c. i. dicentem. Tu es Simon tu vocaberis Lephe.
quod interpretatur Petrus. quando ergo filius tonitruis sic sonat. qui nouit omnes
linguis. merito debet tacere vanitas terreni sumi. siue sit Nicolaus Cusanus
Chaldeus. vt Hebreus. non quod respondeat egregio d. d. qui dicit: Petrus idem
valere sicut caput domus Chaldaeorum auctor suo Cusano. sed quod laudem in
patriotū disputatorē quoniam audeat se cōmittere in barenam theolo: nec tantū pīus
in Euāgelio studuerit. ut primū caput in Iohāne legit Euāgelistā. Sicut no
hī in lib: suo quid est Lephe. quod ignoscet legat tū cap. i. ad Corinzi. et inueniet.
¶ Ultimū de articulis Bohemorum vult iudicare. Ille enim nunc dissistat me sugilla:
re. et ego de eis transeo nihil dicens nisi quod Gregorius: Ariminē: dist: z 8. reprobatur
ab egred: d. d. ego a xpbo. est enim totus alius nihil quod Augustinus: et divina scrip
tura quidem omnibus docto: ibi schola stetit. tum maxime Aristoteles. sed non
dum ab illo cōfutatus est. Consentio cum d. docto: quod concilioꝝ statuta in hī
que sunt fidei. sunt omni modo amplectenda hoc solum nihil reservo. quod et
reservandum est. conciliū aliquādo errasse et aliquādo posse errare. P̄sertim in hī que
non sunt fidei. nec habet conciliū auctoritatē nouox articulox condendoꝝ in
fide. alioquin totādem habebimus articulos quoniam hominīs opiniones.
¶ Quod in fine sancti Francisci incūxit debere nos summo ponti: obedire.
mihi per quod dixit. Item transeo istas criminationes de fratribus mendicantib⁹
misericordie etiam habitus crucis egred: d. d. Ego per mea sententias p̄nuicio vel
lem me esse nullū ordinem mendicantis. Ecce hec habui que responderem ad
objectiones egred: d. d. super positione. 13. quare nūc finita r̄fisione. restat ut et ego
moueam aduersus egred: d. d. que me mouent.

Hic intonuit Ecclis se oblectis velle respondere quasi et ipse respondes fu-
esser. Sic dicit Darshoc pacto nunc finienda disputatione. accusans Ecclianam
petulantiam. que solet singula etia verba auctorari. contigit prius virgula divisa
na ut clementissimus Seorg: interesset cuius nutu et pio sceptro concessum est
Hartino impetrare Ecclianam ptoem que contraria est huic lami discusse.

Martinus.

Contra sententia Egregii d.d. videtur id militare quod satis fortiter transilij
In cōfutando et scribitur prime. 3. Corint: vbi Paulus derabens psonam ois
bus apostolis dicit. Quid est Apollo: quid Paulus: quid Cephe: minister p
quos creditistis. vbi Paulus prorsus vult tollere occasione ptentioē et schismatis.
negat vlam eccliam ad viliū apostolorū ptnere sed esse omnia omib;
communia. vnde in fine. 3. ca. dicit. Omnia vestra sive Cephe. sive Apollo. sive
Paulus. vos aut̄ Christi. Nec valet enatio qua dicitur eos non de principali
itate sed singularitate psonarū cōtendisse. cum manifestus textus sit. qd de digs
nitaribus psonarū pnterunt. qd alij preferebāt omib; Petru. alij Paulū.
alij Apollo alij vero solum Christum. Confirmat per illud Galat. 2. vbi simili
contentione seducti Salate ppter punitatē Petri cōmendatam Paulum et
doctrinā eius velut indignorē reliquerunt. contra que longo textu probat nis
bil ad rem ptnere Petri maiestatē vt aliorū apostolorū dicens se neq; ab hoie
neq; p hominēesse missum ad eos. nec vidisse quidē Petru. nec dīdicisse ab eo.
sed omnia sine Petro habuisse et tradidisse. Si ergo auctoritas Petri fuit ne-
cessaria et ius diuinū. erit Paulus in hoc loco manifeste impius et blasphem⁹.
Ut qui nolit etiam a deo p hominē misti viderit. et proiis reūgit auctoritatem
petri. Tertio et infra clariss. vbi dicit mibi qui videbant nihil cōulerūt et qua
les aliquādo fuerint nihil mea referit. Deus enim psonā hominē non accipit.
Ecce hic clare dicit qd qualitas petri et aliorū apostolorū nihil sua referat. quod
estet imp̄issimū dicere. si qualitas Petri iure diuino fuisse fernanda. Eadem
simplicitate dicere. De psonā hois nō accipit. cū ius diuinū. et ea que sunt iuris
diuini etiā sub eterne maledictiōē pena p̄cipiat. Quare videt primat⁹ iste et mas-
lestas vel quocūq; nomine censem Petri psona seu q̄litas nō statui iure diuino.

Eccius.

Dum reverendus pater contra me inducit tres beatis Pauli auctoritates;
ducum ab aduersariis sedes apostolice ventilaratas. et per apostolice sedis de-
sensores enodatas. facile ei respondeo annecendo malos fucos quibus dog-
ma suum nititur palliare. et hominibus os et oculos oblinire. Dico primum.
De non transilij sicut imponti locum apostoli prima ad Corint: 3. qd
ipse false adduxerit eum Paulo et Appollo Cepham. qd textus ab initio non
habet. sed in fine meminit Cephe. sed statim glossa interlinearis facetur cum
maiore omib;. Non ergo suo capite sed sanctoz accipiat sacram scrip: reuerē:
pater. Et dico solutionem datā fuisse optimā et infringibile et fucus reuerend
patris quo simplicib; illudit nihil facit. testis est b. Hiero: lib: 1: 2tra Ioulinis
anū Col. 1. g. mibi. vb expresse dicit supra Petru edificatā eccliam. ibi sc̄rit
transilij reuerend: pater et nihil dicit. et infra. vt capite cōstituto schismatis rōls
leretur occasio. ergo qd apostolus Paulus voluit cauere schismata. p̄tentides
qd hoc p̄matū capitis non abstulit. qd schismata melius tolli non possunt. nisi
per caput. Unde nec verbum facit nec apex ad p̄postū de negatōē p̄matus.
quare false auspicatus est hodie me vix duos adduxisse sanctos patres et eos
ambiguo. cum certos et indubios adduxerim Augusti: Ambro: Hiero:
Chrysostoz: Leonē. Bernbar: et. Quod aut̄ laudat me amplecti ambas Aug:
sententias libri. retract: c. 21. Et affirmat seipsum facere idem.

Qd vero sc̄do loco inducit Paulū ad Galatas quasi ille scripsit p̄tra petru
volens Galatas cōfirmare in fide et toto ibi p̄cessu ostdat se quale fuisse petro

Flegauſt. d.
D̄arad se fe-
cisse ut supra
prefiat⁹ est

et alij. qd non ab hoie. neq; p; hoile accepert. Deo qd si renerent p; tam dñs
gens esset veritatis inquisitor. sicut pmittit. didicisset vera fundamēta et intellige
gentia scripturarū. vt non opus esset ita facta tanta eum intanto p; lessu dicere. se
vnū velle resistere mille. ita habet veritas et negotiū in aplatu et ordinis dignis
tate Ap̄li om̄es fuerūt equales hoc sacra scriptura. hoc s. p̄fes voluerūt: paſ
lam dicit Vlro: nō reprehendisse Petruſ ſi creter ſe imparē. Ita Anacletoſ cana
In nouo. dicit aplos inequali p̄tate dotatos. Ita Cypriana ſita et alij. Cum ergo
Paulus affuerit designatus aplus a Chro. ingenue dixit ſe non ab hoie. neq;
p; hoile accepiffe. et Jacobus et Petrus ſibi nihil cōulerunt. oia efti ita ad
aplārū referenda ſunt. Aliud vero eft de p̄tate regiminiſ et administrationis.
vbi cōcōrds eft ſcīoꝝ p̄m ſentētia. conciliū cōtra Ioannē Thū ad ipm Petruſ
huiusmodi pumatū p̄tinuisse nō ḡ recte utitur ſacre scripture testimonij. ſed
eas aliorū trahit pro ſuo arbitrio. cōtra quā ſ. ſpiritus eft lagitat. quod efti
hodie ponderabat. Paulū dixisse n̄tūl referre ad eum quales fuerint. non hoc
quod voletbat renerendus pater. ſed hoc fecit Petrum et Jacobum et ceteros
fuisse idiotas et minus peritos. anteq; cum dñs ambulaffent. et ſic deus perſo
nam non accipit. Sed inquiet ut eft cordaculus. hoc eft cōmentum Ecclānū.
legat Ambroſū eodem loco qui ſententia Pauli nō corūpens ingenue teſtā
ecclāſia fundatā: ſupra petrā quare n̄tū firmiora adduxerit. rogo ab inſtru
deſtata. Ut hodie dū diſiſem arti: eſſe Huiſſiticū obediētia ecclāſticā nō eſſe
expriſſam aueroritate ſcrip: ſacre. Eſſid breuib: articulū nō eſſe hereticū. Huiſſ
leſ punctum agere cum renerendo pater et dicere. Ite eft articulū damaſ
tis. et ipſe tener eum. Ita q; tenet articulū damaſtū et reprobatum.
¶ Item quero si articulū nō eſſe hereticus. vel eſſe temerariꝝ vel ſedicioſus. vel
offenſiuꝝ p̄taurū. vt eucū dederit ipſe pater. erit vel temerariꝝ. vel ſedicioſus.
de heretiſ ſuſpectus. plas offenſaſ. p̄ta theologicū inſtitutū. Mtrū q̄ colore
panonico oinet verba Chriſti Marth: 16. Qua Chriſus omnes interrogauerat
diſcipulos. et ita Petrū pro omib: rſiderit. quis hoc negat? Sed de ſua farina
addidit. ppteræ Petruſ pro ſe et alij aplis dicerū. Tu es pe: et ſ. b. p. qd tanq;
cōmentum Lutheranū non recipio cum ſ. patribus.

¶ De Chryſtoſ: mirū quā fecit inſuria ſancto patri. q̄ ſi legitime et ſcīm deſ
terra conciliū Ric: fuerit deſtitutus. cum exploratiſ ſit ab hiftorijs. poſt Euſ
lebiā Antiochenū credo ſchismaticū cū alijs Roma: ponti: rebellibus Chriſias
nos ep̄os fuſſe expulſos qui a prima ſede refugiuꝝ q̄rentes ab imp̄is ſchismas
uicis repulſum paſſi ſunt uſq; ad tpa theodoſuꝝ Chriſianiss: impato:is. Ubi euc
ſchismatici. 30. annis ſedē occupaſſent ſ. Grego: Nazan: Cōſtantinopoli epife
copatum accepit non ambitione. ſed ne alij ſchismatici ſuccederent.

¶ Sancꝝ bo Chryſtoſ: inſuria p̄ Epiſphaniū pulſus Aſſatio ſchismatico ſubſtit
uto Bo:pon: aucto: itate regreſſus eft. Acc valet q̄ rſiduſ p̄ ſuꝝ Bo:pon:
ſcēd ſibi adhēſores calūntia q̄ ſi de facto. nō de lufe p̄ceſſerint h̄ illos ſchismatiſ
cos. Qd nudis ſuis verbis alit et tot ſcēd ſiā a d. p̄fe cōmentatōs Bo:pon:
nō p̄fuiſſe. Ut ſine cauſa ſcēd ſiā p̄fes ante multe annos viuentes rſiduſ p̄
lā incipit ambītōi inſilare. a q̄ viſio a tot ſcēd ſiā ab oī ecclā hiti ſunt imunes.
Ita captioſuz eft et ſimplicib: illudit. qy b. Grego: noluerit ſe iſcomentū et uſem
pato: et appella: e. nā platynā tanti ſecti p̄ ſcīe. hiftorie ut dicebat ſequitꝝ veſ
titate. iam platynā. p̄ ſuo arbitrio reñit qd uſiq; exiſtimat ſibi licere.

¶ Decretū allegat p̄ ſe. ſi allegeſt respuit. et dū teſtū ap̄tiffimū etiā Leontis cana
Ira dñs. 19. dñſ: cū ſirib: habeat ſibi ſrlos. gloss: accepit. ſic p̄ci Penelopes
vt p̄ locū dīcā. cū oīa potiſ nō poterat. ancillas ſeq̄bant. Lertū eft ſcēd q̄ ſi
pont: ſcripſiſſe ſe uſles ep̄os. vt ſixtū et victor: et vt in Lalcidoneſi p̄cilio arclaz
matū fuſt Leont. viuſat Leont ſcīſ: iſcomentus p̄ ſtarcha. q̄ ſiſtū hūilitat: et Chriſ
ſofaz ſequēt̄ ſoniſt: ab eo noī ſiſtū tgarūt. melius ſe ſeruoz ſeruoz ſatentēs.

Et ne crederentur velle se tollere episcoporum auctoritatē. ut dudum ad illa fidic
sancti Thome lib. de impugna: fidei de epistola Augustini facit vobis dñs
audistouib: negotiū ut verba legatis. verba auditā fuere Innocentii ante cens
tum et mille annos dixit esse veterum more consulendum pontificē in q̄s que
sunt fidelis. Ita dictū contra Danicheos voluit reuerendus pater transplātare
In hortum suū. at hoc non faciet. si epistolā Augusti: legat. in qua non seriem
universitatis episcoporū. sed Roma: pontificū enumerat ab ipso Petro usq;
ad tempora sua. Solutionē p me dataim de. 20. annis dicit p me non probat.
acutus est disputa: or reuerendus pater hoc nondum scī debet r̄sidentem p
bare suā solutionē. semper arbitratus sum r̄sidentem offerre solutionē oppo
nentis improbandā. Debilis fuit hercules suis si alieno marte nittitur. q̄ vero
tanta labo: at impudentis. vt audeat illustriss: distinctionib: et reuerendus pater
nitatib: vestris suggestere quasi p̄sum caput Jobannis non legerim. insignis
prefecto temeritas cum puer nondum decennis demptis xp̄heris biblam totā
legerim. sed hoc nihil ad rē quantū quisq; legerit. Dicit Anna cletū defendēdo nō
usq; adeo inscitam fuisse interpretationē eius Lephebas. s. caput. non ignoras
q̄ Kephale grece caput fecit. sed quia apud Joannē quē beri videt apud Ang:
et glossam ordi: Lephe interpretatur petrus. Petrus aut̄ Cusano auctore eius
fecit caput domus. que omnia in r̄sum trudit reuerendus pater. de quo iudicēt
ordinandi iudices. At illud prestantis q̄ auctoritatē pasce oves tantis am
bagib: annoluit. solum ut hoies videntes faciat non videre. mitto q̄ tam ridet
culam attulit expositionē a se fictam. Sed ad alium eius sensum veniam. vbi
multa dicit. at ego non singularitati studens qui est mater errorum. s. p̄m ses
quatus sententia et sancte matris ecclesie accepi verbū Pasce. q̄ eum pastoriē
ibi cōstituerit et patinatū dederit v̄lis ecclesie. Ita Gregorius Chrysostomus: intel
lexerūt ita Ambro: Zuce vlt:beri p me non allegatus. ad quos pulchre preters
grediens nihil dicit reue: pater. Ut r̄sum attulit Augusti: sententiā cuiusmodi des
beat esse pastor: quē et ego admitto et credo quēlibet fidelium orare ut et summus
pon: quilibet Princeps. quilibet prelatus. quereret hono: dei et subditorum sa
lutem. q̄ hoc sit verissima pasta: p̄ quam sicut hic p̄incipiant in terris. etiam
eleuant et regnent in coelis. Quare Augusti non aduersa. non pugnans. sed
talia dicit ex quib: prelat: intelligere debet qualis sua sit instituto. Nec valet
quod reuerendus pater adduxit sub cōditione ei cōmissas oves cum nulla ibi
adhibeat cōditio. nisi sua paternitas aliud habeat euangelij q̄bego. At quas
lis debeat esse pastor significāt Chryſtus dilectionē et amo: dei a Petro ques
rit et sic eū pastoriē totius ecclesie fecit. sicut canit. s. mater ecclesia. et reuerendus
pater o:at vel legit. Tu caput ecclesie pastor: ouium r̄c. quare iure diuino has
bemus hoc loco debere prelatū diligere deum habemus Petru: constitutum
pastoriē ouium. sicut. s. Gregorius. Ambrosius et Chrysostomus: etiam grecus intel
lexerūt. Non refert p̄tenitus ratiuncula in diuersum a reuerendo patre inducta
Petru: non ostes paulisse. qđ nostro noīe agitur et nos fecisse dicimur. Sicut
Clementis. 21. vlt:dist: restatur petru: ordinasse presbyteros. episcopos et dia
conos. qui p̄ universū o:bem terrarū Euangeliū seminarent. ut legiſt in can
illis. 80. vel. 81. dist: Unde missus a principali sicut fuit. s. Paulus. non cogit
mittit ab ipsius vicario. tamen Petrus ascendit cum Tiro. ad Gala. 2. et cons
cūlit cura Petru: Euangeliū qui dederit ei dexteram societatis. Porro q̄ cus
di in me glossam nunq; a me cogitatā quasi dixerim Edificare supra petram
sit subesse Ro:p̄tēsici. o somnia. o verboꝝ portera. nunq; hoc fuit mentis mee.
Corfus em edificat eccliaz. nō bi q̄ subſūt. subditi em edificare ecclie esse debet.
¶ De Gregorio Ariminensi. cui⁹ sita mihi displiceret. ei placet. nihil iam ad ipso
sitū. Nolo ḡ in ista diuerticula descendere. sed ut accepim⁹. defendam⁹ articulm
Costā: q̄sili⁹ ēē vex. et q̄cūq; hūc ḥdixerit errare et ēstatī et honorū q̄sili⁹ ḥdicere.

Bar: Luttherus.

¶ Ante h̄ ad anchoratas a me oppositas veniam breviter discurrā que egress
d. d. de h̄sterna et h̄dierna responsione mea cōmisiuit. Ubi inter cetera tanq̄
cōsumptis omib: armis desperans. In ynl articulū Constantie: cōciliū extre
mū fidutie presidiū collocat. et odiosissime repent & inculcat quasi non abunde
satia supia ad ipsum sit r̄slum. Dicam t̄t̄ adhuc serm.

¶ Quando articulus de opib: boīm inter damnatos recensetur. et a sancto
Paulo et Augustino assert̄ deinde p Gregorū Ariminen: p omib: vniuersitas
tes vsl̄ hodie defendit nō mouebit. odiosis: inculcationib: ibi articuli donec
egred. d. d. pbauerit conciliū non posse errare. non errasse. aut erat non errare.
cum conciliū facere ius diuinū non possit. ex eo q̄ natura sua non est ius diuinū.
ideo neq̄ hereticū est nisi qd p̄r̄st̄ diuinū est. hec pro isto articulo.

¶ Quod Ch̄sostomū legitime destitutū carpit nō intellexi me. cū clare d̄t̄
rim hodie potestate ordinandi et destituendi episcopi fuisse legitimā in beato
Cypriano et Theop̄bilo quanq̄ an bene tum vsl̄ sint an male hac potestate
legitimā nihil disputauerit. Sufficit mihi q̄ alia auctoutatē Roma: pontif̄
tor sancti et celeberrimi viri Grecie catholicissimi non schismati potestatem
habuerint ordinandi et destituendi episcopos. Elevar etiam egregie q̄ antis
quos sanctos insinuauerint ambiriēs. nec attendit q̄ d̄ta etiam in apostolis
banc fragilitatē fuisse p̄ste Ch̄ristiano.

¶ Quod platynā ita nūc magnificat aduersus sanctū Grego: mea auctorita
te. sati claret cuiilibet v̄l meciocriter ingenioso qd concludat. Ego em ex plas
tyna histo:ias accipio et non amplius. q̄ aut idem Platyna rationes quāscā
adduct. responso p̄ter auctoritatē Grego: d̄nam.

¶ Jam illud transeo q̄ Sixtus. victor. scripsere se vles p̄tifices. et Leontiac
etiam t̄t̄ sit in concilio Calcidonensi. de quo hodie satis dictū est. Illud ob
scrūandū q̄ sequentes pontis dicunt egred. d. būllaratis formā in Christo sequun
tos sibi reperasse ab hoc noīe qd ego aliter intelligere nō possum quā q̄ causa
humilitatis ture diuinō derrarerint mendaces ei in obedientes facti fuerint. si
ius diuinū est. hoc est. preceptū fuisse eos vles pontifices Innocentij respons
suam epistolā ad Augustinū repeterens dicit veterem morem fuisse consuēnde
Roma: pontifices in his que sunt fidei. Optime dicit et placet preserit in la
tina ecclēsia. sed quid fidei et p̄matut̄ hoc est quid ad p̄positum?

¶ Cansatus est etiam q̄ exegit accepit ab eo p̄bationem solutionis de. 20. annis
dupliciter deficiat egred. d. primo q̄ ipse fuit opponens sc̄m̄ quatuor dies et
bac hora solum cepit esse respondens. Deinde non exegit vt p̄baret solutionē.
sed translatum primatū cum Petro.

¶ Executiens se etiam de Cephe q̄ Petrus interpretat apud Johannē adhuc
p̄sistit in eo q̄ Petrus etiam significet caput domus quasi videlicet Johānes
greci sp̄tatur⁹ Euāgeliū. nō grece sed Caldaice sit loquit⁹. ne forte intelligere
¶ Verbum pasce sic accipit vt cōstitutionē v̄l̄ pastorum fecare velit et ad hoc
Gregor: Ambrosi: Ch̄sost: h̄rt̄ non allegatos ad quos ego nihil dixerim
Dicam q̄ nūc si fui oblitus et simul opono regulā dñi Augustini. q̄ omnib:
scriptorū dicta iudicāda sunt p̄ diuinā scripturā. cutus est maior auctoutas q̄
totius generis humanae capacitas non q̄ dñm̄ illustriss: patrū sententia. sed
q̄ eos limiter qui proxime scripture accedunt. et pre omib: si aperta fuerit scrip
tura eam ipsam amplector. Cum ergo clarum sit palcare vt vocabulū et vsl̄
scripture non fecare nisi docere. curare ones. sic petrus accipit vlt: Pascite qui
in vobis est gregem. non oportet vocabulū equitacare et simplicē sensum sine
necessitate relinquere. Dissoluit etiam q̄ dixisse conditionē in verbo Ch̄risti.
Si diligis me. q̄ ego arbitrer non modo conditionē. sed et pactum esse inter
Ch̄ristū et Petrum dum ille dicit Diligis me et hic respondet. Amo te. omittit

dialectica in qua exercentur est d.d. Et cōunctionē cōditionale. Si. velle ait
dilectio quid diceret ad Decretalem de elec. c. significasti. Ubi paschalis pontifex
manifeste dicit huc conditionē esse. Si saltem adeo valer auctoritas Respons
sticis. sicut bucusq contendit. dicit enim ad sensum.

¶ At rationē mēa sic confutauit q̄ Petrus non omnes pauerit q̄ inquit q̄ nō
nomine agitur et nos fecisse dicimur. Quādū non credo per hoc d.d. voluisse
satisfactū rationē mee. cum dicere non possit Paulū nomine Petri predicasse. qui
contra ad Ro: primo apostolū se dicit pro nomine Christi. q̄ ex eo conūctio. q̄
dicit perrū auctore Clemente ordinasse episcopos. presbyteros. diaconos qui
p̄ totum orbem Euangeliū seminarent. Inter quos Paulum non numerat. sed
hoc videtur ad rem facere q̄ missus a p̄incipali non cogit mitti ab ipsius vis
earlo. Hoc admitem si fuerit primū p̄batum Petrum esse vicarium. Nūc vero
non minus Paulus est vicarius q̄ Petrus. vt iam dictum est. q̄ nōle Christus
sit apostolus et sic tot vicarij quorū apostoli.

Nūc ad propositum.

¶ Ad aucto: Ioseph Pauli p̄mte Corint. 3. p̄mū. dicit Cephe non esse de textu
ab initio. Sed in fine memorari. vbi glossa fateatur Petru maiore offib. leuis
culum hoc est. transfo. cum in principio p̄mū cap: vñlq̄ ponatur Cephe.

¶ Secundo dicit aliud nūl q̄ nec verbū nec apex de negatione p̄mū sit
in textu. et sic vñl solutā istam aucto: statē. Adicit ramē auctoritate Hierony: August: Ambro: Chiy: Bernhar: Leo: r̄. dicentū Petru esse petram. contra
que dico et replico hoc scđm dictū nūl est ad p̄positum et sup̄ satis disputatū
an Petrus sit petra. Similiter et illud non soluit q̄ dicit nullū verbum. nullum
apicem esse de negatione p̄mū. q̄ si eriam Hiero: cōstituat caput ut occasio
schis: tollatur. satis robuste ḥpugnat text⁹ apertus qui tollit caput ut occasio
schismatis tollatur. Dicit enī quid Paulus: quid Apollo: vñl solūtū Cb̄m
esse caput quo vere tollitur omne schismā nō est nisi satisfactū sic ad risiōnem.
¶ Ad auctoritatē Salatas. 2. dicit quidem apostolus omnes equales quod est
Hiero: r̄ can: In nouo. restant. Sed aliud esse potestatē regimini et admīnistratiō
stratiōis h̄t̄ tribus verbis Soluere tantā auctoritatē est mihi satis intrabile,
sed et nec intelligo quid velit quō distinguat regimē et administrationē Qd aut̄
dixit Paulū ascēdissē cū Tito ad Perrum ut cōferat Euang: cū eis. clarum
est textu precedēt et sequēt. vt et Hiero: ipse exponit. non hoc fecisse Paus
la ut consuleret Perrū super Euangeliū. qd iam plus. 14. annis fūlcarat et nō
ab homine accepisse laetauerat sed ut p̄sēdāp̄lo: os obstrueret. Salatas cōt̄
firmaret eadem esse que ipse et certi apostoli p̄dicassent.

Ecclesi⁹.

¶ Qd reuerend⁹ pater articulū Joban: vñl de obediētā eccl̄astica p̄misit
alteri articulo de opib̄ humanorū actuum auctoritatē Grego: Arimē qui per
omnes vñuersitatis defendat. quē adhuc in eo loco in nulla vñuersitate q̄uis
in plurimis fuerim auditi defensum. petit tñ a me ut p̄bem ei cōciliū nō posse
errare. nescio quid sibi. dicit ista perito an tacite landabile et Lōstantiense cons
cilium velit h̄re suspectū. hoc dico vobis reuerend⁹ pater si creditis concil: legitime
cōgrega: nō errare et errasse estis mihi sicut ethnicus et publicanus. Quic̄ sit bes
reticus in p̄fita non discutam.

¶ De Chrysosto: non vñl eius expulsiōnē se iustificasse sed ordinationē ep̄os
a Niceno et illo in liturā laudasse p̄s et mihi p. s. Chrysost: reuerētia. Et semp
Bo: pontian dñversis nationib: dñversos p̄misit rūt̄ modos ep̄os eligēt̄ tamē
ex Grego: Nazan: et Chrysosto: restituto satis liquet interuenisse auctoritatē
Bo: ponti: 18 l. Behanalius Alexandrin⁹. s. Paulus et alii orientalis eccl̄: ep̄i
restant. qui se ad Bo: pon: p̄ restitutis p̄tulerūt. Qd su aplis quoq̄ quid bus

mane fragilitatis fuisse assignat nouimus. sed cum publico fungerent officio
absq; iudicio et causa tam sanctis viris non est detrahendum.

¶ De platyna dicit se recipere eius histore auctoritatē et ego neq; auctoritatē
ex platyna adduxi sed historiam. ¶ Ad Innocen:ep̄kōm r̄sider eā nihil facere
ad p̄positū qd de latina illū probat eccl̄ia et non de alia. Sed qd hec est glossa
Lutherana nulla auctoritatē fulcita vel p̄suasiōe ea facilitate p̄tēto qd adducit.
¶ De zo: annis r̄sider me fuisse opponētam triduo. deberem vñq; fuisse nisi
reue: p̄ suis cauteles altq; sc̄issim ex opponēte r̄sidentē non em hoc oponit
argumentū. sed ipse posuit. et certe cathedralē illam Petrus non secum sumpsit
ad Romam sed p̄matum transtulit.

¶ De vbo pascere vult dimittere Grego: Ambro: Chrysost: Quia simplex vers
bū nō debeat equinocti. dico quis hoc ignorat verbū pastoris esse nomē offici
en bonoris et etiā oneris. Usi et platiōis accepit officiū et simul pascendi onus.
¶ De p̄altō nō recipio allegata p̄ reueren. patrē qd nec Ch̄ris sicut ipse semp
Inheret literē p̄ditionē unxit pasture. nam sic error confirmaret Hussiticus qd
non existens in charitate non ep̄scopus prelatus pastor: r̄t.

¶ De ca: significasti de electōe sc̄lo Berlonē et alios do: t: p̄oderare in materia
an p̄cellū sit supia papā. sed qd verba decretalis nō sunt adducta. nihil possum
dicere. sed cōjicio nolens me buc allegare p̄tālē p̄ditionē accepisse p̄ q̄litatē.
¶ De Paulo qui p̄matū Petri nō agnouerit sed fuerit apl̄us Ch̄ri. oēs su
mus Ch̄ri ut arbitror et Petro p̄matū nullibi abstulit regimintis. sed et moris
turus ut in ep̄la de transitu apl̄or scribis Petru valedixit ut caput eccl̄ie que
ep̄la an sit b. Dionysij vel minus incertum habeo.

¶ Paulū dixit vicariū Ch̄ri sed non gñalem. nam etiā in Apocalypsi ponunt.
duodecim funda: eccl̄ie. et tamē fundamentū aliud sc̄z principale Nemo ponere
potest. qd quod positum est sc̄z Ch̄ristum.

¶ De sc̄do dixit nō esse ad p̄positū an Petr⁹ sit petra et est totū negotiū nostrū.
enī solutionē p̄tiale p̄ me data ad quā me retulit ipse retulit cū expressum sit de
lia Paulū im̄p̄bare contentionē. sed nescio qd ingenio reue:p̄ arbitref p̄terea
Paulū negasse p̄natū. ut tolleret schisma. forte non fuit in p̄uincia que caruic
p̄cipite. fuisse enim p̄lū expt⁹ quot dissensiones p̄renses et dissidia emergunt. vbi
nō est p̄nceps et caput int̄ causas diuidicans et agnoscens. Et mirabile videt
si tam paucis v̄bis sc̄z apl̄atus et regimis tm̄ velum soluere auctoritatē. pris
cipia in quantitate sunt minia. in virtute maxima. Si Be:pater illa duo minuta
vocabula apl̄atus et regis capitib⁹ p̄ncipalib⁹ et secundarij attēdissit. dñdū pug
nates ut libi videt sacre scripture et sc̄dō patrū sententias reconciliasset. quib⁹
neglectis necesse est exoticā et aliena sequi dogmata.

Die Julij Octua. Martini.

¶ Ad auctoritates a me inductas Pauli ad Corin: et ad Galatas egred: d. d.
more suo nihil r̄sideret nisi qd ingeminat p̄cellū Constanti: et Hussitas. p̄ que non
soluant mihi auctoritates. Nā sicut dixi p̄cellū Nicenū alia statuit legē sacras
titus et celebri⁹. Ideo quanto ille nūt̄ sno tm̄ ego meo et dico sicut hec i dixi qns
tūlber alleget p̄cellū nondū habet ius dñmū. de qd solo questio est. Ideo p̄cellū
¶ Sc̄do ut eluderet auctoritates poti⁹ qd solueret aduexit (nihil ad p̄positū.
distinct: apl̄atus et administratiois. que qd hūano arb̄itrio est regta. neq; in sa
cris līs. neq; in s. p̄fīb⁹: eas inter p̄tantib: habet. nō sum p̄tent⁹ eā mībi esse red
ditā. p̄sertim qd apl̄at⁹ nō vt ipse cū suis sentit dignitatis nomē sit. sed officiū.
vt clar⁹ est apl̄us ad Bo: et vñq; vñi si dicit accepisse ḡfam et apl̄atu ad obes
diendū fidei. Est em̄ apl̄us nūci⁹ vñi. et apl̄atus seu ap̄le officiū vñi et sic in
sacris līs apl̄atus sine administratio fere idē erūt. nūli administratio apl̄ica.
fato: qdē si ista p̄mittat libertas singēd singēs et ego sanctū Iohā: esse cās
cellarium et aliū apostolum aliud esse. sed hec omnia non sunt iuris diuīnū.

απ̄στολ
λη

Euangelist ḡ principiū illud qd̄ ministrū in quantitate faciat. et satis admītror: qd̄
dñs egregius sacras literas ita exhibet. et faciem eorū fugit diuertens in istos
cunctulos humanitatis inuenit. Postde adhuc stat auctoritas ad Corinthi
pro schismate tollendo Paulus tollit psonam Petri. Pauli. Apollo r̄. et solū
Christum relinquit. sibi relicto ministerio duntarāt verbi. qd̄ est vere aplatus
et administratio ecclesie. Nec valet qd̄ hanc robustissimā auctoritatē voluit diss
soluerē frigida ista similitudine. qd̄ p̄uincia sine capite expostra sit schismatib;
et periculis multis. nam non dabitur ecclesiastice capite. quidā dabunt multi
Episcopi sine papa. quēadmodū videmus fieri in federib; vbi eo pulchritus ad
ministrant respub: quo minus habent cōmune caput. nam hoc est ad oculum
qd̄ regnū Francie. Anglie. Bretanie. Gallie et infinito in mundo sunt sine cō
muni capite. et tamen non collidunt quolibet regno suo rege contento. Quod
si in hs epalib; fluctuantib; tot diversis ingenib; et morib; hominē non habentis
bus neq; in celo neq; in terra cōmune caput stat pax et concordia terrarum
quanto magis id fieri potest in spūalib; rebus cōstantissimis hoc est vna fide.
cadem charitate. eisdem moribus preditis homib; Deinde cōmune caput
In celo habentib; sicut apostolus dicit. Una fides vnum dñs ad Ephe: Quare
si decem essent pape si mille essent pape. non Ideo schismata starent. quare peto
adhuc d.d. velut auctoritatē Pauli melius soluere similiter et illā ad Gala: deus
psonam homis r̄. vbi Paulus reūcit quidquid in petro et apostolis psonatū
esse potest. seu qualificatū ut dicunt. nondū est tacta nedium soluta quibus ut
finiam disputationē addo et illud qd̄ Paulus. i. ad Corinthi: z. describens cor
pus ecclesiasticū. primo loco apostolos. scđo ipheras. tertio Doctores et fere
postremo loco gubernatōes. quas d.d. administratōes vocat: recenset. Si ḡ
primitus Petri tanta res et tam necessaria esset iure diuino. Insufficenter des
cripsisset Paulus ecclesiam. ut qui principaliſſimū qd̄ in ea est omisit. Insup
et hoc adhuc stat qd̄ nec Petrus nec eniueri apostoli. Datib; ordinare potius
erunt actuū. i. Nec et administrationē dare. ideo So: pontifex plus sibi ars
rogat administratiōis cōferende p̄ totum orbem. quā in suo p̄cessore apostolo
non inuenit. Similiter sentit de ordinatiōe Pauli et Barnabe actuz. spūs. s.
non Petrus aut ecclesia segregauit. Idem gloriatur nō immixto se nihil acces
pisse ab apostolis magnis. Immo ad Corinthi: scribens. dicimus nihil minus se
fecisse certi apostolos. Sed et illa auctoritas adhuc Petri arctius stringit
qua scribit ad Gala: qui opatus est petro in apostolatu circūcisidōs. Opatus
est et mihi inter gentes. et infra. Dederūt mihi debras et Barnabi societatis ut
nos in gentes ipsiāt in circūcisionē. tantū ut pauperi memorē sumus. Qua
auctoritate si vellem nisi non posset d.d. cogere aut vllis hominū apostolatū
Petri latiorē esse qd̄ in Iudeos iure diuino et p̄ hoc omnes auctoritates quibus
intitulit. pasce oves meas r̄. et tu es retrus r̄. referendas esse ad terminos sui
apostolatus. quē ad modū Christus clare. Johannis. 10. Ques gentium ses
cernit ab omnibus Istr. dicens. habeo adhuc alias oves que non sunt ex hoc
ouili. et in fine qd̄ et d.d. h̄eti tetigit Apocalyp: 21. describit Hierusalem noua
cum duodecim fundamēntis p̄ier illud fundamēntū capitale Christus. et tū
sibi nihil differentē ponit in terrena fundamenta duodecim qd̄ oīo faciendū erat
si tantum erat de p̄imatu Petri sentiendū. ad hoc idem valent plurime figure
in scripturis. ut duodecim boves. 3. reg: 4. maris enet. item duodecim Leonis
cullib; omni Salomonis. duodecim lapides Jordanis et similia. In quib; omis
b; pro: sus om̄imoda equalitas om̄i apostolor̄ descripta est. Nec potest vlla
inequalitas in p̄partū p̄bāt sine diuino. Hec sint dicta pro ista cōclusiōe quā
ego v̄l; hoc die verissimā credo. Immo certe sclo. nec spero posse eam vñq; cō
uelli. Quare rogo d.d. egre ex quo nullā adhuc posuit auctoritatē dūmūtūris
pro sua sententia. saltem dissoluat aliquas clare et sine diuerticulis. aliquæ

non habeo eum pro recte sentiente de scripturis theologo. et relinquimus summo
refero ad iudicium non inuidie neque vulgi. sed ordinandorum iudicium. et cuiuslibet
prudentis lectoris candidorum auditoris.

Ecclesiæ:

¶ Nescio quid reuerendus pater velit qd ab initio sermonis dicit me nihil residisse et
tamē in eius percursor solutiōes meas hanc datas. inuitatas et robustissimas nitit
infringere. an illa sibi constent ipse viderit.

¶ Deinde qd auctoritate concilij Constantiensis non vult se artari. viderit ipse.
videant Judices qd iuste fecerit. Nicenæ Synodus non respuso in his que sunt
fidei. atq; mores respiciunt. ut ordinarii episcoporum per qualitatem temporum et locorum
corum mutari possunt. Postulat ex me vt ius diutinum ei afferam. qd est sepius
fecerim cōclusio tamen mea illud non habet. sed dūtaxat qd reuerendus pater
in resolutorio dixit Bo: ecclesiæ ante tpa Sylvestri non fuisse alijs singularem.
qd in cōcluſione mea nego. tamē fateor primatum Bo: pontificis esse de iure dis
uino secundum allegata p me. Deinde reprobat solutionem distinctionem meā
humano arbitrio inventam qua si nō liceat in theologia distinguere. sicut Arius
voluit Athanasius irridendo. nam nimis litere tenax dixit filium esse creaturam.
p illud pater malo: me est. qd diliuſos Athanasius distinguendo. Pater malo:
me est secundum humanitatem. sed nō secundum diuinitatem. qd sacras scripturas nō
distinguit Arius. eam nō receptit. et ita in errore permanenter mansit. Sic in p̄ficiis
cum qui elucidant sacram scripturam vitam eternam habebunt. Diversos passus
scripture conferendo ne in sacris literis trietas admittat distinctiones dande
sunt. ne litera nimis tenax occidat. sed magis a spiritu vivificet et quia Petrus
alijs preferit sepius in sacris scripturis. sepe eius equalis reputatur. ad contrarie
tatem vitrandam necessaria est distinctionem ponere. sacre scripture conformem Sic
et Hieronymus innuit et Cyprianus p me allegatis. et epistola. 9. qui et equalitate
apostolatus farent. et tamē primatum Petro tribuit qd fieri non potest nisi ad
diversa referas. placet mihi apostolatum dicere offitum. Ita tamen qd etiam dicat hos
nostrum. sunt enim ista noxia et honoris et oneris ut dixi. qd apostolus ad Bo: indi
cat c. 10. quod euangelizabunt nisi mittantur. De administratione iterum assentior
reuerendus pater illam serm in episcopib: esse multo inferiorem qd illa in spiritualib:
Deum optimus rogemus ut episcopi nostri illud agnoscant. et spiritualia non p vicarios et
spiritualia per seipsum administrantur Denotavit qd administrationem regimint in spiritualibus
libens p̄tatione. nec obstat qd reuerendus pater dicit sic se posse singere Iohannes
cancellarius. Darcus sigilliferus et c. qd ut Augustinus liberis verbis utuntur p̄bli.
nobis vero ad certam regulam loqui fas est ideo talia oportet afferre que sun
damentum recipiant ex sacra scriptura. sicut primum membrum apostolatus in apostolico
equalitate. alterum membrum regimint in Petri primatu. Unde fateor ro
busustis esse auctoritatem Pauli. sed que mihi nec in una litera aduierteret. cōtemp
sit reuerendus pater simile p me adductum de schismatibus: in priuicia p̄sile carente.
qd tam sit in regnum fidelium Hispanie Gallici. Anglie. Ungarie. que sunt sine
capite et tamen stat pars qd cōcordia. Inter illa miror quod reuerendus pater tan
tarum cedidit. bellorum prelio. tam fuerit oblitus que non potest ignorare. Dicere
nolo tam diuturnum dissidium et perpetuum odium inter Gallos et anglos. Odium
etiam inueteratum inter Gallos et Hispanos. qui toties pro regno Neapolitanis
no cum maxima Christiani sanguinis effusione bella gesserunt. et vitam tandem
pax esset stabilis et permanens. Unam fidem. unum dominum Christum agnosco
cum apostolo. sed Bo: pontifice ut Christi venero: vicarium Stat ergo prior
solatio inuitata et valida meo saltem existitudine. de quo d octiores insident.

¶ Dietera obseruandus pater dicit verba Pauli p me non tacta Deus perso
nam hois non accipit et sic minus soluta. forte obaudiret. qd tam ex Ambro:
et Hieronymo adduxit eowundem verborum sententiam. Iohannes enim et Petrus ideote

Quia officies
sumus ceci
dixit Ecclesie

fuerant et analphabetici in lege. **P**aulus contra doctus fuit, proficiens super multis
eos coetaneos suos, ut de se testatur, noluit ergo Paulus reputare quales fuissent
Petrus et Johannes, quia personam huius deus non accipit. Ita enim elegit papa
eatoz sicut doctum scribam, sed per hoc primatus non tollit, sed acceptio gloriarum
deo non imputat, etiam si unum alteri prelegerit, ut de Cornelio Petrus fatebatur
In veritate coperit quod non est accepit post apostolum veniam ad inducta per prophetem.
Apóstoli citat prima ad Corinthon: z. qui corpus mysticum describens referat
apostolos, prophetas, doctores et nonnullime administrationes, dico egregie quidem
apostolm descripsisse, sed primatum ibi nec negasse nec astruxisse. In qua sit est ergo
argumentum hic Paulus huiusmodi primatus non meminit, ergo primatus non est
in ecclesia, tunc quod prius locum ab auctoritate negatiue non valere, tunc quod etiam
in sacra scriptura uno loco non expressum, iuxta Augustini doctrinam lib: de doct:
Christi: ex alto loco accipit debet, sicut nos fecimus, parvissim iter fidemus ad
illud Apocalypsi: z. fateor, z. sunt fundamenta, sunt illa etiam figurata per duos
decim boues, p. z. leum, p. z. lap: Jordans, sed in his numerus duodenarius
apostolorum assertus, primatus ob hoc non negat, Ego autem eum locum ob hoc induxi
quod oporteat passus sacre scripture cordes ostendere, et cum apostolus unum funda-
mentum Christum posuisset et nemo aliud ponere posset, Petrus per hoc fundamentum
ecclesie negari non debere, quod Johannes et ipse sanctus duodecim posuerit fun-
damenta, quod nisi distinctione accepert de fundamento fundamento, p. l. punctis
pali et de fundamento substituto seu secundario Paulum et Iohannem non recordabis.
Secundo loco induxit Petrus non potuisse ordinare Matthias, sic spiritu sancto
segregasse Paulum et Barnabam. Unde cum apostoli fuerint episcopi non memis-
ti me reperiisse in sacra scriptura ordinatos a Christo episcopos, cum in ultima
cena primum eos ordinaverit sacerdotes, quare et illud in Petrus referre possim
quod ad episcopatus ordinationem attamen, quod apostolatus officium a solo deo tributum
admitto, non intrum quod diuinum postularunt presidiu, sortes enim miserunt non vulgari
more sed ut sacer Dionysius testat, sors illa fuit spiritus sancti visibilis apparitio.
Unde locus ille pro primatu Petri facit, quod primatum ibi concessum executus est.
In diebus illis exurgens Petrus in medio fratrum regnabat. Sicut et de Saphira et
Ananias, sicut in excusatione apostolorum quod non essent multo repleti, sicut in refusione
et defensione coram consilio Iudeorum et aliis in actis apostolorum contenteris, ubi regnum
superiorum exercuit. Unde Matthias credo apostolm a deo factum et a sancto Pe-
tro episcopum ordinatum. Sic et de Paulo dudum recordari quod apostolatum a deo accepit,
abundanter enim labore alii sacerdoti. Sed ad tertium veniam quod videt magis
facere ad ipsitum inter alia per reue: patrem adducta, qui cooperatus est Petro ad
Galatam: z. Et dico Paulum non promulgasse ibi ius diuinum, sed narrasse factum quod
et Petrus in actis apostolorum Cornelius gentile fuisse est in fide instruere, et gentibus
in Antiochiam ubi presedit et similiter Rome, ubi tandem martyrio a Herone gestis
till coronatus est presul et doctor, simul cum Iudeis ad fidem querens et conuersus
tendis. Unde clare liquet Paulus factum rursum narrasse. Peterego quod sanctus Paulus
non meminit officij regimantis vel primatus praesidentis, sed executionis apostolatus,
secundum quem apostoli diversas sortiebant, priuicias, in quo et Petrus alii
apostolis equalis fuit secundum Anacleto can: in novo secundum Hieron: contra Jos
viii: et super epista ad Galatas secundum Cyprianum Epistola, 9. ad Corinthon papam lib: 4.
Qua de re sacra scriptura intelligenda est cum effectu ut aduertamus quando
de officio apostolatus loquat, et quando de regimine potestatis seu presidientis
non refert quod reue: pater adhuc negat me adduxisse ius diuinum pro primatu et
non dissoluisse auctoritates per eum inductas, quod idem dicere de eo, attamen
nullus ex sanctis patribus ita intellexit auctoritates per reueren: patrem in-
ductas ad negationem primatus Petri super alios, sicut ipse induxit. Contra
vero plurimam partem patres intelleguerunt auctoritates per me inductas loqui

Non est vero
dixit Hartius:

de primatu Petri. Unde circa illam p̄clusionē si aliquando acerbius et durus
quidē loquitur sum contra reuerendissimum patrem. nollem arbitremini in p̄sonam
sum dictum. sed causa ipsa que virtutē tam pregnans et necessaria miseri vide-
batur. ut verba aliqui acriorā essent videnta. In reliquis p̄clusionib: Eccianam
semper expiementū modestiā. unde et ego istam cōclusionē volo finire in p̄fita. q̄
reperem s. Petru primatū totius ecclesie a Christo tenuisse ex p̄missiōe et facta
Matth: 16. sicut intelligit Hiero: Ambro: Lypsi: et alii. ex nominatiōe q̄ prim⁹
nostratur Matth: 10. scđm glossam ibidē. Ex solutiōe tributi Matth: 17. vbi sol⁹
ipse fuit equiparatus Christo. scđm Auguet Ambi: Ex eo q̄ Christus rogauit
pro fide eius indefectibilis. et iussit eum firmare fratres Lu: 22. scđm Chrysostom⁹
et sancti Leonem. q̄ pastor. ouium Christi cōstitutus est Johannis vlti: scđm
Chrysostom⁹ et Grego: q̄ Christus ait ad Petru sequere me. non solū sc̄z genere
martyrii sed et ordine magisterij scđm Theophilu: q̄ solus iussus est Petrus
venire sup̄ mare ad Christū. vt sic mundus per mare designatus totus ei sub-
iectus scđm Bernharde Consil: ad Eugen: et per alta sup̄lus adducta reputo
conclusionē illam a tot s. patrib: et nouissime a concilio Constan: probatam esse
veram. nolo tamen inniti p̄prie prudentie paratus captivare intellectū meum
et in ih̄ et quibuscūq̄ alijs iudicio iudicium ordinandū sedi apostolice et aliorū
prudentium et honorū virorum.

Soli deo gloria.

Hora secunda Ab Martinus.

Cogimur adhucere coronidē q̄ egred: d. d. illuc̄ obiecta mea simul plurima
opposuit et rursus me iſidere coegerit et quanç id voluissim preterire. tñ ut or-
dinantis iudicib: p̄ omnia meam sententiā declarē paucis respondeo. Primum
opponebat q̄ Petrus priuata electioni Matthei exhortat̄ ap̄los et. Credo
aut̄ nec ipsi d. d. videt̄ per hoc p̄bari primatū Petri si Petrus predicit. cum
in sup̄sib: ipse misit responderit aliud esse ap̄latum et aliud administrationē
regiminiis. non recte ḡ dixit Petru sic p̄dicando exercuisse administrationē res
ḡmitinis: alsoquin et Stephanus erit primus et papa. q̄ et ipse predicauit et
multa fecit in populo. Et q̄ credit Matthei apostoli esse episcopū ordinariū a
Petro. sum content⁹ vt credat quidquid volet. ego non credo nisi prober. Itē
q̄ Petrus exercerit primatū in prouincia Ianiac et Saphire potest dici sed
nō probatur. nam suscitauit mortuos q̄ et alii apostoli fecerunt. Item q̄ excus-
sant apostolos ne viderent̄ esse ebr̄. nec hoc indiciū est primatus. cum ut dixi
egred: d. semper distinxerit primatū ab omnib: orgib: et administrationib: cōib: ces-
teris. Item q̄ Petrus ambulauit sup̄ mare et Bernhar: per mare interpretat̄
mundū concedo. sed nihil ad primatū. cum et nos calcare debeamus mundū.
Illiū libens transfeo de fidei indefectibilitate rogante Christo p̄missa. Quedo
enī fidem Petri nunq̄ cecidisse. et si ipse cecidit a fide. Tūc enī latro credit
fide Petri. q̄ Petrus negauit. vt Aug: ait. longe aliud est fides q̄ primatus.
Item et illud q̄ Petrus dedit staterem p̄ Christo et se in quo equipatus dicit
Christo. concedo. sed nihil ad primatū. Imo contra primatū. nam mox sequit̄
vt et Hierony: interpretatur ceteros apostolos tēlo offensos q̄ Petrum suspi-
carentur fore maiorem. ceperunt disputare quis esset maior. Ideo Christus
advocato parvulo compescuit eorum ambitioem et sic sequentia textus for-
tius pugnat contra primatum quam precedens pro primatu. illud Iohannis
ultimo q̄ soli Petro dictum est. Sequere me. interpretē Theophilu. sit in-
telligendum non modo de genere martyrii sed et ordine magisterij. nego The-
ophilum. cum q̄ Augustinus melius videatur sentire dicens sic. Sequere
me temporalia mala perferendo. et si Augustinus non diceret. ipse textus.

R. q

Evangelij cōsinceret. Exiit enim sermo inter discipulos qd̄ discipuli non morerentur cum audirent Christum dicente. si volo illum manere quid ad te tu me sequere. Ideo manifestissimum est qd̄ de genere martyrii et passionis imitationis ista intelligenda sit. Quare ego rogo d.d. omittat nova adducere et presentem ea que non faciunt ad rem. cum et ego possem inducere illud act: 8. vbi apostoli miserunt Petrum et Iohannem tandem inferiorē et act: 15. Jacobus sermonē Petrum et confusus maut et mutauit. sed nolui hec et similia inducere. cum iam ducū cōcesserim primatū honoris Petru. solumq; negauerim primatū potestatis super ceteros apostolos. Hec est em̄ illa psona. immo et primatus honoris quā dēns non res spicit. vt supius induxit. non aut illa psona pscatoris et paupertatis. vt ambros referente doctore exposuit. Hieron: em̄ melius de magnifica qualitate Paulum interpretat̄ qua pseudapti ad Galatas tandem ab auctoritate Petri subnertere voluerunt. sum em̄ cōtentus optime qd̄ d.d. suā positionē p̄ auctoritatē. Tū es p̄ trus. modo mea sententia ut in precedentib; dictū est eisdem et maiori: b: auctoritatib; et magis ad intentionē loquentibus confirmatione habeatur. referens bec queq; ad iudicium ut supra.

Ecclesiū.

Enreverend⁹ pater recludit hodie conclusa. et ea que velut accessoria et emblematata in cōclustione adiecit Coronide. repudiat ut principalia et adeo metamorphosis phosin curat. ut ignorē an in opponente vlt̄ r̄sidentem sit transformat⁹. ad rem brevib⁹. Numq; somnia illam p̄sequentiā Petrus predicauit qd̄ fuit p̄imus. Deīn crudelitate meā de Martibia imp̄bat et tñ rationē meā non dñlit Datus et ceteri apostoli fuerunt episcopi et non fuerunt ordinati a Christo nec seipso ordinauerūt quare nō nisi a Petro fuerunt ordinati quē Christus p̄stōr constitut⁹. quare mecum credat vel ac illud respondeat. De excusatione petri imponit mihi numq; cogitatū qd̄ primatū segauerim ab opib⁹ administrat̄ etiōis aliorū apostolorū. numq; fuit mentis mee. immo allegauit b. Gregor: alios episcopos vocatos in p̄tem sollicitudinis. nō in plenitudine p̄tatis. De Bern: super transiū Petri super mare. dicit nihil facere ad p̄matū. de quo miror quō dicere possit s. Bernh: legit. nō ex intentiō Bernbar: volunt̄ p̄bare ei hoc p̄matū Euhenii super alios. et totum mundū debere et esse subiectū. non sic alijs episcopis vel apostolis. De statere ex litera sequenti vult elicere oppositū. qd̄ tamen non fecit. sed Christus murmur ap̄lorum cōpescuit. At ego non meo capite. sed sanctoꝝ patrū verba sacre scripsit: accipio. nam ex hoc b. Ambrosius volunt̄ denotatū Petru relquias superiore futurū. qd̄ et Augustin⁹ questi⁹ Euāge: testatur expressissime. questo mihi non occurrit. quā nostro sensu non insinuat⁹ur. sed sanctis prib⁹. De fidei defecitabilitate transiū pater adducens tñ illud Augustini qd̄ fides quam Petrus negauit latro in cruce seruanit. et ego de illo dicto transeo. Sciat. tñ reverend⁹ pater qd̄ sanct: Lypsi: verbis Christi finit⁹ volunt nullas hereses Rome vel in alijs ecclesijs exortas. sicut p̄dile dixi qd̄ in Bo: sede fuerunt ducenti et z. pape. et tamen ante eoz amotionē nullus definitiue et sententiā ferend⁹ in fide errauerit. Ad Theophilū quē p̄ suo nuptu negat. sine altutis vel auctoritatib; vel rōnis induxit. miror qd̄ Ecclesiasticos pres̄ta contemnit. qui sophistis est admodum infensus. Augusti: induxit qui Theophilus non actuerait Chrm̄ loquutum de genere martyrii. sed doceat vbi Augustinus ordinē magisterii negauerit. cum ibidem tracta: z. 4. de Petro fateatur eum fuisse abundantiore gratia vnum cundemq; primū apostoli. Et in ep̄stola. i. 6z. in Bo: ecclesia inquit semp̄ apostolice cathedrie viguit prīcīs p̄pus. quare non meror get ut conclusionē nostra quā reputo veram. non defendam. suaq; adduxit de Petro misso in Samariā et per hoc primatū ab eo ablatum. quasi nesciamus aliquē mittere seipsum. ut filium dei a patre et a ses-

Ipsò missum non nouerit ista ventillari ceperunt. sed omnia dudū fuerint soluta
per Alpharū. Jobannē de tur: cre: et alios. q̄ si Petrus Jacobo cessit Hieros
solum in p̄lio. et loci et senectutis rōnem b̄is palmatū petro nō aufer. sed ut
videat aliquid facere tribuit p̄imatū honoris Petro. forte velut ambitoſo. cū
ex me audierit Cyprianū. Hiero:z Anacletū. apostolos equalis fuisse honoris
Ergo p̄imatū honoris reuerend⁹ pater tribuit Petro quem sancti patres ne-
gant. contra palmatū regimini negat Petro. quē concors sanctoz patrū sens-
tentia et concilij Constantie Petro tribuit. Desinat ergo o: gloriari se cōtra
tam sancti patres. p̄tra tam celebre cōcūlum se maiorib⁹ auctoritatib⁹ nū.
q̄ sepe ostenderim auctoritates p̄ eum inductas. primatū non negare alicuius
sancti patres sententia. Quare potius cū grecis sero sapientib⁹ velut de Troz
laniis dicunt tandem sapiat Roma: pontificem verum Christi vicariū. pūnum
in orbe tenere locum. sicut greci ipsi impato: patriarcha et primates hoc cons-
fessi sunt et obedientia fecerunt Roma. ecclie anno. i 4 3 9:22. Novembri. et
sic fiat pac in diebus nostris que omnia ut supra cōmīto sudito eorum. quo:ū
Interest et intererit. soli deo gloria.

¶ Non disperdent omnia ferme que loquuntur est egre:d.d. precipue illud Aug:
q̄ apostolice cathedre principatus viguit semp in ecclie Roma: si addicisset
et unum verbū scz p̄incipatus potestatis super omnes episcopos. et Bernbar:
credo torquere textum de ambulāte Petro super mare. cum sequentia manis
feste fidei tribuant ambulationē illam. non palmatū dicente Christo cū subs
mergeret Petr⁹ modice fides quare dubitasti. et q̄ cupit ut credam secū ap̄los
cereros fuisse ordinatos episcopos a Petro apostolo. modo non placet obles
qui. cum omnes fuerunt episcopi equaliter Petro. ut textus per. Petri Induct⁹
probat de Iuda. Et episcopatu eius accipit alter hec de isto.

¶ De episcopatu q̄ etiā Judas fuerit episcopus iuxta illud psal:z episcopatu
eius accipiat alter. dico episcopatu ibi usurpari pro ap̄latu et non pro ordine
episcopali. Nam apud plerosq; dubium est an Judas enī fuerit sacerdos. sed
hoc nihil ad rem. exiit tñ Judas bucella sumpta quare dum in cena Christus
ordinauerit discipulos sacerdotes Judas non fuit episcopus consecratus.
Cōmīto hec iudicanda vt alia,

De Purgatorio.

Contra nonam conclusionem argumenta Ecclesi⁹.

¶ Non solum apud Theologistas sed etiā in sacra scriptura. In sanctis p̄ibus
habeb⁹ q̄ vita hec presens sit status et termin⁹ merendi et demerendi. quare exp̄
istentes in purgatorio amplius merci nō posse et sic non maiore grām accipe
hoc ita esse. pbo p̄ Jerem:z 5. reddā eis scdm opa eoz. et scdm facta manū
eoz. Ita etiā Paulus ast omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi.
vt referat vniuersitq; ipsa corporis put⁹ gessit sine bonū sine malū. scientes ergo
timorē dei hoib⁹ suademus. Addo Hierony: ut gradatim descendā eo loco
ap̄lm intelligentē. hoc dicit inq̄ q̄dū in mundo possit pegrinamur a dñlo cō
uersatiōe bona id agamus vt ei in futuro placere possim⁹. nō vt quidā putane
q̄ posteaq; excesserit. nūce corp̄ ibi aliquid opantes p̄mtereamur. Idem facit
glossa ordinaria. Frustra ḡ hō post corp⁹ sibi hoc p̄mitit qđ hic compare ne
glexit. Ita etiā intellexit Ambro: solum facta corporis alibi p̄mitari. Ex quib⁹ ita
quæ cū grā augeat ex meritoroz residentia. et anie in purgatorio non poterūt alii
quid opari meritorie. ex allegatis nō poterit etiā in eis augeri grā. Subscripte
a p̄missime b. Aug: in Ench:c.i 0 9.2 1 1 0.2 repetit eadē vba p̄cipitaliter q̄st:z.
de. 8. dulcic̄ quest:z post m̄ta. Quocirca ait hic offici meritorū compas q̄ possit
post hanc vitā renulari quisplā vel grauari. nemo aut̄ se speret qđ hic neglexit.
cū obierit apud dñi p̄mereri. Cessat ḡ post mortē meritorū opis auctio. cessat
et gratie auctio meritis respondens.

Abarci:

Ecclesi⁹

Bartinus.

TOpposuit egred. d. duas diuine scripturam auctoritates et quattuor sanctorum patrum. Prima Hieremie. vbi deus dicit Reddam eis secundum opera eorum. miror sa- tis egred. d. qd hec et similia arbitretur contra me pugnare. cum ego in Beso- luto: io meo multo plures adduxerim in hanc formam et exposuerim quod nihil contra me pugnent. Aut eque contra purgatorii pugnant. cum em dicit: scriptura tota prius nihil habeat de purgatorio. sed omnia loquatur vel de inferno. vel celo volo hoc hac vna responsio ad omnes auctoritates respodisse. qd non fas- ciant ad propositum. sequenter et expōnes omnium patrum. nisi expresse meminerint purgatoriū. nā credibile est qd quādo tractant scripturas sanctas. sensum eiusa scripture sancte sequant. Ideoqz alijs rationibz auctoritatibus docent oportet animas esse certas. et non augeri eas incharitate.

Eccius.

Cum reuerendus pater plures se allegasse dicat auctoritates in resolutorio et exposuisse. vidimus. vidim⁹ quoqz glossam suam ad textū nihil facere. qd iam ostendemus. hoc quoqz nō accipim⁹ in sacra scriptura nihil habens de purga. qd dictum quidē Gregis et Picardis esset fauorabile. verū Christiane fides ad- ueram. vt recte meminist in resolutorio. sed ponamus solutionē suā vñtā ad actiem qua dicit adducra nihil facere ad propositū qd coctine respondit. Alius dicit vnumquęqz recepturū secundum qd in corpe gessit. dñs pater dicit hominē res eiپe etiam secundum qd in purgatorio gessit Augusti: dicit. Officē meritū hic cōs parari et dñs pater contradicit: etiā in purgatorio meriti compari. Hierony: dicit postqz e corpe excesserimus nihil nos pmerent apud dñm. d. pater contra dicit postqz e corpe excesserimus adhuc in purgatorio nos promerent. Ita de Ambrosio inducit iam illustriss: dñtationes. excellentie et pietatis vestre an p me inducta nihil faciat ad propositū que directe nihil dicit p m̄ p̄tienti. peto ergo qd vere soluat vel ostendat. quod ad propositum nihil faciat nec mereat quod et ego plures sum et adducturus auctoritates. vt manifestarum sit hoc non esse theologistarū. sed verorum theologorū.

Bartinus.

Ego qui credo fortiter. immo ausim dicere scio purgatoriū esse facile plus dñs in scripturis de eo fieri mentionē quēadmodū illud Dñchabeo inducit Greg: in dial: Nō remittit neqz in hoc seculo nec in futuro. voleat p̄tā quēdā remittit in purgatorio admittit et illud Dñchabeo: z. Sc̄tā est et salubris cogitatio p defunctis exoriare z. Sed hoc volo qd in vñtura scriptura non habeatur memoria purgatoriū. que posset stare in plenitudo et pluincere. nam et liber Dñchabeo:z cū non sit in canone. p fideliibz: potens est. Extra pertinaces nihil facit et dictū Grego: facillime elidit. qd neqz hic neqz in futuro p̄tē remittatur. I. nūc ideo nolo nihil suspiciorū fieri qd fauere Bohemis et grecis. hoc p̄o primo. Ad replicā: d. dñcā nihil aliud qd iam prius dixi. Idem em̄ repert. Ideo et dixi em̄ in sacrī lītis nihil haberi de purga. Ideo nō posse eas. (Idē r̄fido. neqz expōntes earū ad negotiū purgatoriū aptari. Reddis aut aut bonū bo- nis. aut malū malis post mortē. Reddis sunt qui in purgatorio sunt. de quibz: dicte auctoritates nō loquuntur. quibz neqz redditū est bonū neqz malum. et sic purgatoriū per mediū auctoratum semper transiū.

Eccius.

TQd se excusat. credere se et scire purgatoriū esse bene accepto et prius noui. sed qd negat in sacra scripturam purgatoriū p̄bart. hoc tanqz falsum et grecaniscū re- spuo. In proposito manēs. quāqz nec illud nec alia multo maiora p̄tra p̄terios et pertinaces quāqz possint. ut de Arrto et alijs p̄rib: At qd p̄terea illud dicat nō reperi in scriptura qd contra pertinacē cōvinci non possit. est oīno captiosum

et religione nostre aduersum. ¶ De libris **Hachabeor**, quos dicit facere professo
de libris sed non esse in canone, et hoc inquisit falsum est, quod eius apud hebreos in
canone non fuerint, tanque ecclesia recepit eos in canone vere primo Augustusti: libris
de ciuitate dei testat libris: 8. et sanctus Ipho: in suis decretis prostitutione insertis qua
ecclesia libros illos in canone recepit. Quod in suo proposito persistere vult reuerendus
pater allegata promis me non facere ad proprios que tanque de directo ei propriant. Primo enim
quod auctoritates illas respicere celum vel infernum non luntur. quod de directo faciunt
mentionem de statu merendi et demerendi. et hunc statum diffinunt morte terminis
naturae. Contra reue*n*propriter nullo sancto doctore innatus audet animab*n*a a corpore
existentib*n*: terminu*n* merendi progare, et merita purgatorio*n* in celo remunerari.
et apostolica clamat sententia solum remunerari opera que ho*n* in corpe gessit. quare
dicta in resolutione sua propriens sed tan*q*uis insufficiencia acceptare non potuit. vt
illas contrarie*n*tes pilus aperiat.

Urbartinus.

¶ Primum quod egredim dicit non ideo aliquid negandu*n* esse de scriptura. quod propriis
naces quin*di* non possint optime et verissime dicit. sed loquor ego de his principiis
qui nos nostra auctoritate et proprio iaculo producere possunt. Evidens enim est librum
Hachae propriter ad verum testa*n*: quod sanctus Hierocles: hebreu*n* proscripsit et
eos solos libros valere in intentione qui de canone sunt definiti sicut in hac sua
sententia receptus, facile non telo verbera beatum nisi fidelibus: persuadeamus.

¶ Secundo probat librum **Hachae** esse receptu*n* in canone, pretendit ad equiuocationem, et
facile recordabimur Salo quod ecclesia recipit hunc librum et hoc dixi. sed non potest
ecclesia plus tribuere auctoritas aut firmatis libro quod proprium habeat licet
et ceterorum patrum opuscula a probat et recipit. sed non ideo confirmat aut meliora
redit, transeo ergo ista que in multis dicuntur canon et canon.

¶ Tertio dicit auctoritates induc*n*tes directe facere mentionem de statu merendi
et canone morte terminari. ideo sicut prima quod nihil de purgatorio meminerunt,
sed tanque de celo et inferno. ideo moies ad celum non mere*n* moriens ad infernum non
meretur, et sic terminat utriusque status merendi, altoquin possit eisdem aucto*n*
ritatibus evidenter probari purgatorum.

¶ Quarto dicit me nullo auctore inniti*n* et progare tim merendi Itē merita purga*n*
tario*n* remunerari afferere, fateor, hoc enim feci ut disputarem*n* et audire meliora quod
ego nouerim. Ego enim nihil de purgatorio non nisi animas ibi passas suuandas
opibus et oribus: nisi patius humilitate doceri si que plura de ipso possunt tradi.
Quare apostolus prater me induc*n* quod solu*n* opera in corpe gesta remunerentur relative
ad purgatorium acceptu*n* est a domino dicit, quomodo iam domino non posse accipi, sed solu*n* ad celum
vel infernum, ista relatio si obseruet propriet quod non pugnet in me aut demonabit purga*n*:

Vnona Julij Ecclius.

¶ Primo cum dicit auctoritates induc*n*tes non intelligi de purgatorio placet
quod ad hoc quod meritu*n* solu*n* in hac vita quod purgatoriu*n* excludunt in hac vita. Deinde
certu*n* est Augustini Enchiridion: loqui erit de purgatorio quod ibide probat animas suuandas
fragili*n* vniuersitatem relenari. Et Hiero*n*: increpat eos qui putant animas exutas me*n*
reri, qui purgatoriu*n* assert **Estate** vlti: Quod vero dicit propriatione sua esse disputa*n*
tionem, quod non his de ea magna fiducia, miror plurimum, cum iam post annu*n* illam
veteranerit et magnifico titulo disputatione inscripsit hab nouos et veteres errores,
sediam quo*n* recet*io* theologorum nec stulto viriliter affirmat, ac precepit
eos theologistas noncupat, quod vero diuinis canonis equiuocatione, non patior, quod
Augusti: in illo li. 18. de ci:tel. eundem tim maxime in pucto aduersatio non potuit
equiuocare, discendo quod non fuerit in canone apud hebreos, sed apud ecclesiam.
Deinde exploratu*n* est, cum plura essent Eu*ang*elia scripta auctoritate ecclesie quatuor
tu*n* in canone recepta, et sic libros **Hachae**: receptos testatur prologus, tamen ab
ecclesia inter diuinorum voluminu*n* annotant historias. Sed melius ad rem,

¶ Quia se fundat in hoc quod purgatorii non sit in sacris litteris expressum, protra
quod est consilij Florentini decretum, quod et greci abnegato errore assumpserunt.
Deinde plures loci sacre scriptae sunt illud. Transiit per aquam et ignem et per-
duxisti nos in refrigerium. Illud Ecclesiastes. 4. de carcere et cathenis egressus
ad regnum. Illud David: dixit dominus. Esto consentiens et ne in carcere mis-
taris. amen dico tibi non exies inde, donec reddas nouissimum quadrante. Ubi
per carcerem intelligit locum purgatorio. ex quo homo non liberatur nisi plene
satissimetur, sicut interpretat beatus Gregorius: in loco residente super Lucam. Batio
tamen Gregorius: quia reassumit beatus Bernhardus: 66. super Canticles est valida,
quod Christus innuat aliqua peccata remittentur futuro seculo, sed apertissimus textus
est prima ad Corinthus: 3. Si culus opus afferit deperimentum patietur, ipse autem saluus
erit, sic tamen quasi per ignem. Et dies domini declarabitur, quod in igne reuelabitur
Et vniuersitatem opus quale sit ignis probabit. et ubi de stipula, feno et ceteris
Ambro: dicit apostoli expresse loquutus de purgatorio. Idem testatur glossa:
Interlinearis glossa quocumque ordinaria. subscriptus beatus Hieronimus: lib: 2. contra
Iouinianum: beatus quocumque Gregorius: de purgatorio accipit quod et beatus Bernhardus
super Canticles facit, et ne quis obiectat mihi Augustinus: in encyclia: 67. qui et de
igne presentis seculi verba illa posse intelligi ait, legat eundem completus hoc dicat
et quiescat: 2. de: 8. Dulcissima questio: et reperiens Augustinus: illa verba apostoli sicut
sunt manifestissima accipere quocumque de purgatorio. Quare nedum in libris Dasci
chabeo, quod utique ecclesie sufficeret, sed et in aliis scripturis purgatorii afferuntur
nisi Gregorius. Ambro: Augustinus: Hieronimus: Bernhardus: sicut de numero theologorum
taxat, nescio altoquin quod reverendus pater possit fateri se licere esse purgatorii.
cum littere sacre scripsit: ita valde vellet innisi, et cum clarissimi: sicut scripture testimoniis
ista pro neotericis theologis. ipse nec unum locum in scriptura assignare pos-
terit ubi merita vel gratia in purgandis augeri afferat, cum contra sapientem dicat
Ecclesiastes: 11. et si ceciderit lignum ad Austrum aut Aquilonem, ad locum ubi cecidit
derit ibi erit glossa ordinaria: locum quem hic tibi preparaverunt tunc habebitis. quod
in domo patris mei, ait Christus, mansiones multe sunt, certa mansio morienti
deputata, ultra quam suis meritis in purgatorio ascendere nequit. Sic damas: lib: 2. c. 4. testatur. Scire autem oportet quod hoc est in hominibus mors, quod in ange-
lis casus, et declarat hoc quo ad terminum merendi. Sic sapientis Ecclesiastes: 9
Quid quid potest manus tua instanter operare, sicut ad illum sensum allegavit
deutodus ille et dignus Ecclesie minister, Johannes Capistranus. Ita hoc apostolus
dicit ad Galatas: 6. Nolite errare deo non irride, quod enim hoc seminaverit, hec et metet
quoniam qui seminat in carne sua de carne metent corruptionem, bonum autem faci-
entes non deficiamus, ergo tempus habentes operemur bonum ad omnes, glossa
quod homo seminaverit secundum psalmi vite labore. Non ergo in purgatorio seminant
merita, sed in psalmi vita quod et Chrysostomus: confirmat per illud Iohannes: 9. me operari
oportet opera eius qui misit me, donec est dies, venit enim nos qui nemo operari potest.
Dies ait Chrysostomus: huius vita Ideo Augustinus: hostiis non debet operari dum
viam ne per noctem fueriamur. Accedat testis etiam b. Ambro: volens
apostolum loqui de tempore psalmi vite nobis concessisse, ut iuste conuersemur. Quare
egregius psalmus ait psalmi: 103. Extulit homo ad opus suum et ad operationem
suam usque ad vesperam. Postremo expressa est illa Augustini: sententia preter suis
perius allegata, ubi tamquam purgatorii meminit, sententia est eius cap: 3. de fide
ad Petrum: tempus adquirendi vitam eternam in ista terra vita deus hominibus
dedit. Hieronimus: quocumque lib: 3. super illud ad Galatas: 6. Unusquisque onus suum portat
bit, ostendit quod homines merita suis suent in hac vita, sed vocantiam tribus
nam quod sit in morte, tunc nec Job, nec Noe nec Daniel possint stare pro quo
qua. sed unusquisque portabat onus suum, nam ut pulchre b. Bernhardus: docet.
In cuiuscumque hominis morte particulariter fiet de eo in mortuus, quod fieri non posset si adhuc

terminū haberet merita sua in purgatorio cumulandi. et gratiā augēdi. q̄ ut p̄
Prop̄: Zachari: inquit adequabit gratiā gratie. gratiā glorie recederet in pros
portione ad gratiā fidei. q̄ si etiā testimonia illa nō essent ita clara. que tñ sunt
aḡtissima. hoc vñū deberet reuerendū patrē in p̄posito absterrere. q̄ theolog⁹
ab ilq̄ theologico fundamento. p̄ suo arbitrio non existens iudicet. nec iudicis
assessor: anima: exerantib: terminū merendi vult. plongare. quare quo ad istam
priculam concludendū videtur animas in purgatorio satis pati et purgari a
delictis. sed matorem gratiam non mereri.

¶ De scđo principali quo negat anias in purgatorio esse certas de salute. hoc
iterum arbitrio: nulla sacre scripture auctoritate fundatum. In presenta tamē
q̄ sint certe de salute adduco illud Apoca: 5. Vidi in dextra sedentis supra
thronū r̄. Et nemo inuenit⁹ est dignus aperire librum nec in celo nec in terra nec
sub̄ terram. In inferno indubitate nulla est dignitas librum ap̄sendi. quare
de purgatorio loqu⁹. in quo erā sunt alq̄i sancti viri miraculis coiſcantes.
sicut de sancto Paschasio testal b. Grego. 4. dialo: et historia de sancte Ses
nerino Colomensi episcopo. natione tamē Suevo: Illud idem assert⁹ r̄ infra ⁊
omnes cantabant in celo. in terra et subterrā. Sed de salute quasi despe
rantes non cantant. quare eo ipso q̄ sacra anima tantū ibi esse assert⁹ animas
certas de salute affirmat. Preterea in can: misse. vbi pro defunctis in purgatorio
oratur. ita dicimus. Demento dñe famulorū tuorū qui nos p̄cesserunt cum
signo fidei ⁊ dormiūt in somno pacis r̄. Ipsi⁹ r̄ omib: in Christo quiescentib:
Siergo tuta sacratissimū missē canonē anime quiescat in Christo. quō possunt
esse in tali turbatione ⁊ horrore quasi desperationis. sicut declarat reuerendus p̄f
in suo resolutio: concluſi. 4. vſq; ad. 20. non em̄ video quō in tali horrore tres
more. turbatione. et quasi desperatione. que om̄ia maxima dicitur inquietudine
anime purgande possint dici dormire in somno pacis. q̄ predicta omnia paci
aduersent⁹. Sed tunc a veris Christianis recte censibus in pace quiescere dū
secure expectant terminū sue purgationis. hec sunt p̄sim que me mouerunt. et
hodie mouet ad dissentendū re: p̄f parat⁹ tñ stare iudicio ⁊ informatio: alto:.

A Martinus.

¶ Tria p̄ ordinem Egre:d. d. copiosissime contra me p̄sequunt⁹ est. Psalmū cas
nonē scripture cōprehendere libros Machabeoꝝ. deinde purgatorū probare
etiam alijs locis scripture. tertio conatus ostendere animas esse certas de sa
lute sua. Respondeo. de p̄mis duobus nulla est inter me et distinctionem suam
cōtrauersia. ideo non erat necesse tot auctoritates colligere ac eam rem quam
forte cōstantius affirmoꝝ ipse. vt qui me sc̄re p̄fessus sim esse purgatorium.
sed hic vertitur Scopus an posset probare anias in purgatorio mereri ⁊ gra
tiam in eis augeri. tamen tranſeamus per ordinem.

¶ Primo dixit auctoritatib: heri adductis status meritū solum in hac vita. q̄
excludi in futura vita. qd ipse intelligit purgatorū. ⁊ sic aptat auctoritates ad
purgatoriū. ego aut̄ concedo de futura vita vel inferni vel celo. Adduxit etiam
August. in encl: loquentē de purga: et Hierony. increpantem eos qui exutas
animas mereri assertant⁹. vtrūq̄ concedo. me etiam reprehendit q̄ dixerim me
disputare hanc p̄positionem quasi non habens fiduciam de ea. qn̄ magnifico
titulo scripterim tria notorū ⁊ veteres errores me disputatuz. sententia recens
torū nec sc̄lto virilissimē affirmarim ac cōtemptim eos theologistas noiarim.
dico sicut heri dixi me adhuc nihil sc̄re de negotio animarum ⁊ purgatoriū ⁊ hoc
appellem errorem. qd quidā audēt assertere qd ignorant. ⁊ opiniones patrum
vt beati Thome Bonauen: et similū quas ipsi nō assuerūt. ipsi tñq̄ certos
articulos fidel pronunciant. hos ego appello theologitas et non theologos.
Opiniones tractari debet in scholis: in populu p̄dicari vba ⁊ opa dei. Psal. 8.
Tellenarrat ḡlam del. r̄. Non ergo ego daimno opiniones optimox p̄me.

sed resisto fabris illis qui ex opinionibus hominum nobis constant articulos
fidei. qd non est boni theologi officium. Qd canonem ego equiuocauerim contra
August: lib: 8. c: 26. coegerit me diuus Hiero: Item Eusebi: in histo: eccl: recet
sens et antiquorum auctoritates. ideo stat equiuocatio. cum aliter August: aliter
Hiero: de antiquiorib: de canone sentiunt et p cōsequens nullum robur argu-
menti in presentione relictum est. an prologus Hieronymi inter diuina volumina
libros Dachabe: enumeret non memini Translato illud qd quattuor Euāngeli
auctoratae ecclesie recepta sunt. hec em erit alta materia. Post hoc dicit cōtra
conclūm Floren: esse qd purgatoriu non sit in scriptura expressum. Rifico con-
cilium non potest facere de scriptura esse qd non est de scriptura natura sua. sis-
cut nec ecclesia potuit facere Euāngelia. etiam si approbavit Euāngelia. Quas
re videamus auctoritates. Primo illam Psal: 65. Translatus per ignem et
aquam. Rifico non valet ad purgatoriu. loquuntur de p̄secutionib: sanctoꝝ sicut
in multis alijs locis psal: 16. Igne me examinasti. Item 25. Ure renes meos
et cor meum et. Perri. 1. Modicum si nunc oportet contristari in varijs tens-
cationib: ut probatio fidelis vestre multo sit preciosior: auro qd per ignem pro-
batur. Et breuiter tropus est iste vulgatissimus scripture. Per ignem et aquā
intelligi tribulationes. ideo nimis heret in literis et syllabis. qd nihil imponit
d. d. qui ignem pro purgatorio accipit. Item et illud eccl: qd aliquis de car-
cere et carbenis. egreditur ad regnum. Satis est clarus textus de vanitate huic
mundi disputantis. qd casu vertente ls qui nunc seruus est fit rex. et qui rex est
fit seruus. his et similibus auctoritatib: si contra negantes pugnaremus nihil
nulli lucubrium de nobis et ecclesia aduersarijs faceremus. quāq; ego libentissi
me omnia hec admitto et si qua sunt similia. Tale et illud est Matth: 5. Esto
consentiens aduersa: tuo ne tradat te tortoꝝ r̄z. ubi per carcere dicit intelligi
per Ambrosiu locū purgatorij. libenter admitto. sed qd alij patres in dis-
uersum exposuerūt. praeferunt Augustinū de inferno et nunq; egressuro exponit.
sit auctoritas dubia. fidelibus suadens resistens non conuincēs. Ut id taceam
qd textus cōsequentia ne patiatur quidem de purgatorio intelligi. dicit enim de
consentiente aduersario et dissentiente: volens dissentientē damnabiliter et cons-
tra Christi preceptum peccare. que pertinent ad infernum non ad purgatoriu.
Bationem Grego: cōsentiente Bernardo. dicit esse validam qd Deus remittit
aliqua peccata in futuro. Respondeo verum est apud fideles. sed inualidam
apud resistentes. Post hec dicit esse apertissimū textum p̄ima Corinth: 3. si calus.
ipse saluabitur. sic tamen quasi per ignem et Ambro. et Hierony: glossa ordit
et interliniare. Grego: Bernar: intellexisse apostolum de purgatorio. licet
Augusti: alibi de p̄tis seculi. igne eadem verba posse intelligi dicit. Respon-
deo adeo non est apertissimū h̄c textus ut ego hodie fatear cum multa excusserim
me adhuc nescire germanum sensum Pauli. ita variantibus Interpretibus.
quāq; pro me libens admittam de purgatorio. verum cum apostolus apers-
tissime dicit Opus vniuersius per ignem p̄bari. In quo igne dicit renelanda
diem dicit. que declarat vniꝝ entusis opus. vt sunt apta verba. meo tenui iudicio
videtur loqui de igne flagrationis et extremi iudicij. Biut ut August: tropus
logice de igne p̄secutiōis p̄alis. qua maxime p̄batur fides et fidei doctrina.
et quecūq; super hec edificant. Quare adhac nihil habeo ex sacris literis ma-
nifestum de purgato: qd in contentione valeat. Non ergo beatissi: patres de
nūero theologistarū habeo. qd purgatoriu cū eis confiteor. nec ipsi opiniones
et ignorantias suas de statu animarū p̄o articulis sanxerūt sicut faciunt the-
ologiste. Stratur dñs doct: quomodo possim scire esse purgatorū. et ego nec
p̄nū locum habeā p̄ me in script: cū hec ut dicit clarissi: scripture testimonia p̄
neotericis theologis facere putet. Respondeo non est necesse confiteri qua via
queritur purgatoriu vel quecūq;. Deinde hec testimonia clarissi: p̄o purga-

torio sunt adducta non pro statu animarum in purgato: Jam sìla auctoritas Ecclesi: i. in quoēc loco ceciderit lignum sine ad Austrum sine ad Aquilonem ibi erit. vbi glossa ordina: intelligit locum quem hic tibi preparaueris habebis. nescio quo ingenio ad propositum ducatur Si enim per locum preparatum et humidum intelligit purgato: i. manendum erit in eternum in purgatorio. si autem intelligit q̄ si hic preparaueris. i. merueris tunc non facit ad auctoritatem Ecclesi: Qui nihil de morte loquitur. sed de morte hominis. Transeo illud q̄ Christus dicit. In domo patris sui esse multas mansio: et q̄ certa mansio morienti deputatur ultra quam ascendere nequit. totum pro me est. Scio q̄ vnicuiq̄ mansio deputatur post mortem. sed non statim peruenit ad mansionem post mortem. nisi mansionem iterum pro purgato: accipiat. et sic morientes ab eterno regno excludit. Item et illud Damasi: hoc hominibus mors qd̄ angelis casus. Respondeo si ergo post mortem ceciderit in purgatoriorum sequitur q̄ in eternum purgabitur. aut oportet Damasi sicut et omnia precedentia intelligi de duabus ultimis mansionibus damnatio:is et beatitudinis et non de purgatorio. Ita et illa Ecclesiast: 9. quocumq; poterit manus tua instanter operare q̄ nec ratio nec sensus apud inferos est quo tu properas. Si de purgatorio intelligit. iterum purgatorii erit infernus. Ergo solum de inferno citra memoriam purgatorii loquitur. Johannem Capistra. libenter admisso. sed extra contentionem. Jam q̄ apostolum Gala: 6. dicit contra nos stram sententia loqui que homo seminauerit in carne hec metet et illud Jobānis. 8. Uenit nos quando nemo poterit operari qd̄ Ambro: de presentis temporis vita. exponit quomodo meremur. clarum est q̄ nihil facit ad rem. apostolus em̄ non de purgatorio. sed de extremo iudicio loquitur et Christus per noctem salva tamen reverentia Chrysosto: intelligit infidelitate. vi clarum est ex proximo textu quam diu ego in mundo sum tandem lux sum mundi volens q̄ extra fidem Christi nemo possit bene operari. tamen Chrysosto: admisso. q̄ respicit ad extremum iudicium. Auctoritas. psal: 102. Exhibit homo ad opus suum usq; ad vesperam permittit trahi figuratio sensu ad vitam et mortem hominis. sed genuino sensu et qui pugnet in contentione loquitur de admirabilis dispositione dei. q̄ hominē ita disposuerit q̄ hō exeat ad vesperam diei naturalis ad operationes suas et Augusti: recte sentit capt: 3. de fide ad Petrum tempus adquerendū vitam eternam esse datum hominibus tamen in ista vita. quia vt dixi semper ad futuram vitam respiciunt non ad purgatorium. Et Hiero: super Gala. 6. Unusquisq; portabit onus suum rē. et bene ostendit q̄ homines meritis suis inueniunt in hac vita. sed vocari ante tribunal. quod sit in more tunc nec Job nec Daniel possunt stare pro quoq;. Respondeo qd̄ auctoritas est robustissima contra eger: d. q̄ si verum est boiem in morte vocari ante tribunal. et tunc nec Job nec Daniel possunt stare. frustra orat ecclesia pro mortuis. et sic negatur purgatorii. Quare de tribunali nouissimo loquitur Hierony: post finitū purgatorii. Bernhardū etiam induxit q̄ in hominē morte agatur particolare iudicium. qd̄ non fieret si haberet terminū adhuc merendi. Respondeo quidquid sit de particula iudicio cōsequētia non valet. Transeo auctoritatem Zacharie adequabilē grām gratie. q̄ tropologico et bono sensu exponitur. sed non proprio. In fine hui⁹ articulū dicit etiam si non essent tam clara hec testimonia. hoc tamen deberet me abstergere theologum q̄ sic absq; fundamento p̄ meo arbitrio cum nec iudex. nec assessor fuerit et tamen animabus exentiibus terminū prorogarim merendi. Item retroque in ipsum d. d. cum nec ipse iudex nec assessor fuerit et tamen animabus certum statum iuxta opiniones suas definit absq; fundamento. presentim cum id nolit esse q̄ opinis Onem dumtaxat (quod libertissime tolerarem) sed certam scientiam.

Hora scda continua:disputatio p eundem.d. Bartini
qui dixit se declaraturum recte et candide
de scripturis sentire.

¶ Et quia mea sententia non satis intellecta viderur egred: d. doctor quantum possum agitus me expono. qd scripture & sancti patres antiqui in suis sententijs respiciunt futuram vitam. qua vel falso vel dānantur anime. nihil de purgatorio interim cogitantes. Ideo multe ille auctoritates que ab negant statu merendi post hanc vitam. non pertinent ad purgatorij. qd si adhuc non intelligitur. singulat purgatorium nullū esse. sicut non sunt eius cogitationes in mentibus eorum. tunc adhuc stabunt et vere erunt omnes auctoritates inducere. qd ante mortem est vita merendi. Deinde non sic de meritis loquitur animarū in purgatione. qd aliquid operantur. sed qd recipientia gratia ampliorē. cum apud omnes constet culpam nō remitti. etiam ventalem sine augmentatione gratie. et in purgatorio culpas remitti scribat diuus Gregorius in dialogo:ū. 4. Et recitat dist:z. c. qualis Sic tamen hoc afferor. ut p opinione habeam. immo ut fatear p ignorantia. Soli deo credo cognitionē esse statum animarū in purgatorio.

¶ Ad tertium principale de scientia salutis earū. vbi induxit primo Apocalyp: quintum cap: p nemo inuenient est nec in celo nec in terra nec subtus terram. qui dignus esset a pte libri. volens & subtus terrā intelligere purgatorium. vt in quo et aliqui s. viri fuerint. sicut Paschalias & Seuerinus. Dico qd hec glossa auctoritatē nō habet. Ideo eadē facilitate cōtemnit qua pbatur. Fateor quidem sanctos in purgatorio fuisse. immo nullū in purgatorio esse nisi sanctū. Posset ergo contentiosus dicere subtus terram esse idem qd infernus. vel quoclibet aliud. vt qd nec demones. nec hoies. nec angeli possint a pte librum. sicut dicit trina rex machinacolere deum. Et apud apklam tam celestia qd terrestria & inferna genu flectere. Si quidē et demones tremiscunt. immo ut in eodem libro modus est. Subtus terrā. sc̄at etiā mortuos. vt dicit in alio capitulo. Terra dedit mortuos suos & infernus dedit mor: suos. Qd aut sequenter inducit oīs cantabant in celo & in terra et subtus terram. desperantes autem non cantare posse. Respondeo nō dixi anias desperare vñq;. sed qd vna ecclie sententia eas demelit pena inferorū et purgatoriū. dixi eas similes esse desperatis. quod legitur in hac vita quida tentati fuisse desperationē ut in psalterio in multis locis. Ne auertas faciem tuā a me. et assimulabor descendenterib; in lacum. Deinde cantare dico non semper est letari et gaudere. immo canticū nonū. est canticū crucis. hoc est laudare & portare deū in medijs tribulationib;. atq; adeo in morte. Quod tertio adduxit can: missa vbi p defunctis orantes dicimus. Dormiunt in somno pacis et quiescunt in Christo. Non videt ut dicit quō possint dicidors mire in somno pacis si sunt in tali turbatiōe. tremore et inquietudine maxia ideo interpretans hanc quietem pacis. dicit qd exspectat secure terminū sue purgationis. Bildeo non satisfacit michi hec glossa. et idem p idem pbatur. nā esse eos inquietos pbatur id qd sequit in canone. Ipsi dñe & omnib; in Christo quis escentib; locum refrigerij lucis et pacis indulget. et illud qd omnes oramus. Bequē eternam dona eis dñe. Item dona eis pacem qd non potest intelligi dona eis exspectare secure terminū sue purgationis qd d. d. Interpretatus est esse pacem. Reculns qd meo iudicio requiescant in pace quo ad corpus. Dormire eis in sacris literis in pace. significat quiescere in sepulchro. et sic patet. qd egred: d. d. non pbant scientiam salutis eorū. immo quodāmodo tollit penas purgatoriū dum eis tribuit pacem.

Eccius.

¶ Quia nobis p̄stitutū est arctum temp⁹ banc materiā hodie statendi. ut p̄s qualitate materie solutiones nihil refutare non possim. et alia puncta purga-

forti attingere paucula quedā afferā, ut facile agnoscat vitasse reueren: patre
materie nostre medullā & diuerticula quesimisse. Unde primo cum August: in
duxisset Omne meritū hic compas. et qd nemo speret qd hic neglexit cum obies
rit apud deum pmereri. similiter et Hierony: dicit se vt rūch concedere. sed que
tunc est ista obstinatio. si Augustinū concederet Omne meritum hic compari. ve
dicat gratiā in animab: etiam in purgatorio angeri neq; valet in p̄stia collyriū
saum ad offes auctoritates. quas dicit non loqui de purgatorio. Nam beat⁹
August: illud idem dixit cum de animab: in purga: tractaret & in Ench: et in
libro de cura p̄ mortuis agenda c.1. Nam post mortem non possumus agere
qd prodest. sed recipere e qd egimus. in banc em̄ inciderat August: difficultatē.
quō sustragia mortuis pdesse possunt. qz nihil merent⁹. recurrat ad hoc vt in
vita meruerint qd eis post mortem pdesse. quare frustra nitebat me instruere
de sensu suo. quē satis bene accepti. nec p̄suasioncula sua quidq; momenti habeb⁹
apud Christianū. qz ventalia nō remittant sine augmento grē. probet hoc Re:
pater. nulla auctoritate hoc est fulcītum. Imo est falsum. cum p̄ctū veniale dei
offensam non faciat ex dei misericordia. non opus est noua gratia in eius deles
tione. sed sufficit qz aliquis pro eo satis patias. Qd vero secūdo loco excusat se
de errore. qz nō video vñā literam adductā p̄ dñm patre p̄ sua noua doctrina.
ideo merito debet reputari. suspecta. cum rectio:ū theologorū sententia tot
sacre scrīp: & sanctoz patrū ntaꝝ auctoritatib: nec hoc excusat qz aliquib: im̄
ponit facere opiniones Thome. vel Scotti sunt articolos fidei. de quo nihil
non constat. Ego non Thomā vel Scottū sed clarissime ecclesie lumina. cū sacra
scriptura adduxi. viderit ipse quos Theologistas incuset. Tertio ad August:
dicit de libris Machabeo: fortiorē opponendo beatū Hiero: At Hiero: nullib: i
negat libros Machabeoz apud ecclesiam esse de canone biblie. quin in proloz
go hoc plāter afferit. fuisse annotatū inter diuinoz voluminū historias. quare
opusculis sanctoz p̄m in can: Romana. 15. dicit: non debuit equiparari. cum
vero ei opposuerit de concilio Floren: respondet concilii nō posse facere alia
quid esse de scriptura qd non sit. hoc quide verū. sed quid hoc est consilium tam
laudabile tanta temeritate p̄tinare. vt hoc absurdum decernat. Cum vero
doctiss: fuerint in eo concilio viri malo credere concilio. qz a spū sancto regitur
quā dñs Luther. non qz consilium faciat aliquid de scriptura qd non sit. sed qz
credat consilium melius habere. invenit intelligentia scripturaz decernēdo hoc
esse de scriptura qd in scriptura regitur. Euānida est sua excusatio posse repr̄s
sem̄ expositionē. ita qz textus allegatus non valcat in p̄tentio:ē cōtra p̄tinaz
ces. nam illud esset oīm hereticoz latibulaz. qui sem̄ aliquē expositionis fucū
possent afferre. quib: p̄tenderent catholicas veritates in scriptura sacra nō esse
expressas. Ita hodie adhuc perfidi Arrij duraret heresis qz homousia ex sacris
literis tam expresse p̄bari non posset. quin in p̄tentio:ē p̄tinaz qualib: fuso
non euaderet. Similiter bene nouimus ecclesia non posse facere Euāngelia:
tamen ecclesia facit vt relictis Nicodemi: Bartolo: Thome zalioz Euāngelaz
lijs quattuor duntaxat indubitate fidem adh̄beamus. In quo ecclesia iudicio
standū est in Euāngelio: & acceptatio:ē. ita & in sacraz scripturaz intelligentia.
et expositione Dōro assumus auctoritates per me inductas ab initio voluit
preter necessitatē hoc factū. qz et ipse crederet purga: esse. non meminist qz ex tot
auctoritatib: terminū merendi in presenti vita statuentib: voluit se euoluere.
qz purgatoriū ex sacris literis non p̄baretur. qd dictū ne Picardi et alij schis
matici p̄ se arriperent. qui non scilicet purga: esse. sicut d. pater. merito fnerat
a me confutandū. dimisiss aliquib: duos saltē cōspiciamus locos. Matthel. 5.
Noluit qz carcerem intelligi purgatoriū. qz & August: qd minime me latebat
qz carcerem infernū intelligit. Addo ultra dñm patre Chrysost: intelligere pres
sentem vltam. sed rectio:ē esse Ambrosij sententia. vel saltem non p̄temendā.

qui p carcerem purga! intelligit, verba Christi h[oc] indicant debere illum solu[n]tere v[er]o ad nouissimum doctrant[ur], sed in inferno nulla est solutio, sicut nulla est redemptio. Nec fucus additus ad Amb[ro]siū expositionē refellere potest, q[uod] in carcere trudendus peccauerit mortaliter. Quoniam et ppter peccata venialia et p[ro]pter peccata mortalia tamen contrita, in purgatorio puniuntur quod ex Macha beis accipimus dum inquit. Sancta et salubris est ergo cogitatio p[ro] defunctis exhortat a peccatis soluantur, h[ic] enim qui occisi fuerant et pro quibus Judas Macha: oblationes fecit, peccauerant mortaliter p[ro]pter spolia idō[rum] ihu[is] credantur penituisse in ipsa cede, iuxta glossam ordinis ibidem, et illud Psal: Cum occideret eos querebant eum. Q[uod] Quarto dum apertissimum Pauli apostoli locum prima ad Corintiū, adduxisset quod August: Ambro: Hiero: Grego: Bernhar: Isidoriū cum glossa ordina: intelligunt de igne purgatorij fatetur reuerendus pater se germanū sensum huius loci non habere, ideo contemptis tot patribus nouam arruit sententiam apostolum loqui de igne conflagrationis, q[uod] apostolus meminerit dies domini, et q[uod] vniuersitatem opus ignis probabit. Ego qui semper audiui antiquioribus maxime sanctis credi debere, sanctorū patrum exoscular sententiā, et nouam illam glossam, et verba domini Lutheri non accipio, nisi probet sacre scripturae auctoritate. Nec suuant ea que ponderat in presentia, que et sancti patres bene legerunt. Quās uts est peculariter dies iudicii extreimi dies domini dicatur, ut Bernb: quoq[ue] meminit, tñ in culisq[ue] homis more cum iudicium sit dies dñi dici potest, neq[ue] tam eracta et captiosa accipiat distributionē vt sophiste facere solent in vobula vniū culisq[ue]. Sed de his accipiat qui stipulā lignum et fenum supeditata rūt, sicut et August: complicat distributionē Johannis primo. Illuat omnē hominē venit in hunc mun: Unde inuita est apostolica sententia eos qui superfundamentū edificant lignum, fenum, stipulā saluos fieri, sed p[ro] lignem purgationis, vt sic nullū malum maneat impunitū. Ad illud Ecclesiastes de casu ligni respōdet. Si loquā de purga: sic p[ro]bari perpetuo animā manere in purpato: Dico optime sensisse glossam per lignum intelligi hoiem, hinc et Ezechielis, 31, rōnalem creaturā fecit. Omne lignum paradisi r[ec]tum, et p[ro] casum mortis. Ne tamē sequi ideo p[ro]ptero remanere in purgatorio, sed vt egregie exponit beatus Hiero: per Austrū bonum, per Aquilonē malū et damnationē fecare, quare sapiens non loca illa intellexit, sed statim q[uod] in casu vel est bonus, et ita p[ro]seuerabit sine augmento gratiae ob peccatorū deletionem. si est malus perdurabit malignus, De mansione apud Johannē dixit statim post mortem certam anie deputatā mansionē, quā g[ener]e erit certa siat accessio matoris gratiae. Nam tunc necessario acceder altius: mansio, consecrariū quoq[ue] esset eū qui ad purgatorij descendēret cum plurib[us] ventib[us] melius habere q[uod] descendantē cum paucis, v[er]o morientē cum nullis, q[uod] matoris fieret ei gratiae accessio ad plurimum ventaliū deletionem. Addo q[uod] nōxliū et damnabilis esset orare p[ro] mortuis, et plus p[ro]dieret eis si in p[ro]nis purga: perdurarent p[ro]pter matoris gratiae accessionē, sicut alscubi scripsit res uerendū pater. Ania: alscensis suffragani liberatam intus beari q[uod] si per se in purgatorio satis pateretur. Quod est non solum contra sacram scripturam, Sancta g[ener]e et salubris cogitatio r[ec]tum, sed et contra obseruantia et pietate totius ecclesie quā mortuus imparit debemus, vt b. August: pulcherrime lib: de cura p[ro] mortuagenda et li: Enchir: explanat. Ad Damascenū porro respondit eū non loqui de purga: q[uod] sic perpetuo durarent in purga: et ego sentio nec Damascenū nec alias auctoritates sonare de purgatorio, q[uod] alloquin mihi obessent, et d[omi]no patri p[ro]dierent, at cum de presenti loquā vita in qua terminū ponant merendi et demerendi non potest porrigi tempus merendi ultra terminū constitutū, scz moris, quare non aliām accipio expositionē q[uod] aucto: ipse velet qui

de termino merendi in loco allegato loquitur. Ita et de alios dicere possum.
neq; simili obiurgatione increpart possum. sicut reuerendus pater. qd auctoritate
sanctorum patrum et sacre scripture cursum et merendi terminum cum moris
te finiam. ipse aut nulla fulcitus sacre scripture auctoritate. eis terminum por-
rigit et prorogat contra Augusti: et contra Hierony: quavis sue sit modestie
ut hanc dicat sententiam suam. esse opinionem sed tunc non debuit oppositam
vocare errorem. De auctoritate Hieronymi conatus est eam in me retorquere. nec
Noe nec Job nec Daniel stare pro quoq; post mortem. quia ibi de extremo
loquatur iudicio. qd tamen ex litera non conuictus. Non solum enim in extremo
iudicio. sed statim etiam post mortem unusquisque onus suum portabit. Pos-
stremo ad aliam accedens particulam. Respondit ad illud. Apocalyp: q per
subterrām intelligatur infernus. At tunc sequens de cantico stare nequit. qz
demones et damnati non cantant. sed blasphemant et culant. Quare per Sub-
terrām necessario purgatorū et non inferos intelligere potest. quavis non nes-
gem in sacra scripturā etiam demonum fieri mentionē in inferis in apostolo ces-
lestia terrestria. sed hoc nihil ap. Thomibum. Apporauit autem glossam suā
per illo verbo cantat. qz sit crucem portare et in tribulationibus deum laudare
quam glossam vera domino patre hoc loco dictam. ea facilitate contemno. Ims
mo Johannes non patitur sic se exponi qz inquit cantabunt in celo. in terra.
modo in celo non portant crucem. nec in tribulationibus laudant deum. quoz
niā abstergit deus sic omnem lachrymam ab oculis eorum iam non est vls
lus labor et dolor et c. Quod si etiam daretur expositio sua et esset vera. sicut tas-
men litera repugnat. adhuc hoc propositum non rumperet. nam laudantes
deum in tribula: post mortem certissimū haberent future beatitudinis signum
cum damnati contra consummato odio dei in perpetuam prorumpunt crea-
toris blasphemiam. Quare anime purgande de salute secure cantant et deum
laudant terminum purgationis expectantes. Cum vero induxissem canone
misce. quo eos dormire in somno pacis assentitur. non patitur illationem meam
si in somno pacis. ergo sunt secure de salute. et non in horrore. tremore. paurole
et quasi desperatione. Battionem duplēcē adduxit. Primo qz sequatur. ut eis
locum refrigerij lucis et pacis indulgeas. Secundo qz frequenter oramus Regis
quem eternam dona eis domine. et dona eis pacem. Ideo aliam glossam des-
dit. qz dormiant somnū pacis scz quo ad corpus non contentor. nec obsecrō
nec nona sua glossa. que nullā habet apparentiam. nullū quoq; fundētū:
Nam dicit canimentum eorum qui dormi: et infra. et omnibus in Christo
quiescentibus. Non dicit in sepulchro quiescen: Doro quid referit ad animam
corpus habere pacem. vel minus. sive a mari lactetur. sive a feris lacertetur.
quemadmodū d. Augusti: testatur. Et quis hominum patitur corpus exans
me et exanguie dormire in pace? Unde distinctiones in neotericiis theologis
non libenter admittit. et tamen egregie hic de pace distinguat corporis et animi
me. Quare verior amplectanda est sententia. animas purgandas et dormire
in pace et quiescere in Christo. Unde quies illa et parturbationem anime hor-
rorē. et quasi desperationem excludit. cum inquietissime sunt anime que hac
turbationē mentis agitantur ut quasi desperent. Ad inducta vero non impē-
sio respondeamus. Diare nos et obsecrare deum. ut det eis pacem. non pacem
quam modo habent securitatis. scz de salute. sed pacem eternam. quoniam
pacem est vt Bernhardus testatur et a culpa et a miseria. Det ergo Deus animis
mabus in purgatorio pacem a penit. sicut contulit eis gratiam contra peccata.
Quare adhuc vera et inconclusa est veritas animas in purgatorio non
quasi desperare de salute.

Bartinus.

¶ Contra solutiones replicat egre:d.d.ex August:dicente Offie meritum hic compatur, atq; agente de purgatorio qd post mortem solu recipiam qd egimus. Bideo brevissime ergo nō est purgatoriu, aut purgatoriu erit qd recipit pro vita p̄terita, quare patet August: non posse de purgatorio intelligi, nō em hoc egerunt in vita p̄terita vt purga: recipierent, quāq; et hec auctoritas mihi patrocinet qd meritū quo merens iuuari hic meruerūt. ego aut fateor intelligere me nō posse quō inueniēt anie in purga: liberent abfcz villo munere grāte per solam ablacionem penarum. intelligat qui potest.

¶ Deinde dicit hoc falsum esse ventila non remitti sine augmento gratie.

¶ Quādō ḡ vult: d.d.qd ventila possunt remitti abfcz augmento gratie non cōcedo donec probet. immo est contra exp̄ssum textum ad Ro:7. Galatas.5. Ubi apostolus dicit. Venundat sum sub peccato, quis liberabit me de morte corporis huius: r̄sider. Bratta dei p̄ Jesum Christū. Certū est aut̄ apostolū non fuisse in peccatis mortalib: Tetera relinquo future disputatō inter egi:e:d.d. Andreā & Iohannē Ecclī. Et hoc erroneū est qd ventale p̄ctū deum nō offendat, cum displiceat deo omne inmundū, et reprobet eum qui minima soluerit. Matth.5. nec probant d.d. sufficere qd satis parlantur.

¶ Sc̄do cr̄mna: qd nec vnam literam p̄ mea sententia induixerim, cum ipse p̄ recentior sententia tot scripture & patrum induixerit auctoritates. Respondeo Eo magis mihi suspecta eius sententia, quo plures induxit, qd per capillos et obtorto collo adduxit, sicut in p̄cedentib: satis dixi. Minus peccat qui dubitat in cogitationib: suis qd qui dubia sua verbis diuinis nititur statuere.

¶ Dicit etiam nō constare sibi qui p̄ articulis fidelis opinione Thome vel altis orum statuerint qd ecclie lumina cū scriptura adduxerit, monet qd vt videam quos appellam theologistas. dixi hodie & iterum dico. p̄mitto opiniones esse opiniones, neminiq; hoc vito vero, sed trahere repugnante scripturā in altis num sensum p̄ confirmandis opinionib: et in hoc pertinaciter stare, hoc dico theologistarum esse officium.

¶ Ad alius de canone librox vbi nexus Hiero: et concilij Floren: auctoritate, manuult credere concilio, qd a sp̄u sancto regitur, qd mihi et gratias ago. Pie em sapit nunq; volut mihi credit, sed respondeo breviter, concilium ipse primum Hiero: sibi qui in plogo galeato Dachabeorū libros & nō nullos altos manus feste inter apocrypha recenserat qua auctoritate sit vt mihi liber Dachabeorū sit gratus & pbatus, sed cōtentiosus pateat ad repulsum. Satis hodie de p̄culo dixi, immo vt ipsemet d.d. dicit, concilium non errat, si aut̄ errat non est concilium, et vt meo sensu loquar, credo conciliū et eccliam nuncq; errare in his que sunt fidei, inceteris non est necesse non errare.

¶ Qd vero exclamat latibulū hoc esse heretico:ū, qui hac fiducia quassibet ex positiones auctoritatum refutarent, vel recipieren. Bideo, quare hoc non sunt conqueristi sancti August: Hiero: alijsq; victoriosissimi heretico:ū triūphatores, sed donatis ambiguis locis studierūt certis et aperitis locis pugnare hoc faciamus & de animab: in purgatorio. Ad rem Ad auctoritatum solutiones dixi a me cōtemptos esse Augustinū Ambro: Bern: Hiero: Grego: Isido: cum glossa: ordi: hoc p̄ modestia immo molestia Eccliana dixit, nimis cupidus mouende inuidie. Dixi hodiē non esse cōtemptos a me & iterū dico, qd aut̄ meam glossam non accipit, non euro probet aut̄ ipse et suam, cum textus sit clarus de die dñi et igne in qd reuelabis dies dñi. qd et si potest trahit ad purga: vt dixi, et sic sententiam d.d. doctoris non reprobant purgatoriu sc̄z esse, non tamen potest hac intelligentia op̄lari os contentiosum.

¶ Item & illud Matth.5. de carcere non p̄tempst p̄o Ambrosij sententia, qd addit. d.d. verba Christi indicare debere solui vscz ad nouissimum quadrantem

Meo de inferno intelligit nō debere. **I**deo hoc satis eluctur p dñi viero: qui aduersus heluidi hanc dictiōnē donec recte exponit. vt non cogatur facere qd Ambro: cum d.d. hic ponit nam et sic Matthēi scribitur de Ioseph: nec cognouit eam donec peperit filium suū. et tñ non sequit. qd post partum cogit nouerit eā. ita hic non sequit qd sit exturnus post solutionē sed soluerit et nō exhibet. **Q**d aut̄ cōfutauit qd non peccauerit mo: taliter dissentiens aduersario. arguit mortalia non sint contrita et ventalia purgātur in purga: dico qd hic text⁹ non loquitur de contritis mortalibus nā contritū mortale. iam nō est mortale. et penitens iam non est dissentiens aduersario tuo. Ergo de dissentiente et sic permanente loquitur Christus. Transfō illud de casu ligii apud Ecclesiasten: vbi Hiero dicit intelligere p Austrū statum bonum. et p Aquilonē statum malū concedo vtrūq; et nihil ad purgatorium.

Q De mansione apud Johannē certa vbi arguta in huc modū. quō fieri certa si fiat accessio gracie cui debeat altior mansio: potest idem argui de quolibet fidelis post baptismū. cuī est certa mansio ab eterno pdestinata Deinde in paragato: o: existentes sic ordinati sunt. vt hoc modo ad certā mansiōnē ventiantur. Illud etiam humanū argumentū nihil concludit qd sequeret descendētē cum plurib; peccatis melius habentū esse eum qui cū pāncis. Si hec ratio bds na est. tūmēlū est ne meretriz: melior fiat qd beata virgo. quasi nō sint differētes gradus animarū in purga: cum ipse hocie sanctos velut pie ceteris p̄stantib; ores in purgatorio asseruerit. Deinde Sylvestrinū argumentū inducit. qd pro desideriis si p̄durarent in penis. nā sic et martyrib; expediret vñq; in dicim iudicij mori et pati quasi ignotū d.d. ad certam mensurā penas esse animab; cōstitutas. nō ergo damnable est orare pro mortuis. sicut nec damnable fuit quod apostolus p̄ se orauit et orari petiit. cum tamē cresceret virtus eius in infirmitate. Ita quilibet fidelis pro qualibet necessitate cuiuslibet fidelis deber orare debet adiuuare. nō obstat qd ille p̄ necessitatē istā magis ac magis mereat. p̄ sc̄d volo solutū qd contra obseruantia ecclesie et pietatem sit qd dñi anima alienis suffragiis liberata min⁹ beari qd si p̄ se satis patiatur in purgatorio. hoc verisimiliter corollarū sumptis ex dicitis meis vbi ego sensi animabus esse succurrentib; quantib; pfectias gen⁹ meriti esset iusticie diuina offisiib; modis satisfacere.

Q Damnaſcēnū transfo cum termio meriti et remitto ad precedentia. **J**em iterum me carpit qd nullo fulcit testimonio prorogo terminū meriti. ipse aut̄ nūtatur multis et neget. **I**deo nullis nūtitur et ipse nisi violenter intellexis. vt satis dictum est.

Capere etiam me in verbis meis volens dicit me appellasse sententiā meā: opinionē. ergo male oppositū appellauerim errore. dico sicut prius Non solū opinionē sed et ignorantia appello meā sententiā. errorem appellant nos cōtraria opiniōnē sed qd opiniōnē p̄ veritatem statuuntur.

Q Deinde auctoritatē de Noe Job et Daniel dicit non valere tñ pro extremo iudicio nec possim hoc cōvincere ex litera. relinquo hoc iudicio melius sentiens. Cū textus manifeste habeat qd pro hoīe ad tribunal qd in morte sit rapto. nec Job nec Dani: orient. qd officio de iudicio extremo intelligi oportet. aut saltem non de purgatorio qd p̄ mortuis in purgatorio orant Noe Job Daniel et

Ad auctoritatē Apocalyp: recte dicit p̄ demones in inferno. (oēs ecclie. non laudent. sed blasphemant deum).

Celqua exclusus tpe doctor Martin⁹ vult signare in scheda et ostendere dñs p. et dñs notarū. obruit aut̄ sequentib; loco infra scripta. **Q**d demones in inferno non laudent sed blasphemant deum scio. sed qd ideo subitus terrā significet purgatorium in quo cantent anime. non sequit. primum qd sunt in tribulis mortib; et penis. nec dum absterrit dñs omnē lacrymā ab oculis eorum. d.d. aut̄ vegeta cantare esse in tribulationib; laudare deum. Ideo cōtra seipsum loquuntur.

dum motus terri in purgatorio: so laude ponit simul et penas in quod:nd laude
nego aut et ego q anime ideo cantent q: habent certissimum signum beatitudinis
hoc enim signum certissimum fuit pbandum. Deinde ego sub terram non dixi facere
columna infernum sed et alia quecumq: sub terra sunt. in quib: omnibus de abus
dat. Omnia enim sunt plena gloria et laude dei. qui laudabilis est in omnib: opib:
suis. altoquin oportet d. doctor non solus purgatorii p subitus terram intelligi
gere. sed etiam aliquod quartu p subitus mare cum eodem Apocalypsis. s. ena
subitus mare recte et omnia que in eo sunt. rectus ergo creaturem omnes hoc
quaternario intelligimus beatas. q: ea que dicit Ecclesiastes imaginatur.

¶ Qd: ait in tribulationib: landare deum sit cantare probo non esse a me factu.
et d. d. dicit q: Ro: s. dicit gloriamur in tribulationib: p. Psal. 41. In die mis
eritatis dicit misericordia sua et nocte (.i. tribulacione.) canticu eius. et Jacobis s.
christi aliquis dicit equo animo et psallat. Itē benedic dñm in omni tge. Dñm
inquit tpe etiam aduerso. Contra vntuperat ille de quo Psal: Confitebit tibi
cum beneficeriet. Facto: ait hoc me nō dixisse de damnatis subitus terram.
sed ut excluderent sententia d. doctoris volentis q: cantare sit tantum de beaten,
tibus securitate in purgatorio.

¶ De canone missae nō est content q: dormire in pace ad corpus retuli q: dicit
canon: In Christo quiescentib: non in sepulchro quiescentib: Porro quid res
ferat ad animam corpus in mari aut aere versari ac non quiescere? Item quis
(.inquit.) corp: cranie dicat dormire in pace? Rvideo nihil ista arguita valet.
nam quiescentes in sepulchro aut ubilibet secundum corpus lactati vere quiescunt
in Christo. hoc est ut Apocalyp: 4. requiescant a labore suis. videlicet q: ses
parata annia a corpe iam nō laborat in corpe in varijs huius modi molestijs;
altoquin quod Christi corpus in sepulchro negabit dormire in pace. et quiescere
in deo. cum in tot locis de eo sic loquuntur scriptura. et cantet ecclesia. In pace in
Idipsum dormiā et requiesce. p. Psal. 15. et caro mea requiesceret in spe. Itē Apo
calyp: 4. beati qui moriuntur in deo. Item Stephanus actus. g. obdormiunt in
deo. qd sine dubio de corporali morte tropo scripture dicitur. Si Ecclesia nō dor
mit corp: cranie. sinat queso illud dormire suscitatuero deo et scrip: auctoritat

¶ In fine dicit oratio nobis pro pace. non quā habent. sed quā habere a mis
seria penarū contingat purgantis. Relpōdeo hoc est periclio principij q: pacis illa
securitas quā habeant nondū est p̄bata. relinquit ergo q: in pena. sunt. et ut
ab hac solvantur et pacem habeant oremus.

¶ Hec omnia sic volo dixisse vt ostendā me ignorā esse eorum que in purgatorio
agat deus. namis eos audere qui huius ignorantie impatiētes. postius fingere
volunt sua qd cōfiteri se ignorare. mea p̄bāre nō possum. sed nec illi sua. quare
recte mea conclusio id em voluit esse nec scripturis nec rōnibus p̄batum si
certas esse saltem omnes de salute sua. et gratiam in eis nō augeri sufficit q: scis
mus eas pati et nos debere eis succurrere. Cetera deo relinquenda soli.

¶ Acta sunt bec. 10. Iulij presentibus zc.

Ecclesi per schedā r̄tūlā. 11. Iulij.

¶ Solutiones reverendi patris apparent misib: insufficiētes potissimum q: Aug
vicit nō loquitur de purgatorio cum maxime id agat. scz de purga; Nec negā
dum est anias defunctorū pietate suorū videntis relenari. cum p illis sacrificiis
um mediatores offertur. vel Eleemosyne in ecclesia fiunt. sed hec eis prōlute
qui cū videntur vt hec sibi postea p̄delle possint meruerūt. Est cū videntis mo
dis nec tam bonus vt non requirat ista post mortem. nec tam malus vt ei non
pluit post mortem. Quocirca hic officiū meritu compatur quo possit post hanc
vitam relenari quispiam vel grauari. i. nunc Lutitib: et dicit Augustinus hic nō
de purgatorio loquitur.

¶ Preterea non probat ad deletione peccati venialis requiri augmentum gracie.
fato: augmentum gracie tollere aliquando venialia. sed etiam veniale tollit scilicet
passione. unde apostolus allegat⁹ Ro: 7. Non loquitur de veniali peccato. porro
si loqueretur satisfactionem non excluderetur. at de eius conscientia velut impunitate nihil
dico in prima. Terciale fato: offendit sed venialiter. qd; hominem in odio dei non
constituit. nec intentionem det facit. qd; alioquin cum gratia staret ideo in purgatorio
habent quidem peccata venialia circa inimicitiam dei.

¶ At qd; causat me torquere auctoritates per capillos ad positionem. dispeream si
tota disputatio vel unam adduxeris auctoritatē tam primitivam. sicut ego hic
adduxi. Sed hoc iudicent iudices non Lutherans.

¶ Indignas cur non et Augusti: et Hiero: canfati sunt hoc latibus hereticos:
qd; dixi. Bone deus si non ubiqz clamet Augusti: Hiero: contra Pelagianos.
Cyprianus et Ambro: contra Arianos et Monothelites. eos per arbitrio inter-
pretari sacram scripturam. ¶ Petri qd; p̄bem meam sententiam. cum suam p̄bare
non possit. meam vero probatam iudicium relinquo iudicio.

¶ Deinde alia est ratio Hieronymi ad Helpidium qd; aliunde probatur ex
scriptura Mariam semper mansisse virginem. Igktur. Donec ibidem non dicit consummationem. quod hic non potest facere.

¶ Porro de rōbus meis gratis bicephalitis non morior. Sed qd; dicit me certi
scilicet ex dictis suis qd; anime saffragatis viventib; liberare minus becentur. male-
mibi imponit. nec enim mihi somnia fungo. repletur enim in diluvio adnorationis
mearū noluisse Paschalē sua sub minimis premis. ideo maluisse ardere. sed missa
be facio et Iudicib; comitto. ¶ Porro non nego quin in tribulationib; quis
lauderet deum. sed hoc loco accipi non potest qd; in celo cantare eos dicit et ab
illis abstulerit deus om̄em lachryman et. Unde liquet lectori qd; sententiam
meam inuertat. Unde antea in purgatorio cantant secundū Jobannē deo. et
quero causam. explicit nisi certitudinis glorie. quare salissime p̄missit qd; cō-
tra me ipsum loquar. Unde non nego bonos glorias in tribulacionibus et can-
tare sed negant illam glossam quā ipse finxit qd; cantare sit in tribulationib; de-
laudare. alioquin angeli non canerent deo et beati.

¶ Quod ero em parentissimum defendere conatur sc̄; animas dormire somno
pacis sc̄; quo ad corpus et. qm̄ anima separata a corpore non laborat in corpore
varius molestijs. vide vafridem qui cum soluendo ad corpus retulisset in
sepulchro quiescentes. Jam se transiit ad quietem anime a laboribus corporis
sed heus bone vir. Est hoc quiescere a labo: et. qd; videlicet non in corpore mo-
lestias patiatur tamē incomparabiliter maiores molestias sentiat extra corpus.
In anima quid tunat si quiesco a febre. et infesto calculo?

¶ De Christi quiete aliud est. resurrectionē absqz corruptione expectante. bñ
ergo qui mortui in domino. sed quis dicturus est corpus beatum nisi per redun-
dantia anime in corpus. Sic de beato Stephano qui in domino obdormiuit.

¶ Demū inquit me petere principiū. sunt in pace et tamen eis perimus pacem.
et quis ridiculū est referre pacem habitam ad corpus. sequit illam esse in sancta
scientia securitatis. Qd; ait se sua p̄bare non posse. repugo verissimum. corra alij
sua p̄bant qd; quis pertinax et cerulosus etiam demonstrationib; non adquies-
cat. quin semper contendere non esse demonstrationem. velut Gregorius: Armineus
et Petrus Aliacens: Britorei faciunt in rationibus de primo morte in. 7. 28.
Dyslicorum. quare cum cōmuni concilio sententia et in purgatorio grauiam
non augeri. et eas certas esse de salute.

De indulgentijs.

Dile vndeclima Julij que fuit dics Lune.

Ecclesi.

In primis antea descendam in hanc disputationem indulgentiarum pessimas esse mentis mee . aut positum velle hac mea disputatione contrauentre mandatis summi pontificis quibus mandat in Decreto incipiente Cum postea non debet defendi vel dicari huius certis pueris de indulgentiis sub pena excoiscationis sed magis esse intentio mee defendere veritatem in eodem Decreto approbatas . Quo sic prefato accedo ad impugnandam conclusionem vndeclima Dicere indulgentias esse viles Christianis est verum et pium nec indulgentiae sunt vicium boni opis . quare non videt bene dictum qd hoc affirmantes maniantur . Voc phatur . Quis ecclesia in ihs que sunt fidei non errat qd que respiciunt animarum salutem . Immo vt s. Cyprianus ait . Deus non permittit maiorem premum clergi errare sed in concilis glorificari et per vinculatatem clericorum a trecentis annis indulgentie reputantur sunt viles et ple Christianis . Qd patuit in concilio vienensi ubi approbatore sunt dare p Urbanu . 4 . p venerabilis Eucharistie venerabilis nam consilii hanc addidit ratione mortua ut Christiani fideles essent magis parati ad obsequia venerationis et honoris sacramento impendenda . Sic Innocenz . In concilio generali ubi utilissima constitutione Omnis virtusq; a tota ecclesia receperat edidit de indulgentiis quocq; dispositis hospitalio dicens . In iugis misericordiis nobis in remissionem peccatorum quatenus de bonis vobis collatis grata est subsidia charitatis erogentis . ut p labientem vestram ipsoz inopere pulsatur et vos preponat et alia quod dno inspirante feceritis ad eternam possitis gaudia percussire . In eodem quod Conclito limitata fuit inferior platoz indulgentias bandi potestas . que in Lugdunensi consilio deinde fuit approbata . Sed si misericordie clienti vicium boni opis et Christianis iniurias . quid opus esset collatione vicium opis minorem in inferiore plato et perire in plenitudine potestatis Accedit qd laudabile Constantiniense consilium . qd et inter errores dannauit indulgentiarum contemptum . contulit indulges: omnibus in Concilio existentes: et feria sexta letinantes . Qd sufficit bona oga tantorum patrum inquinare et insicere et Berson quem reverendus pater illustris theologus appellat . sicut fuit veri et honesti studi assiduissimi . is decidit indulgentiam et cessionem non esse vindictam servitatem . sed deuote amplectandam in fide spe et charta domini nostri Ihesu Christi qui taliter potestate clavis ecclesiastica dedit homibus . Constat enim qd fructuosior est et deo acceptabilior operatio talibus indulgentiis innitens qd altera et ceteris paribus non innitens hec Berson Sic et alii sancti et optime estimati viri ege datax indulgens voluerunt que a beato Grego : quocq; date sunt ante nonagesimos annos et Paschalem ante sex centos annos . Unde sola tantu pueris auctoritas deber quilibet Christianum mouere ut credat indulgentias esse viles Christianis . qd si non ignorat qd wilhelmus Alsatioriensis referat non defuisse qui estiam vivente bto Grego : sancto patri in indulgentiis h[ab]dixerint . Porro hoc agdam . Si indulgentie sunt vicium boni opis hoc possimus meo arbitrio et eo saspicari possem qd sunt satisfactoriae . sed per opus satisfactorium non minoremur qd si non esset satisfactorium . alioquin p[otes]tarer nos nulla facere opera satisfactoria . ne merita nostra p[otes]to statu minueremus . Sed in benedictionib[us] les minantes de benedictionib[us] quocq; metemus . Sed hic audiatur reuerendus patrem . Accedit tantus totius Christianitatis consensus in Jubileis p[otes]sumos ponere celebratis p[otes] Bonifaciu . Clemenciu . 6 . Urbanu . 6 . Nicolaui . 5 . Integerrimum et docet illius pon: Sicut . 4 . et qd communis consensu Christianissimorum regum et principum p[otes] passagis et cruciatis . Summum pontificis plenissimas sepe dedit indulgen-

ergo fides ecclesiæ sit indefectibilis p̄ qua Christus rogauit ut non deficeret
Luce. 22. et pollicitus est se nobiscū esse omib⁹ diebus usq; ad summationē
seculi Matth: 28. Non est admittendū ecclesiā cum animarū p̄ncie tanto tpe
errasse et q̄ de c̄rta Summox pon: ab omib⁹: cōmunionē ecclesiæ sancte habēs
tib⁹ sunt acceptanda. vt ait Grego: can: preceptis. 12. dist. Item can: omia
decreta. 24. quest: 1. cum multis cōcordantibus et pontifex modernus sub
pena excolcatiōis late sententiæ definiti indulgentias esse viles ad penā p̄cias
debitā h̄s qui charitate lungente membra sunt Christi delendam. Et q̄ hui⁹
modi remissio ex merito Christi et sanctoz auctoritate summi ponti: quasi cōs
penset. His omnibus pluialum volo Christiano fideli Indulg: non esse viles
boni op̄is. nec dicere indulgen: Christiano esse viles esse insanire. quod n̄b⁹
aliquid est q̄ dicere totum clerum in ecclesia tanto tpe insanuisse.

Ab Martinus.

¶ Duodecim argumentis impugnat egred: d. d. conclusionē meam undeclam.
Ad que priusq; rideam. Primo diluam illud q̄ insanīa esse dixi haberi induc
gentias bonas Christiano. esseq; eas viciū boni op̄is. Dico ergo q̄si p̄phera
Psal: 39. auget insanīa falsas appellare et Psal: 118. iniquoz fabulationes
ipsa traditiōes hoīm que de se nō erant male nisi q̄ malam fiduriam aduers
sus iusticiā dei prestabār insipientib⁹ quanto magis insanīa est indulgentias
que neq; precepte neq; consulte sunt neq; necessarietad salutem. Immo remissioes
sunt bonoz multorū op̄m haberi pro bono Christianoz. Cum omne bonū n̄m
et necessariū ad salutem p̄prehensionam sit in preceptis et consiliis. Immo amplius
dico. quādo saluberrima dei lex teste Ezechiele et apostolo Paulo Ro: 7. nō
est bona homini. Immo occasio peccati. sola aut: gratis bonū est Christiano
quanto magis indulgentie que nedum cum gratie sed cum legis vilius bontz
fate vlo modo compari possint: cum sint nihil et p̄nūlato quedam bonorum
operū. haberi debent pro bono Non q̄ noxias aut p̄nūlitas arbitrer ut dices
mus. q̄ ḡ egred: d. d. dicit. Diluam ecclesiā in h̄s que sunt fidei non errare nec in
h̄s que respiciunt aniarū salutem. recte dicit sed tales non sunt indulgentie ut
¶ Qd̄ aut Cypriannus dicit deum non p̄mittere q̄ maior pars cleri (dictū est
eret viderit ipse quid dixerit. Tertium est qd̄ tpe Ariane p̄fidei maior pars et
eloquentior ep̄sco poroz et doctioz virorum errauit in tanto articulo fidei. adeo
ut nullus catholicus ep̄s ferme resideret in cathedra sua.

¶ Qd̄ dicit in conciliis generalibus et trecentis annis habitas indulgen: viles et
plas Christianis. et in concilio videnti approbatas. quas Urbanus. 4. pro
reuerentia venerabilis Eucharistie in fidelib⁹ excitanda largitus est. R̄sideo
numq; negauit esse viles indulgen: sed non Christianos. hoc est feruile a gentibus
Christi secundū nomē suum amantib⁹ et querentib⁹ h̄s est ingrata est remissio
operū. grata vero impositio operū. Secundo dico q̄ in h̄s rebus nō est respi
cienda persona vilius sive Concilij sive pape. sed quid dicas. presertim q̄si hic era
rot de indulgen: ut in re nō necessaria nō est periculosus ceteris tñ paribus. hoc
est si scient eas esse non necessarias nec in eas confidant.

¶ Ad scdm de Concilio ḡfiali et Innocen: qui in luxurie dispositioe hospitalis
dū ut in remissionē petitorum p̄ferrent grata subsidia et. Dico me adhuc nō ins
telligere hoc verbū pape. cū remissio petitorum nihil videat esse aliud q̄ indul
gentias atq; si esset idem dico sicut prius.

¶ Ad tertiu de Zugduness. Concilio in quo approbata dies et limitatio p̄tatio
coferendi indulgen: inferioroz platoz. Addmitto rotū. q̄ aut sequit. Si essent ma
nitles non suffit necessariū collationē viciū op̄is inducere in inferiorib⁹ prelatiss.
Dico indulgentias esse vocatas a me vicium op̄is scdm qd̄ impugnat⁹ sum o
b. d. conclusio mea. 42. in Resolutuoto. vbi sic dicit. Nō q̄ ventre sint male et noxie
sed q̄ abusus queriū nocet. dū tale op̄us nō facerent nisi venire essent. Sic et

Nihil opis bulus modi sit ipsa venia, et clarissimum est quod raro boles contribuenda nisi indulgentie committerent. Ideo semper ibi est periculum saltem vitiis opis.

Quarto induxit laudab: Constat concilium quod inter errores ceteros damnatis sunt contemptu indulgentiarum. B. video nunc ego contempsit aut remittendas esse docuit nisi contemptus intelligat hoc modo quod incapaciter meliora possimus eisdem expensis facere quibz indulgentie redimuntur. vel quod sunt indulgentie ipse. quare prerogativa melioris non est contemptus deterioris. **S**icut sura nostra est contemptus ligii aut feni et se prestanti. quod idem ad quintum ubi Bermonem inducit indulg: concessionem non esse parvitudinem. Addo in suo genere. seu sicut ipse dixit ceteris parib: Nec credo hanc sententiam d. d. satis placere. quod indulgentias sunt suscipiente in fide spe et charitate: cum tenuerit satisfactionem imperio et re mitti posse etiam ipsi qui sunt extra gratiam. Admittere quod fructuosis sit operis innitens indulgentias quod altera non innitens ceteris parib: modo cetera illa paria recte comparentur. **S**icut non nego meliorem esse posse unam oem difficultatem. **L**asci quod omnes horas canonicas unius sacerdotis.

Sexto inducit beatum Gregoriantem nonages annos. Pascasiu ante. ccccc. annos dedisse indulgentias quatuor recitante wilhelmo Altisidoriensi aliqui consideraverint sancto Gregorio. B. video. Nonnulli habeo fidem dignam historigram de indulgentiis Gregorianis. ramen quid sit non ideo sequitur indulgentias esse aliquid quod indulgentias. hoc est remissiones bonorum operum quas nemo bonas poterit appellare Christianis quantulibet sancta. Concilia vel qualibet sancti eas deciderint vel approbarint ideo d. d. non solum contra me agat solita nominibus acutus. sed et ipsius rei veritate.

Septimo suspicit eas esse ideo boni opis vicium quod sunt satisfactorie. Dico quod non sunt satisfactorie sed remissiones satisfactiones. nec habende ut opus satisfactionis. ideo male hoc argumento propagantur opib: satisfactoriis quasi ideo merita nostra minuantur si indulgentiae relinquantur. Imo contrarium virtus est merita augentur dum indulgentiae relinquuntur.

Octavo dicit consensu fidelium receptum annum Jubilei Bonifacii. 8. Cite: 6. Six: 2. B. video quis scit si consensus fidelium cum receptorum. nec est Bonifacius tante opinionis ut quidquid gesserit. statim pro re bene gesta habendus sit. presertim in re non bona nec necessaria ad salutem. quod et alia monstra spectra sunt que in rebus necessariis malum exemplum prebuerunt.

Nono quod dederunt Rho: pontificis Christianissimorum regum et principum indulgentias pro passaglio. Dico sic prius non est miraculum quod deus hec premiat et finiat agere que impunitentias sunt ad salutem. qui in hoc super nos vigilat et doceat utilia. ut apostolus Titum. 3. dicit hoc est precepta sua et colliguntur. **D**ecimo arguit fidem ecclesie esse indefensibilis et Christi nobiscum. ideo ecclesia non potuisse errare tanto tempore cum animarum patre. Dico non tota ecclesia errauit. Deinde sacerdotes erraret in ipsius reb: nibili (semper de Christianis loquor.) non est periculum salua fide. variari opiniones et erraret in contradictionibus non tollit ecclesiam Christianam.

Undecimo deereta. Quod pon: acceptanda esse pretendit. B. video sine dubio sunt acceptanda sed tamen cum iudicio ut habeat dist: 2 z. ca: Anastasio quod Romani non pon: boles fuerunt et boles credule habuerunt. errare potuerunt. Deinde nullus est decreta quod precipiat indulgentias redimere nec est usus hodie. quod indulgens statim valorem aperte declarauerit.

Oltimo de modernis pontificis definitione esse videlicet usiles indulgentias et de merito Christi et sanctorum acceptas. B. video nec ipse satis exprimit. nec probat vel una syllaba que dicit. De qua re copiosius in actis meis Augustinus dixi. Non sequitur quod totum clericum in ecclesia tanto tempore insaniuisse. cum interim semper fuerint quibus et displicuerint. qui et edixerint saltem priusdam indulgentias. ut testatur

vulgatissimis pueris Indulgentie sunt pro deceptiōnēs

Eccius.

¶ Acceperū reuerendū patris sententiā in multis missiōnēs et equabiliōrē tērē
pēlusionē p̄tenderent. ap̄t alia sua scripta m̄hi videbant sc̄are. neq; mei est in
stuturā indiscretas indulgentiarū p̄clamatiōnes aut abusus defendere. sed res
ritatē et quantū indulgentie rōnabiliter date possunt p̄dēsse tutari. et ut sim bres
uis. nō discutio de excusatiōne sue cōclusionis. at cum assumit indulgentias non
p̄ceperas. nō necessarias esse. fatemur. sed in hoc totū meo exili iudicio apparet
esse difficultas nostre dissensioēs p̄ncipaliter q̄ reuerend⁹ pater dicit indulgē
non esse nisi remissioēs bonorū oīm quā interpretationē apud nullū indulgen
tias vel dantē vel admittentem memini me repperisse. qm̄ sic indulgentie essent
vere noxie. p̄culose. et dānabiles. Cum sic p̄cilia et summi ponti: remitteret hec
bona opa ut vel sic hō nō mereret tantā beatitudinē. qd̄ est p̄ aniaz salutē. vel
hoīes decepti remissione bonorū opim ad purgā: m̄sterent ut penas hic non dis
lytas. ibidem sustineret. qd̄ reuera dānabile est. vnde oīm vt dantiū vel admis
tentū indulg: vñus cōsensus est indulgentias non esse bonorū oīm remissioēs
sed remissioēs esse pene p̄p̄tia p̄ peccato cōtrito adhuc debite et nō solute. Sis
enti Leo modernus papa exp̄esse in p̄fato decreto definit qd̄ S̄ixtus. 4. ante
eū exp̄ressissime fecit t̄ge Jubilei sui. Uncle cōcordare non possum q̄ reueren: p̄
in suis resolutionib: dicit indulgentias solū datas pigris. qd̄ eniam in sermone
vulgaris affirmat nō volentib: implere canones penitentiales. et tñ in eodē resos
luto: id dicit canones peni: pigr̄ impositos. qd̄ viri altoquin strēnuū om̄ez vita
penitentia agerent. vnde infelicissime essent Indulgentie si essent honorū operis
remissions. Solutur ad primū r̄scit indulgen: nō attinere ad aniaz salutē.
eū pfecto maxime interlit salutis aniaris. an salutem p̄mouēt vel impēdiant.
Interest etiā fidelis nostre an papa ut Christi vicarius penas peccato debitas
facta recōpensatione p̄ merita Christi sanctoꝝ possit remittere et delere. De
Cypriano obiecti m̄hi qd̄ occurribat Cyprianū legenti q̄uis non plene m̄bi
p̄ter an sicut in Grecia ita et in alijs regiōb: Eccle: maior p̄ celo fuerit iecta
¶ Deinde ad consilia r̄scit indulgen: non esse bonas Christianoꝝ. qui fide et
charit. Christi sequat. hoc certe dicta Cōciliorū destruit et indulgentiarū largi
tōne. q̄ non nisi Christi fideliꝝ et p̄titiꝝ et p̄fessiꝝ sub cōmuni forma p̄cedunt. q̄re
cōmuni sententia indulgentie nō sunt bone malis. q̄ eas non consequunt se
bonis et vere Christianis.

¶ Non accepto sp. z. p. dicit Senece hic usurpat. nō attendendū quis sed qd̄
dicat. quoniam maxime in h̄s que sunt fidei attendere oportet etiā quis dicat. et
consilii legitime congre:est ab omni Christiano audiendum.

¶ Dicit errore non periculōsum si hic de indulgentiis erret. at m̄hi Christi videlicet
cum periculōsi errores fuerūt iudicati qui sacris ordinib: vñs fratruū mendicac
tum ab initio detraherunt.

¶ Ad Innocentij in ḡfali cōcliko p̄stitutionē dicit se nō intelligere quid valeat
vel indulges: sine remissio p̄tōrū. dico ut semper non dabo tam solenne p̄silium
et legitimū potuisse errare. cā a spū l. nō derelinquit et remissio p̄tōrū intelligē
da sit quo ad penā. q̄ nomē p̄tōrū nō semper p̄ culpa. sed etiā p̄ pena culpe debita
ta usurpat. sicut apud Hachabeos ut a peccatis solvant. qd̄ de culpa ne quis
intelligi mortali. sed de pena culpe debita. Et si indulgentie dicant dari ut abs
soluant a pena et culpa. eas p̄sequentes nullus existimare debet indulgentias
remittere culpā. sed q̄ papa p̄cedit ut a culpa mediante sacramēto penitentie
a deputatis cōmissariis absolvant. et deinde indulgentias. p̄ pensum remissio
quae consequantur.

¶ Quid vero se excusat quod dicit indulg: esse vicium boni opis qui et ipse volueret ceteris paribus opus bonum cum indulgentiis esse melius quam sine indulgentiis. sed sicut fieri soleat quod ita boies indulgentias redimant ut bona opera illa sine indulgentiis non facerent. Quibus pleraque super illo dicto afferri possent et in simili quando vicini propter amicitudinem vicinorum quiescunt ad oblationes et offertoria plus quam intuitu mortuorum attamen mibi apparet meliori iudicio semper saluo hoc non esse vicium boni operis. Primum ex eo quia sacramentum consilii per indulgentias vult excitare hostiles ad bona opera. Secundum quod esto per tale quid faciant, vel ex opibus beant, propter indulgentias sequendas, tamen ista opera ex illo fine non inserviuntur, quoniam finis iste indulgentiarum non discrepat a fine ultimo, ita quod penarum remissio augmenteret in deo ordinata, alioquin prescindendo subordinationem finium paucissima vel nulla essent bona opera.

¶ De contemptu indulgentiarum per Constantiensem consilium improbatum dicit reverendus pater se illas non temuisse fateor ingenue. si eo semper fuisse usus moderamine sicut se hodie exposuit et forte eius interpretationi est standum. Et in conscientia sine foro, tamen scriptus eius sermo vulgariter aliam exhibet intelligentiam laicis, sed hoc nihil ad me. Ad personem respondit admittendo, tamen arbitrat. Personam nihil aduersari qui indulgentias tunc viles reputat, qui fidei spe et charitate perciuiunt quod ego alias tenuerim posse fieri satisfactionem in peccato mortali, dico et ipsum Christianissimum cancellarium hoc tenere aliquem posse satisfacere de iniuncta penitentia in peccato mortali altoquin imprudentissime agerent confessionem auditores, durantem imponendo peccatum, sed an quisquam indulgentias in peccato mortali, consequatur nihil ad rem, ratio diversitatis est obvia, quoniam indulgentiae non solent concedi nisi contritus et confessis, ideo non mirum si peccatores harum non sunt capaces, quod indulgentiae tantum valent quoniam sonant. Subiunxit reue: pater oratione difficultate laici tamen valere sicut horas canonicas clerici, si certa sunt partia, illud non admittit.

¶ De bdo Gregorio: dicit se nondum receptam vidisse historiam, at tam praestantissima fama, sicut b. Augustinus: lib. de tri. de Alexandria inquit hoc negare non permittit, negat autem indulgentias esse satisfactorias, sed solus sint remissiones bonorum operum. In hoc credo principali nos dissentire et magnam pitem controvenerit hic fundari. At pauci memini indulgentias esse non remissiones bonorum operum, et credit reverendus pater, sed remissiones penarum peccatorum debitarum. Unde homo vere Christianus accipies indulgentias non minora sed plura facit bona opera quam si non conserueret indulgentias. Sic autem intelligo indulgentias esse satisfactorias sicut papa Sixtus, Clemens, &c. papa modernus declararunt, non quod dilequantur indulgentias satisfactionem sed quod nullum malum manet impunitum, et nullum peccatum manet inuitum, (can: sicut primi de penit: dist: prima.) Ita vicarius Christi dispensator eius thesauri ubi homo pro poena peccati non reddit equum aliquid ipse ex thesauro sibi commisso merito Christi sufficientissimo illud res compensat, et pro eo satisfactionem. Quare cessit in priorib: indulgentias de se non delere, culpam, sed penam et quod sit talis remissio penarum in indulgentiis et non remissio bonorum operum, patet illud Estate. Opus domini super me eo quod uxerit me ad annus etiandem mansuetis missit me ut medereremur contritis ac predicatorum captiuis indulgentiam et clavis apostolem, Christus eadem verba de se assummatus pro verbo. Indulgentias remissionis nomine accepit. Sic theophilus ait ut beatus Thos: em re narrat, nam prius ab inferis ante oim tenebant donec venit qui predicaret captiuis remissionem. Deinde contendit reverendus pater merita augeri relictae indulgentiis, hoc ego non video, quoniam ut dixi non redimentes vel reliquias indulgentias aliqui illam pecuniam in bonis coniunctis volunt columbere, non merita augere, fateor quod aliquis posset quis facere malum opus meritotum cum illa pecunia, quam si redimeret indulg: causus non oportet speculocari.

Mic. 21.
Eccles.
hora secunda.
dict. III. Ius.
lib. 15. 19.

¶ De Jubileis celebratis non vult admittere accessisse consensum fidelium. et
suspecta Bonifacij. s. vita potest suspectum facere etº Jubileū. dico satis magis
num esse populi cōsensum. q̄ ex toto Christiano orbe in Jubileo Christi fides
les confluunt. quō alias cōsensum fidelium p̄bare possit non video. q̄ consensus
principiū dixi pro passagio et cruciatis a summo ponti indulgentias datas. Res
pondet parum cōficere si hic errauerint in re nihil. quasi nihil esset Christi fides
deinceps et uanitatem Christianorum principiū et regum cōsensum in tam falso
lacie descendere fidelium deceptionē.

¶ Præterea nullū ast esse decretū expressum et clarū sup indulgentiās. Oppono
ei declarationē Scttinam et iam nonnime declarationē moderni pontificis.
Ubi inquit Bo: ecclesiā quam relique tanq̄ marrē sequi tenent tradidisse Bo:
pont: Petri clauigerti successori et Ihesu Christi in terris vicariū potestate clas
uum quarū est aperire tollendo illius in Christo fideli⁹ impedimenta culpa
sez et penam p̄ peccatis actualib: deteram. culpam quidē mediante sacramē
to penitentie. Denam vero epalem p̄ peccatis actualib: scdm diuinā iusticiā
debitam. mediante ecclesiastica indulgentia posse p̄ rōnabilib: causis eidem
Christi fidelib: qui charitate iungēte sunt membra Christi sive in hac vita sive
in purgatorio indulgentias ex supraabundante meritorū Christi et sanctorū et
tam p̄ virtutis q̄ p̄ defunctis apostolica auctoritate indulgentiā p̄cedendo d̄bet
saurū meritorū Christi et sanctorū dispensare t̄. Ubi clare determinat cum se
quentib: indulgentias non esse remissiones bonorū operū sed remissiones pe
narū. que fiat cōpensatione facta meritorū Christi. et q̄ rōtūbar ecclesiā tot
annis totam non errasse. Vnde non totam ecclesiā errasse. q̄ semper interea fues
runt quib: hoc negotiū fuerit suspectū hinc vulgarium illud. Indulgentiae sunt pie
deceptiones fidelium. Ad qd̄ dico. Q̄ si aliquis rei habenda est ratio non quod
quisq̄ dicat sed qd̄ boni. docet. honesti. et optimi statim audiendū est. quot
essi fuerunt p̄batiū. et honestissimi viri per totum Christianū orbum in trecentis
annis et horum aliqui in cathalogū sanctorū relati non tamen indulgentias hoc
pacto p̄bauerūt. Etiam si abusus eis sicut in oīnī re displicerūt. Thomas sc̄tūs
est Bonaventura Albertus Carmelita. Bernhardin⁹ et ali⁹ magni viri. Ales
Gerson Capistrannus t̄. qui tamē indulgentiarū concessionē non reprobarūt.
Quare nihil refert q̄ Johanni wickeffz Ulrico Kaltesen in Anglia. dñi Jos
hanni de wessalia qui tamē hoc retractauit. Aguntur. Bohemis indulgens
t̄ax cōcessiones non placuerūt. Quare cōcludamus indulgentias rōnabiliter
datas. ad dei honori et fidei exaltationē nō esse inutiles. Christi fidelib: deuotis
non p̄summentib: sed eas cum humilitate et gratiay actione accipientib: abus
ibus relectis et repulisis ut sic potius de tanto munere deo gratias agamus q̄
ut illud subge cōtemnamus semper in animo habentes optimā indulgentiā esse
veram cōtritionem. Tamen om̄ino si hodie exposita sententia fuit mens reue
patris maluissem ut illud clare dixisset et simplicib: non dedisset occasionē aliud
egitandi q̄ nemo est om̄is auditorū. qui sensum hodie datum intellexerit in cō
clusione vndecima Dicere indulgentias esse bonū Christiano est insanire. Sunt
enī verissime operis boni viculum. At sum bene contentus de sua expositione
quantum ad me attinet.

Martinus.

¶ Contra solutiones meas opponit egregi⁹ d. p̄ primo indulgentias non esse
remissiones bonorū operum nec se vidisse qui hoc assereret. Sequit etiam adhuc
indulgentias esse vere p̄calosas noxias et damnabilis. esse potius eas uno cō
sensu dantis et admittentis remissiones penarū p̄ peccatis debitari. Vide
satis admiror: quid hec verba d. d. velint cum sine dubio p̄ penas pro peccatis
debitas intelligant omnes labores satisfactiōis que tercia pars est penitentie.
Inter quos certe sunt bona opera elemosina. orationes leturgia. vigilia et similia.

ad qd est expressus textis lib: 5. c. Cum ex eo vbi papa dicit qd indulgentias ins
dulgen:eneruari psalem satisfactione. Et omnes bulle indulgentiarū ferme hāc
clausulā habent. de intunctis penitentīs relaxamus. Sed age dato qd effēct
pene et non opa. dico peius esse remitti penas qd opa. cum vīta passiua et pes
nōla plus pfectat aut profit qd mere actua. vt apostolus. 2. Corint: 11. cum ins
firmo: tunc fortior sum. Purius est em opus qd solo deo opante nobis patet
enītib: pfectur qd nobis cooptantib: efficitur. Intra illud Deutero: 22. Ego
percutiam et sanabo. occidam et vniuersificabo quare ad sensum egr: d. d. plura ab
fūrda sequunt ex indulgentiis qd ad meū sensum et sane nescio an verissime dicā
¶ Secundo non potest cōcordare qd dixi indulgentias solū pigris esse datas et
canones similiter tantū pigris impositos. dico nō memini me dixisse canones
esse pigris impositos. si autem dixi sensus mens est qd strenui et feruentes siue pes
nitentes plus faciunt qd canones erigunt.

¶ Tertio contendit eas esse necessarias ad salutem quia expedit nosse an pro
moueant nec ne ad salutem.

¶ Et si non faceat necessarias esse ad salutem expedit tamē scire pmonerat sas
larem nec ne. Bifido nec hoc est necessariū scire. sed si nocerent saluti. Non em
est necessariū scire non necessaria ad salutem.

¶ Item qd interest an papā per merita Christi possit remittere. nescio an inter
sit. De meritis Christi postea.

¶ Post hec dicit meā sententiā destruere dicta Conciliorū et indulgentiarū lars
gl̄tioēm que pmoni forma concedūt contritis et confessis. Bifido non ideo des
truit mea sententia dicta Concilio: 2. qd sunt contriti et cōfessi qui pigrī sunt ad
soluendas satisfactiones quos scriptū infirmo: 3 vocat et ppter hos dānande
non sunt indulgentie. ¶ Bifidē dicit etiā in me qd usurpauit dictū Seneca. non
quis sed quid dicatur. qd in his que sunt fidel attendere oporteat etiā quis dicat
Bifido hoc nō est ad ppositum. quia materia indulgentiarū nō est materia
fidei. Deinde in materia fidei multo maxime opus est attendere non quis sed
quid dicat. quia non est respectus psonarū habēdū. sicut manifeste pmonuit
Matth: 7. et 24. Attende a falsis pphberis. qui venturi ad vos rē. Itē multi
veniūt in noīe meo dicētes. Ego sum Christus. et Johānus. 10. Ques me vocē
meam audiunt. Proinde etiam summō ponti: non temere credendū est. vt stet
regula Johāntis apostoli. Charissimi. pbase spū vtrū ex deo sint.

¶ Dicit deinde perculcio ēsse in errore indulgentiarū ex eo qd perculcio ēsus error
babiles sit eorū qui ordinib: mendicantib: ab initio detraherūt. quidquid sit de
detracitorib: p hoc non pbatūr error. pculcio ēs in indulgentiis. nec mox
error est qd ordines mendicantib: vel sacerdotes ecclesia ēerrorem indulgauerint
¶ Per Idem ad id qd dicit Concilii non errare qd regitur a spū sancto.

¶ Addo ego sc̄ in hīs in quib: regitur a spū sancto. i. in reb: fidel. Et vt aliis
quando dicam non dixi errasse in concilio in dandis indulgentiis sed postea,
transī illud qd remissionē pccatorū intelligit remissionē penarū. cum sepe pccati
p pena accipiat Bachabeorū: 20. Ego nō sepe inuenio pccati. p pena accipi.
nisi forte vbi de Christo scribi. qd peccata nostra ipse portauit. qd tū et ipsius
nō austim dicere simileiter p pena accipi. Sed hec extranea.

¶ Consultatū illud qd venias dixi esse vīclium opis dicit esse subordinationē
finium in optibus ideo si venie referantur in deū nō vīclium opis. Bifido dā
exemplū et demōstrandū. dixi em̄t hodie raros inueniri qui tū darent gratis et
pter deūm. quantū dant pro indulgentiis. Ex fructib: ergo cognoscēt eos.
Amo si audiant mētus se posse facere qd redimere indulgentias pbatile est nūla
tas esse redenturos indulgentias.

¶ De contemptu indulgentiis: dicit si suissem vīlus hoc moderamīne standū
est clūs declarationi. Verum vulgaris sermo allam indicat latīs intelligentiis

Respondeo. videat diligenter eundem sermonem egerit. dicit inueniet me expressis verbis dixisse non esse contumendas indulgentias. sed relinquendas liberas. neminem esse absterendum. sicut neminem viagium. esse videlicet pigrorum solatia quare sine mea culpa hanc declarationem et fatus moderata sententia non intelliguntur. ¶ Transeo illud de Personae ubi dicit aliud esse satisfacere in peccatis et redire mere indulgentiam in peccatis. Quia in Iesu obstat forma concessionis que solus consensu fidelium et cōfessorum permittit indulgentias. illic vero et ipse Iohannes Person secundum sentiat. Dico. relinquendo hoc tantum extra capacitate intellectus mei. vere enim non capio quod peccator posset satisfacere in peccatis et non etiam possit recipere licentiam non satisfaciendi. cum plus videatur requiri ad operum perfectionem quam ad omissionem.

¶ De Gregorio et si historia non habeatur recepta tamen famam dicit non posse mittere negari. Dico fame temere nemo credit. et Transeo. ¶ Tandem ad id redeo quod indulgentie sunt satisfactio et non remissiones bonorum operum. sed penarum. fortassis contendimus in equinoxo quod satisfactorium dicitur apudpellat quod plurimis virtute indulgentiarum. ut non satisfaciat et hec promissio non satisfactio pro satisfactorio habeatur. Ego satisfactorium appello quod implet satisfactio non omittit.

¶ Adduxit etiam auctoritatem Esa: 66. ubi Christus 2n: 4. leges ex Isaias dicit. spūs domini super me eo quod vinxerit me. predicare captiuis indulgentiam. ubi Christus remissionem dixit. Addidit Theophilus qui exponit quod anime tenebantur etenim. donec venit qui predicaret captiuis redempcio: quod illa auctoritas nihil faciat ad rem ipsa verba et consequentia textus declarant quod Christus ibidem dicit. Hodie impletura est scriptura hec in auribus vestris. Deinde quod loquitur de vero anno Jubilee. hoc est. de plenitudine temporis. de corona anni benignitatis: et non de remissionibus penarum. sed de remissione peccatorum. de qua tota scriptura loquitur. cum Jubileus Bonifacianus tanto post tempore ceperit. Item quod negat augeri merita relicta venientibus transeo. quod non per hoc constitutas quod aliquando pecuniam eandem volunt consummari in conutuibus.

¶ De Jubileis celebratis dicit fatus magnum esse populi sensum. quod ad indulgentias fideles in toto orbe confluunt. excepta tamen Italia et Roma. nec videtur quod alias possim probare consensum fideli. Respondeo eum consensum ego probarem esse fideli qui re patefacta et veritate indulgentiarum exposita fides les ad confluendum moueret. nunc vero confluunt ignorantes quid et quare. cum malor pars credat se rem necessariam et meritoriam facere.

¶ Post hoc de passagiis et cruciatis arbitratur egredit. dicitur. non esse rem parvum momenti tot fideles decipi presertim magnates. Videbo ne est res magni momenti quicquidem et diuus Hieronimus Matth: 23. de sanguine Zacharie prophetavit dicit. Non dānam errorem qui de pietate fidei descendit. ita et hic error est sine dāno anima. citra etiam lucrum pecunie. quod deferunt pro honore sancte ecclesie rectores ecclesie. Ita. Quod ego dixi nullum esse decretum super indulgentias opposuisse Sixtinum et leonis nouissimum ubi declarant virtutes indulgentiarum. Dico hec alia questione est. ego dixi nullum esse decretum quod prescriberet indulgentias redimere. Ideo non esse necessaria.

¶ In fine ad puerum illud induxit: sunt plures fideli deceptioes. Per quod volunt totam ecclesiam errasse. dicit non esse audiendis quod quisque dicat sed quod boni et honesti viri statuunt. Hunc vero aliquis etiam in sanctorum catalogum relati non improbat indulgentias. Respondeo. nec ego sane. hoc tamen addo quod ecclesia accipiens opiniones. non facit ideo ex opinione: veritates. Ideo ad istam Leonis. 10. declarationem dico sicut in actis dixi. non probari nudis verbis. presertim hominum indulgentias esse de thesauro Christi sumptus et solvere penas iusticia divina requiritas licet opinione non datum est. Nam ut dicas quod sentio

enim Christi merita sive accipiant ut suffragia. sive quocumque modo et nos. nichil minus sunt merita Christi. nec propter ipsum vel applicatione metamorphosim subeunt. Si autem sunt merita Christi gratia et veritas sunt. iuxta illud Psalmus 24: vniuersae vie dicit misericordia et veritas. et Johannis primo. Gratia et veritas per Ihesum Christum facta est. Ibidem. Cuidam plenum gratiae et veritatis. Quare enim si angelos de celo aliud plus auctoriter non credam esse in manu omnium hominum gratiam et veritatem dare. hoc est merita Christi dispensare. non tamen resisto pontifici. sed ad declarationem in actis me refero.

Ecclesiastical

¶ Quia ut dixi magna pars dissensionis facit in eo an indulgentie sint remissiones bonorum operum. vel penarum. ubi in mea premiis descendere ecclesie docet et Rom. ponti: Qui hactenus de indulgentiis scripterunt. sed hoc refellit acute et doceat propter Quia remittere penam est remittere labores satisfactorios. Inscriptus sicut bona opera pro decreto Innocentius: In causa: cum ex eo de penitentiis ne presulalit satisfactio eneretur. Dico bene remitti labores satisfactorios. sed non propterea bona opera. Huius enim oratio. letitium et cetera. sunt satisfactiores. tamen sunt bona opera. etiam si ipsas non satisfaciuntur. Accedit quod satisfactio non solum fit labore boni. sed operum sed etiam satisfactionis. Quare plerique volunt non debere cogit filium confessionis ad satisfactionem in se recipiendum. iuxta illud patrum. Melior est ut confessor filium cum parva penitentia mittat ad purgatorium. quam cum magna ad Infernum. Nec intrum si ponet: plenarias resecutus indulgentias ad satisfactiones penitentiales eluendas si passim a prelatis fiant. Sic pricula bulle de iniunctis penitentiis. que secundum iusticiam divinae iniungit deberer. ut doctores ecclesie de indulgentiis scribentes declarant:

¶ Porro quod argumentat peius esse remittere penas quam opera non accipio. quod pro tanto pene presumunt ut homo instruat bene operari et sic virtus in infirmitate perficiatur. sed hoc ad iudices. et quod errare in indulgentia est animab. periculum ut hodie in die duxi. ideo ecclesie non errant si soli pigrorum contritos volunt recipere indulgentias. Tertie ad Carthusianos ventre non debent. In materia fidei dicit maxime at tendendum quid dicatur. Ego autem auctoritatem reputo in theologia potissimum et quod audire precipitum sedentes supra cathedram Doysis. ideo quis dicat at tendere debemus ut captiuum intellectum. iuxta preceptum apostoli in obsequio fidei. propterea concilia habita sunt ut eorum auctoritate errores exterminearentur.

¶ De mendicantibus transco.

¶ Quid vero ait consilium in ijs in quibus regitur a spiritu sancto non errare. dico ego antiquorum patrum sequutus sententiam. semper debere presulm patrum regis a spiritu sancto. quod non constat de opposito scilicet de illegitimitate congregations.

¶ Sed adhuc fortiter stat reuerens pater in vicino boni opis quod dans pecuniam propter indulgentias alias non daturus quasi hoc sit vestrum boni opis. Quereret a reuerente si ipse cum suis fratribus habet anniversarii altiusculus principis vel nobilis cuius. menses. quod dans bone presentie. alioquin non habitur anniversarii. an hoc sit viculum boni opere.

¶ De indulgentiis ab eo non temptatis inducent qui sermonem vulgarem legerint.

¶ Porro reue: propter factus interpres meus dicit indulgentiae sic factas esse satisfactorias. quod propter istas aliquis satisfacere non teneat. non iste est sensus meus sed quod homo deberet pro peccatis etiam pro tribus satisfacere de suo. et pro indulgentias satisfactio de alieno quod sum: pontis dat ei de thesauro ecclie. unde soluat. ut sic iuxta patrum sententiam etiam in indulgentiis potest non manet impunitus. salvo eo quod etiam in de propria satisfacere non posset. non accedentibus Christi meritis.

¶ De consensu fidelium credo neminem esse tam stultum qui credit rem esse necessaria in indulgentia. et si existimat Romani esse meritorium. nec hic errat. stat enim opus quod quis sequitur indulgentiam esse meritorium. et in ipsas indulgentias esse meritorias.

Martinus du
bitat. Ecclesiastical
et sic non erit
salua ois ea
ratio tam in cuius
culla quam ex
tra.

**¶ Porro de verbis Sistimi et moderni pontificis non factio vim, qd calvedram
Perni sequor et ei⁹ sententia qui in ea sedet qd ab sit plausus
non fuerit. Scio eum non pbare sed definiere. quē vt Ch: isti vicariū definitio
arbitrio esse indefectibilis fidei. Sed hec omnia eorum committit iudicio quos
rum interest. paratus errata expungere si que ostendentur.**

Iustus Martinus addere

Et ego

Duodecima Iulij Argumentatus est Eccius.

Respondete Alhartino De Penitentia.

In nomine tuo dulcis Ihesu.

**¶ Contra exclusionē reuerent: p̄tis et p̄tem sermonis sui de penitentia p̄ defensione
optimorum patrū predicatorū intēdo pbare penitentiam veram incipere a timore
etiam pene. et qd bene quis se preparat discutendo recognoscendo r̄t.**

**¶ Primo qd talē modum pdicandi obseruant dñs Ihesus et eius precursor
sanctus Johannes Luce em. 15. filius prodigus gerit typum penitentis scđm
August: de questio: Euang: Ambrosiū lib: 2. de penit: c. 3. Chrysost: H̄eroz:
et alios. sed eum ita ppont nobis Chalculus qd in se querens dixit quantā mera
cenarij in domo p̄tis mei abundat panibus. ego aut̄ hic fame pereo. surgā et
ibo ad patrē meum et dicam illi. Pater peccauit in celū et coram te r̄t. Nc dñs
Chr̄s. modū penitentis describens exponit primo motū penitentē premiorū
magnitudine. sc̄z abundant panib⁹: et timore pene. sc̄z hic fame pereo. quibus
gradib⁹: euect⁹: penitentia vera cepit meditari sc̄z. et dñs p̄f peccauit. et hoc Bas
silt⁹: explanat. Tres sunt ibi penitentie gradus. mercedis spes. supplicioz timor
et bonitatis paterne sincera dilectio. et sic ante qd fiat amicus dei qui exiit inis
micius. efficit prius serinus. Sic Johannes incepit a timore. p̄genies v̄l gentis
minia viperaz quis mōstrauit vobis fugere r̄t. Sic etiā in toto actū est veteri
instrumento ut Timore penaz ad mandatorū obedientiā hoies traherent. ut in
legalib⁹: historijs prophetis hoc vbiqz reperiſt. Sufficiat adducere vnu locum
Psalm: 88. Si aut̄ dereliquerint filij eius legem meā. et in iudicij meis nō am
bulauerint. Si iusticias meas p̄phanauerint. Et mādata mea non custodierint
vslitato in v̄l: ga iniquitatē eoz et in ḥberib⁹ p̄tā eoz. cū p̄cordātib⁹. Quare p̄d
dicatores sacrā scripturā hactenq; bonū babuerūt modū de penitentia
paranda recognoscendo grauitatem peccatorū. eterni supplētū r̄t. Accedit ratio
Dionysiana qd sic de res administrat ut lma ad superiora p̄ mediū ducat. Qua s
te cum peccatorū sit in imo. qd non est dignus pane quo vescit. volens ascēdere
ad superioz ḡie p̄ mediū timoris. Bene est p̄fectioz qd aliquis īmeritus
luto vcti posset se mero obtutu dilectionis dei et amore iusticie erigere ad gram
capessendā. sed quis est hic et laudabilis eū? Imo b. Augusti: a p̄bat modū
pdicandi nō tēp̄statis docens expresse nullū puenire ad charitatem et ad veram
gram nisi p̄cedere timore nō possit sed etiā seruit. August: est tract: 9. Ergo ins
cipiat timor qd insciū sapie timor dñs. Cū aut̄ ceperit charitas habilitare pellit
timor. qui ei locū p̄parauit. quantū em illa crescit ille dēficit. et quantū illa sit
interior timor pellit foras. maior charitas. minor timor. minor charitas. maior
timor. Si aut̄ nullus timor. non est qua intrat charitas. (Dat compationē.)
Sicut v̄l dem⁹ p̄feram introduci līnū quo sūt. sc̄a prius intrat. sed nūlereas
nō succedit līnū. sic timor prius occupat mentē qd ideo intrauit ut introduceret
charitatem. Allegat illud Psalmi. querit luctū mesi in gaudiu. Et infra Sens
tentia dicta est de scripturis. nam quis sine timore est nō poterit iustificari. op̄
ḡ est ut intrat primo timor p̄ quē veniat charitas. Timor medicamentū. charita
tas sanitatis. Ex istis aptissime liquet qd penitentia est medicinalis. et timor est
medicamentū scđm August: et charitas nō intrat nisi p̄ timore. ideo bene pdic
eat penitentia a timore incipere. Et nō accipio qd reuecip̄ ab iustis resolutioz**

Exclusa

B. 14

reverentia penitentia. Et amplius vocem quasi celitus demissam. Penitentia incepere
ab amore et dilectione. nam huic expresse reluctat utrum Ambro: bonus animus
medicus in ep̄la ad Studium ubi pena prescribitur. debet esse penitentia p̄ctōx. ubi
remissio donatur. gra est. precedit p̄fia sequitur gra. neque ergo penitentia sine gra.
neque gratia sine penitentia. debet enim penitentia prius dānare p̄ctōx. ut gra possit
illud abolere. Illud idem testat. Chrysostomus: toto libro de cordis cōpunctis. Et
Homilia. 80. de pent. Et sermone. 29. Addo etiā Isidore: lib: 2. de summo bo:
Capit: 1. Cōpunctus cordis est humilitas mentis cum lachrymis exorsus de
recordatione peccatis et timore iudicij. Et toto libro de contritione cordis. Et speculo
pctōx Augustini: ubi alius agit immo hortat p̄ctōx volenter penitente ut recos-
glet tres abyssos sc̄z pctōx suox. penarū. et iudiciorū dei. Sic ut Bernhard:
lib: Cantus ser: 16. et alijs plurib: locis Gregorii: in moribus: lib: 2. et. 5. et tē sup
ea: 29. Job Lib: quoq: 2. sup Ezechiel: vbi Homilia: 19. Inquit. Scriptum est.
Institū sapientie timor domini. constat p̄cul dubito q̄ a timore ad dominum ascendit. nō
aut a sapientia ad timorem redit. Propheta q̄ de celestib: ad ima loquebatur ceptis
magis a sapientia et descendit ad timorem. Sed nos qui a terrenis ad celestia tendimus
eosdem gradus ascendendo numeramus ut a timore ad sapientiam puenire vas
tēam. Ide lib: 1. sup Ezechiel: dixit duas esse penas. sc̄z timoris et penitentia que
regere corpora discunt. 1. p̄ctōx. Ex quibus: omnes: quo ad unā p̄tūlā de timore vol-
habere p̄clusum. bene p̄dicasse n̄e rēpestatis et luxurias p̄dicatores q̄ penitentia
a timore incepit. et q̄ n̄tūnū sermonib: suis in populo timore det seminare. ut
sic semen diaboli extirpet. iuxta Iustini: lib: 2. sup Job. bonos est timor
pene et iudiciorū qui nisi demon expulerit nō poterit seminare semē p̄ctōx. Ex q̄
deinde p̄secutū est penitentia nō incepere ab amore et dilectione iusticie. Quāuis
si sic incepiter fateor: eā esse laudabiliorē et p̄fectiorē q̄ a timore pene incepit
at fragilitate nostra id non patit: ut dicit Ihesus et p̄dicatores p̄descendentes illis
timore p̄dican tānq̄ gradū quo verum iusticie amorem consequamur.

A Martinus.

MNon est iste modus scripturas diuinās feliciter intelligendi. vel interpretandi
si ex diuersis locis diuersa decerpantur dicta nulla habita rōne vel sequētis vel
collatiōis. immo iste est canon errandi vulgatissim⁹ in sacris literis. Oportet
ergo theologū si nolit errare eniuerſam scripturā ob oculos ponere. et p̄traria
Iris coferre. et sicut duo Cherubim aduersis vultib⁹ virtutib⁹ diuinitatis cōs-
sensum in medio p̄piciatioñi inuenire. alsoquin cuiuslibet Cherubim vult⁹ lōge
diuertet sequacē oculū a p̄piciatio: . vera Christi intelligētia. Promide nū
q̄ mīhi egred. d. remotor: visus est a sacris literis q̄a hodie. atq̄ eo magis q̄
cōcludendo fateor laudabiliorē et p̄fectiorem esse penitentia. si ab amore iusticie
inciperet. sicut ego sapio q̄a si a timore pene incepit quasi nō conandū sit ut
laudabiliter et ut Iohannes ait dignos fructus penitentiae agam⁹. Nā hoc pr̄lus
nō accipio q̄d dicit fragilitate n̄ram obstarē quo min⁹ ab amore iusticie peni-
tentia inceplam⁹. si sc̄m fragilitate n̄ram agendū est. et scriptura exponendo
numq̄ penitentibus. sed de die in diem peiores fierimus. Quare ante p̄fia
suis obiectis P̄lmo declaro meipsum.

POffīs bona vita necesse est ut institua p̄ aliquā legem. Ideo lex p̄ncipiū est
penitētare cuiuslibet boni op̄is. quare et in penitēte ante oīa oportet vel reuelari
vel suggesti legē p̄tra quā facerit et sc̄m quā facere debet. lege aut manifestata
aut in memoria reuocata motus sequitur augmentū p̄cti si desit gra. Quia natura
raliter odit volūtas legem. ut sunt exōla testimonia Pauli ad Cor: 2. ad Galatas:
5. Lex intravit ut abundaret delictū. Galat: 5. Lex ppter transgressiones pos-
suta est. Ideo b. Augusti: de spū et lit: 3. Neque enim lib: arbitriū ante gra: quid
q̄ valet nisi ad peccandū. nō aut ad penitendū. ut d. d. dicit (hoc enim Pelagius
anū est.) sequitur Augusti: Et cum ceptis cognoscit se nō latere q̄d faciendū est nisi

Hoc sicut diffuderit charitate in eisdib. hostis. non diligit. non suscipit non
bene vult. Ibi clarissi: dicit August: qd lex dei non potest diligi nisi accepta ḡra
spūs s. Hāt nō diligit lex. Trum eius peccatū non oditur. ergo impossibile est
penitentia ante dilectionē legis. hoc est qd Bo:4. apostolus vult Lex iram op̄al
hoc est mōstrat peccatū sed non dat gratiā. vt odiat peccatū. ideo manet odio
legis et dilectio peccati. quantumlibet qd increpatiōes fornicatas aut intrinsecas
homo cōcūtatur timore seruit. nam et si abstinet ab ope peccati. nō tamē abs
stinet potest ab amore peccati. hoc z Christ⁹ Johān̄s. 6. docet vbi dicit Hes
mo venit ad me nisi pater meus traxerit eū. Concedo qd qd lex. recordatio pecs
eato:ū. intuitus penarū possunt terrere peccatori. sed nūc faciunt penitentē.
Respondeo ergo ad objectionē primā de filio pdigio. Luce. 15. vbi incepit pes
nitenia a recordariō magnitudinē p̄mū. dicens abundat paib: mercenā
rū r̄. Dico qd h̄c filius pdigus incepit vere ab amore iusticie. qd cōuersus in se
cognovit p̄mō bonū. et ex cognito bono intellexit suum malū. hanc autē cons
uerſionē sui in seipsum non habuit ex fragilitate sua. aut ex timore pene sicut
sp̄mer d. d. dicit qd timor pene post premioꝝ magnitudinē monerit. ergo non
incepit a pena et timore. habuit autē eam ex trahente intus patre et dilectionem
inspirante patre domus. dum dixit quanti mercenarii in domo patris mei.
nam cum p̄nas vixisset in peccatis bonū. nec cognovit nec dixerit. nec peccatū
odiuist̄: cā tñ nō poss̄ ignorare p̄tm̄. qd necessaria fuit alia affectio. I. amo: boni
¶ Secundo induxit Johān̄ baptist: Lue:3. qd incepit a timore dicens. quis
monstrauit vobis fugere r̄. Respondeo aliud est predicare penitentiam. aliud
incipere penitentia. aliud est predicare bonū opus: aliud incipere bonū opus
Predicatō monerit. terret. allicit r̄. sed nihil sequit̄ nisi gratia monerit volun
tam. Idem dico ad Psal:58. Visitabo in virga iniquita: eoꝝ r̄. percuti pos
test peccator. sed nisi gratia coegerit nihil p̄scitur. vt Iheremie. 5. peccauit eos
et non voluerunt Et Isale primo a planta pedis v̄lq; ad verticem non est in co
sanitas. super quo p̄ntiam vos v̄lra: qd nihil p̄ficit p̄ciendo. Et satis ad
miror ege: d. qd oblitus lumini nature Aristotelis audeat statnere alienū
virtutis initium in timore vrgente. cum ille tot verbis iam receptissimis. 30
Ethico:um persuadere conetur oportere esse voluntarium opus bonum et lla
bera voluntate fieri. At voluntas certe aut amo: est. aut solo: amans. Inde
etiam dicitur oportere opus bonum fieri per liberum arbitrium Addo et illud
qd Christus nūc peccatores coegit timore ad penitentia. sed suauiter allexit
quoscumq; vocavit ut Zacheum. Haggad: apostolos. 2 oīs Skut et apud
Iheremīa. ca:z. dicit. perpetua charitate dlexi te. ideo attraxi te miserans tuū.
Dico qd qd timor dñs quidem necessarius est. sed fatalis. qd sine amore impossis
bile est ferre conversionem sui. in qua terretur cōteritur et humiliatur peccator.
Iuxta illud primo regum. 2. Dñs deducit ad inferos et rediit. Credo autē etiā
ipsius. ege: d. doctoris sententia et om̄ scholasticorū doctorū meū esse. et cons
tra obiecta quod pugnare. cum omnes consentiat contributionē oportere fieri in
charitate. si debet esse bona et meritoria penitentia. qd ego sane intelligo con
tritionē fieri mouente et impante charitate. vt sic sit voluntaria voluntas amorosa
penitentia. Ideo licet Joban: incepauerit Iudeos et terroruerit. non ideo sequit̄
penitentes inclipe etiā a terrore. Aut si incepit a terrore. nisi accesserit ḡra. his
pocrite sunt verius qd penitē. Adiecit dñs. d. rōnem qd deus res sic administrat
vt Ima qd media ducat ad signora. qd aptauit ad timorem. volens peccatū esse
mū. timorem medū. amore fugitus qd ego transeo et nō accipo.
¶ Dicit etiam esse perfectionis si bō posset se mere dei obtutu et amore iusticie
erigere ad gratiā capessendā. sed quis est hic et laudabilis eū. Respondeo. nec
timore nec amore potest se homo erigere ad gratiam capessendā. sed gratiā
p̄p̄enit et mouet ad merum dei obtutum et amo: qm̄ in iusticie.

¶ Ad Augustinū qui doceat precedere timor ante gratiā et intrante charitate pelit timorē. Dico si recte intelligat admittit. hoc est. qd penitentia non cū est incepta qd timor precedit charitatē. sed intrante charitate incipitur penitentia. s. amo iusticie et odium peccati. Si autē charitas non intraret timor non oparet nisi maiora peccata quare ista similitudo sete et lini p̄batur mibi. modo nō intelligat qd timor indicat charitatē. qd ex ipsius d.d. verbis capio qd nisi exeat sera non succedit linum hoc est. nisi timor. qui impedit penitentia veram peccata per intrantē charitatē nunc̄ vere penitet ut sic dixerim. Ambrosiū inductū in epistola ad Steudū qd p̄cedit penitentia et sequit̄ gratia et alia. Item Isidoriū de summo bo: Item tres abyssos recognoscendos peccatorū Bernhar: super can: Grego: in moralib: et altos patres qui docent a timore ascendendū ad sapiensiam et penitentiam a timore incipiūt libenter admittit. sed non contra apostolū Paulū de lege et timore legis docentē intelligo. Dico ergo habita charitate simul moueri hominem ad timorem dei et sic incipi penitentia a timore in charitate. Alioquin stat firma sententia. qd timor penam habet. bonū non ogatur. Sed odit legē. Non ergo egre. d.d. concludit penitentia nō incipere ab amore iustitiae. qui tantulibet bonus sit timor pene ex origine. non enim timor pene sed timore dei penitendū est. qd ille sit seruus nō mansurus in domo. hic aut̄ similes et heres. Ideo et illud puerilior. Principiū sapientie tū: dicit non admittit intellectū de timore et pene qui ante gratiā torquet hominem in fructuose. qd expresse dicit timor dicit non timor pene. Timor pene potius est principiū insipientie. Videat ergo egre. d.d. ut non in unum chaos confundat timorem et seruilem. et timore filiajā. ne sibi ipse scripture et patrum intelligentiam precludat.

Ecclesiasticus

¶ Reverend⁹ pater suco verboꝝ conat̄ se euoluere ex tam expressis sacre scripturis et sanctis patrib⁹ auctoritatib⁹: et ut hoc vobis persuaderet ausus est dicere me longe fuisse alienū a sacre scripture intelligentia. hoc loco diuersiculū q̄rens de Cherubin se respiciens: Sed iudicent quoniam interest uter rectius sentiat de sacra scripturis ut suas solvit̄. Imprincipissimas excludā. Duo frequēt̄ adducunt. quoniam in sermonē recitādo scđm vīa p̄mū nō memint̄. nec vīlus p̄dicatorū qd meminerint̄ negant̄. Et hūc quoq; timorem inquantū disponit ad veram p̄sentientiam inspiratiōe diuina. nam indubitatū est apud Christianū cōtra Pelagij p̄fidiam qd salutis nostre initii deo inspirante habem⁹. quare non fuit necessariū hoc affirme vel ob hoc modū p̄dicandi reprehendere. In uno tū videt̄ michi equinocante falli. qd hanc gratiā qua deus p̄uenit corda hominum mouēdo credit esse charitatē. cum sit aliud gratiūlū dei munus. et qd hoc resolutio est bīl Augusti: de sp̄r: et lit: sententia. contra improbos Pelagianos. Alterū qd dicit timorem esse infructuosum nisi accedente charitate. quis hoc vñq; vel Scholasticorū vel predicatorū negauit. qui offens apostoli Pauli ad corint: de charitate sequuntur sententiām?

¶ Porro qd laudabiliorē dixi penitentiam que ab amore incipiat. assumpsit nos debere illam facere. inq̄ta illud Jobannis facite dignos fructus penitentie. nam si scđm fragilitate n̄am esset agendū nūq; penitentiam⁹. Dico nos quoq; posse facere dignos fructus penitentie. etiam si a timore incepimus et ad charitatem p̄ueniamus. Et mis̄r̄ qd pater vult nos facere angelos et fragilitatis nostrae oblitus. cum beūs Gregorius: z. super Ezech: expresse declarauerit prophetam descendisse de sapientia ad timorem. sed nos eosdem gradus ascendēdo a timore ad charitatem p̄uenimus. Sicut multa alia fragilitati nostrae p̄donant̄. mentem suam declaraturus ostendit quod dilectio legis h̄cedere debeat penitentiam. qd p̄ legem abundauit delectum. et ad Galat: 5. 22. Dico verū est ut s. Augusti. contra Faustū lib: z z. restatur Peccatum factum vel dictū contra legem ideo nouisse peccatum si nō esset lex prohibens. sed sicut legis transgressio abuydat delictū

sta legis obseruantia augetur meritum. quare omnino ista diuerticula ad xpo
situm non conferunt et solutiones datas esse contra sacre scrip: intelligentiam
post prandium manifestabimus.

Hora secunda Continuauit Eccius.
semiplenam orationem.

Prosequimur
hodie iesepis

¶ Reuerendus pater ad illud de filio prodigo redit precessisse amorem iusticie
iuxta illud et conuersus in se. q: memoria paterne domus habuerit. sed hoc non
diluit obiectu. q: conuersus illa fuit facta contemplatione pene. dum nemine has
veret qui eum solum satiarer. durante em pecunia non conuertebat in se sed
famelicus est conuersus in se. Accedit q: b. Augusti: ut verba eius fuisse verba
penitentia meditantis nondum agentis. q: si conuersus in se fuisse amore iusticie
iam penitentia incepisset contra Augusti: Quare solutio sua propositum non
infringit: et Basilio manifeste reliquit.

¶ Ad Johannem redit aliud esse incipers. aliud predicare. et alias dixit predicatoros
res terrere sed non facere penitentia per penarum cruciatu. Iterum euania est
solutio q: si Johannes predicauit certe intendebat fructu sue predicationis et
quia insinuauit eis timore. signum est hoc pacto penitentia aemplari. Et nostri
predicatores predican. quod inclinant scit deus.

¶ Porro q: penitentie initium gratie tribuit. et nostri predicatores et doctores
nunquam negauerunt q: deus aspirando preuenit.

¶ Preterea Aristoteleno vult acceptare in scholis theologicis et tamen audet
eum mihi opponere. sed dico:stante esse erubitorum sententia. distendo in timore
pene non esse pfectam virtutem. iuxta illud. Oderunt peccare mali formidine
pene. Qde: pec: boni virtutis amore et. nec opus virtutis debet esse coactum
sed lib: aliud tamen est lib: arb: id est lib: arbit: cogl: fateor. Christus b: fuiolis
ibis vocauit apostolos Zacheu. Magdalena. sed ipsius aliquando durius vos
care factum Pauli nobis innuit. de quo Augustinus ait. 23. quest: 4. can: quis.
cui Christus vim intulit quem coegerit er in Evangelio de vocatione ad cenam dicit
Compelle intrare. Sicut pluribus verbis beatus Gregorius in Homilia proses
quis. Taceat ergo queso reue: pater solum benevolentia afferens vacationem.

¶ Preterea solum timore fitiam necessaria arbitrat penitenti de quo plurimum
miror. cu: hodie me ad veram scripturarum intelligentiam monuerit q: seipius primo
non emendauit. nam et b. Augusti: in loco hodie allegato super Iohanne los
quis de timore seruilli quem foras mittit charitas. et de illo dicit loqui sapientem
Initium sapientie timor dicit. et ita de timore seruilli intellectus glossa sup Psal: 3
Initium sapientie et. Hecus iudicij fama est conuersonis ad deum et est glossa
Cassiodori. Sic glossa super illud apostoli ad Ro: 8. Non enim accepisti spiritum
seruutum in timore. dicit timorem seruilem esse bonum et a deo. Sic Paulus
testatur illum bonum. 1. ad Timotheu. 4. pecante cora oib: argue. vt et ceteri
timorem habeant. Ita Augusti: super Psalmis ait. et Longobardus cum res
narrat in. 3. Timor seruialis est cu: p timorem gehenne continet se homo a peccato
quo presentia iudicis et penas metuit et infra. bonos est iste timor et utilis
licet insufficiens p quem paulatim sit consuetudo iusticie. Beda quoque exponit.
Initium sapientie timor dicit. scz seruialis quare aliud querat sibi patrocinium et alia
dei solutionem. qm ista sanctis patrib: non concordat. Qd si nolit dictis sanctorum
stare habebit aduersum se sacre scrip: locos. nam dum timor dicitur initium
sapientie. adhuc charitas foris pellit timorem. sed timor filialis iuxta David in
eternum permanet. et in seculum seculi. Quare alius est timor quo sapientia inicia. alius
est qui cum aucta permanet. Unde cum reuerent: pater negat timore indu-
cere charitatem. expresse sancto Augustino: tradidit qui in loco allegato hoc totum
ait timore. scz seruile esse initium sapientie. et p charitatem iterum expelli. Subscribit
D

sententie Augustiniane melius suis Bernhar:ser:z sup. Cantus quæ bient
ratis gratia non adduco. sed etiæ plus dico charitatē non sic expellere timorem
sicut unum incompatibile aliud. sed successu ad augmentationem gracie minus
timorē servile. et aucta gracia timorē omnino auferri. Nec refert q̄ ponderabat
hodie dñs pater Timor dñi non timor pene est insti sapientie. qm̄ et timor pene
et timor reuerenter vterq; est dñi . et vterq; est a dño . sola media timendi sunt
diversa vt. Beda et alij per longobardū inducti testantur.pter Augusti:prīus
titutū et satis liquet ex verbis Chvst si nihil aliud haberem⁹ Dathbaio. nolite
timere eos qui occidunt corpus animā aut nō possunt occidere. sed potius ita
mete eū qui potest animā et corpus pcere in gehennā. si em̄ timor servilis effet
damnabilis sicut dicit reue:pater. cur Chvst nos ad eū inuitaret? et Augusti
et altos ita intellectu se confero in tuteſtū eoz quox intererit.

¶ Insup dicit scholasticos om̄es p̄cordare q̄ cōtrito nullius sit utilitatis nisi
fiat in charitate. hoc quidē verum sed secundū Augustinū ad charitatē non p̄
ueniuntur nisi p̄ timore. timor medicamentū est charitas sanitas. Unde nō acceſ
dētē charitate om̄es bene nouerūt timore illum insufficientē p̄terea in via illū
constituent nō in termino.

¶ Ad rationē ex b. Dionysio sumptē transiuit . sed non aperulit d.pater cum
peccatū sit timū et charitas fugitus qd̄ sit meditū puentendi a peccato in charita;
sem et pfecto aliud dare nequit qd̄ Basilius Beda Augusti: Bernb: timorem.

¶ Deinde assumit gratia puentre timore et amoē. q̄ si loquuntur de gfa motio;
nis duline qua deus nos aspirando puenit fateor quidē tunc . si autē loquuntur de
gratia charitatis. illud non accepto. q̄ illus que recte sapientia in scripturis
appellaſt initū est timor dñi. q̄z uero iste abſcq; charitate sit infructuosus.

¶ Porro q̄ Ambrosiū Grego: et alios doctores admittit sed nō contra ap̄lm
de timore legis nescio quas offundit nebulaſ. dicit clare. aut isti sancti patres
p̄ me allegati repugnēt dictis apostoli vel minus. si repugnat dicto apostoli.
hoc ostendat qd̄ nunq; fieri possit arbitror. cum in sacris scrip: fuerint exercitas
tissimi et spū sancto repleti. apostoliū Paulū eque bene intelligentes sicut nos.
si non repugnat dictis Pauli sit eo:ū sententie et p̄dicatores modū cōtritois
et penitente p̄fatum docentes nō improbet . nec ab hoib; p̄tōib; huiusmodi
timore servile utilem et quasi necessariis mediis excludat. Nō reluat cum q̄ ex
istimat habita charitate moueri mentē ad timore. qm̄ hoc esset cancerino more
retrogradi. cōtra bti Gregorii sententiā lib:z. Domslit:z. sup Ezechiele Lōz
stat. p̄cndubio q̄ a timore ad sapientiam ascendit. non autē a sapientia ad timore
rediſtetur. habz ergo timor penam que charitate aucta minus et totaliter absori
betur. Pretereo ob tgis angustiam alia in eodem sermone cōtentā que tamē
om̄ino ventrent discutiēda n̄li hicernus dies p̄fixus esset ad hanc materiā ter
minandā. sicut est punctus de sigillata peccatorū cōfessione in spē. vt meminst
Chrysostom⁹ sup cap.iz. Dathb: de puncto q̄ scholastici ponant tres p̄tes pes
nitentie. scz contritionē. confessi:z satisfactionē . quas prius posuit Chrysostom⁹
sermone. z9. de penit:z. De dupli mō cōfitendi sacerdoti. magna et alia deo
cū alīs punctis que Mita prolixe possent tractari et excuti. sed facta tam fuis
clementio totum simul sermonē. et ea que adduxi p̄o parte mea confero in m̄
dicium iudicū eligendorum.

A Martinus:

¶ Sperabā Egred. doctore p̄futaturū meas solutiōes f̄sertim ea que p̄ fuis
damentis ex Paulo inducerā de lege que ante charitatē non ogatur n̄li trans
et auget p̄ctū. Taceo q̄ disponat ad gratiā quēadmodū timorē servilis fructus
legis fram ogatur et auget p̄ctū. At ipse hec fortiter transiliens eandē cantis
lenā recantauit ac nobis hec nō succū sed mediū scrip: contendit persuadere
p̄ſcurrā per singula.

¶ Pristinè dicit non fuisse necessariū afferre q̄ initū salutis nōstre sit ex deo s̄i spiratē ubi r̄ timorē disponentē dari intelligit. Bñdeo hec plane om̄ia sunt ersonea ppter verbum Pauli qui dicit. impossibile esse legem impleri immo pcta non augeri nisi sp̄us lance diffundat charitatē in cordibꝫ nostris. Has auctoritates tam exp̄ias oportuit cōfutatas et illam beatī Augustī: c.3. de sp̄u et litera. Cum ceperit non latere quō viuendū est nisi gratia donē non suscipit. non bene viuitur. vadat ḡ cum suo seruili timore qui nō opatur nisi odiū legit et dei. et cum iniuria vocatur disponens ad gratiam.

¶ Inuenit etia m equiuocationē grātiae aliam esse charitatē. aliam donum quo p̄mū mouemur. transeat hec distinctio nihil ad p̄positum. est elusio verborū Pauli. Clarissimus est textus Pauli. nisi gratia et charitas faciat nos diligere legem. let semper iram opatur. hoc donum autem quo p̄mū mouemur nos diligit legem sed chatitas spiritus.

¶ Tertio cōcessit timorē esse infructuosum sine charitate et hoc nullū negasse. Bñdeo cur ḡ docēt in fructuosa penitētia et resistunt mihi fructuosa docēti. Relinquo hanc esse omnino subuersam cū tot op̄sculis Augustinus. et si Aug: non saceret tot fulminibꝫ: tñ vñus Paulus cōcludit opa que c̄q̄ ante charitas tē esse peccata et damnabilia et indisponentia ad grātam. Et p̄ hec dī. ta ferme ad om̄ia sua replicata r̄sideri potest. Ipse quidē p̄ more suo dicta scripture dī uine tempat ad dicta patrum. immo trahit ad intelligentiā suam quā habet in patribꝫ: cum postulūs contra. scripta patrū debeat conferri. et indicari ad dicta.

¶ Quarto nō accipit qđ assumpti nos debere facere laudabiliōē (scripture. illam penitētia. sed dicit nos posse etiam dignos fructus penitētiae facere. si a timore incepimus. hoc scđm b. August: sic expono. Si pcta peccatis addis derimus. cum vt sepius iam dictū est quidquid ante sanatā et gratiā voluntas tem sit fructus male arbous sit. que non potest bonos fructus facere ergo per timorem seruilem nūc̄ peruenit ad eharastam.

¶ Quinto innixus Gregorius sup̄ Ezechielem qui descendat de sapientia ad timorē rem sed nos contra descendere a timore ad charitatem docēti sic Bñdeo qđ dī Grego: non debet excludere charitatē nec exclusit a timore incipiente penitētia sicut d. d. intelligit. sicut nec a charitate excludit omnis timor seruile. p̄sertim in hac vita. cum charitatis officiū sit expellere timorē seruile. atq̄ id tota vita et inducere timorem fitialem.

¶ Sexto ad auctoritates Pauli qđ lex ppter transgressiones posita est et auget deliciū. dicit nihil esse ad p̄positum et me diuerticula quiescere. adducēt Aug: contra faustū lib: zz. peccati esse dictū vel factum contra legem dei. Nescio quid velit d. d. non est hic disputatio quid sit peccatum. Ideo superfluis verbis hoc temp⁹ pditum est. Scopus iste versat qđ auctoritate Pauli timor seruile nō possit esse nisi p̄ctū. et auger p̄ctū p̄ virtutē legis si desit gratia. Et sic auctoritates Pauli non sunt diuerticula. sed fulmina conterentia suā d. d. v̄sc̄ ad puluerē. nō ḡ ego ex hoībꝫ: angelos facio oblit⁹ fragilitatis sue qua nō possunt nisi malū facere ante gratiā. ¶ Qđ conuersione filii pdigl factā dicit templatiōe pene: nego. ad p̄bationē qđ nemīne haberet qui eū filius satiarer. dico nisi int⁹ fu: illet tractus et in se queritus. pottus fame mortu⁹ esset qđ recidisset. vt stet sentētia. Nemo venit ad me nisi pater meus traxerit eū. ¶ Qđ August: dicit verba eius fuisse verba p̄fiam meditantis nondum agentis. spero qđ p̄ me faciat. qđ meditari p̄fiam p̄sertim medullit⁹ in corde sit certe incipere p̄fiam. ergo illud nondum agentis oportet de perfectione ad extra intelligi.

¶ Idem ad Basiliū dicet. ¶ De verbo Jobannis bap: dicit euādicām esse solutionē qđ dixerim aliud esse p̄fiam docere. aliud incipere. Bñdeo Salua res uerētis egred. docet non videt Paulū intelligere vecrūtū legis cognoscere.

Liber secundus
Scholasticorum
in Prologum

¶ Lex enim docet quidem sancta iusta et bona, sed sola gratia. Incepit factus et perficitur. Ergo etiam si Johannes timore docuissest esse initium penitentie non ideo sequitur penitentia incepere a timore. scilicet si insinuat quodlibet bonum opus per terrores et minus. non ideo incepit opus bonum a timore et minus sed a charitate.

¶ Indignat quod Aristotele et obsecratur in scholis theologicis quem tam non acceptarunt. fateor: minus est quod ut valeat in theologica schola cum seductor fuerit scholasticorum doctor. sed satis facere volunt conclusionis mee. quod contra sacramentum Aristotelem desipunt qui penitentia a timore et non libera voluntate incepunt. Nam distinctione de libero arbitrio et inducendo transeo. non enim vex est quod liber arbitrius vnde cogitat ad bonum. aut cogit etiam possit. Si autem cogitur in diversa rapitur. et coactio sui odit. sola autem gratia trahitur hoc est vere liberum efficitur. Augustinus contra Julianum lib: 2. et in multis locis.

¶ Ubi Christus dixi vocasse apostolos et Magdalena blando tractu. contra operem ponit Paulum vocatum esse durius et in Evangelio iussum esse seruum ut corporis seruit intrare. Primum satis admiror. quod cum nos exemplum Pauli soleamus adducere. pro defendenda gratia. ipsi nobis elabuntur dicentes hoc esse miraculosum factum et non facere regulam. hic tam ergo dicitur. quasi non pro miraculo habens pro regula inducit. sed hoc dimittit. Dico non potuisse Paulum intus ex corde converti nisi trahente gratia. ut beatus Augustinus contra epistolam Pelagia: docet gratiam dei facere ex nolentibus: ac resistentibus: volentes et sequaces. Ita et illud in Evangelio: servus quod seruum potest appellare verbo sed nisi dominus libenter nihil sequitur.

¶ Ad illud Augustini intelligentiam seruilem timorem in verbo Salomonis Initium sapientie timor dicit et illud glossa Psalmi 10. Verus iustus sanus est conversionis ad deum. Bespodeo si acquisit gratia alioquin seruilem timorem sine gratia (neque enim Augustinus excludit) non operatur nisi iram. oportet enim quod Augustinus non pugnet. sicut vere non pugnat. cum Paulo damnante omnia que sunt extra gloriam glossam super illud 1 Cor: 8. non accepistis spiritum seruatus in timore. dicentem. esse seruilem timorem bonum potius reuocarem. tanquam exp: esse contra textum loquenter apostolus enim dicit. Non accepistis spiritum seruatus in timore damnans eum. aut dico. quod glossa textum non exponit.

¶ Illud apostoli ad Timothoem argue coram officiis: ut de ceteri timore habes aut dicitur ad seruilem timorem adaptantur. quod reliquo. ego de filiali timore accipio donec alter probet. quod autem Augustinus magistro rectante libro dicit timor servilis est cum quod timore gebenne continet se a peccato. quo penitentia iustificis quod penas metuit. et. Continet inquit se a peccato externo tantum. intus tamen auger odium iustitiae gebennam dominantis. et infra. bonus est timor et utilis licer et insufficiens quod paulatim fit consuetudo iustitiae. hoc est meo iudicio consuetudo desperandi et ostendendi deum si excludatur gratia. verum autem est si inclusus datur gratia. Non est ergo necesse ut deum aliam solutionem nisi dicitur. ergo primus habuerit sanctos prius loquutus de seruilem timorem exclusa gratia. aut charitatem non habere negotium in expellendo timore seruilem. Quare que consequenter induxit de expulsione timoris de iustitia sapientie. et quod expellat charitas timore successum et augmentationem gracie. ex precedentibus: satis intelliguntur. Supradictum est robustissima auctoritas Matth: 10. quam vnam sufficere putat. Nolite timere eos et. sed timete eum et. ideo non esse seruile timore damnabile ad quod Christus nos inuitat. Videamus primum si hoc vult dicitur. id est precedentibus: ubi timor seruile insufficiens dicitur. ideo eque absurdum est dicere Christum nos docuisse insufficienciam. Dico tamen ego non esse ibi seruile timore dicitur. quod et filialis timor timer offendere deum et separari ab eo. Atque etiam si de mero seruile timore loqueretur nondum intelligitur exclusa gratia. immo inclusa. cum teste apostolo et Augustinus: omnis lex et doctrina sit litera requiringens spiritum.

¶ Consensit etiam scholasticos vere dicere proportionem non valere extra charitatem

tem. sed non cōfutauit. stat ergo eos ipsorum auctoritas contra eos. nisi cōfuteret
contritionē in charitate esse id quod a charitate incipit fieri.

¶ Illud Augustini bene placet quod timor est medicamentum. charitas sanitas.
timor sc̄z in charitate imperfecta et charitas perfecta.

¶ Rationē illam ex Dionysii sumptam de timo. medio et summo dicit me trans
ſuisse et non aperuifis quod sit mediū inter peccatū imū et charitatē sujaciē. fateor
me libenter tranſisse ut qui crederē ipsi dīo doctori satis esse p̄spectram hāc raſ
tionē nihil esse ad p̄positum. Dionysius enim loquitur de ordinib: infinitis. medīus
et summis at ego proīlus nullū habeo medium inter p̄ctū et ḡam. Sicut nec
Celsus quis dicit. Qui non est mecum cōtra me est. et iterū. aut facite arborē bonā
aut facite arborē malam. sed et ipsam dīo credo id ipsum afferere. quod gratia et
peccatū apud Scholastīa immediate opponunt. Non accipit dīo. quod gratiam
dixi p̄uenire amōre et timore nisi loquar de gratia p̄ume motionis. r̄ſideo ego
cum apostolo et Augustino sentio. quod n̄s lex diligat (. quod est charitatis et nō p̄ume
mōtōis.) non bene vivit. ergo nec deus timet nec colitur.

¶ In fine instruit aduersus me conutū syllogismū aut Ambro: Gregor: alijq̄
repugnant dictis apli vel non. si sic quod ostendā. si non vt stem eorū sententie.
Ridicolo et p̄ mediū tranſeo non repugnat dictis apli. et tñ eoū sentēte. nō aut
Ecclane intelligentie. timo errō. non enim excludunt charitatē a timore sive ser
¶ Dicit dīo. esse cancrino more retrogradi quod dixi habita chas (nili sive filiali.
ritate mouet mente ad timorē. satis mitro sive scorpcionē sive cancrū illum cū
et gentilis ille poeta dixerit. Res est solliciti plena timoris amor quasi ignorācī
quod amor fons et caput est. omnī affectū. Ideo enim timet pena et infernus ser
uſliter quod diligit vita et voluptas pueriliter et seruſliter. Ad hunc timorē et amō
rem ext̄pandū diffundit charitas dei qua amemus aliam vitam et timeam⁹
aliam mortem. i. separationem a deo.

¶ Transiit dīo. de punctis in sermone meo signatis et de toto sermone confus
tando. dico breuiter habet calamū et papyru aggrediat eum cū fiducia videbit
an sermonē cōfutauerit. vñ se ipsum tristiter. hoc relinquo iudicio ordinando.

Eccius.

¶ Quia ob ipsius angustiam r̄ſidere non possum h̄s que reue: pater adduxit. res
fero tñ me ad iudices. me nihil transiisse neque fusile de mente predicatorū aut
doctorū legem adimpleri sine charitate. neque aliquos docuisse iſfructuosam pes
nitentia. Sed quod et timorē seruilem ad fructuosam genitā. et quod magnifico
verbo et apparatu receſſit ab hodierna solutiōe. quod dixerat sapientē loqui de tñ
more filiali. iam vero admittit loquentē de timore seruile non tamē excludendo
gratiam. quod nec textus nec sancti doctor: patiunt. Nam per sapientiā intelligentie
charitatē et ita initium esset ante initium. totus quoque Augustino non laborat quod
timor seruile cum charitate sit initium charitatis sed quomodo timor seruile
primo occupet mentem. et primo ingreditur et sic inducat charitatem quod
etiam est de mente Gregorii improbantis redditum cancrinum ubi reue: pater
et Gregorius. Scorpionē mibi adducit Res est sollicita et. Omnes ergo sancti
doctores hodie citati volunt amōre seruilem esse i. initū charitatis ad intelligē
tiā sepe datam. et quā predicatorēs solent dare de quo refero me ad iudices.

Dari: non
recessi r̄ſidit.

Tertiadecima Julij. A.D.ccccxix. hora scda.

Circa materiā conclusionū quarte et quinte.

¶ Reuerende pater quod temp⁹ nobis prefū est nimis arctū tamē tangēdo fun
dum negotiū aliqua obiter attingem⁹. illud sc̄z quod quilibet sacerdos absoluat
a pena et culpa cōtra p̄manū vñsum totius ecclesie. Et quod in sermone vulgariter
declinationē dictis. Ex nulla scriptura probari diuina iustitia aliquā penā vñ satiſ
factionē expostulare a p̄tōre. Et illis iuris quod in absolucionē sacramentali culū

Eccius.

pa remittit simulante. sed pena p̄ctō debita eterna cōmutat in tpaem. hoc q̄
quet ex sacre scripture traditioe. et sc̄tōx patrū vñ. et vt brevior: sūm exp̄sse hoc
voluit Ambrosius super Lucā Hiero:lib:1. contra Iouianū August:q:1. de
octo Dulcicū questionib: z p̄tinenter Ambro:Lu:5. testat satisfactionē penam
pcti dissolut. Scriptura est in promptu q̄m pctim Ade culpa etiā remissa p̄us
nisi in tota posteritate. quare transeunte culpa remanet pena. quā rōnem tagit
August:tract:z 4. sup Matth:z glossa. z. Regū:z. Similiter de David. z.
Re:z 4. vbi David penituerat et p̄cuserat cor eius peccati dixit valde in hoc
facto. fed peto vt transferas iniquitatē serui tui. modo pctim non transfer quo
ad culpā q̄i vt p̄pheta alt' Ania ipsa que peccauerit morte mōte. restat ergo
vt pctim quo ad penā transferat. Sic p̄ prophetā Nathan dicit David. trāstū
lit deus pctim tuū. vbi glossa Deus delictū delet sed inultum nō deserit. aut em̄
hō in se penitens punit. aut deus cū hōle vindicans punit. Et vt ad sc̄tōs pa-
tres ventamus a quib: vñus et praxis ecclie p̄ncipaliter ab aplis derivatus
est Nam pumo nullū pctim manet impunitū z pena est ordinaria culpe quas
rōnes tangit August: z refert Gratianus (.sicut p̄mis de peni:dist.7.) Nam
deus malū fieri non patere nisi illud p̄ iusticiā ordinando melius stare in mōdo
faceret. Inquit ergo August:lib: de penitente medicina. Non sufficit mores in-
melius cōmutare z a factis malis recedere nisi etiā de tñs que facta sunt satis
fiat deo p̄ pñtie dolore in p̄ humilitatis gemtrū. p̄ contritus cordis sa cristiū. Elez
mosynis coagantib:z. Non em̄ dictum est vt tñs abstineatis a pctis sed et de
peccatis inquit deprecare dñm vt tibi dimittant z. Sed strenue:p̄ sicut in Be-
solutorio z alias meo quidē sensu facere n̄itetur satisfactionē illā fieri ecclie sed
deum talem penā nō requirere. et quā deus requirat hō nō auferat. Cōtra ego
oppono P̄imo q̄ August:in Ench:i: inquit c:7. loquuntur de orōe dñsca. Delet
officio hec ō. minima z quotidianā pctā. delet z illa a quib: vita sc̄lēlū sc̄lē
lerate gesta sed penitendo in melius mutata dñscit. Ubique cōstat orōem dñsca
delere venialia z etiā mortalia non quo ad culpā sed quo ad penā. q̄i penitēdo
mutata que mutatio August: intelligi nequit nisi de mutatione pene eterne in
tpalem. Eos qui fuerūt a quadrigentis annis non adduco. huc wilhel:part:
wilhel:altisido: qui id pleno ore affirmat. Accedat Therapius in ep̄la ad fidum
vbi sic sit. Legim̄ liras tuas chariss:frater quib: significavit de quodā p̄cibys
tero Victore q̄ ei aīq̄ plenā p̄nitētē egisset z dñs deo in quem deliquerat sa-
tisficeret. temere Therapius collega p̄ propere pacē dederat. hic s. Cyprianus
non dicit v̄ctorē ecclie non satisficer. sed dñs deo. Idē Cypriazad Cornelii
papā de hereticis ast. Elaborant ut opus suū diaboli malitia p̄suffit. ne vul-
neratos diuina clemētia in ecclia sua curet. Diserorū p̄fiam mēdiacōp̄ frande
corrumpt. ne deo indignant satissiat. Ap̄tissime sacer martyr hereticos in-
crepat qui p̄fiam ab ecclia in iunctā existimabāt nō esse satisfactionē dei. Q̄uis
reue: pater circa modestiā sepius mihi t̄m: operet quasi scripturar̄ sanctarū
Intelligentiā non idonee tractem. de quo iudicent hodie designati iudices vter
recti⁹ de fide z sacra scriptu: sensu sentiat. att̄i quantum ego video vniuersitas
crarū scripturæ tractato: in hac sententiā descendit. Ad quid em̄ ecclia veile
imponere tale onus graue penitentib: cum dñs z caput ecclie illud non exiges-
ter? quā rōnem in annotatiōib: tetigi non tñ fuit mea sed Chrysostomi sicut res-
 fert Gracia:z 6. quest:7. can: allegat Homo. cui graue p̄dus p̄fia imponis.
aut p̄fiam reūcet aut dum sufferre nequist scandalisat⁹ amplius peccat. Des-
inde et si erram⁹ p̄fiam modicā imponentes nonne melius est ppter misericors
dīa rationē reddere quā ppter crudelitātē? Ubi em̄ p̄familias largus est dñs
pensator non debet esse tenax. Si deus benignus vt quid sacerdos vult esse
austerus: hoc p̄ confessori: Idē Homilla:z 1. ast super ep̄la ad hebreos pctim
p̄fessione minus. sed nō minus quo ad culpā. q̄i impū est vt Hiero: ast a deo
dimittit sperare renā. ergo minus quo ad penā. Addo Grego:4. moria: cap.

49. post multa ita dicit. Sed qd nullū p̄ctū de⁹ inuitū relaxat. aut em̄ nos doc
fendo insequimur aut ipse iudicādo. Restat ut ad emendationē suā semp̄ mēs
soliter inuigillet. hoc sensit et b: Hiero: verba sua transcripta sunt can: mens
suram de penitētē dist: 1. Densurā tuis in agenda p̄fita. Idecirco non satis p̄fis
gunt canones p̄ vnoquocq̄ criminē. vt de singulis dicant qualiter vñiquodq̄
emendandū sit. sed magis in arbitrio sacerdotis intelligentis relinquendū sit a
tūnt. qd apud deū nō tam valer mensura tuis qd doloris. Augusti: quocq̄ res
fert in can: Null⁹. Null⁹ debite grauius pene accepit venia nisi qualemq̄
et si longe mino: ē qd debeat pena soluerit. Ita em̄ simpt̄ a deo largitas misericordia
vt non relinquat iusticie disciplina. hic habet egrē: d. Carolost: Augusti: in
defensione mea adductū. cū⁹ sententia p̄sequi non est instituti nostri in p̄fita.
Accedat postremo Isido: lib: z. de sum: bono. cap: 13. quāvis p̄ p̄fiam p̄plicis
atō p̄tō sit tū sine metu hoc esse nō debet quia penitentis satisfactio diuinis
tm̄ penit̄ iudicio nō hūano. Quare p̄fita iuncta non est qd satissimē tm̄ ecclie
sed etiā qd satissimē deo. Nā et apud deū p̄ductor est pena qd culpa. vt Augusti:
testa: trac: 1 z 4. sup Johann: quib: omib: p̄ in dubitate veritate habitis fac
litter patet improbatō cōclusionis quinta. vbi dicit reue: p̄t qnēlibet sacerdotē
debere absoluere penitentē a pena et a culpa. et ita quilibet sacerdos villanus
esset in sua parrochia Ep̄fis Archiep̄fis et papa qd esse manifissime fīm p̄ter
vsum totius ecclie. nō solū adulatoři. p̄ba: primo ex ih̄s que dicta sunt qd per
absolutiōē sacerdotiale culpa delect pena manet. licet p̄mutata. deinde qd sacra
mentū p̄fie est iudiciale vt formā hui⁹ iudicij describit b. Augusti: c. z. de pens:
medici: Et ad iudicij ferendū p̄tinet iurisdictio. nīl velit Anaxagoreū chaos et
p̄fusionē maximē facere in ecclia dei. Et cū iurisdictio se ad duo extendat mas
teria: in hoc sacramento habita. nam et peccator penitētē et p̄cta ipsa sunt de
materia p̄fie. et nemo negat iurisdictiōē in inferis: platis ad cōfusionē tolē
lendā esse coartatā quo ad materiā peccantii. nam hinc p̄p̄fī sacerdotis bas
bet determinatio. et qd sententia nō lata a suo iudice est nulla. ideo absoluēs non
subditū nīl facit. Sic a sibi in materia p̄tō p̄t coartari iurisdictio eadem
rōne. et i: criminū detestatiōē. qd ast etiā a sibi cōmissis non possit plenarie ab
soluere ex eo p̄tēt. qd tanta p̄tā nīl auctoritate fundet cōtra totius ecclie cōs
sensum. cui⁹ p̄x̄tēs debet hoi Ch̄siano esse p̄ regnū. nō debet tribui sed in sus
periorib: offūlū fuit p̄ maiores clericos Cyprianū Chrysostō et Augusti: pene
debitū remanere post culpā. Ideo reue: p̄t cedat sc̄tōx p̄fī auctoritatē et cons
uetudinē totū ecclie obtēget. aut cur id fieri nō debeat auctoritate sacre scrip:
conciliōx vel sanctoři p̄fī exponat.

¶ Admitto dño d. qd habeat ultimū verbū qd sic vult. Arguit autē egrē: d. d. 3
p̄cloētē meā volēs p̄bare pena requiri a deo et p̄ primo inducit scrip: Sefiz. vbi
p̄ctū Ade etiā remissa culpa puni⁹ in postterē. ergo pena remanet transē
unte culpa. Uolo dñm doce: obstrictū hoc exēplo et nō repliset nisi p̄firmet aut
sententia cedat. Si ista pena requirit p̄ p̄tō. et sūltētē sentētē est de qualibet
pena ut in serm̄ habeo p̄positū. qd pena nō possit remitti p̄ papā aut vñlū sacerdo
tē. qd null⁹ adhuc remisit mortē. infinita ḡfia penarū. m̄bō: ū. et sūltētē miseriax
que oēs p̄ p̄tō primo sunt illate. et sic p̄batō d. d. p̄bavit p̄cloētē meā ē setpaz
¶ Sc̄o qd a David trāslato p̄tō nō est trāslata tū pena. etiā p̄ me facit. sicut
et in finione eodē vulgari sequēter dixi. Quia erat pena qua de⁹ req̄suerit. ideo ne
mo auferre potuit. Si. d. d. nos itellexit me legat diligenter. ego em̄ dixi et dico
qd hanc penā de⁹ non requirat. quā papa vel hō possit soluere quā aut ipse res
quirit. (sc̄z immedie loquis.) non possit homo soluere.

¶ Tertio induxit glossam de⁹ delictū delect sed inuitū nō dimittit nīl pugnat
ē me. vñciscit em̄ siue p̄ tñm met hoīem p̄terēdo. siue p̄ eccliam emendādo siue
p̄ se tñm iudicando. Et h̄ vñlīm p̄ primū gen⁹ pene in null⁹ hoīis arbi. est sicut
ap̄t⁹. i. co: ii. dicit si nos p̄nos iudicare nō utiq̄ iudicare sa dño. cū autē iudicas
a dño corresp̄t ut nō cū h̄ m̄bō dñne: ibi clax̄ ē quō de⁹ pena req̄rat et nō req̄rat

Martini

Adduxit tñ
se velle replis
care si dñs. d
Ecclias plus
kusto r̄sideret

¶ Quarto Augustinū p Gratianū relatum q̄ deus non p̄mitteret malum fieri nisi q̄ iusticiā illud ordinando melius stare ficeret. Dicō d.d. q̄ bas et similes auctoritates ita p̄larcinat. cum nemo eas negat aut h̄rum sapiat ego em̄ hoc solum impugnauī semper. q̄ virtute clauis lactant solus penas q̄ iusticiā diuinā requisitas. hoc em̄ non credo esse verum. nec probabitur. non em̄ dixit ad Petru qd̄ ego ligō tu solues. sed qd̄ cumq; tu solueris solutum erit.

¶ Quinto illud de penitentia medicina non sufficit mores in melius cōmutari nisi etiam satissimā deo de ih̄s que facta sunt q̄ penitentie dolorem. q̄ humilitatis gemitū. q̄ contriti cordis sacrificiū. hec om̄ia ego qd̄ maxime volui semper. vt quid ergo q̄ indulgentias ista lacrant remittit? Si non sufficit mores in melius cōmutare et diuina iusticia bas requirat satisfactiones. frustra ergo gloriat d.d. q̄ non dictum sit q̄ em̄ abstineatis a peccatis. sed de p̄teritis deprecare dominū. et sic patet q̄ a dhuc nulla scriptura contra me adducta est. quanq; ego possem multo fortiores inducere contra me.

¶ Post hec addidit Augustinū in enc̄: dele omnino hec oratio minima et quotidianā peccata. delet et illa a quib; vita fidelium scelerate gesta. Sed penitentia in melius mutata rē. hoc est qd̄ dixi peccatorē post cōversionem tunc ad crucem et passiones vite scđm qd̄ d̄ns intulerit quas non possit homo soluere. et verum hec auctoritas pro me facit.

¶ Eos qui a cccc. annis fuerunt non adducit et placet. Ad Cyprianū epistola ad fidum ubi damnat Therapiū q̄ prepropere pacem dederat victori ante qd̄ plenam egisset penitentiā et dōni satissimā. Ecce inquit nō ecclesie sed dōni nō satissimā dicit victorem. Videō legat et conferat Cyprianū bene d.d. et inueniet eos etiam quos paci dedit. ant ideo datos esse paci etiā prepropere. vt cruces et martyria expeditius sustinerent. que ipse q̄ multas epistolās exponit esse penas et flagella pro peccatis a deo inflitra. quare victor hoc modo nondum satissimā dedit. q̄i ecclesie quā nos vult audire deus. satissimā. hoc em̄ habet verba Christi q̄i ecclesia debet imponere penas qd̄ dicit qd̄cūq; ligaueris et hoc modo possem admittere deum requirere penas. quas ecclesia possit soluere. q̄i pactū fecit cum illa.

¶ Altera auctoritas Cypriani ad Corinθiū: qua iterū scribit hereticos impescere peccates ne indignāti deo satissimāt. quāq; Cypriū ibi de penitentib; nō loquāt sed de hereticis. qui tanq; iusti et quasi bene fecissent excusauerāt et defenserunt se in peccatis suis. tamen r̄ideo sicut ad p̄torem.

¶ Post hec addidit rationē ad quid ecclesia vellet onus imponere penitentib; si illud dōni non exigit et longā auctoritatē allegat Capitulū. q̄ inducit omnia transēt et dico q̄ ecclesiē mandatū est ut castiget et indicet peccatores qd̄ si nō fecerit deus irremissibiliter faciet. iuxta sententia Pauli singulis adductā prima Corinθiū: 13. et sic non potest solui.

¶ Item idem Domitilla: 31. sup hebreos peccati confessionē minus. Et quo verso colligit d.d. In hūc modū nō minus quo ad culpā. q̄ impū sit a deo sperare dimidiā veniam. ergo quo ad penam admistro totum secundū predicta.

¶ Iam illa auctoritas Grego: 4. mōra: aut em̄ nos hoc flēdo insequimur aut ipse iudicando. vir aliud aptius p̄ me adduci potuit. Similiter et illud Hiero: c. mensurā admistro quod tamen Hieronymi esse dubito.

¶ Admitto rotum q̄ canones non satis presigunt. Ideo relinquo arbitrio sacerdotis. addo et ego multo magis arbitrio dei. qui solus est ponderato: sp̄is rituum et non ignarus neq; quis indicat.

¶ Placet et illa auctoritas. Augustinū: nullus. Ita impartitur a deo largitas misericordie. vt non relinqua iustitiae disciplina. p̄t p̄ me et p̄ dōni. d. valere trāsco. Et Isidorus q̄uis non sans grauis auctor in his rebus. Placet tamen q̄ penitentis satisfactionē tantū diuino pensari iudicio dictat. non humano. ergo

Multo minus remitti potest humando iudicio. et clavis p[ro]t[er]ris nō debet operari nisi p[ro]p[ter]a sit clavis scientie. que sciat quid et quantum soluat. Apud deū p[ro]ductio rem esse penam q[uod] culpā ex Augusti: concedo. salua tamē auctoritate Pauli Bo:7. dicentes. Non inuenio in me. hoc est. in carne mea bonum. cuius sententia etia est. penam et p[ro]cessu simul finiri. hec de prima p[ro]clustione sed contra alia dicte esse manifestissime falsum. et preter ipsum totū eccl[esi]e q[uod] quilibet sacerdos debet absoluere a pena et culpa penitentem. Et hoc probat primo ex dictis. i.e. ex nibilo. Secundo p[ro] ratione q[uod] sacra p[ro]fessio sit quoddam iudiciale et ad iudicium ferendum p[ro] teneri iurisdictio. Jurisdictione autē esse coartata in inferiorib[us]: p[ro]clatis ad tollendam confusione. tam in peccantibus q[uod] in peccatis. Secundo in detestatione criminis altoquin quilibet villanus sacerdos esset ep[iscopu]s arch[iep]iscopu[us] et papa. Evidet et dico duo. Primum me nescire usq[ue] in hodiernum diem an coartatio istius iurisdictionis fecerit hoc q[uod] pretendunt. secundum criminis detestatione et confusionis abla[si]onē. hoc certum est longe seculis evenisse. Nam peccata crassissima etiam resistent in maiorib[us]: curiis. que in propriis parochiis possent pulcherrime puniri si seruatus esset mod[us] q[uod] instituerunt apostoli et seruauerūt sancti patres usq[ue] post Nicenū. Illi ubi definitū est et longe post seruatum ut Dioceses nō per miserentur. et vniuersaliter penitentem in sua diocesi. De quo extat cum alijs preciasissima epistola Cypriani ad Corin[thios] Bo:pontificē. 3. Nam cum statutū sit ab omnib[us]: nobis et equiū sui partier et iustum ut vniuersalibus causa illuc audiatur ubi est crimen admissum. et singulis pastoriis: portio gregis sit adscripta quā regat unusquisque et gubernet. Ratione sui actus d[omi]no rediturus. oportet ut eis quibus presumunt nō circumcur sare nec episcopoz p[ro]cordia coherentē sua subciola et fallaci temeritate cōsidere sed agere illic causam suā ubi et accusatores habere et testes sui criminis possint et. Loquitur effi de his qui in Africā peccauerūt et ad Bo:pontif: Cor:cucurserāt. Et sic patet vtus primitive ecclesie de ligandis et soluendis peccatorib[us] cū aut ut apostolus actuum. 20. ostendit Idem sit ep[iscopu]s et presbyter. et ad Titum. 1. quelibet clavis suum episcopū habere debeat iure divino. Longe utriusq[ue] esset ad corripienda peccata mod[us]. si quilibet sacerdos in sua parochia ligaret et solueret penitentiē. q[uod] exemplū monstrauit apostolus vi. corint. 5. ubi cum Corinthiis p[ro]p[ter] spiritu tradidit fornicarum satane obsurgans q[uod] ip[s]i nō fecissent Quo vero iure. aut qua ecclesie felicitate hic modus diuino iure prescriptus et in tunc temp[or]e roborat[ur] sit sublatius visiderint alij. ego quidē negare non possum q[uod] ac oculū videmus ita fieri. Ita statuit. q[uod] tam p[re]cantes q[uod] peccata reseruent et vni anie sex vel septem pastores scđm sub et super imponant. Sed an ita debeat fieri aut expediat non diffindo. Scio q[uod] inferior tenetur obediens restringenti et vexanti quamq[ue] nullo iure diuino. Superior tamen ut dicit conclusio mea grauissime peccat. si reseruent occulta peccata sine rōnas vilissima causa. Immo adhuc dubito et quantū capio credo sine temeritate nullum occultū peccatum debere reseruari aut posse Opt[er]as audire p[ro]batōne Triās q[uod] Secundo dico ecclesia non esset ruitura si idem plebanus ep[iscopu]s Archiep[iscopu]s et papa esset. ac sola cōcordia coherentē ut Cyprianus. Et sicut vnius p[ro]p[ter]is eccl[esi]e fuit iungerent. q[uod] Primoq[ue] p[ro]p[ter] damnatus fertur articulus in Constantino: cōcilio de istis reservationib[us]: non satis curio. hoc scio q[uod] p[ro]batus fuit et reprobata ita reservatio in primitiva ecclesia et inserviōe apostolor[um]. et nūc quoq[ue] ut misera tima ecclesie experientia docet. esset utilissimus et saluberrim[us] ad coherentia peccata. et tollendā detestabilē confusionē omnia episcopatu[m]. quā hodie via demus. qua causa autē sit suo tempore mutatus transiit. Mutabilem inueniēt
mutabilem relinquo. hec in arbitrium iudicūm. hoīa transiit.

Quartadecima die Iulij mane hora septima
continuauit Ecclesi[us] preter pactum.

Eccius.

¶ Generendus pater ab initio satis gloranter pernispedit per me adducto & quasi sibi minime obstant que maxime aduersant. nam ipse voluit in sermone vulgari non fieri cōmutationē pene eterne in penam trahent. & opiniorē cōmuni contradicit quasi non possit probari deum exigere aliquam satisfactionē preter portationē crucis. et in sermone latrino collaudat dictum vulgari ultra om̄is mem doctrinā doctorū scholasticōū de penitentia datam. Rymmer thuen die hochste puer. Optima penitentia noua vita secundū glossam eius Addiderū talēm p̄suastionē ipse & pugnat: q: si auerterit se impius a iustitia sua &c. Ad nouā penam imputat quō dicitur non recordari et patet. cōclusio sua maſ infeste dicens peccare sacerdotem qui non absoluit a culpa & pena. huic errori ego dixi sanctorū patris aucto: itab: quibus ipse voluit illudere & auditores falschare quasi apud eum solū esset p̄tās interpretandi sacrā scripturā. Unde bene adduxi contra eum Augusti: Non sufficit mores in melius cōmutare & a malis factis recedere &c. ubi est liquidissimū doctrinā ex sermone allegatā esse fallam. q: noua vita non est optimā penitētā. cum non sufficiat scđm Augusti et bene etiā doctrinā illa improbab p̄ b. Ambrosij libz. de penitenc. f. Ap̄l scđm Christi magisterū docuerūt p̄siam. et infra qui em agit p̄siam non solum dñuere debet lachrymis peccatū suū sed etiā emendationib: factis operire et tegere peccata sua. Clarissima sancti p̄s verba q: emendatoib: factis agere do penitentia tegere debemus peccata. At cū auctoritates forent exp̄ressissime deum non remittere p̄ctū impunitū. confugit ad mirabilē penarū distinctionē qui enī solitus est scholasticos ob distinctionū vsum improbare. et dixit penam qua de⁹ vult p̄ctū punire non posset auferri p̄ hoīem vel p̄ papā. qđ est om̄is factissimū & p̄tāt claustrum annulatū. nam in p̄sia facta p̄mutationē pene certe hō potest soluere illam penā p̄ ipsum ap̄lē per reperen: patrē inductū. i. coru. vii. Si nos ipsos iudicaremus non vt̄z iudicaremur a dñs. quare si nos p̄ hac pena satisfacimus. deus p̄ peccato a nobis altam nō exigit. alioquin dñs p̄phetam illud qđ nos punsem⁹. si deus vellet punire. iam bis puniret idipm. Preterea. Clara fuerunt Cypriani verba Chylost: Grego: 4. Vñero: q: pena inluncta a sacerdote in satisfactionē est pena deo debita et ita vñtor: q: nō solum plenerat p̄siam inlunctā a Cypriano dicitur nondū satisfecisse deo. q: & Thesodorus in suo p̄sali. quē sequit̄ quasi ad verbum Beda idipsum testat. Quisla forte nec ī auctoress sit nec Isidorus ei satisfact. Unde quidquid dicat ore. auctoritates ostes facere. p̄ eo. tñ necessariū est q: corde dissentiat. Tū he auca toritates doctrinā eius & conclusionē subuertant. si em̄ sacerdos peccat nō absoluendo a pena & culpa. tunc Ep̄i peccassent nō absoluentes Victorē a pena & culpa. et ostes sacerdotes peccare p̄ orbem Christianū absoluentes extra indulgentias. neqz reueas in eo q: debeat crucem portare & hanc penam exigat deus. Quia ista crucis portatio nō est aliud q̄ vita Christiana. sicut ipse reueras pater docebat hoc expofuit. sed cū hoc sp̄oret de preteritis satisfacere & dñm de precari de p̄teritis. De Reservatiōe caluū conclusio mea nihil habet. tñ reseruatiōes moderatas credo esse utiles qđ etiam prelati in monasteriis explunx. fateor. ingenio me esse in voto Gersonis in consilio Constantiensi interpellatio p̄ delenda immoita reseruatiōe caluū. & portillū displicer mihi illa reservatio. sicut & dñs patri qđ haber auaritias comitem. i. pecuniarū penā annexam Ecclesiam non dicit ruitur si sacerdos in sua parochia esset ep̄us & papa. certe apparet mihi si esset illius pulcherrimi ordinis Hierarchici corruptio q: etiam esset ecclē subuenito. Sed manē in principali. q: p̄ctū non manet impunitū scđm Augusti: Grego: quare satisfactio merito tercia pars p̄sia afferit & plene p̄buit Augusti in Enchir. p̄ orōnem dñcam nos satisfacere p̄ scelerate gestis Et ut pere dixit heri reueras: pater Deus fecit pactum cum ecclē. si ecclē non

Facit deus facit. Ergo habet iustitium Scholasticorum & dilectorum qd opere
vt nos satisfacere. aut deus exiger. qd si per orationes nostras vel bona opera satis
facimur cur illud non posset fieri accidente virtute clavis quas deus non frustra
sue spose ecclie contulit. Et cum iuxta Gregorij sententiā can: de cetero. z. q. 7.
alijs epis. opt sunt vocati in premis sollicitudinis papa habet plenitudinem pratis.
qd indulgentias ab eo datas satis sit poene p peccatis debite. solutione ex thes
fauro ecclie facta. vt post Sextum declarauit papa modernus pcpplendo sub
pena excommunicationis ita doceri. teneri. & predicari quare si reuerent pater contra
doceat. predicet vel displicer tam est anathemate peccatis. Placuit tamen mihi qd
ultra clavem pratis hanc posuit clavem discretiōis. cum tamen plures claves ptra
scholasticos docto: neger. Conclu: 7. resolutio: 7. hec volui omnino adhucere ut
futuri iudices aprius intelligerent que nostra esset controversia in hoc puncto.
qm si reue: pater stat sententie docto: per me allegatorū non aduersabist nec
Scholasticis nec predicatorib: nec mihi. quare si voluerit etiam sententia sua
pro informatione dñi: iudicium poterit clarius exprimere.

Apartinus.

¶ Ad istas nentias et ineptias d.d. hanc fatus respondi repetit em eadē et velut
ridiculus citharedeus chorda semp oberrat eadem. Scđo scopum cōtrouersie
non artigist. non em̄ questio est an deus peccatum multū dimittat. qd satis copis
ose probauit. sed an papa vel ecclesia remittat quas penas deus exigat. de hoc
nihil probauit quod res in quo iudicio iudicium et omnium auditorū.

¶ Tertio obticuit hodie scrip: sanctas. Ideo sto in eius probatione hesterno
p:ima. ex Genesi. 30. ca: vbi probauit penas requiri a deo. quas ibi scriptura
ostendit irremissibilis. Doleo qd d.d. ita profunde penetrat scripturas sicut tips
pula & quas. immo videretur fugere a facie earum sicut diabolus crucem. quare
saluus reuereretis patru. pfero ego auctoritatē scrip: qd pmedio iudicib: futuris.

Eccius.

¶ Quia impacēs monachus seculis quedam addidit preter grauitatē theologia
gicam de quo integrī viri iudicent. an recte indixerim contra eum iudices ius
cicabunt. sed hanc fuisse materiā nostrā pater ex Con:4. dicere deū remittēdo
culpam remittere penam rē. hoc erat sacrum p nos voluēdū et qd prefert auctoritas
eoutatē sacre scrip: patrib: quasi ipse velut alterū oraculū Apollis sol⁹ habeat
scripturas intelligentiā. ultra sanctos patres. & apparenter inducit auctoritas
te hanc p me citatā. Dico uno. Primo me adduxisse in eum finem. vt ostenderet
cum insipius auerteret se ab iniustitia sua decim adhuc re ordari non quo ad
culpam. sed quo ad penam. qd facit p Scholasticis et predictantibus.

¶ Scđo cum reuerent: pater reflectit auctoritatē illam cōtra me qd pene iste a
deo peccato Ade imposse sine irremissibilis a papa & hoīe. verū est & fateor qd
iste sunt pene que non solum consequunt psonam. sed etiam psequunt naturā
et ergo nō est mirū qd iste pene sunt irremissibilis ab homine sed p hoc nō pbaſ
penas psonales p peccato debitas non esse a papa vel sacerdote remissibilis.
At in his remitto me ad iudices paratus mūrare sententia si me aliter ad mea
vias docuerint.

Finita sunt hcc. 14. dñe Iulij hora octaua
presente frequenti concione
auditorum.

Soli Deo honor et gloria. Anno. D.D. xx.

Contra F. Luther & D. Bodenstein:

in Lipsensi studio has disputabit positiones Eccius,

XXVII. Iunij. M.D. XIX.

¶ Nec dictis sacrae scripturæ, aut sanctis patribus, Augustino & alijs cōcordat, D. & magistrū nostrū Iesum Christū dicendo poenitentiā agite, voluisse omnē fidelīū vitā esse poenitentiā. ut & de sacramen‐
tali penitentia illud vbi idonee pōt intelligi.

¶ Et si pctā venialia sine quotidiana, tñ iustū semq̄ peccare in omni ope bono, etiā bene moriendo, negam⁹. Sicut erroneū dicim⁹, iustū manēte iusticia, peccare posse mortaliter, aut i puerō: post baptismū: alienæ voluntatis peccatū remanere.

¶ Astruentē, poenitentiā non recte inchoari detestatione peccatorū recogitādo grauitatē peccati & penæ, et qđ faciat magis peccatorē, tanquā Euāgelio et sc̄is patribus ðeratiū, non dicimus audiendum.

¶ Dicere, deum remittendo culpam, remittere poenam: & non cōmutare in poenam aliquā temporalem satisfactoriā, per canones & sacerdotis iniunctionē, in parte vel toto declaratā, vt sacræ scripturæ & v̄sui ecclesiæ repugnans, existimamus.

¶ Quelibet sacerdotem: nullo prælato dempto: suo subdito peteri, posse remittere, aut debere, pænas & culpas: ita quo prælatus non plenarie absoluens a pæna & culpa, peccet, velut v̄sui sanctæ matris ecclesiæ aduersum, non acceptamus.

¶ vi. Animas in purgatorio non satisfacere pro peccatorum poenis, a quorū culpis absolute, hic non satisficerūt: reputamus erroneū. sicut non est sine errore, qui non credit deum a morituro requirere aliam, quam mortis pænam.

¶ vii. Errat, qui liberū arbitriū hois, negat dñm actuū hois. ex eo quia ipm habeat se actiue ad malū, ad bonū vero tantū passiue sicut nō est sine errore, qui fidē quolibet criminē corrūpi, cōtra scholast. existimat. nec sine maxio errore, qui nulla contritiois habita rōne, in sola fide, quē absolui, proclāter prædicat.

¶ viii. Ex imperfectione charitatis vel fidei, in anima mortui, fieri horrorem et quasi desperationē, quibus in purgatorio afficiantur et illū horrorem ex timore mortis incurrit, quo quasi inuiti moriant, non recipimus. quia veritati & rationi contrarium.

¶ ix. Aias in purgatorio mereri maiore grām: aut eos p̄ræmia minus si alienis meritis liberentur. aut nō esse certas de salute aut suffragia nostra nolle. vt fidei nostræ & omni rationi aduersa, negamus.

Meritū positionis Christi, non esse thesaurū Ecclesiæ, ex quo dē-
cūr indulgentiæ: quia veritati & apostolicis decretis obuians: nega-
mus. sicut claves esse thesaurum ecclesiæ, imperitissimū opinamur.
Meritis quoq; sanctorū nos adiuuari pie credimus.

Dicere, indulgentias nō expedire, est error dicere itē, indulgentias
esse vicium aliquod opis, quo ipm minus valeat, error est pessimus.
Quare & hūc errare sentim⁹. qui dicit, se teneri iprobare indulgentias
quia dñs dicat: pp̄ter me deleo iniquitates, non propter peccunias.

Papam nō posse remittere pœnam, pro peccato debitā, p indul-
gentias, error. Immo erroneū est, eū nō posse absoluere a pœnis anias
in purgatorio existētes. Oim autē maxie non recipim⁹: qđ morituri,
infirmi, legitie ipediti, nō crīmina publica hñtes, indulgentiæ nō egeat

Rhomanā Ecclesiām nō fuisse superiorē alīs ecclesijs ante tem-
pora Sylvestri, negam⁹. Sed eum, qui sedem beatissimi Petri habuit
& fidē, successore Petri & vicariū Christi generalē semp agnouim⁹.
Cōtraxim⁹ quo ad fieri pōt ppositiones, & has paucas accepimus,
& q; alia ab his pendeant.

Contra nouos et veteres errores: defendet

Martinus Lutherius, has positiones sequentes, in studio Lipsen:

Cottidie peccat om̄is hō, sed et cottidie pœnitentia docēte Christo:
Pœnitentiā egite. Excepto uno nouo quodā iusto, qui penitētia non
idiget. cū etiā palmites fructiferos cottidie purget agricola coelestis.

In bono peccare hoiem. & peccatū veniale, nō natura sua, sed dei
misericordia solū esse tale. aut in puerō post baptismū peccatū rema-
nens, negare. hoc est, Paulū & Christum semel conculcare.

Qui opus bonū aut pœnitentiā, a p̄stō detestatiōe, ante dilecti-
onē iusticiæ incipi, nec i eo peccari, asserit. hūc inter Pelagianos h̄x/
eticos nūneram⁹. Sed et cōtra sacrū suū Aristotelē desipere, pbamus

Deus mutat pœnā æternā in tpałē, scz crucis portandæ cui⁹ Ca-
nones aut sacerdotes, nec statuēdæ, nec auferēdæ, habet vllā p̄tatem.
quanq; id ab adulatorib⁹ noxijs seducti, p̄sumere possint.

Quilibet sacerdos debet absoluere pœnitētē a pœna & culpa, aut
peccat. & que peccat supior p̄lat⁹, si occulta sine causa reseruat ra-
tionabilissima, quantūlibet vsus Ecclesiæ, idest, adulatōg, resistit.

Forte satisfaciūt animæ in purgatorio p peccatis. Sed quod de⁹
a morituro plus, q; voluntariā mortem requirat, vanissima temeritas
te asseritur. quia nullis modis potest probari.

Neq; quid fides, neq; quid cōtrito, neq; quid liberū arbitriū sic
p ij

ostendit se nosse. qui lib: arb: actuū, siue honorū, siue maloꝝ dñm esse
balbutit. aut non sola fide verbi, quem iustificari. aut fidem non tolli
qnolibet crimine, somniat.

viii. Veritati & rationi cōtrarium est quidē, inuite morientes, deficere
in charitate. ideoꝝ pati horrorem purgatorij. modo veritas & ratio
sit idem, quod opinio Theologistarum.

ix. Animas in purgatorio esse certas de salute sua, nec gratiā in eis
augeri, scimus a theologistis asseri. sed miramur doctissimos viros,
quod huius fidei suae rationē, nec stultæ verisimile, reddere possunt.

x. Meritū Christi esse thesaurum Ecclesiae, & sanctorū meritis iu-
uari, certum est. Esse autem thesaurum indulgentiarū. nemo, nisi fo-
dus adulator, extraugantes a veritate, et ficte quædā Ecclesiae pra-
xes aut usus, simulant.

xi. Dicere, indulgentias esse bonū Christiano, est insanire. sunt em̄
verissime operis boni viciū et improbare indulgentias debet Chris-
tianus, ob abusum. quia domin⁹ dicit: Propter me deleo iniquitates
tuas, non propter pecunias.

xii. Papam posse remittere omnē pœnam pro peccatis debitam hu-
ijs & futuræ vitæ. & quod indulgentiæ prosint non criminosis,
sомнiant secure indotissimi sophistæ, & pestiferi adulatores. non
tamen vel nutu possunt ostendere.

xiii. Romanam Ecclesiam esse omnibus alijs superiorem, probatur
ex frigidiss. Ro: Pont: decretis, intra cccc. annos natis. cōtra que sunt
historiæ approbatæ Mc annorum, textus scripturæ diuinæ, et de-
cretum Niceni Concilij, omnium sacratissimi.

¶ Subscriptas Cōclusiōes, Andreas Carolostadius aduersus domi-
num Ioannem Eccium defendet Lipsiæ, die xxvij.

Iunij. M.D.XIX.

i. Cū D.Ioan: inficiāt omnē oīm fideliū vitā, esse penitentiā, aut pœni-
tudinis indigā, Iudeus est, sub Christiana pelle. occlamās, si iustus
dei filius est, descendant de Cruce. nescitq; hāc vitā, diē crucis pferēdæ

ii. Paralogisat itidem sic. Vita fidelium, non exprimit pœnitentiā
sacramentum ergonon pœnitentiam.

iii. Ut dñi Ioannis eliciatur scientia, sustinebitur & hæc.
Omnis fideliū vita habet pœnitentiā sacramentalē. quā cōiectu-
ralibus circumstancijs ex Cypriano & Bernhardo sum assecutus.

iv. Dominus Ioānes mirū ducit, quod de pœnitentiā p̄cepta, me trā-
stulerim, ad pœnitentiā, quæ flagella et pœnas patiē, sed nō mirat pœ-
nitentiē p̄phetā, in flagella & dolores paratū, nec sese, ignorantē sese.

Dñs Ioan: O ēs iustos p̄enitere audacter negās, negat qđ cōfiteēt
ecclia. est qđq̄ anathemate p̄cussus, asseuerās iustos viæ, nō esse p̄ctō
res proprie. Excommunicatus aut̄ quomodo ecclesiam defendet? v.

Minuta peccata sunt vera, p̄enitenda, & dolenda peccata. vi.

Om̄e peccatū minutū, quod hō non iudicat, est dānabile. ideoq; vii.
non sufficit dissensus, sed accedere iudiciū oportet, q̄uis sint delicta,
pp̄ter quæ scribit. Delicta quis itelligit. Itē. Delicta mea oñde mihi.

Peccata cottidiana, quoq; nec orit̄ in terra veritas, nec cōpensatiōe
debitoq; fit remissio, mortalia sūt. Ad stupeū pensuz sophistag; haud viii.

Dñs Ioan: scholastica dogmata quadringenteis annis (stupescā. ix.)
disputata, cōtra antiquiorē veritatē p̄ducens, nouū ius cōsuetudinis
& pr̄scriptionis adinuenit, haud priori sēculo cognitū. Videlicet,
qđ, & errores, & p̄ctā possunt p̄scribi. Cauete vobis ideo patres an-
tiquiss. & tu Augustine, quod Donatistas falsis rōnibus, nō vicistis,
sed illaqueastis. hic est nouus ille tutor, q̄ noua tutela defendit ecclē-
siā. in qua, licet sint doctis. ipse tamen defensor doctior.

Deinde, Prophetæ, Apostoli, et tu Christe Saluator, cauete, qđ x.
improprietate sermonis vestri, eo subiecti sumus, quod in quolibet
opere bono, nos peccare putamus.

Liberū arbitri: ante grām p̄ spiri. S. infusam, nihil valet, nisi ad pec xi.
candū. hoc aut̄ terrenū nō credit impostor me⁹. quō crederet, si dices

Immo voluntas nostra, quæ non regit a diuina vo/ (rē cœlestia. xiiij.
lūtate, tanto citius a pp̄ inquit, iniqrati quāto acrius intendit actiōi.

Dñs Ioan: cū sua maxia suorū disputatorū p̄t̄ facere qđ in se ē, xiii.
id est, obicē & impedimentū ad grām tollere. hoc est, lapideum cor
emollire: cōtra Ezechielē, & iam pr̄dictā conclusionē Ambro:

Dñs Ioan: non videns, quomodo bonū opus sit totum a deo, & xiiij.
dei opus, ad huc scripturā, per velamen Moyſi legit & accipit.

Postremo, nemo nō intelligit eruditōne D. Ioan: in Theologia, q̄ xv.
fecit (nescio quod) cētones in Chrysopasso suo de pr̄destinatione. &
īficiaē auctoritates de predestinationē, p̄tinere posse ad opa coronāda.

D. Ioan: Bern: dicentē. Tolle lib: arb: et nō est qđ saluet, cōtra me
citās, pbatur⁹ lib: arb: eē potētiss. legit qđ, p̄ q̄. et satis dem̄fat, q̄nto
iudicio Eccliaſti: p̄uidet. facit aut̄ se oib: studiolis suspectū depuatoře

D. Io: dices, salutē ita in canonib: cōsistere, si quispiā ex lib: arb: fa- xviij.
cultate fecerit quæ iubent, Iudaizat. & sectando legem iusticiæ, suam
iusticiam constituit.

Originem tam iustæ pugnæ, in Defensiōe nostra aduersus
sus D. Ioannem ædita, spectare licet.

